ALI SMITH

Atsitiktinė

baltos lankos
savaitgalio knyga

SK

ALI SMITH

Atsitiktinė

ALI SMITH

Atsitiktinė

Iš anglų kalbos vertė
Indrė Žakevičienė

baltos lankos

UDK 820-3
Sm28

Redaktorė
Ingrida Tatolytė

Viršelio dailininkė
Giedrė Lisauskaitė-Jonušienė

Maketavo
Birutė Vijeikienė

Versta iš:
Ali Smith, *The Accidental,* Hamish Hamilton, 2005

© 2005, Ali Smith
All rights reserved.
© Indrė Žakevičienė, vertimas į lietuvių kalbą, 2007
Viršelio iliustracija: © istockphoto.com
© Baltų lankų leidyba, 2007

Printed in Lithuania

ISSN 1822-6558
ISBN 978-9955-23-062-5

Padėkos

Ačiū Clarai Wakefield už tikrą atsitiktinumą.

Ačiū jums – Charlie, Bridget, Kate, Woodrow, Xandra, Becky, Donaldai, Daphne ir Stephanai.

Ačiū jums – Andrew ir Michalai, Simonai ir Julliette.

Ačiū, Kasia.

Ačiū, Sarah.

Skiriu Philippai Reed,
teikiančiai daug vilčių,

Inuk Hoff Hansen,
tolimai tokiai artimai,

Sarah'ai Wood,
mūsų stebuklui

Tuštuma, praraja tarp šią akimirką šioje planetoje gyvenamo įprasto gyvenimo patyrimo ir žmonių pasakojimų, kuriais šitam gyvenimui mėginama suteikti prasmę, milžiniška.

Johnas Bergeris

Paviršutiniška lygybė – ne atsitiktinumas, o išdava to, ką marksistai optimistiškai vadina vėlyvuoju kapitalizmu.

Nickas Cohenas

Netrukus visa ši istorija tapo beveik nereikšminga, – tik ne Emai ir jos sūnėnams: jos vaizduotėje niekas nebuvo išblėsę, o Henris ir Džonas vis dar kasdien prašinėjo papasakoti apie Harietę ir čigonus, ir Emai nors kiek nukrypus nuo pirmąkart pasekto pasakojimo, atkakliai ją taisydavo.

Jane Austen

Daug dalykų, matomų aplinkui,
Gali perprast sumanus žmogus,
Tik kaip perpras ateitį mįslingą
Tas, kuris nemato,
Kas jam bus?

Sofoklis

Mano meistriškumas kiek rūstokas.

Charles'is Chaplinas

Mama mane pradėjo vieną 1968-ųjų vakarą, ant vienintelio mieste kino teatro kavinukės stalo. Už trumpučio laiptų maršo, už balkono užuolaidų išplikusio raudono aksomo, šešėlyje pasislėpusi žiovavo bilietų kontrolierė, alkūne pasirėmusi virš šiugždančios ir besilaižančios paskutinės eilės, rakinėjo medinį balkono turėklą ir sprigčiojo mažutytes atplaišėles ant tamsoje kyšančių miestelio gyventojų galvų. Virš jų šviečiančiame ekrane rodė filmą *Vargšė kvaišelė** su Terence'iu Stampu – tokiu dievišku aktoriumi, kad mano mama, jauna, madinga, grakšti ir valdinga, tą savaitę jau trečią kartą žiūrėjusi šį filmą, atsistojo pokštelėjusi kėde, prasibrovė pro jos eilėje sėdinčių žmonių kojas ir patraukė purvinu tarpueiliu prie išėjimo, pro užuolaidas, o paskui į šviesą.

Kavinukė buvo tuščia, tik vienas vaikinukas kilnojo ant stalų kėdes. Mes jau užsidarome, tarė jis. Vis dar mirkčiodama nuo tamsos, mama leidosi nutrintais raudonais laiptais. Ji paėmė vaikinuko laikomą kėdę ir padėjo, vis dar aukštyn kojomis, ant grindų. Nusispyrė batelius. Atsisagstė paltuką.

Už kasos aparato sulčiaspaudėje vis sukosi ir sukosi ant smaigų pamauti pusiau apsemti apelsinai; nuosėdos indo dugne kilo ir leidosi, kilo ir leidosi. Kėdės, styrančiomis ore kojomis, kiurksojo ant

* *Poor Cow* (1967) – pagal to paties pavadinimo Nell Dunn romaną pastatytas filmas, atspindintis 7-ojo dešimtmečio Londono dvasią. (*Red. past.*)

stalų; po jais ant kilimo pabirę pyrago trupiniai ramiai laukė dulkių siurblio šepečio. Po penkių minučių, paltuko kišenėn įsikišusi į šiltą gumuliuką susuktas nailonines kojines ir rankoje už užkulnių dirželių supuodama batelius, mano mama nusileis didžiuliais į gatvę vedančiais centriniais laiptais, kurių apačioje jai šypsosis Julie Andrews ir Christopheris Plummeris, lygiai taip pat kaip po penkerių metų, jau senokai praėjus jų „garantiniam laikotarpiui", jie šypsosis savo išblukusiomis ir kerinčiomis šypsenomis ryškiai liepsnai, nujuodinusiai visus laiptus po to, kai jaunesnysis kuro mechanikas (negavęs darbo, kurį manė jau turįs, – administracija, mirus senajam kino mechanikui, nusamdė kitą iš miesto), išpylęs skardinę kreozoto ir numetęs rusenančią nuorūką, bus paleidęs pastate raudoną gaidį.

Brangios balkono vietos, kuriose draudžiama rūkyti? Paskendo dūmuose. Parteris su minkštų fotelių odos kvapu? Dingo amžiams. Aksominė uždanga, stiklinių pakabučių sietynas? Išpustyti pelenai, mažutyčių ant miestelio istorijos pažirusių šviesos šukių kruša. Rytojaus laikraščiai atkakliai tvirtino – nelaimingas atsitikimas. Kino teatro savininkas išsireikalavo draudimo išmokos ir pardavė suniokotą pastatą didmeninės prekybos parduotuvei, pavadintai labai neišradingai – „Makėjaus didmena".

Bet tą 1968-ųjų vakarą beveik uždarytoje kavinukėje vis dar buvo girdėti už sienos modernią meilę griaudžiantys balsai. Vis dar plaukė tarsi iš niekur srūvanti muzika. Prieš pat epizodą, kai tas niekšas griebia Terence'į Stampą ir parodo jam jo tikrąją vietą, ji sukryžiavo kulkšnis mano tėvui už nugaros ir jis, nustebęs, šnopuodamas, įsmuko į ją, kartu suteikdamas jai ištisus milijonus galimybių, iš kurių mama pasirinko tiktai vieną.

Sveiki.

Aš Alambra, pavadinta vietos, kurioje buvau pradėta, garbei. Patikėkite. Viskas buvo nulemta.

Iš motinos paveldėjau gebėjimą spaudžiama išlikti mandagi, daug ką paversti paslaptimi, gauti, ko noriu. Iš tėvo – išmokau dingti, neegzistuoti.

Pradžia

– kada viskas tiksliai prasideda? Astrida Smart nori žinoti. (Astrida Smart. Astrida Berenski. Astrida Smart. Astrida Berenski.) Pagal nestandartinį radiją-laikrodį – 5 val. 4 min. ryto. Tik kodėl žmonės visada sako, kad diena prasideda dabar? Iš tikrųjų ji prasideda vidury nakties, dalelytę sekundės po vidurnakčio. Bet, manoma, ji neturi prasidėti dar neišaušus; iš tiesų tamsa – vis dar nepraėjusi naktis, ir dar ne rytas, kol netampa šviesu, nors, tiesą sakant, rytas jau atėjo tą vieną dalelytę sekundės po dvyliktos, visai kaip atliekant tą eksperimentą, kai ką nors vis daliji ir daliji, tarkime, atstumą tarp žemės ir kamuolio, atsitrenkusio į žemę, kad įrodytum, jog kamuolys juda; Magnusas sako, kad iš tiesų kamuolys žemės niekada nė nepaliečia. O tai visiški paistalai, nes aišku, kad kamuolys žemę paliečia; kaip kitaip jis atšoktų, jeigu neturėtų nuo ko *atsimušti*, bet, tiesa, mokslas gali įrodyti, kad kamuolys neatsimuša.

Astrida filmuoja aušras. Daugiau čia nėra kas veikti. Kaimas – tikra skylė. Paštas, nudrengtas indų restoranas, smulkmenų krautuvėlė, maža parduotuvėlė, kuri niekada nedirba, ant kelio pažymėta perėja antims. Antys netgi turi savo kelio ženklą! Čia yra sofų parduotuvė, pavadinta „Tokia gera sofa“. Nieko gera. Čia yra bažnyčia. Ir bažnyčia turi savo kelio ženklą. Čia nieko daugiau nebūna, išskyrus bažnyčią ir kelias antis, o šis namas – skylių skylė. Jis nestandartinis. Čia nieko nenutiks visą nestandartinę vasarą.

Dabar savo skaitmeninėje *Sony* kameroje ji turi į DV minijuostelę įsirašiusi vieną po kitos devynias aušras. 2003-iųjų liepos dešimtosios, ketvirtadienio; 2003-iųjų liepos vienuoliktosios, penktadienio; dvyliktosios, šeštadienio; tryliktosios, sekmadienio; keturioliktosios, pirmadienio; penkioliktosios, antradienio; šešioliktosios, trečiadienio; septynioliktosios, ketvirtadienio; ir šiandienos – aštuonioliktosios, penktadienio. Bet sunku pasakyti, kurią tiksliai akimirką aušta. Kai žvelgi į kameros ekraną, matai tik tiek, kad tai, kas lauke, vis aiškiau matyti. Ką gi, ar tai reiškia, kad pradžia turi ką nors bendra su matomumu? Kad diena prasideda vos tau nubudus ir atsimerkus? Vadinasi, kai Magnusas pagaliau jau po vidurdienio nubunda ir jie girdi jį vaikštantį po kambarį, priklausantį jam šioje nestandartinio namo skylėje, tai reiškia, kad diena vis dar tik prasideda? Ar pradžia kiekvienam skirtinga? O gal pradžios vis tęsiasi ir tęsiasi visą dieną? O gal jos nusitęsia į praeitį? Nes kaskart, kai atmerki akis, supranti, jog prieš kažkiek laiko jas užmerkei, o prieš tai vėlgi buvai atmerkęs, ir šitaip vis atgal, atgal, per visus užmigimus ir atsibudimus, per tokius įprastus dalykus kaip mirkčiojimas, iki pat to pirmojo karto, kai atsimerkei, o tai nutiko apytiksliai tą akimirką, kai gimei.

Astrida nuspiria ant grindų sportbačius. Ji vėl krenta skersai siaubingos lovos. Gali būti, kad viskas prasideda dar anksčiau nei visa tai, kai dar esi įsčiose, ar kaip ten jas. Gali būti, kad viskas prasideda, kai tu tik formuojiesi virsdamas žmogumi ir kai pirmą kartą kietoje medžiagoje, kuri tampa tavo galva, t. y. kaukole, atsiranda, susiformuoja minkšta medžiaga, iš kurios ir yra padaryta akis.

Ji perbraukia pirštu per kaulo linkį virš kairės akies. Akys kuo puikiausiai telpa toje vietoje, kurioje ir yra, tarsi jos abidvi – akis ir vieta – būtų sukurtos viena kitai. Kaip ir tame jos matytame spektaklyje, kuriame žmogui buvo išluptos akys – scenoje esantys žmonės pasuko jį nugara į žiūrovus, paskui išlupo jam akis ir vėl apsuko kėdę, o jis pakėlė prie veido rankas ir išsiėmė akis; jo rankose buvo pilna kažko raudona, taip pat ir aplink akiduobes. Beprotybė. Ten buvo želė, ar kažkas panašaus. Taip pasielgė jo dukros – ar sūnūs. Tai viena iš Maiklo tragedijų. Vis dėlto buvo visai neblogai.

Taip, tikrai, nes teatre pakyla uždanga ir tu žinai, kad tai pradžia, nes, akivaizdu, kad uždanga pakelta. Bet kaip tos šviesos užgęsta, kaip nutyla žiūrovai ir iškart pakyla uždanga, o paskui tasai oras, jeigu sėdi arti scenos, gali tiesiog užuosti kitokį orą su sklandančiomis dulkelėmis ir milteliais. Kaip tąkart, kai Maiklas su jos mama privertė ją nueiti į kitą tragediją, beje, irgi absoliučiai beprotišką, apie pamišusią motiną, kuri užmuša savo vaikus, bet prieš užmušdama išsiunčia tuos du berniukus, du išties mažus berniukus, nuo scenos, jie tikrai nulipa ir įsimaišo tarp žiūrovų, eina per salę: motina jiems įdavusi užnuodytus drabužius ir t. t., kad šie nuneštų juos princesei, kurią vietoj jų motinos vedęs jų tėvas, ir jie eina į tuos namus, ar rūmus, esančius kažkur už žiūrovų; šitai nenutinka scenoje, tai apskritai niekur nenutinka, išskyrus pačią istoriją, t. y. tai įvyksta tavo galvoje, bet, net jei ir žinai, kad taip nenutinka, žinai, kad tai – tik spektaklis, net ir tada kažkur tau už nugaros princesė velkasi užnuodytas drapanas ir miršta siaubinga mirtimi. Jos akys ištirpsta akiduobėse, ją išberia, tarsi kokie teroristai metro būtų pabėrę sporų. Jos plaučiai ištirpsta, ir

Astrida žiovauja. Ji alkana.

Tiesą sakant, išbadėjusi.

Vadinamųjų pusryčių reikės laukti ištisas valandas, bet vargu ar ji apskritai panorės valgyti tokioje nehigieniškoje skylėje kaip ši.

Vėl galėtų eiti miegoti. Bet – ironiška, kaip visada – ji visai išsibudinusi. Lauke dabar jau visai šviesu; matyti mylių mylios. Tik kad čia nėra į ką žiūrėti: medžiai ir laukai, ir visa kita.

Nestandartinis radijas-laikrodis rodo 5 val. 16 min.

Ji tikrai visai išsibudino.

Galėtų atsikelti, išeiti ir nufilmuoti vandalizmą. Šiandieną ji tikrai ruošiasi tai padaryti. Vėliau nueis į restoraną ir paklaus indo, ar jis neprieštarautų. O gal ji tiesiog nueis ir nufilmuos be jo žinios, jeigu jis kartais pasakytų „ne“. Jeigu ji eitų iškart dabar, ten nieko nebūtų, ir ji galėtų daryti, ką tinkama. Jeigu taip jau nutiktų, kad tokį ryto metą netoliese kas nors sukiotųsi (niekas nesisukios, nes kelių mylių spinduliu visi miega, išskyrus ją, bet, jeigu sukiotųsi, sakykime, kad sukiotųsi), jie tik pamanytų – o, žiūrėkite, dvylikametė

mergaitė žaidžia su skaitmenine vaizdo kamera. Jie tikriausiai pastebėtų, kokio puikaus modelio toji kamera, na, jeigu jie ką nors išmanytų apie kameras. Jeigu jie paklaustų, ji atsakytų, jog čia atvažiavusi vasaroti (teisybė), jog filmuoja kraštovaizdį (teisybė), arba visa tai jai reikalinga mokyklos projektui įvykdyti (galėtų būti teisybė) – skirtingi statiniai ir jų paskirtis (visai neblogai). O tada jai grįžus namo gal pasirodys, jog skaitmeninės kameros minijuostelėje liko gyvybiškai svarbių įrodymų, ir tam tikru momentu, tiriant vandalizmo bylą, kas nors iš pareigūnų prisiminęs pasakys – oi, ten buvo dvylikametė mergaitė, filmavusi skaitmenine kamera, gal ji tikrai įrašė ką nors, kas galėtų būti labai reikšminga mūsų apklausoms, ir jie atėję pasibels į duris, bet kas, jeigu jie dar nesuvažiavę vasaroti, kas, jeigu jie jau išvykę namo, juk kai kurie tyrimai trunka gana ilgai, na, tada pareigūnai ją suras pasinaudoję kompiuteriais, atkapstys Maiklo pavardę arba paklaus žmonių, šio nestandartinio namo savininkų, o tada, jai padedant, viskas galiausiai bus sustatyta į vietas, ir paslaptis, kas iš tikrųjų kaltas dėl nuniokotų „Pipirų rūmų“, tikrai bus atskleista.

Tai esmingiausia vieta. Jos mama nuolatos tai kartoja, ji kartoja tai kiekvieną vakarą. Neatrodytų, kad per atostogas čia rinktųsi daug kitų žmonių, kad ir kokia esminė ši vieta, na, gal dėl to, kad dar neatėjo tikrasis oficialių atostogų metas. Kaimo žmonės labai į ją spokso, net ir tada, kai Astrida nieko nedaro, kai tik šiaip vaikštinėja. Net ir tada, kai nefilmuoja. Bet čia gražus oras. Ji džiaugiasi, kad neina į mokyklą. Daugelyje jos nufilmuotų aušrų matyti, kaip pateka saulė. Štai kokia būna gera vasara. Seniau, kai ji dar nebuvo gimusi, vasaros būdavo geresnės, praeityje, akivaizdu, būdavo vien tik gražios vasaros – nuo gegužės iki spalio. Praeitis – kitas amžius. Ji tikriausiai ir bus toji, kuri naujajame amžiuje gyvens ilgiausiai iš visų dabar šiame name gyvenančių žmonių – mamos, Magnuso, jos pačios ir Maiklo. Jie visi labiau nei ji priklauso senajam amžiui. Nors, kita vertus, beveik visas jos gyvenimas buvo nugyventas senajame amžiuje. Bet vėlgi, tą patį galima pasakyti apie jų visų gyvenimus, o skaičiuojant procentais – 25 procentus savojo gyvenimo ji nugyveno naujajame amžiuje (jeigu pradėtum skaičiuoti

nuo 2001-ųjų ir sakytum, kad šeši likę šių metų mėnesiai jau praėję). Ji pati yra 25 procentais nauja ir 75 procentais sena. Iš savo septyniolikos metų Magnusas naujajame amžiuje išgyveno trejus metus. Astrida skaičiuoja. Magnusas yra 17 procentų naujas ir 83 procentais senas. Ji yra 8 procentais naujesnė nei Magnusas. Jos mama ir Maiklas procentiškai daug daug mažiau įžengę į naująjį amžių ir daug daug labiau likę senajame. Ji viską apskaičiuos vėliau. Dabar negali sukti dėl to galvos.

Ji kilsteli gulėdama ant nestandartinės lovos. Nestandartinė lova garsiai sugirgžda. Girgždesiui nutilus ji girdi visą namą apėmusią tylą. Jie visi miega. Niekas nežino, kad ji nubudusi. Dabar už ją išmintingesnių nėra. „Išmintingesnis" skamba tarsi koks antikinės istorijos personažas. Astrida 1003 m. pr. Gr. (prieš Garsenybę*) išeina į mišką, ten sutinka Išmintingesnįjį, kuris iš tikrųjų yra karališkosios šeimos narys, karalius, netikėtai nusprendęs tapti Nieku ir gyventi paprastą gyvenimą, – jis gyvena lūšnelėje, ne, urve, ir atsakinėja į klausimus, kuriuos jam uždavinėja mylių mylias čia atkeliavę bendruomenėmis gyveną žmonės (tikriausiai tai yra jis, nes jeigu būtų ji, veikiausia gyventų vienuolyne arba būtų sudeginta). Žmonės, norintys sužinoti atsakymus į savo klausimus, turi pabelsti į urvo duris, na, į lauke stūksantį akmenį; Astrida pakelia akmenuką ir juo pastuksena į tą kitą akmenį, kad Išmintingesnysis suprastų, jog kažkas jo laukia. Atnešiau auką, šūkteli Astrida į urvo tamsą. Ji atnešė keptų ragelių auką. Žinoma, miškuose tikriausiai nebūna skanių ragelių, kaip kad jų nebūna ir čia. Nuo tada, kai atvyko į šį nestandartinį kaimą, ir Maiklas, ir mama nuolat skundžiasi, kad čia nėra ragelių; tai taip įprasta ir ironiška, nes būtent jiedu ir norėjo čia atvykti, jiedu privertė kartu važiuoti ir ją, ir Magnusą, jiedu ją pavertė dar keistesne ir dar labiau ne tokia kaip visi, nei ji iš tikrųjų yra, nors, jeigu jai nusišypsos sėkmė, galbūt iki rugsėjo, kai vėl prasidės pamokos, Lorna Rouz ir Zelda Houv, ir Rebeka Kelou bus pamiršusios, kad prieš du mėnesius ją paėmė iš mokyklos anksčiau.

* Aliuzija į anglišką santrumpą *BC* – prieš Kristų. (*Vert. past.*)

Astrida susikaupia ir išmeta jas iš galvos. Ji prie urvo durų. Ji neša ragelius. Išmintingesnysis patenkintas. Jis linkteli kviesdamas Astridą prieiti arčiau.

Jis dirsteli į ją urvo tamsoje; jis senas ir išmintingas; jis žvelgia į ją tėviškai. O, gerbiamasis išminčiau ir orakule, atsakyk į mano klausimą, pradeda Astrida.

Bet tik tiek ir tegali pasakyti, nes neturi klausimo. Ji nežino, ko ir kam paklausti. Ji negali sugalvoti klausimo, ji neužduos to klausimo, kurį galėtų aiškiais žodžiais suformuluoti tik sau pačiai, tik mintyse, ji neužduos to klausimo garsiai visai nepažįstamam žmogui, nors tasai nepažįstamasis sukurtas jos pačios.

(Astrida Smart. Astrida Berenski.)

Ji atsisėda. Paima kamerą ir pavarto ją rankose. Uždengia ekraną, išima juostelę su pradžiomis, įdeda ją į dėkliuką ir padeda ant stalo. Vietoj buvusios juostelės įdeda į kamerą juostelę be pradžių. Ji guli ant nugaros, paskui apsiverčia ant pilvo. Iki baigsis jų viešnagė, ji turės šešiasdešimt vieną pradžią, bet viskas priklausys nuo to, ar jie išvažiuos namo penktadienį, ar šeštadienį, ar sekmadienį. Šešiasdešimt viena minus devynios, t. y. liko mažiausiai penkiasdešimt dvi. Astrida atsidūsta. Jos atodūsis nuskamba per garsiai. Čia nesigirdi jokio eismo triukšmo. Tikriausiai būtent tai, jog nėra jokio triukšmo, neleidžia jai miegoti. Ji visiškai išsibudinusi. Po minutėlės ji eis filmuoti vandalizmo. Ji užsimerkia. Ji riešuto viduje – kuo puikiausiai telpa į kevalą, tarsi čia ir būtų gimusi. Riešuto kevalas gaubia jos galvą lyg šalmas. Kevalas tinka jos kelių linkiui. Kevalas visiškai uždaras. Visai kaip tikras kambarys. Čia visiškai saugu. Daugiau niekas negali įsigauti vidun. Paskui ji ima nerimauti, kaip reikės kvėpuoti, nes riešutas visiškai sandarus. Jai darosi neramu, kaip ji dabar apskritai kvėpuoja. Savaime aišku, riešuto viduje oro atsargos ribotos, jeigu jų apskritai yra. Paskui ji ima nerimauti dėl to, kad Lorna Rouz ir Zelda Houv, ir Rebeka, kada nors sužinojusios, jog jai šovė tokia mintis kaip ši – kad ji lankėsi riešute, – gali pamanyti, jog ji verta dar didesnės pajuokos ir yra dar labiau kuoktelėjusi. Lorna Rouz ir Zelda Houv parko aikštelėje žaidžia tenisą. Astrida ir Rebeka eina pro šalį. Rebeka ir Astrida vis dar draugės. Lorna Rouz pribėga

prie tvoros ir sako Astridai ir Rebekai, kad jos turinčios ateiti žaisti į aikštelę šalia tos, kurioje žaidžia juodvi su Zelda Houv, o paskui abiejų partijų nugalėtojos žais viena su kita, kad išsiaiškintų, kuri iš jų keturių geriausia. Astrida pažvelgia į aikštelę, kurioje turėtų žaisti su Rebeka. Visa aikštelė nusėta sudužusio stiklo šukėmis. Ji jau žiojasi sakyti „ne", bet Rebeka atsako „taip". Tik pažvelk į stiklą, sako Astrida, nes viskas atsiduoda beprotybe. Bailė, sako Zelda Houv. Žinojome, jog neišdrįsi. Jos pabėrė ten stiklo šukių tyčia, kad mus išmėgintų. Jei nori žaisti ant sudužusio stiklo, esi idiotė, sako Astrida Rebekai. Rebeka žengia į aikštelę ir ima gurgždinti stiklo duženas. Ateina vyras. Tai vienos iš jų tėvas. Ji beketinanti jam papasakoti apie stiklą, bet jai nė nespėjus nieko pasakyti, jis pasišaukia visas, išskyrus ją, prie tvoros ir perlaužia į keturis lygius gabaliukus *Cadburys* šokoladuką su vaisiais ir riešutais. Kiekvienai jų duoda po gabaliuką. Ji stengiasi pamatyti, ar ketvirtąjį gabaliuką ketina suvalgyti pats, bet neįžiūri jo veido, nes jis per toli. Ji kažką laiko rankoje. Tai jos kamera. Jeigu jai pavyktų viską nufilmuoti, galėtų kam nors parodyti, kas čia vyksta. Bet ji negali pakelti kameros. Kamera per sunki. Jos ranka neklausys. Toli toliausiai suskamba durų skambutis. Skamba namuose. Namuose, be jos, nieko nėra. Koridorius didelis ir tuščias kaip dykuma. Astrida pasileidžia per ją, kad atidarytų duris. Atrodo, koridorius niekada nesibaigs. Galiausiai ji dvilinka atsiduria prie durų – jai sunku atgauti kvapą, ir ji bijo, kad tas, kas buvo už durų, jau bus nuėjęs, nes ji taip ilgai užtruko. Ji atidaro duris. Ten stovi vyras. Jis neturi veido. Neturi nosies, neturi akių, nieko – tik plyną odą. Astridą apima siaubas. Mama baisiai ant jos supyks. Tai jos kaltė, kad jis čia. Jums negalima užeiti, mėgina jam pasakyti, bet negali atgauti kvapo. Mūsų čia nėra, sunkiai alsuoja ji. Mes atostogaujame. Išeikite. Ji mėgina uždaryti duris. Odoje prasiveria burna, ir iš jos taip sugriaudžia, tarsi ji stovėtų per arti lėktuvo. Triukšmas užtrenkia duris. Ji atsimerkia ir iškart išsiritusi iš lovos atsistoja ant kojų.

Ji atostogauja Norfolke. Nestandartinis radijas-laikrodis rodo 10 val. 27 min. Triukšmas – valytojos Katrinos dulkių siurblys, besidaužantis į grindjuostes ir miegamojo duris.

Jos ranka miega. Vis dar prakišta pro kameros dirželį. Ji ištraukia ir pakrato ranką, kad joje vėl imtų tekėti kraujas.

Ji užkelia pėdas ant sportinių batelių ir nušliuožia nestandartiniu kilimu. Balažin kiek šimtų jau mirusių ar senų žmonių vaikščiojo juo basomis kojomis.

Pažvelgusi į virš kriauklės kabantį veidrodį pamato po skruostikauliu išryškėjusį savo pačios nykščio įspaudą – miegojo po galva pasikišusi ranką ! ! Ji – tarsi koks keramikos dirbinys, kokius perka jos mama, – padarytus tikrų žmonių (ne gamyklose), tikrų menininkų, besidarbuojančių šiltuosiuose kraštuose, paliekančių ant tų dirbinių savo rankų įspaudus, savotiškus parašus, – t. y. miegodama ji pati ant savęs pasirašė.

Ji prispaudžia nykštį prie jo paties paliktos žymės. Kuo puikiausiai tinka.

Pasišlaksto veidą vandeniu ir nusišluosto marškinėlių rankove, o ne tuo siaubingu rankšluosčiu. Žmoniškai apsiauna sportiniais bateliais. Vėl paima kamerą ir kilsteli durų skląstį.

Stebėti, ką filmuoji, galima dviem būdais: 1) mažame ekranėlyje ir 2) per akutę. Tikri filmų kūrėjai visada žiūri per akutę, nors pro ją sunkiau matyti. Ji prikiša prie akutės akį ir nufilmuoja, kaip jos ranka kilnoja aukštyn žemyn skląstį. Galbūt po šimto metų tokių skląsčių nebeliks ir šis filmukas taps įrodymu, jog kadaise jų būta, taps daiktiniu įrodymu žmonėms, kuriems ateityje prireiks išsiaiškinti, kaip veikė štai tokie skląsčiai.

Blyksi baterijos lemputė. Sėda baterija. Dar pakaks energijos, kad spėtų nufilmuoti valytoją Katriną, stuksenančią siurblio vamzdžiu kiekvieno laiptelio kamputyje. Katrina dar nori šiame name ką nors padaryti. Ateina su paketu. Mama ir Maiklas juokauja pašnibždom, kai ji būna už kampo ir negali jų išgirsti, arba net ir tada, kai jos visai nėra name, ir ji neišgirstų jų net šaukiančių, – valytoja Katrina savajame *Ford Cortina*. *Ford Cortina* – aštuntojo dešimtmečio automobilis: tikriausiai tai koks nors prastas automobilis, nors iš tiesų Astrida nesupranta šio pajuokavimo; tiesą sakant, neatrodo, kad Katrina išvis turėtų automobilį; visus valymo reikmenis ji atsineša keliu į šiuos namus iš savo namų kaime, o paskui, kai baigia,

vėl viską nešasi atgal. Jie visada elgiasi taip vaikiškai, tarsi blogesni nė negalėtų būti, ir prikalba tikrai rizikingų dalykų. Asmeniškai Astrida aukščiau visokių tokių dalykų. Žmonės tiesiog skiriasi vieni nuo kitų, ji mano būtent taip. Tai akivaizdu. Yra žmonių, kurie tiesiog nesukirpti gyventi taip, kaip gyvena kiti, todėl jie užsidirba mažiau pinigų ir gyvena kitokį, prastesnį, gyvenimą.

Ant laiptų nėra labai šviesu. Efektas bus ganėtinai įdomus. Pro akutę ji stebi Katrinos pakaušį. Filmuoja, kaip Katrina valo laiptelį. Paskui nufilmuoja, kaip ji lipa žemyn ir valo kitą.

Valytoja Katrina nė nežvilgtelėjusi pasitraukia į šalį, kad praleistų Astridą.

Atleiskite, Katrina, mandagiai šūkteli Astrida. Ar galėčiau paklausti?

Valytoja Katrina pasitraukia nuo Astridos ir išjungia siurblį. Ji nepakelia akių.

Gal galėčiau paklausti, kiek jums metų? – klausia Astrida. Šito reikia mano vietiniams tyrimams ir archyvui. (Neblogai skamba. Astrida stengiasi visa tai įsiminti, kad galėtų pakartoti indui „Pipirų rūmuose".)

Valytoja Katrina kažką prataria nudelbusi akis. Nuskamba kaip trisdešimt vieneri. Ji tikrai tokio amžiaus ir atrodo. Ji vėl įjungusi dulkių siurblį. Trisdešimt vieneri – keblus reikalas. Astrida suapvalina. 10 procentų nauja, 90 procentų sena. Ji nufilmuoja viską aplink Katriną, paskui filmuoja savo pačios kojas, lipančias likusiais laipteliais.

Šis nufilmuotas gabaliukas „eis" iškart po gaišenos, kurią ji nufilmavo radusi ant kelio vakar vakare grįždama iš kaimo. Gaišena buvo lyg ir panaši į triušį, bet ne triušis. Buvo didesnė už triušį. Turėjo mažas ausis ir mažesnes užpakalines kojas; tą gyvį sumaitojo automobiliai; jo kailis buvo suteptas purvu ir krauju. Kai Aistrida pasuko jo link, pakilo keturios ar penkios varnos; jos lasiojo jį po gabaliuką. Šalikelėje ji susirado pagalį ir pabaksnojo gaišeną. Paskui ją nufilmavo. Nutaikiusi progą ji ketina palikti kamerą ant stalo nestandartiniame poilsio kambaryje, atsukusi juostelę būtent iki šios vietos; Maiklas būtinai paims kamerą ir pasižiūrės,

kas nufilmuota, jis linkęs taip elgtis, be to, jis – toks nevykėlis, jį visada supykina pamačius tokius dalykus realiame gyvenime, o ne scenoje, ar dar kur nors.

Ji sustoja, stovi koridoriuje. Gaišena. O kas, jeigu tas gyvis buvo gyvas, tik be sąmonės, o ji taip stipriai bakstelėjo, o jis visai nebuvo miręs, vis dar jautė, kaip ji baksnoja, tik atrodė miręs, nes jį buvo ištikusi koma?

Na, bet gal viskas bus gerai, nes, jeigu jis buvo ištiktas komos, tai nieko taip labai nejuto, kaip būtų jutęs tuo atveju, jeigu būtų buvęs budrus. Jiems čia važiuojant automobiliu keturiais varomaisiais ratais, mama ir Maiklas žaidė įprastą „Pypt pypt, avyt!" žaidimą – pravažiuodamas pro avį Maiklas supypsėdavo, be to, kai automobilis pravažiuodavo pro kelyje užmuštą gyvūną, jie iškeldavo aukštyn sugniaužtus kumščius. Taip jie tarėsi pagerbią žuvusiųjų sielas. Kaip vaikiška. Astridai visa tai patiko, kai ji liūdėdavo dėl gaišenų. Bet dabar jai dvylika metų, o tai – tik gaišenos iš Dievo malonės.

Labai keista, kad ji nieko nepajuto bakstelėjusi tą gyvį.

Ji bakstelėjo tyrimo tikslams ir archyvui.

Astrida vėl prikiša akį prie kameros. Taip pat labai svarbu atidžiai pažvelgti į daiktus, ypač į sudėtingus daiktus. Astridos mama visada taip sako. Astrida eina per tamsų koridorių į svetainę. Bet kameros akutę užtvindo tokia ryški šviesa, kad ji nieko nemato. Jai reikia greitai nusukti žvilgsnį.

Ji mirkčioja. Buvo taip šviesu, kad beveik skaudėjo akis.

Ant sofos, prie lango, – kažkieno pavidalas. Kadangi pro langą, esantį už tos žmogystos, sklinda šviesa, kadangi jos pačios aky mirguliuoja raudonos ir juodos dėmės, veidas – tik šviesūs ir tamsūs lopai. Astrida nuduria akis į kilimą, kol vėl atgauna regėjimą. Ji mato basą koją.

Tikriausiai ta žmogysta kaip nors susijusi su šiuo namu, tikriausiai tai kokia nors nepraustaburnė iš kaimo. Tai bus viena iš Maiklo studenčių. Astrida vėl sumirksi ir apsigręžia. Ji nekreipia dėmesio į aną kambario galą. Ji labai atidžiai išjungia kamerą ir iš knygų spintūkštės paima kroviklį bei dar vieną bateriją, užkištą už

siaubingai senų knygų popieriniais viršeliais. Viską nešasi eidama per virtuvę.

Maiklas pasiėmęs lėkštę lupasi kriaušę. Tą lėkštę šimtus kartų naudojo balažin kiek žmonių, viešėjusių šiame name. Jis lupasi kriaušę pasiėmęs peilį medine rankena. Į šios rankenos medieną įsisunkęs nešvarus vanduo, likęs jį tiek kartų plovus šimtams čia gyvenusių ar atostogavusių mirusių senų žmonių.

Skrudintuve taip pat likę senų kitų žmonių trupinių. Astrida padeda prie kėdės kamerą ir visus kitus daiktelius, atsivynioja juostą folijos ir nuo neprapjauto kepalėlio galo atsilaužia gabaliuką duonos. Iškloja nestandartinę skardelę folija, pakiša duoną po grotelėmis ir įjungia jį. Paskui atsisėda ant kėdės prie durų ir ima tabaluoti kojomis.

Kas ta žmogysta priekiniame kambaryje? – klausia ji Maiklo, pjaustančio kriaušę dailiomis, baltomis riekelėmis.

Kažkokia tavo mamos pažįstama, atsako Maiklas. Jos automobilis sugedo.

Jis ima lėkštę su kriauše ir niūniuodamas pro ją praeina. Jis niūniuoja Beyoncé dainą. Dabar jis dedasi kažin kuo: t. y. tiesiog nesmagu į jį žiūrėti.

Astrida trinkteli ranka į kėdės kraštą norėdama patikrinti, ar skaudės. Skauda, bet nelabai. Ji vėl trinkteli, dabar jau stipriau. Skauda labiau. Žinoma, įprasta ir ironiška, bet mokslas gali įrodyti, kad iš tikrųjų jos ranka vis labiau mažindama atstumą kėdės nekliudė. Ji vėl trinkteli. Oi.

Ji laukia, kol duona kiek apskrus.

Girdi, kaip svetainėje garsiai kalba Maiklas. Pradaro šiukšlių dėžę. Kriaušės luobelė susisukusi ant vakarykščių pietų likučių. Vidinė luobelės pusė skaisčiai balta. Ji ištraukia luobelę. Jis nulupo ją nepertraukęs spiralės. Ji laiko luobelę rankoje taip, kad šioji vėl įgautų tokį pavidalą, kokį turėjo prieš nulupant. Skiautelė su koteliu užkrenta ant viršaus lyg skrybėlė. Tuščia kriaušė!

Ji vėl įmeta luobelę į šiukšliadėžę, uždengia dangtį. Priėjusi prie kriauklės nusimazgoja rankas. Grįžta Maiklas. Ji mato, kaip blėsta jo grįžtančio šypsena, kuria jis šypsojosi tai žmogystai svetainėje.

Svyla, Astrida, sako jis.

Žinau, sako ji.

Jis ištraukia skardelę, atidaro šiukšliadėžę ir išmeta skrebutį – pajuodusia puse į viršų, ant kriaušės luobelės.

Jeigu pirma būtum nupjovusi plutą, sako jis, taip nebūtų atsitikę.

Man patinka sudegusi, tyliai sako ji.

Jis atriekia nuo kepalėlio dar porą riekelių ir įmeta jas į skrudintuvą.

Ačiū, ne, sako Astrida.

Maiklas negirdi. Jis toks triznius. Turi kažką bendra su kavinuke. Jo pavardė prikabinta prie jos vardo ir šiuo klausimu ji neturi jokios sprendimo teisės. Ji paima kamerą ir visus daiktelius ir išeina į koridorių. Bet ji net nenutuokia, kur šio nestandartinio namo koridoriuje galėtų būti kištukiniai lizdai. Ji nemato. Ji žino, kur yra kištukiniai lizdai svetainėje, kur jie yra svetainės poilsio zonoje. Ji taip pat galėtų laiptais užlipti į viršų, bet, įprasta ir ironiška, kad, regis, būtent dabar jos miegamajame Katrina su dulkių siurbliu. Iš tikrųjų higienos požiūriu nieko nekeičia, jeigu nusiurbi tik nuo paties paviršiaus. Seni žmonės nulaižė baldus mirusiais liežuviais ir ant turėklų per visą jų ilgį paliko senų savo rankų odos atplaišėlių.

Ji vėl grįžta į poilsio kambarį. Visi lizdai prie televizoriaus užimti. Jeigu ji ištrauks kurį vieną laidą, tikriausiai dėl ko nors turės bėdos.

Staiga nutyla dulkių siurblio keliamas triukšmas. Prancūziški langai atverti. Kambarys prisipildo sodo garsų, t. y. paukščių ir t. t. Ji vėl nužingsniuoja į kambario galą ir ištraukia standartinės lempos laidą. Įjungia kroviklį ir atsistoja.

Ant sofos išsitiesusi žmogysta guli geltoname pro aukštą langą krintančios saulės šviesos keturkampyje. Ji užsikėlusi aukštai basas kojas, tarsi čia ir gyventų. Jos akys užmerktos. Tiesą sakant, ji miega.

Astrida prieina arčiau sofos.

Tai lyg ir būtų moteris, bet labiau panaši į merginą. Jos plaukai lyg ir turėtų būti šviesūs, bet per skyrimą prie šaknų Astrida

įžiūri tamsią spalvą. Kojas ji užkėlusi ant pagalvėlių. Padai gana nešvarūs.

Tad galima daryti išvadą, kad ji jaunesnė už Astridos motiną, gal jaunesnė ir už Katriną, bet tikrai per sena, kad būtų mergina. Ji visai nepasidažiusi. Keista. Jos pažastys nenuskustos. Ten yra plaukų, ir visai nemažai. Blauzdos ir šlaunys iš nugaros irgi nenuskustos. Neįtikėtina. Jos blizga nuo tikrų plaukelių. Jos plaukeliai – tarsi šimtai mažų siūlelių, augančių tiesiai iš odos.

Mažiau nei pėda nuo Astridos veido mergina, moteris, kad ir kas ji yra, pramerkia vieną akį ir pažvelgia ja tiesiai į Astridą.

Astrida atšoka atatupsta. Ant grindų prie sofos padėta lėkštė. Ji pakelia lėkštę, neva Maiklas būtų siuntęs jos paimti. Laikydama lėkštę priešais save nužygiuoja per kambarį ir žengia pro prancūziškus langus tiesiai į sodą, o paskui pasuka už kampo.

Ji sustoja tik tada, kai namo jau nė nesimato. Ji tankiai kvėpuoja, ir tai juokinga. Keista į ką nors žiūrėti. Keista, kai kas nors taip pat pažvelgia į tave. Išties keista, kai tave sučiumpa bežiūrinčią.

Lėkštė nuo kažko lipni. Astrida lyžteli pirštą. Saldu. Ji padeda lėkštę ant žolės prie alpinariumo. Ji panardina ranką į vandens baką, kad atsikratytų lipnumo. Paskui ji susimąsto, ar vandens bake tikrai vanduo. Ten gali būti priemonė vabzdžiams naikinti arba herbicidas. Ji prikiša ranką prie nosies, bet chemikalų kvapo nepajunta. Iškiša liežuvį ir paragauja. Nepajunta jokio skonio.

Ji patraukia sodu pavėsinės link. Pavėsinė – tai tik didelė pašiūrė, nors buvo išreklamuota kaip pavėsinė; mama ir Maiklas ėmė skųstis dėl to vos atvažiavę, mat viena iš priežasčių, dėl ko jie važiavo į šią nuobodžią, nežinia kur esančią skylę, buvo ta, kad mama tikėjosi galėsianti visą vasarą dirbti pavėsinėje, kaip dirbdavo kažkokia praėjusių laikų rašytoja. Astrida jau ir iš tokio gana didelio atstumo girdi palapinėje esančią mamą. Ji labai garsiai dirba, nors ir spausdina nešiojamojo kompiuterio klaviatūra. Ji tyrinėja ir rašo apie žmones, mirusius, beje, praėjusiame amžiuje. Ji neįtikėtinai smarkiai spaudinėja dviem pirštais klavišus, tarsi būtų įpykusi, nors iš tikrųjų įpykusi nėra, tik klausant taip atrodo.

Astrida stovi lauke prie durų, į kurias negalima belstis, nebent iškiltų koks nors labai svarbus reikalas. Ji stovi šiame sode su visais senais medžiais ir krūmais, su visais laukais ir miškais, tarsi be krašto plytinčiais už namo. Ji niekaip netrukdo. Palyginti su tais medžiais, augančiais aplink pavėsinę, ji – tarsi menkas medelis, vienas iš tų, sodinamų vejose, žaliuojančiose prekybos centrų automobilių stovėjimo aikštelėse.

Klavišų stuksenimas liovėsi.

Ko? – šūkteli mama iš pavėsinės.

Astrida žengia porą žingsnių atgal.

Aš tave girdžiu, šaukia jos mama. Ko?

Nieko, atsako Astrida. Tiesiog stovėjau sau.

Mama atsidūsta. Astrida girdi, kaip čiūžteli atitraukiama kėdė. Prasiveria durys. Mama išeina į saulės šviesą. Ji prisimerkia, žengteli atatupsta į tarpdurį ir prisidega cigaretę.

Štai, pasako ji, ir iškvėpia. Na, ko?

Aš nieko nenorėjau, sako Astrida. Tiesiog šiaip stovėjau.

Mama vėl atsidūsta. Kažkur virš jų gieda paukštis.

Ar jau matei, kas nutiko indų restoranui? – klausia Astrida.

Jos mama purto galvą. Astrida, dabar negaliu galvoti apie nieką kita, sako ji.

Ji visada galvoja apie žmones, mirusius prieš šešiasdešimt metų. Kai apie juos rašo, jie užvaldo visą jos sąmonę. Asmeniškai Astrida mano, kad būtų daug naudingiau sužinoti ką nors apie tai, kas dedasi dabar, negu mąstyti apie mirusius žmones, t. y. apie mirusius daugiau nei prieš pusę amžiaus.

Nubudusi pamačiau, jog likęs nykščio įspaudas, nes miegojau ant nykščio, sako Astrida. Kaip nepaprasta.

Mhm, atsako mama nežiūrėdama į Astridą, laikančią nykštį prispaustą prie veido toje vietoje, kur buvo įspaudas.

Kaip ir tame mėlyname keramikos dirbinyje namuose, sako Astrida. Žinai, kaip jame liko jį padariusio meistro nykščio įspaudas.

Mama nieko neatsako. Paukštis tebegieda – tas pačias tris gaideles vis iš naujo ir iš naujo.

Tikrai graži diena, tiesa? – tarsteli Astrida.

Mhm, sako mama.

Juk tokios ir būdavo vasaros prieš tai, kai gimiau, ar ne?

Mhm, sako mama.

Na, dienos kaip ši tęsdavosi mėnesių mėnesius, na, vasara nuo gegužės iki spalio, t. y. praeityje vasaros būdavo begalinės? – klausia Astrida.

Mama nepastebi. Ji visai nereaguoja. Net nepasako: Astrida, liaukis pliurpusi, t. y. paprastai ji taip sako. Ji atsiremia į durų staktą ir rūko. Astrida pajunta, kaip jai nurausta skruostai. Cigaretės yra absoliučiai nesveika. Jos kenksmingos. Jos siaubingai dvokia. Jos neabejotinai sukelia visokiausių ligų ir ne tik asmeniui, kuris jas rūko.

Ji spiria į aukštą žolę, augančią palei pavėsinės sieną. Ji jau žino, kad geriau garsiai neprasitarti apie nerūkymą. Šia tema galima kalbėti tik tam tikrais atvejais.

Kas toji žmogysta? – užuot kalbėjusi apie rūkymą, paklausia ji.

Kokia žmogysta? – teiraujasi mama.

Namuose, atsako Astrida.

Neturiu supratimo, sako mama. Ar Maiklas vis dar ten?

Aha, atsako Astrida. Jos mobilusis telefonas išjungtas guli vienoje iš šiukšlių dėžių mokykloje, bent jau ten prieš tris savaites jį paliko. Jeigu tai sužinotų mama ir Maiklas, jie tikrai labai susinervintų; jie tebemoka sutarties mokesčius. Mama mano, kad nešiodamasi mobilųjį Astrida visada bus saugi; žinoma, pirmiausia todėl, kad visada galės paskambinti, bet dar ir dėl to, kad, žmogui dingus, pagal jo mobilųjį telefoną policija visada gali nustatyti jo geografinę padėtį. ASTRIDA SMART, MANAI, KAD ESI LABAI SUMANI.˙ TU NEVYKĖLĖ. NAUJASIS TAVO VARDAS = ARSTITA¨. VEIDAS KAIP KARVĖS ŠIKNA. 3 CHA CHA TU LESBIETĖ. TU KEISTUOLĖ. Pavojinga, kai taip ieškoma priekabių. Praėjusį trimestrą Magnuso mokykloje mirė mergaitė, mirė dėl

˙ Žodžių žaismas: *smart* – angl. „šaunus, sumanus“. (*Vert. past.*)

¨ Sukeitus vardo „Astrida“ raides sudaromi du žodžiai – *arse* (angl. vulg. *subinė, šikna*) ir *tit* (angl. vulg. *papas*). (*Vert. past.*)

internetinio priekabiavimo. Tai buvo parašyta laiške, atėjusiame iš Magnuso mokyklos. Jeigu prie tavęs priekabiauja, turėtum apie tai pranešti kitiems. Bet taip nutiko Magnuso mokykloje. Nutaikiusi progą Astrida netrukus pasakys mamai, kad jos mobilusis telefonas pavogtas.

Ar ko nors valgei? – klausia mama.

Valgiau skrebutį, sako Astrida.

Nedaryk taip, Astrida, sako mama.

Astrida nesupranta, ko ji turėtų nedaryti.

Kaip? – klausia ji.

Nespardyk taip, sako mama.

Ji liaujasi spardžiusi. Stovi nuleidusi rankas. Žvelgia į savo mamą. Asmeniškai Astrida niekada nedėvės keturioliktojo dydžio. Didžiulis. Mama, sprigtelėjusi į durų rėmus, švelniai nukrečia pusiau surūkytą cigaretę. Cigaretei užgesus ji sutrina koja nukritusius pelenus, įsikiša likusią pusę cigaretės į pakelį, vėl grįžta į pavėsinę ir užtrenkia duris.

Astrida laukia, kol vėl išgirs klavišų stuksenimą. Praeina minutėlė. Paskui pasigirsta.

Ji žiūri, kaip jai virš galvos pro lapus skverbiasi saulė, t. y. istorija apie Ikarą, turėjusį tėvo padarytus sparnus, kuriuos saulė sutirpdė, kai jis priskrido per arti. Ji svarstė, kaip viskas būtų susiklostę, jeigu tėvas būtų padaręs sparnus mergaitei, kuri galbūt būtų žinojusi, kaip tinkamai juos panaudoti. Bet galėtų būti ir taip, kad viskas priklausytų nuo mergaitės amžiaus, nes, jeigu ji būtų buvusi Astridos amžiaus, viskas būtų buvę gerai. Bet, jeigu ji būtų buvusi jaunesnė, jai būtų iškilęs pavojus, ji būtų buvusi per jauna, o jeigu ji būtų buvusi vyresnė, ji būtų nerimavusi dėl to, kad žmonės pamatys, kas yra jai po sijonu, ir kad saulė ištirpdys jos akių makiažą.

Astrida taip pat iš kažkur, tikriausiai iš Magnuso, žino, jog tereikia dvidešimt aštuonias sekundes žiūrėti tiesiai į saulę, kad apaktum. Kaip jaustumeisi būdamas aklas? Negalėtum nueiti į spektaklį ar į filmą – nebūtų prasmės. Televizija reikštų tą patį, kaip ir radijas. Ji užsimerkia. Kaip akli žmonės supranta, kada prasideda diena,

jeigu nemato, ar jau šviesu, ar dar ne? Jeigu nemato skirtumo tarp šviesos ir tamsos, kuri ateina kiekvieną dieną?

Ji svarsto, kas nutiktų, jeigu ji čia stovėtų ir prisiverstų žiūrėti į saulę dvidešimt aštuonias sekundes.

Jos akys ištirptų.

Būtų daug gydytojų, greitoji pagalba ir t. t.

Ji žengia į saulės pluoštą tarp dviejų senų medžių. Plačiai atmerkia akis ir pažvelgia tiesiai aukštyn. Vienas, skaičiuoja ji. Vienos sekundės jau per daug. Jos akys užsimerkia. Užmerktose akyse viskas skaisčiai liepsnoja. Kai ji vėl atsimerkia, nieko nemato, išskyrus ryškiai oranžinį saulės, į kurią žvelgė, diską. Ji vėl užsimerkia. Išorinis pasaulis atsispaudžia jos akyse lyg vidinė nuotrauka. Paskui vidinė nuotrauka užsikloja ant išorinio pasaulio, kai ji atsimerkia. Būtų nuostabu, jeigu ji galėtų fotografuoti akimis. Jeigu tai sugebėtų ir turėtų sparnus, t. y. kaip mite apie sparnus, ji galėtų fotografuoti iš oro. Ji aukštai pakiltų ir skrietų virš visko kaip sraigtasparnyje. Nestandartinis kaimo niekis būtų akivaizdus. Taip pat akivaizdžiai matytųsi šių masyvių medžių, po kuriais ji stovi, mažumas. Ji galėtų skraidyti virš namų. Ji galėtų laikyti visą namą vienos rankos delne. Per akimirką galėtų perskristi per visą mokyklą. Visi žmonės klasėse, dabar besimokantys prancūzų, stadionas, žaidimų aikštelė, gatvės aplink mokyklą atrodytų kaip niekas, būtų mažesnės už jos delną, darytųsi vis mažesnės ir mažesnės, priklausomai nuo to, kaip aukštai į padanges ji nutartų pakilti.

Sode per karšta. Ji eina namų link. Štai ten jos miegamasis. Ji pakiltų ir įskristų pro langą. Jai daugiau nereikėtų kojomis liesti kilimo. Ji visą laiką būtų per nykštį nuo grindų. Dabar ji priskristų prie Magnuso lango ir dirstelėtų pro užuolaidas. (Magnusas Smartas. Magnusas Berenski. Magnusas nė neima į galvą. Kodėl jis man turėtų rūpėti, jeigu jam į mane nusispjauti, kartą prasitarė. Bet Magnusas jį prisimena. Jis užsikėlė mane ant pečių, ir mes vaikščiojome paplūdimiu, vieną vakarą į medį įkeltame namelyje pasakojo Astridai Magnusas. Jis man leido įberti jam į arbatą cukraus.) Magnuso kambario užuolaidos visada užtrauktos. Jis niekada nesimaudo vonioje ar po dušu. Dažniausiai jis nesikelia

iki antros valandos po pietų, o nusileidžia į apačią tik tam, kad parneštų nešvarius indus, vakare pasiimtų pietus ir nusigabentų juos į viršų, o paskui vėl užsirakintų duris. Jų mama ir Maiklas jau praranda kantrybę. Bet net ir dabar, kai ant jo pykstama, jis ir toliau taip elgiasi. Nes, įprasta ir ironiška, kai Astrida taip pat pamėgino nusinešti pietus į viršų, visa pragaro audra ir įsisuko.

Prie namo nematyti mašinos keturiais varomaisiais ratais. Ant tako stovi senas baltas automobilis. Virtuvė tuščia. Poilsio kambaryje veikia vienišas televizorius. Per žinias praneša, kad dingo žmogus, policija rado kūną. Astrida pasideda ant fotelio šios dienos laikraštį ir ant jo atsisėda, prispaudusi prie savęs rankas, kad jos neliestų fotelio ranktūrių. Žinių laidos vedėjai ir žmonės, kuriuos jie kalbina, vis kartoja, kad dingo žmogus, kad jie rado kūną, bet niekas taip ir nepasako, kad tasai kūnas turi ką nors bendra su dingusiu žmogumi, arba atvirkščiai, nors akivaizdu, kad būtent tai jie ir turi galvoje. Dabar kažkas apie karą. Pasirodo džiūgaujančių amerikiečių apsuptas ministras pirmininkas, spaudžiantis rankas kostiumuotiems vyrams. Po žinių kažkokia moteris televizijos studijoje šimtą metų pasakoja apie tai, kaip pasikeitė jos tuštinimasis po to, kai ji ėmė valgyti atitinkamai suderintą maistą. Reikėtų paminėti ne vien gražias fekalijas, sako prelegentė. Visi, sėdintys studijoje, ima juoktis. Kaip vaikiška. Į laidą paskambina kažkoks vyras ir sako, kad jis gėrė savo šlapimą. Studijoje susirinkę žmonės svarsto ir diskutuoja, ar išties pasijustum geriau pradėjęs gerti šlapimą. Astrida džiaugiasi, kad čia nėra Maiklo, nes jis tikriausiai pamanytų, kad tas reikalas su šlapimu – visai nebloga mintis, ir juos visus priverstų to reikalo imtis.

Šis televizorius rodo tik apie trisdešimt kanalų, iš kurių beveik visi – tikras šlamštas. Įprastai nestandartiška. Per kitą kanalą rodo devintojo dešimtmečio pradžios muzikinių klipų šou. Visai nieko juos žiūrėti, nes čia niekas nesielgia kaip nevykėlis, be galo ir be krašto pasakojantis apie tuos laikus, kai popmuzika buvo politinis reikalas, niekas kvailai nesitampo šokdamas. Rodo videoklipą, kuriame mergaitė kavinukėje geria puodelį kavos ir skaito komiksą, paskui komiksas atgyja, ir mergaitė pati tampa pasakojamos isto-

rijos dalyvė. Iš vieno paveiksliuko jai mirkteli berniukas, paskui ištiesia jai ranką – tiesiai iš piešinuko į jos pasaulį, – ir ji suima jam ranką tikra savo ranka ir įžengia į pieštą pasaulį – ir pati, kaip ir jis, tampa iliustracija, bet realiame pasaulyje moteris – kavinės savininkė – niekaip negali suprasti, kur dingo mergaitė, ir ima pykti, kad šioji išėjo nesumokėjusi už kavą, todėl ji susuka komiksą ir išmeta į šiukšliadėžę, o komiksų pasaulyje tai prilygsta tikrai katastrofai – vyrai su laužtuvais priverčiami griebtis smurto. Taigi berniukas tikrąja žodžio prasme praplėšia savo pasaulį mergaitei (jo pasaulis pagamintas iš popieriaus), todėl pro praplėštą komikso nugarėlės popierių ji gali pabėgti ir grįžti į savąjį pasaulį. Moteris iš realaus pasaulio kavinės randa mergaitę, vėl tikrą, susmukusią ant kavinės šiukšliadėžės, stovinčios už prekystalio. Tada mergaitė čiumpa iš šiukšliadėžės suglamžytą komiksą, išbėga iš kavinės, bėga visą kelią iki namų, atsisėda savo miegamajame ir mėgina išlyginti komiksą. Videoklipo pabaiga: berniukas iš komikso (kuris kartu yra ir pagrindinis popgrupės dainininkas) mėgina prasiskinti kelią į tikrąjį mergaitės pasaulį, kad pats taptų tikras, o ne liktų vien tik iliustracija.

Astrida eina į virtuvę ir perlaužia duonos kepaliuką į dvi dalis nesinaudodama jokiu peiliu. Skobia rankomis minkštimą iš vidaus. Valgo. Grįždama atgal kilsteli marškinėlius ir prisidengia jais burną, kvėpteli į medvilnę, o paskui pauosto toje vietoje, kur kvėptelėjo. Kvepia gana maloniai. Ji svarsto, ar ir jos pačios skonis būtų toks, toks salstelėjęs iškvėpiamo oro skonis, jeigu ji galėtų paragauti savo pačios skonio, o gal kas nors kitas paragautų. Bet kas tada, jeigu jos skonis bjaurus? Kol rodo dar du videoklipus, ji nerimauja, kad gali būti bjauraus skonio. Tada išjungia televizorių.

Įdeda į kamerą bateriją ir patikrina, ar veikia. Įkiša kroviklio kištuką, norėdama įkrauti kitą bateriją, siekdama už siaubingų detektyvų popieriniais viršeliais, sudėtų ant žemiausios knygų lentynos. Įsiklauso, ar neišgirs ko koridoriuje, bet Magnuso negirdėti. Ji išeina iš namų pro paradines duris. Jos mama ir Maiklas tebekartoja, kaip nuostabu būti kaime, kur galima pasitikėti žmonėmis ir palikti nerakintą automobilį, palikti nerakintas namų duris ar net

palikti jas plačiai atvertas. Astrida patikrina, ar paradinės durys tikrai užrakintos. Jeigu žmonės panorėtų apiplėšti namą, jie galėtų įsigauti vidun pro atvirus prancūziškus langus, žvelgiančius į sodą, ir tada beliktų kaltinti jos mamą. Kroviklio jie nerastų, nebent ateitų konkrečiam tikslui – pagrobti Agathos Christie romanus, ir tai būtų nepakartojamas ironiškas nusikaltimas.

Ji eina takeliu, vedančiu į kelią, kuris veda į kaimą. Labai karšta. Ji mąsto apie už nugaros likusį namą, pilną įvairiausių siaubingų daiktų, pilną ir jų pačių atostogoms atsigabentų daiktų – sutvarkytų ir visai skirtingų, tarsi visi tie daiktai plūduriuotų per daug karštame paviršiuje. Tai akimirka, iki plėšikai įsigauna vidun iš sodo ir iki imasi savo juodųjų darbelių. Bet kadangi tai akimirka, iki tai nutinka, visi apačioje esantys kambariai tušti, juose nieko nėra, tik daiktai, tarsi tokiu karštu vasarišku oru kambariai būtų sulaikę kvapą. Magnusas jai išsakė mintį apie tai, kaip tam tikri dalykai filme skiriasi nuo tam tikrų dalykų realiame gyvenime. Filme visada viskam yra kokia nors priežastis. Jeigu filme rodomas koks nors tuščias kambarys, vadinasi, yra kokia nors priežastis, dėl kurios jie tą tuščią kambarį rodo. Magnusas paėmė parkerį, o paskui jį numetė. Jis pasakė: jeigu išmeti iš rankų parkerį realiame gyvenime, tai ir viskas, – tavo išmestas parkeris gulės ant grindų. Bet jeigu filme kas nors išmeta parkerį ir kamera tą parkerį parodo, tada numestas parkeris taps svarbesnis už tą paprasčiausiai numestą parkerį realiame gyvenime. Astrida supranta, jog tai – teisybė, bet dar nėra visiškai tikra, kodėl taip yra. Paklaus Magnuso, kai jis vėl kalbėsis su žmonėmis. Jeigu tik nepamirš, paklaus jo dar ir apie tai, kodėl ji bakstelėjo gaišeną pagaliu nė nepagalvojusi. Magnusas žinos, kodėl ji norėjo taip padaryti, ir jai paaiškins. Būtų nuostabu, jeigu ji būtų nufilmavusi tą gyvį dar nemirusį, dar prieš tai, kol jis buvo partrenktas, likus minutei, iki jį partrenkė. Jis tupėtų sau kelkraštyje, kad ir kas tai buvo – triušis ar katė, tiesiog tupėtų sau su akytėmis, letenėlėmis ir t. t.

Bet išties nuostabu būtų tik tada, jeigu visa tai stebėtum žinodamas, kas nutiks vėliau. Tu žinotum, o gyvūnas – ne. Jeigu tai žinotum ir nufilmuotum, viskas būtų lygiai taip, tarsi žvelgtum į

kambarį iki apiplėšimo. Tu žinotum, o kambarys – ne. Na, kambarys žinoti negali, jis juk negyvas, jis – ne žmogus. Įsivaizduok gyvą kambarį, kuriame patys juda baldai, kurio sienos šūkčioja vienos kitoms. Gyvas kambarys, cha cha. Įsivaizduok, jeigu būtum kambaryje, gyvame kambaryje, cha cha cha, jeigu tu nė nežinotum, kad jis gyvas, nueitum atsisėsti ant kėdės, o kėdė pasakytų: traukis! nesėsk ant manęs! Arba pasitrauktų, kad negalėtum ant jos atsisėsti. Arba jeigu sienos turėtų akis ir mokėtų kalbėti, t. y. įeitum į kambarį ir paklaustum, kas jame nutiko, kol buvai kitame kambaryje, ir sienos tau papasakotų, kas iš tikrųjų

Labas, kažkas prataria.

Labas, atsako Astrida.

Tai toji žmogysta, kuri iš ryto svetainėje gulėjo ant sofos.

Ji eina šalia Astridos. Vienoje rankoje nešasi du obuolius. Ji pasveria juos delnuose, nužvelgia ir išsirenka, kurį pasilikti sau.

Štai, tarsteli ji.

Obuolys atlekia į Astridą oru ir smarkokai baksteli į krūtinę. Ji sugauna obuolį į sterblę sulenkusi ranką per alkūnę, laikydama joje kamerą.

Astrida, sako žmogysta. Astrum, astralis. Kaip jautiesi turėdama tokį žvaigždėtą vardą?

Tada ji ima kalbėti apie žvaigždes. Ji sako, jog dėl miestų užterštumo ir gatvių apšvietimo daugiau nebegali aiškiai matyti naktinio dangaus, o virš viso Vakarų pasaulio dangus dabar jau niekada visiškai nesutemsta. Daugiau nei pusėje Europos, Amerikoje ir visame likusiame pasaulyje žmonės nebegali matyti žvaigždžių taip, kaip galėdavę praeityje.

Ji kalba kažkaip ypatingai, t. y. jos tartis airiška, o gal kokia amerikietiška. Nors Astrida nieko nebuvo sakiusi apie tai, jog ketina eiti į „Pipirų rūmus“, ji ima apie tai kalbėti. Klausia, ar Astrida visa tai matė, ir sako, jog tai baisus vietinių nusikaltėlių aktas. Kam būtų prireikę užtėkšti juodų dažų ant vienintelio visame kaime etninio restoranėlio durų ir langų? Ant vienintelio etninio restoranėlio per mylių mylias?

Astrida kilsteli kamerą, paskui prikiša ją prie akies, nors kamera išjungta ir objektyvas uždengtas. Ji viliasi, kad žmogysta tai pastebės ir ką nors pasakys. Bet dabar žmogysta liovėsi kalbėjusi ir žengia sparčiau, pirma Astridos. Astrida nuleidžia kamerą. Ima valgyti obuolį. Nė nenutuokė, kokia yra alkana.

Iš kur sužinojote, šūkteli ji. Na, turiu galvoje restoranėlį.

Ji skuba, kad neatsiliktų.

Iš kur sužinojau? – klausia žmogysta. Kaip galėtum nepastebėti? Kaip galėtum nežinoti?

Ar jūs kaip nors susijusi su namu? – klausia Astrida.

Žmogysta sustoja vidury kelio. Įdėmiai žvelgia žemyn. Staiga atsitupia. Astrida pamato rupia gudronuota kelio danga ropojančią bitę, tą didžiąją, kailiniuotą. Žmogysta kažką išsitraukia iš užpakalinės bridžių kišenės. Tai mažytis pakelis. Ji atlenkia kamputį ir kažką išberia ant delno. Vėl užlenkia pakelio kamputį ir įsikiša jį atgal į užpakalinę kišenę. Spjauna į delną. Spjauna gausiai. Trina nykščiu spjaudalą. Numeta spjaudalą ant kelio tolėliau nuo bitės, kuri dabar sustojusi, mat priėjo kažką, kas už ją didesnis.

Žmogysta atsistoja ir eina toliau, laižydama delną ir trindama jį į džinsinį bridžių audinį.

Astrida svarsto, ar nevertėtų paklausti, kiek jai metų. Ji žiūri į plaukuotas žmogystos kojas. Nešvankybė. Ji niekada nebuvo mačiusi nieko panašaus. Ji žiūri į basas kojas, žengiančias keliu.

Ar neduria, kai šitaip vaikštote? – klausia ji.

Nea, atsako žmogysta.

Ar jūsų automobilis sugedo? – klausia Astrida.

Dabar jos išėjo į Astridai nepažįstamą kelią.

Automobiliai šiame taip smarkiai užterštame pasaulyje – labai prasta mintis, sako žmogysta.

Ar jūs išnuomojote mums namą? – klausia Astrida.

Kokį namą? – klausia žmogysta.

Namą, kurį nuomojamės, sako Astrida.

Žmogysta baigia valgyti obuolį ir mestelėjusi graužtuką į orą sviedžia jį per gyvatvorę.

Greitai yrantis, sako ji.

Ką ten darėte prie bitės? – klausia Astrida.

Atgaivai, sako žmogysta.

Ji ištraukia iš kišenės paketėlį laikydama už užlenkto kampučio, patikrina, ar tikrai gerai užlenktas, o paskui mesteli jį Astridai. Tokių kvadratinių paketėlių būna pridėta kavinių cukrinėse, ant jų užrašyta kokia nors atsitiktinė informacija, pavyzdžiui, klasikinės muzikos kompozitorių ar žymių rašytojų gimimo datos arba žinomų automobilių pavadinimai ar žirgų, laimėjusių lenktynes, vardai. Vienoje pusėje užrašyta „BALTASIS CUKRUS“. Kitoje – matosi įplėštas piešinėlis, vaizduojantis kovinį lėktuvą, ir žodžiai „Antrasis pasaulinis karas 1939–1945 m. Žuvo apie 55 milijonus žmonių“.

Pasiimk, sako ji.

Astrida stengiasi neišmesti nei obuolio, nei kameros; ji įsikiša cukrų į užpakalinę savo pačios kelnių kišenę. Visąlaik einant nauju nepažįstamu keliu žmogysta pasakoja, kaip po vasaros bitės darbininkės išmeta iš avilių tranus, nes visai žiemai visoms bitėms maisto nepakaktų, o kai bičių motinėlė apvaisinta, tranai avilyje tampa nebenaudingi, baigiantis vasarai visas darbas avilyje ima keistis, taigi bitės darbininkės nukanda tranams sparnelius ir išmeta juos iš avilio ant žemės.

Kas jiems tada nutinka? – klausia Astrida.

Tikriausiai juos sulesa paukščiai, sako žmogysta.

Tranai iš paskutiniųjų stengiasi, pasakoja ji, išsilaikyti prisikabinę prie juos metančių bičių; kai jiems nukandami sparneliai, jie įsikimba kojelėmis. Bet dabar, kalba ji, tranai saugūs. Vasara tik prasidėjusi.

Ji kažkokia bičių specialistė. Dabar ji švilpauja. Susikiša rankas į kišenes ir eina keliu priešais Astridą švilpaudama dainelę kaip berniukas. Astrida eina nepažįstamu keliu su nepažįstamu žmogumi, o jos mobilusis telefonas palaidotas šiukšliadėžėje, ir ji dabar faktiškai nesusekama.

Iš kur žinote, kad aš vardu Astrida? – ji šūkteli žmogystos pakaušiui.

Na, sužinoti buvo visai paprasta. Tas vyras man pasakė, sako ji.

Koks vyras? – klausia Astrida.

Tas vyras. Vyras tavo namuose, sako žmogysta. Vyras, kuris nėra tavo tėvas. Ir aš neturiu tėvo. Savojo nė nebuvau niekada sutikusi.

Astrida numeta pusiau apgraužtą obuolį. Jis nusirita keliu į šalikelę. Ji vos neišmeta kameros, bet šiai slystelėjus spėja sučiupti. Sustoja. Stovi vidury kelio.

Mašina, sako žmogysta, kai priešais iš už posūkio pasirodo automobilis. Astrida šokteli į šalį. Ji stengiasi prisiminti, ką buvo ką tik ištarusi balsu. Nieko apie nieką nepasakė. Iš viso nieko nebuvo pasakiusi. Iš viso neminėjo, tėvas, ar ne tėvas. Pravažiuoja automobilis, ir ji pajunta mašinos sukeltą oro gūsį. Tarsi Astridos ausyse ir akyse riaumotų automobilio variklis, nors nėra jokio vėjo, o automobilio triukšmas seniai nutilęs, visur visiškai ramu, labai saulėta, įprasta liepos diena.

Žmogysta žingsniuoja toliau.

Jeigu eini, tai eikš, šūkteli ji neatsigręždama.

Dabar ji eina gana greitai. Astrida ima bėgti. Bet vos tik prisiveja, jai lyg akyse nušvinta. Visa esmė, jog, kai nubundi ryte pirmas, aplinkui nieko nėra, tik Astrida, žiovaujanti, vis dar mieguista, užsigulusi ant praverto lango, pasirėmusi alkūnėmis ant palangės, kad nufilmuotų švintančią dieną. Yra tik bundantys paukščiai, tik vėjyje linguojantys medžiai, banguojantys javai, nėra jokių automobilių – nei netoliese, nei tolimuose keliuose, nėra lojančių šunų, nieko nėra. Bet vieną iš tų rytų pro savo kameros objektyvą, labai gerai pritraukiantį tolimus daiktus, Astrida pamatė ją.

Tai buvo ji.

Tai tikrai buvo ji.

Visa tai buvo toli, kažkas sėdėjo ant automobilio stogo, ant balto automobilio stogo, Astrida įsitikinusi, jog tai buvo baltas automobilis, pastatytas tolimiausiame miško pakraštyje. Atrodė, kad ji turi žiūronus, o gal tokią kamerą, kokias turi paukščių stebėtojai ar kokie gamtos specialistai. Juokinga, ji žiūri į kažkokią kitą jau nemiegančią žmogystą, kuri, galima sakyti, įprasta ir ironiška, taip pat stebi ją, ir dabar, kai Astrida ją pasiveja kelyje, šioji kalba taip, tarsi tą pokalbį juodvi jau būtų įpusėjusios, tarsi būtų savaime suprantama, jog Astrida kuo puikiausiai numano, apie ką ji kalba.

Tai klausyk. Jeigu tu kam nors prasitarsi, sako žmogysta, aš tave užmušiu. Tikrai. Užmušiu.

Žmogysta atsisuka ir pažvelgia į Astridą. Ji ima juoktis, tarsi kas nors ją būtų pralinksminęs, tarsi kas nors būtų taip juokinga, jog ji tiesiog negalėtų nesijuokti. Ji pažvelgia į Astridą išsproginusi akis, ir Astrida supranta, jog žmogysta nutaisė tokią miną todėl, kad jos pačios akys išsprogusios. Jos akys taip išsprogo, kad ji beveik fiziškai jaučia, kaip labai jos išsprogo.

Vis tebesijuokdama žmogysta ištiesia ranką, uždeda ją tiesiai Astridai ant pakaušio ir du kartus stiprokai stukteli.

Ar kas yra? – klausia ji.

Dar gerą valandėlę Astrida tebejaučia tą vietą, į kurią buvo „belsta“. Viršugalvis Astridai atrodo esantis visai kitoks nei likusios jos kūno dalys, tarsi toji ranka vis dar liestų galvą.

Tikrai kažkas, t. y. prasidėjo

viso šito pradžia = visa ko pabaiga. Jis buvo lygties dalis. Jie paėmė jos galvą. Pridėjo ją prie kito kūno. Paskui visa tai visiems išsiuntinėjo elektroninio pašto adresais. Paskui ji nusižudė.

Tasai triukšmas lauke – paukščiai. Tai – čiurliai. Kelia vakarinį triukšmą. Dabar paukščiai – beprasmis reikalas. Viskas beprasmiška. Vakaras beprasmis. Jie paėmė jos galvą. Pridėjo ją prie kito kūno. Visa tai išsiuntinėjo pagal elektroninių adresų sąrašą. Paskui ji nusižudė.

Buvo antradienis. Buvo tiesiog antradienis. Magnusas žino, kad daugiau tokių tiesiog antradienių jau nebebus. Būdavo tokių savaitės dienų, kai viskas atrodė normalu. Dabar keista net pagalvoti apie tokį pojūtį. Jie ėjo koridoriumi, tiesiog nusileido centriniais laiptais, o paskui patraukė koridoriumi, tarsi tai buvo vienas iš tų senųjų antradienių. Jis vilkėjo tuo, ką apsivilko ryte. Tiesiog vilkėjo paprastais drabužiais. Tada drabužiai nieko kita ir nereiškė, tik drabužius. Ar jis mūvėjo tomis kojinėmis? Jis įsitikinęs, jog mūvėjo tomis kelnėmis. Tikrai avėjo tais batais. Tai jo mokyklinės kelnės. Tai jo mokykliniai batai. Tai buvo tik pokštas. Jie visi juokėsi iš to, kaip bus linksma. Jis taip pat juokėsi. Jis buvo tas, kuris stumtelėjęs atidarė duris. Vis dar jaučia, kaip specialių vyrių traukiamos durys trinkteli jam atgal. Jie pasinaudojo vienu iš naujųjų skaitytuvų. Bet

tai galėjo padaryti net ir vaikas, net ir senu įtaisu. Procedūra visai paprasta. Bet tiedu buvo kompiuteriniai beraščiai. Nebūtų sugebėję tai padaryti, jeigu jis nebūtų jiems parodęs. Pirmiausia nuskaitė ją. Paskui nuskaitė kitą nuotrauką. Paskui jie perkėlė galvą prie kitos nuotraukos. Paskui pasiuntė šią nuotrauką JPEG formatu visais į sąrašą įrašytais elektroniniais adresais. Paskui gyveno sau toliau, rengėsi, avėsi, vaikščiojo mokyklos koridoriais, sėdėjo namie, visą savaitę, dieną po dienos, ištisas dienas.Vieną iš tokių dienų ji nusižudė.

Ar jau šviesu? Magnusas mirkčioja žiūrėdamas į ant lango užtrauktas žaliuzes. Gali užtraukti žaliuzes, bet už jų viskas liks kaip buvę. Nuo šviesos visi jo raumenys tampa tarsi apkvaišinti. Nuo šviesos jo kojos nebenori kilnotis. Nuo šviesos jo rankos tarsi akmeninės. Jeigu šviesu, tai sutems. Jie paėmė jos galvą. Pridėjo ją prie kito kūno. Išsiuntinėjo visa tai žmonėms. Paskui ji nusižudė.

Jis atsisėda, susiima už pilvo. Pašnairuoja į šviesą, į tamsą. Toli, tarsi žiūrėtų pro priešingą teleskopo galą, įžiūri berniuką. Berniukas – mažo akmenuko dydžio. Jis švyti, tarsi būtų nupoliruotas. Vilki mokykliniais drabužiais. Mojuoja voro kojelių dydžio rankelėmis. Kalba cypiančiu balseliu. Vis kartoja tokius žodelius kaip: *jėga, kietai, tikrai ganėtinai šaunu*. Kalba apie viską. Kalba, tarsi tai kam nors rūpėtų. Kalba apie diferencialus, apie tai, kaip auga augalai, kaip dauginasi vabzdžiai, ar apie tai, kokia yra varlės akies vidinė pusė. Kalba apie filmus, kompiuterius, dvejetainę skaičiavimo sistemą. Pasakoja, kaip kuriamos hologramos. Jis pats yra holograma. Jį sukūrė lazeris, lęšiai, optiniai laikikliai, speciali vibracijai atspari optinė plokštė. Jis – nekintamo šviesos pluošto kūrinys. Dabar jis apie tai ir cypauja. Sako, kad nekintamas šviesos pluoštas – jėga. Jis kietas. Gali pateikti visą reikiamą informaciją apie savo pavidalą, dydį, ryškumą. Jis iki šleikštulio savimi žavisi. Jis tikrai ganėtinai šaunus. Tik atrodo esąs erdvinis. O iš tiesų jis – trimatė kažkieno, ko iš tikrųjų čia nėra, reprodukcija. Iš tikrųjų jo ten niekada nė nebuvo. Pažvelk į jį. Jis patenkintas. Pirmiausia jis net neegzistuoja. Tai smagu. Antra – jis toks mažytis. Galėtų praljsti pro durų apačią. Galėtų prasmukti pro plyšį medinėse

grindyse. Trečia, jis grįžęs į tą laiką, kai dar nieko nebuvo įvykę. Tikrasis Magnusas yra štai šis – stambus, neišvengiamas. Tikrojo Magnuso netgi per daug. Jis masyvus, didelis, kaip į krantą išmestas banginis, didelis, kaip gunkčiojantis griozdiškas milžinas. Jis žvelgia į savo buvusį cypiantį, švytintį „aš", klibikščiuodamas ant milžiniškos kojos, lyg toji koja būtų koks nors kalnas, žavus eksperimentas ar nuotykis. „Holograminis berniukas" nė nenutuokia, kam ši koja priklauso. „Holograminis berniukas" niekada nė negalėtų įsivaizduoti tokių siaubingų proporcijų. Pirmiausia jie. Paskui jie. Paskui jie. Paskui ji.

Magnusas kniūbsčias guli ant grindų. O kad jis iš tiesų būtų banginis, net ir į krantą išmestas banginis, tai vis dar būtų įmanoma. O kad jis būtų žuvis, bet kokia žuvis, vandenyje ar be vandens. Būtų įmanoma ir toliau kvėpuoti. Arba ateitų palengvėjimas, gal nerimas, panika, negalimybė toliau kvėpuoti. O kad jis tebūtų vanduo ar oras, besiveržiantis pro žuvies žiaunas. Arba būtų šuo, bet koks šuo, su pavadžiu ar be. O kad turėtų letenėles su pagalvėlėmis, paplūdimio smėlyje paliekančias lengvų šuolių pėdutes. O kad jis būtų šuo šuns smegenimis. Nuo šiol galėtų būti šunimi. Būtų ištikimas. Namuose visą dieną tik ir telauktų, kad kas nors pargrįžtų. Jam patiktų laukti. Jis ėstų iš dubenėlio. Laktų. Darytų viską, kas liepiama. Išdarinėtų kvailus triukus. Būtų nuostabu. Jis galėtų būti bet kokiu gyvūnu. Galėtų būti barsuku. Galėtų gyventi žemėje. Galėtų ėsti kirmėliukus. Galėtų rausti žemę nagais. Panagėse galėtų likti žemių. Mielai būtų barsuku. Bars-uku. Net pats žodis vykęs[·]. Tik pusiau blogas. O Magnusas blogas visas. Jis visada buvo blogas, nors pats to nė nežinojo. Jis tikėjo savo paties nekintama šviesa. Klydo. Buvo blogas. Visas buvo blogas. Kaip supuvęs vaisius, kabantis ant šakos. Jeigu kas nors jį nuskintų ir perlaužtų – pamatytų. Nuo jo ritasi tolyn visas pasaulis – su visais antradieniais, hologramomis, banginiais, žuvimis, šunimis, varlėmis, šnarpščiančiais drėgnaakiais barsukais. Viskas savaime nutolsta, tarsi jis per teleskopą žiūrėtų kokį sukamą seną filmą apie lapių medžioklę senovės Anglijoje – iš

[·] „Barsukas" angl. – *badger*. Pirmas žodžio skiemuo *bad-* reiškia „blogas". (*Vert. past.*)

trūkinėjančio garso takelio girdėti smagūs medžioklės ragų garsai dingstant lapei, paskui matyti arklių uodegos, nujojančių medžiotojų nugaros. „Hologramins berniukas" vaikiškai išsišiepęs atsisveikindamas pamojuoja nosinaite, tada numirguliuoja Kalėdos, Velykos, atostogos įpusėjus trimestrui, vasaros atostogos. Jų nebėra. Magnusas nutraukia nuo lovos antklodę. Užsikloja ja galvą, sunkią, bet vis dar gali kvėpuoti, nors ir jaučia jos svorį. Ją ėda kirmėlės. Jo panagėse likę žemių. Kaulas, raumuo, jungęs jos kūną su galva, sukramtytas. Galas. Ir viskas per jį. Jis parodė jiems, ką daryti. Jie ir padarė. Jie pridėjo jos galvą prie kito kūno. Visa tai išsiuntė viso sąrašo adresais. Ji nusižudė.

Magnusas sukrėstas kaskart, kai apie tai pagalvoja. Iš tiesų jį sukrečia tai, kad nieko nenutinka. Kaskart, kai apie tai galvoja, nieko nenutinka. Nejau tai nebuvo svarbu? Nejau nėra svarbu? Jie paėmė jos galvą. Pridėjo ją prie kito kūno. Nors tai buvo melas, tapo tiesa. Tai tapo net labiau ji nei buvo. Tą antradienį grįžęs namo jis patikrino elektroninio pašto dėžutę. Atėjusi žinutė. Jo adresas taip pat buvo elektroninių adresų sąraše. Jis spustelėjo pelės klavišą. Ten buvo ji. Buvo juokinga. Jis juokėsi. Dabar apie tai galvoja. Jam sustangrėja. Aukštyn žemyn, aukštyn žemyn. Kaskart, kai pagalvoja apie save, stovintį savo kambaryje ir žvelgiantį į jų sukurtą nuotrauką. Ir jis buvo įsipainiojęs į tą reikalą. Kaskart, štai ir vėl sustangrėja. Ach. Jis – toks suknistas pabaisa. Negali liautis. Mėgino. Dar labiau pasistenk, cha cha. Buvo labai linksma. Kaip ant kaklo užmauta jos galva. Kaip pakreiptos jos krūtys. Vargu ar kas žinojo, kaip tai padaryta. Bet jis žinojo. Dabar jis ir vėl juokiasi, jam velniškai sustangrėjo. Jis – niekšas. Pakeitęs ją – jis pakeitė save. Nė nežinodamas, nusuko sau galvą. Ji persisodino ant kūno, kurio jis nepažįsta. Pažvelgęs į veidrodį pamatytų, jog atrodo, kaip ir seniau. Bet jis nėra tas pats. Tiesiog sukrečiantis dalykas – matyti, jog jis atrodo visai kaip jis. Ir ji matė save pakeistą. Ji taip ir nesužinojo, kas tai padarė. Tai – jis. Jis tai padarė. Magnusas – Dievas. Iš tikrųjų Dievo nėra. Yra tik Magnusas. „Hologramins berniukas" tikėjo, jog Dievas tikriausiai egzistuoja. „Hologramins berniukas" Dievą matė esant labiau žmogų nei kiti žmonės, besisukiojantį tarp

nežmogiškų būtybių kaip savaitės įžymybė tarp lėlių per „Mapetų šou". „Hologramininis berniukas" buvo klasės seniūnas. Atminties dieną per mokyklinį susirinkimą jis pasakė kalbą, skirtą pasauliniuose karuose žuvusiems kariams atminti. „Hologramininio berniuko" darbas buvo padėti vainiką, užtraukti giesmę, jeigu kartais mes būtume užmiršę. Bet „Hologramininis berniukas" buvo įsikūnijusi užmarštis. Jis buvo laimingas. „Hologramininio berniuko" smegenys buvo aklina šviesa. Daugiau nebebus jokios užmaršties. Prisiminimas – kaip užtemimas. Dabar dažniau ištinka užtemimas. Šitaip sergant gripu šviesa tampa tamsa. Viskas beveik taip pat, kaip tada, kai jis sirgo gripu 1999-ųjų gruodį–2000-ųjų sausį. Kas vakarą per televiziją rodė seną serialą apie vokiečius povandeniniame laive, įtampa – išgyvens ar ne, būdami taip giliai. Pirmą kartą tai nutiko praėjus dviem dienoms po to, kai jis sužinojo, jog ji tai padarė. Jis stovėjo, tiesiog stovėjo autobusų stotelėje prie medžio. Viena medžio šaka buvo išsikišusi. Virš medžio, aplink tą šaką, dangus ėmė temti. Paskui viskas aptemo. Bet niekas nepasikeitė. Dangus buvo mėlynas. Debesų nebuvo. Ore taip pat niekas nepasikeitė. Tiesiog vis temo ir temo. Jam pamiegojus viskas praėjo. Paskui, kitą savaitę, kavinėje, ir vėl viskas pasikartojo. Paskui praėjo. Paskui ir vėl grįžo, tapo tamsiau. Jokio įspėjimo nebūna. Viskas kaip kine, kai lauki, kol pritems šviesos. Kažkuri tavo smegenų dalis žino, jog bet kurią akimirką šviesos priges. Taigi kartais jauti, kaip jos prigęsta, kai joms dar nieko nevyksta, kai jos būna dar visai nepasikeitusios. Jam tai nuolatos kartojasi. Šitai sukelia atsitiktiniai efektai. Jis pats tai sukėlė. Jis pakeitė ankstesnį pasaulį. Jie žaidė jos galva, kol liko patenkinti. Užkėlė ją ant kaklo. Paskui ją išsiuntė. Paskui ji nusižudė.

Tą nuotrauką tikriausiai pamatė kokie keturiasdešimt žmonių iš aukštesniosios* šeštos klasės. Ją tikriausiai pamatė dvidešimt šeši žmonės iš žemesniosios šeštos klasės. Magnusas negali suskaičiuoti,

* Žemesnioji ir aukštesnioji šešta klasė – Britanijoje abeji paskutiniai metai mokykloje, mokantis A lygiu. Kartais šešta klasė lankoma atskiroje kolegijoje. Paprastai prieš stojant į universitetą reikia baigti šeštą klasę ar kolegiją. Žemesniąją šeštą klasę lankantys mokiniai būna maždaug 16-os metų, aukštesniąją – 17-os metų. (*Red. past.*)

kiek dar žmonių ją galėjo, o gal ir dabar tebegali matyti. Paskui per mokyklinį susirinkimą jiems atskaitė paskaitą. Miltonas liepė ją išsiuntusiems žmonėms žengti į priekį. Viskas išaiškės, pasakė jis. Kai viskas išaiškės, jiems bus blogiau, nei galėtų būti, jeigu išeitų į priekį dabar. Bet šitai negali būti susekta. Niekaip negalima susekti nueito elektroninės žinutės kelio. Antonis kažkur Jungtinėse Valstijose rado pašto indeksą. Nurašė jį nuo žurnalo viršelio. Žinutę išsiuntė „Michaelas Jacksonas". Kai tą antradienio vakarą Magnusas pasitikrino elektroninio pašto dėžutę, pamatė būtent šį vardą. Jis juokėsi. Pagalvojo, jėga, jog ir jis čia įsipainiojęs. Jis buvo mokinių kambaryje, kai įėjo Džeikas Strotersas, laikydamas nuotrauką. Džeikas Strotersas ją pavogė iš mokyklos raštinės. Džeikas Strotersas buvo pasiųstas perduoti raštelio, bet kai ten nuėjo, raštinė buvo tuščia. Dokumentų spinta buvo plačiai atverta. Džeikas Strotersas pažvelgė vidun. Nuotrauką rado ant jos bylos. Ji mokėsi žemesniojoje šeštoje klasėje. Ji buvo linkusi į tiksliuosius mokslus. Džeikas Strotersas atėjo į mokinių kambarį ir parodė nuotrauką Antoniui. Savo spintelėje Antonis turėjo žurnalą. Jis paėmė žurnalą ir pridėjo prie jo sulenktą nuotrauką. Džeikas Strotersas tarsi pamišo. Kodėl tu ją, velniai griebtų, lamdai. Džeikas Strotersas norėjo su ja draugauti. Todėl jis ir pavogė nuotrauką. Nenorėjo darytos telefonu. Norėjo darytos nevogčiomis. Paskui Džeikas Strotersas atidžiau pažvelgė į Antonio sudėliotą kompoziciją. Abudu nusijuokė. Jis paklausė jų, ko jie juokiasi. Jie jam nesakysią ir neparodysią. Jie žinojo, kad jis dar niekada nėra to daręs. Nujautė, tarsi tai būtų buvę užrašyta jam ant kaktos. Antonis tarė: „Neatsakau už tai, kas nutiks homoseksualams." Magnusas atšovė, kad toks nėra. Antonis tarė: „Nuoširdžiai tavimi tikiu. Bet neatsakau ir už tai, kas nutiks nekaltuoliams, pamačiusiems tokius dalykus, kokiems dar nėra pribrendę." Šiuo atveju Antonis buvo teisus. „Hologramines berniukas" buvo toks sušiktai tyras. Į savo sustangrėjimus jis žiūrėjo kaip į įdomius mokslinius eksperimentus. Šia prasme jis tebebuvo „Hologramines berniukas". Šia prasme „Hologramines berniukas" vis dar turėjo iliuziją, kad jis – Magnusas Smartas-Šaunusis*. Vis

* *Smart* – angl. „šaunus, sumanus, apsukrus". (*Red. past.*)

dar tebebuvo įprastas antradienis. Magnusas Šaunusis išmanė kai ką, ko jie neišmanė. Tai būtų sugebėjęs net vaikas, Kristau Kraujuojantis. Bet Antonis ir Džeikas Strotersas visiškai nieko nenutuokė. Jie buvo kompiuteriniai beraščiai. Magnusas Šaunusis pasakė jiems, kad tikrai kai ką galėtų parodyti. Tai nutiko po pamokų. Vargu ar netoliese buvo daugiau žmonių. Jie nuėjo koridoriumi aplenkdami valytojas. Nusileido centriniais laiptais. Mokykla buvo tuščia, nyki, didelė kaip banginis. Jie ėjo, tarsi keliautų banginio šonkauliais. Bet dabar Magnusas didesnis, daug labiau išpampęs nei mokykla. Jis žino daugiau, nei visa mokykla. Jie stumtelėję atvėrė duris. Ką iš tiesų matai, kai žiūri į kieno nors nuotrauką? Laikraštyje buvo straipsnis. Jame buvo rašoma: netekties tragedija – mus apleido Katerina Mason, viena geriausių mokinių, linksma, geraširdė, visų mylima asmenybė, mandagi, protinga mergaitė, gera bičiulė; jos, energingosios juvelyrų draugijos narės, visada ilgėsis draugai. Laikraštyje buvo išspausdinta jos mokyklinė nuotrauka. Toji pati. Magnusas žino daugiau, nei žinojo ji. Magnusas žino daugiau, nei žino jos šeima, net ir dabar. Magnusas žino daugiau nei visi tie žmonės – visi, kurie gavo elektroninius laiškus, visi, kurie skaitė laikraštį. Antonis žino. Džeikas Strotersas žino. Niekas nesužinos, kad ir Magnusas prikišęs nagus. Jie laikomi blogais. Jis laikomas geru. Jie susitiko prie šoninių vartų, tarsi netyčia vienodu žingsniu būtų drauge keliavę iš mokyklos namo. Antonis ėjo nudelbęs akis. Jis sakė, kad niekas neturi sužinoti, niekas neturi prasitarti. Jie visi sutiko, linktelėjo nieko nesakydami, niekas nesužinos. Bet Magnusas žino. Jis visas ištinęs nuo žinojimo.

Jis tai padarė.

Jie tai padarė.

Paskui ji tai padarė.

Ji nusižudė.

Po antklode Magnusas stipriai papurto galvą. Jis vėl kartoja sau žodžius. Ji. Nužudė. Save. Nieko. Žodžiai beprasmiai. Jie nieko nereiškia. Nieko nepakeičia. Jis nutraukia nuo galvos antklodę. Jis vis dar šiame kambaryje. Jie atostogauja Norfolke. Ar dar tamsu? Nesvarbu. Katerina Mason. Jis ištaria sau jos vardą. Katerina Mason,

Katerina Mason, Katerina Mason. Nesvarbu, nesvarbu, nesvarbu. Ji buvo linksma, geraširdė, visų mylima. Jos draugai ją mylėjo. Jis vėl kiša galvą po antklode. Ji buvo protinga. Mandagi. Juvelyrų draugijos narė. Juvelyrų draugijoje jie šlifuoja akmenėlius, iš kurių paskui ką nors meistrauja – papuošalus ar sąsagas. Savo sukurtus daiktelius ji veikiausia laiko ant stalelio savo miegamajame. Štai ji, prie kompiuterio, savo miegamajame. Tai tvarkingas mergaitės miegamasis. Čia yra dainininkų plakatų, telegarsenybių nuotraukų, iškirptų žirgų, gyvūnų jauniklių, tigrų, poliarinių lokių paveikslėlių. Šią akimirką ji atidaro elektroninę žinutę, tariamai gautą nuo Michaelo Jacksono. Spusteli pelės klavišą. Įsistebeilija į ekraną. Ai. Nesvarbu. Nesvarbu. Kartą jis prasilenkė su ja koridoriuje. Nėra net įsitikinęs, kad ten tikrai buvo ji. Tiesiog paprasta mergaitė. Ji ėjo garsiai besijuokiančių mergaičių būryje. Jos buvo siaubingos. Ėjo į prancūzų kalbos pamoką. Valgė traškučius, stumdė viena kitą eidamos pro klasės duris. Rėkaliojo kartodamos, koks kvailas prancūzų kalbos žodis padangoms vadinti. *Les pneus*. Ar ten buvo ji? Jeigu toji mergaitė buvo ji, jie prasilenkė maždaug pusmetrio atstumu vienas nuo kito, bet šito nežinojo. Ji nežinojo, kas jis toks. Ir jis nežinojo, kas esąs. Jai gerai. Ji jau mirusi. Ji jau nieko nebejaučia. Ir jis jau nieko nebejaučia. Bet jis nemiręs. Paskui po mokyklą pasklido gandai. Viena geriausių mokinių nusižudė savo namuose, vonioje. Ją rado mama ar brolis. Šį gandą jis išgirdo per matematikos pamoką. Čarlis prie savo namo galo nori pristatyti dar 18-os kvadratinių metrų patalpą. Jis nori sunaudoti kiek įmanoma mažiau plytų, todėl jam reikia sužinoti mažiausią galimą perimetrą. Užrašykite ploto išraišką sudarę dviejų nežinomųjų lygtį. Integralinis skaičiavimas – tai matematikos sritis, apimanti ribų nustatymą, įvertinanti ribų pokytį. Vos nekilo karas mėginant išsiaiškinti, kas pirmasis tai pastebėjo – Leibnizas ar Newtonas. Leibnizas išrado ženklą „=“. Matematika = rasti, kas paprasta tame, kas sudėtinga, baigtinumą begalybėje. Jis sėdi ant kilimo, laiko suėmęs pėdas. Buvo antradienis. Sklinda gandai, kad ji pakorė save. Sara su jos broliu Stivenu kiekvieną dieną eina kartu iš namų į mokyklą. Kartą jie nutaria išmatuoti laiką. Stivenas atėjęs į mokyklą sako: užtrunku

6 minutes ir 8 sekundes. Sara atėjusi į mokyklą sako: užtrunku 6–7 minutes. Kieno atsakymas teisingesnis? „Holograminis berniukas“, kuris mokėsi universitete, cyptelėjo jo galvoje, kad „pasikorė“ būtų teisingiau nei „pakorė save“. Pataisa. Universiteto nėra. Universitetas veikiausiai dabar jau neberealu. Universitetas – juokinga. Kintamų didžių skaičiavimai – juokinga. Viskas – tik pokštas. Net savaitės dienos kelia juoką. Kai jis tai išgirdo, buvo antradienis. O kas jei tą kitą – pirmą – antradienį jis nebūtų po pamokų pasilikęs mokinių kambaryje. O kas jei nebūtų tiek daug žinojęs. Jeigu tiesiog nebūtų buvęs. Jeigu jie nebūtų... Tada jie nebūtų... Tada ji nebūtų... Tada ji vis dar galėtų būti.

Tas triukšmas – kažkieno beldimas į šio kambario duris. Jis iškiša iš po antklodės galvą. Virš durų matyti išsikišusi stogo sija. Tikriausiai neautentiška. Jo džinsai numesti ant grindų. Marškiniai ilgomis rankovėmis numesti šalia džinsų. Visi jo čia atsivežti drabužiai sukrauti į krūvą prie kriauklės. Ji eina pro vonios kambario duris. Sėdasi ant vonios krašto. Ją supa dušo užuolaida. Kuo ten galėtų kvepėti? Dantų pasta, muilu, švaros priemonėmis. Po jos kojomis turėtų būti kilimėlis. Galbūt kilimėlis vis dar šlapias po paskutinio vonioje ar po dušu besimaudžiusio žmogaus. Ji turėjo būti ganėtinai išradinga. Vonios kambaryje nėra tiek jau daug patogių vietelių. Iš pradžių, kai apie tai susimąstai, atrodo keista, jog buvo pasirinktas toks kambarys. Bet ilgiau pagalvojęs, supranti, kad šitai gali būti prasminga. Tu įeini į vonios kambarį, o paskui iš jo išeini. Nepasilieki ten ilgesniam laikui. Tai vieta, kurioje iš savęs pašalini visą šūdą. Tai vieta, kurioje tampi švarus. Ji žvelgia į jį nuo vonios krašto. Mandagi, protinga. Vilki mokykliniais drabužiais, kaip nuotraukoje. Žvelgia tiesiai į jį. Linkteli. Tai mažiausia, ko ji gali tikėtis. Ji to tikisi. Ne, nesitiki. Ji mirusi. Ji nežiūri į jį, ji į nieką negali žiūrėti. Bet štai ji, sėdi ant vonios krašto ir žiūri į jį. Laiko dušo galvutę, tarsi sustangrėtų jai, o ne jam. Pakraipo galvutę atsukusi į jį. Pažvelgia į jį.

Tas triukšmas – kažkas vėl beldžiasi. Kažkas kažką rėkia. Skamba piktai.

Gerai, šūkteli Magnusas. Viskas gerai.

Jo balsas nuskamba keistai. Atrodo, kad jis sklinda jam iš pilvo. Jam keista, kad vis dar yra jungtis tarp jo vidurių ir galvos.

Magnusai, šūktelėjo balsas iš už durų. Kaip seniai tas balsas šaukė? Tai – jo mamos balsas. Patys žodžiai nepikti, tik piktai nuskambėjo. Tuojau leiskis žemyn. Gerai. Gerai. Tiktai tai ir tekartoja per dienų dienas. Jis – tikras siaubūnas, melagis. Gerai.

Magnusas atsikelia. Atsistojus jam susvaigsta galva. Jis eina durų link. Tada pastebi pliką savo paties ranką virš plaštakos. Pastebi savo krūtinę. Pažvelgia žemyn. Jis nieko neapsivilkęs. Vėl apsigręžia kambario pusėn. Užsimeta marškinius. Suima sagutę ir sulygiuoja ją su skylute kitoje marškinių pusėje. Bet niekaip negali prakišti sagutės pro skylutę. Negali priversti rankos tai padaryti. Užsimauna džinsus. Pasitaiso. Suima užtrauktuką – smilius čia, nykštys čia. Jis labai stengiasi. Užtrauktukas pakyla.

Jis atrakina duris. Virš rakto skylutės duryse yra skląstis. Dedasi esąs autentiškas ir senas. Durys dedasi esančios autentiškos ir senos. Galbūt viskas čia nebėra autentiška. Galbūt viskas čia tik dedasi esą autentiška. Magnusas atidaro duris. Koridoriuje per šviesu. Tai tokia šviesa, kuri paskui aptemsta. Štai ten yra durys į vonios kambarį. Ant jų prikalta nedidelė keturkampė plokštelė su išraitytu žodžiu „Vonia“, o šalia žodžio nupieštas laistytuvas. Iš to žodžio auga gėlės, apsivejančios didžiąją V ir kitas raides. Magnusas užsimerkia. Jis prakaituoja. Atsiremia rankomis į sieną, kojų pirštais pajunta tą vietą, kur grindys pereina į laiptus. Šiek tiek praveria akis, kai jau nutuokia, jog turėjo praeiti vonios kambario duris. Leidžiasi laiptais.

Nusileidęs į koridorių atsigręžia į kambario, kuriame kas vakarą valgo, duris. Žengia žingsnį jų link, sustoja priešais. Kilsteli ant krūtinės nusvarintą smakrą. Gerai. Jis praveria duris.

Ten jo mama. Ji nieko nežino. Ji kažką sako. Magnusas linkteli. Jis paima nuo stalo lėkštę iš ten, kur niekas nesėdi. Jo sesuo paima iš jo lėkštę. Ir ji nežino. Ji kažką deda į lėkštę iš dubens, stovinčio ant stalo. Kambaryje kvepia žuvimi. Maiklas kažką sako. Jis nieko nežino. Į kažką rodo. Magnusas linkteli. Jis viliasi, kad būtent to linktelėjimo jiems ir reikia. Jis linkteli kelis kartus, tarsi būtų visai

tikras tuo, dėl ko linkčioja. Taip. Taip, tikrai. Nėra ko jaudintis. Jis paima peilį ir šakutę iš ten, kur paserviruota. Kiša juos ten, kur turėtų būti užpakalinė kišenė. Tikriausiai įsikišo. Nesigirdi, kad jie būtų nukritę ant grindų. Nugara junta jų šaltuką. Šaltukas stulbinamas. Keista, kad apskritai ką nors jauti. Tas pojūtis ilgai nesitęs.

Jei neprieštaraujate, viską nusinešiu į viršų, į savo kambarį, sako Magnusas. Prašau man atleisti. Labai ačiū.

Jis mandagus. Jis – kaip ji. Ji buvo mandagi, protinga. *Les pneus*. Mama kažką sako. Skamba lyg būtų šauktukas. Sesuo įbruka jam į rankas lėkštę. Jis paima lėkštę abiem rankomis, kad neišmestų. Žuvis lėkštėje negyva. Be galvos.

Jam už nugaros užsitrenkia durys. Priešais jį – laiptai. Juos dengia tamsus šešėlis. Laiptų viršuje durys su užrašu „Vonia".

Magnusas eina prie paradinių durų. Padeda lėkštę ant kilimo. Praveria duris, vėl pakelia lėkštę. Lauke taip šviesu. Neįtikėtinai šviesu. Jis susigūžia. Dabar kiekvieną akimirką gali aptemti. Tas triukšmas – tai tik vėjas lapuose, paukščių čirškesys. Paukščiai – lyg blogas sapnas. Jie kelia tą patį triukšmą – vėl, paskui vėl ir vėl. Lapai šnypščia. Paukščiai beprasmiški. Jie kelia triukšmą, kad daugintųsi, nes tokie jų genai. Lapai beprasmiški. Medžiai beprasmiški. Jie palaiko vabzdžių gyvybes, bet vabzdžiai žūva beveik iškart, kai gimsta. Lapai padeda gaminti deguonį, leidžiantį žmonėms kvėpuoti, paskui žmonės liaujasi kvėpavę. Vabzdžiai apdulkina trečdalį maisto, kurį paskui žmonės, baisūs vieni kitų atžvilgiu, žmonės, kurie dėl to ir numirs, valgo. „Hologramininis berniukas": *specialiai auginamų šilkaverpių vikšras sugraužtą šilkmedžio lapą gali paversti nenutraukiamu pusės mylios ilgio šilko siūlu, stipresniu nei tokio paties plonumo plieno siūlas.* Ši informacija – pokštas. Juokinga. Tokia reikšminga, jog tampa beprasmė. Kiti garsai – į žvyrą gurgždančios jo pėdos. Nepakankamai skauda. Jis žiūri į po juo judančią žemę. Dabar neskauda, nes eina žole.

Jis ant nedidelio tiltelio. Po juo klampi upė. Pasilenkia ir ranka nugramdo nuo lėkštės žuvį. Beveik visa žuvis įkrenta į vandenį. Nulūžta dalis uodegos galo ir nusileidžia ant krūmo, augančio ant

kranto. Lėkštę numeta paskui žuvį. Tada iš užpakalinės kišenės išsitraukia peilį, paskui šakutę. Numeta ir juos.

Krūmas dygus. Jis pasilenkia tiesiai ant krūmo, kad paimtų užkritusį žuvies gabaliuką. Jau turėdamas gabaliuką eina prie pat upės. Įbrenda, tada įmerkia nulūžusius gabaliukus į vandenį. Leidžia vandeniui išplauti gabaliukus iš rankų. Jie pasisukioja, o paskui nuskęsta suirę, pasūkuriavę jam apie kojas.

Magnusas atsisėda ant kranto tarp šiukšlių ir piktžolių. Jo džinsai šlapi iki šlaunų nuo upės vandens. Kartą, praėjusiais metais, jo ieškojo dvi mergaitės iš mokyklos. Buvo trečiadienis. Jis buvo šachmatų klube. Paskui Astrida jam pasakė. Ji buvo sode. Dvi mergaitės įkišo pro vartus galvas. Ar čia ir gyvena Magnusas Smartas? Ar ji – jo sesuo? Kokios mergaitės? – paklausė jis. Jis negalėjo tuo patikėti. Tai neįtikėtina. Kaip jos atrodė? Manęs gali neklausti, atšovė Astrida. Aš jų nepažįstu. Jos buvo gerokai už mane vyresnės. Maždaug tavo metų, mažiausia šešiolikos. Viena buvo prasidūrusi bambą. Bet ko jos norėjo? – klausė jis. „Holograminis berniukas". Jis net švytėjo iš džiaugsmo. Jos norėjo tavęs, pasakė Astrida, bet buvai išėjęs. Kam joms galėjo manęs prireikti? („Holograminis berniukas". Jis taip ryškiai švytėjo.) Taigi, pasakė Astrida. Ji mėtė į sieną kamuoliuką, taikydama šalia egiptietiškų graviūrų; tai buvo draudžiama, jeigu tik sužinotų Eva; ji sugauna kamuoliuką, paskui vėl meta, paskui vėl sugauna, vėl meta. Kamuoliukui atsitrenkus į sieną graviūros sudreba. Ne, tikrai, kam? – klausinėjo jis. Aš joms pasakiau, kad čia negyveni, tarė ji. Pasakiau joms, kad turi bėdų dėl per didelio prakaitavimo, todėl turėjai kreiptis į gydytoją. Pasakiau, jog esi paguldytas gydytis į specialią kliniką. Pasakiau joms, jog tavo pravardė Onanistas. Pasakiau joms, kad esi gėjus. Jos abi buvo išties bjaurios. Toji, su perverta bamba, buvo užkrėsta. Viena jų per visą skruostą turėjo štai tokį randą. Jos abi bjauriai atsidavė nugaišusia žuvimi.

Jis sugavo ore skriejantį jos kamuoliuką. Jis užlėkė laiptais į antrą aukštą, o ji rėkė prašydama atiduoti, jis prabėgo visus miegamuosius, o ji čiupo jam už parankės, kai jis ėmė lipti kopėčiomis į palėpę. Jis išmetė kamuoliuką pro stoglangį, kamuoliukas įkrito

į krūmokšnius, kur jinai jo niekada taip ir nerado. Ji pasakė, kad kamuoliuko jai visai negaila, tada jis nuėjo į jos kambarį ir paėmė jos seną numylėtą žaislą. Išmetė pro langą į krūmokšnius ir žaislą. Ištisas naktis mėgino išsiaiškinti, kas tos mergaitės. Mintyse susidarė sąrašą visų, kurios buvo prasivėrusios bambas, – bent jau tų, apie kurias šį tą žinojo. Sunku patikėti, kad mergaitė su auskaru bamboje panorėtų ateiti pas jį į namus. Jis gulėjo lovoje darydamas tai su puskojine, įsivaizduodamas, jog viena iš tų mergaičių – Ana Leto. Tokia mergaitė kaip Ana Leto niekada neitų pas jį į namus jo ieškoti, tiesa? Ji tikrai turi auskarą. Apie ją sklido legendos. Ji nubėgo šimtą metrų. Lengvaatlečiams negalima turėti auskarų. Jie mėgino ją už tai barti, bet nieko negalėjo padaryti, nes ji ir toliau iškovodavo mokyklai pergales. Kai į Iraką įžengė kariai, Ana Leto vis dar buvo antimilitaristė. Tad ir daugelis kitų žmonių tapo tokie. „Hologramins berniukas" tikėjo, kad yra tvarka arba chaosas. Akivaizdu, kad kai kurios šalys geriau už kitas išmano, kas yra gera tvarka. Bet vien tai, jog Ana Leto buvo antimilitaristė, dar nereiškia, kad visi klasės mulkiai turi strimgalviais varyti iš pamokų protestuoti, tarsi ir jie patys būtų prieš karą. Net „Hologramins berniukas" pasijuto beveik įtikintas. Magnusas mąsto apie tą akimirką, kai Ana Leto atsistojo priešais visą klasę, kad pasakytų jiems, jog turį būti antimilitaristai.

Bet jis nedrįsta visko smulkiai atsiminti. Nedrįsta visko įsileisti į sąmonę. Nes štai jos visos susirinkusios prie jo sodo vartų. Jos laukia jo, tos mergaitės. Visos mergaitės, kokias tik jis pažįsta ar pažinos. Visos mergaitės, į kurias tik kada nors pažvelgs. Visos mergaitės, kurios tik pažvelgs į jį. Iš jų visų veidų žvelgia jos veidas, mokyklinės nuotraukos veidas.

Jis pakėlė akis į dangų, paskui vėl pažvelgė žemyn. Šviesa reiškia tamsą. Per pirmą susirinkimą, pirmąją mokslo metų dieną, „Hologramins berniukas" skaitė pranešimą apie tai, kaip žemė buvo beformė tuštuma. Skendėjo gūdi tamsa. Dievas tarė: tebūnie šviesa. Atsirado šviesa. Dievas panaudojo šviesą dienai nuo nakties atskirti. Antonis turėjo naują telefoną. Jis nušvisdavo. Grojo polifonines melodijas. Antonis telefonu fotografuodavo raštinėje

gražias mergaites. Nusitaikydavo į praeinančias mergaites, o paskui nuspausdavo mygtuką. Šiais metais visos mergaitės atrodo vienodai, sukuždėjo Antonis jam į ausį. Jam patiko, kad toks kaip Antonis išskyrė jį iš kitų sukuždėjęs jam į ausį štai tokį dalyką. Pažiūrėk, tarė Antonis. Jos visos atrodo taip, lyg būtų nužengusios iš internetinių pornopuslapių. Jis sakė tiesą. Jei kartą matei tuos puslapius, visos mergaitės ima šitaip atrodyti. Televizijos reklama ima šitaip atrodyti. Dainininkai per muzikos kanalus – visi šitaip atrodo, na, bent jau merginos.

Grįžęs jis galėtų paklausti Evos, ar ji nepaskolintų nešiojamojo kompiuterio. Jis galėtų paprašyti Maiklo, jeigu savuoju kompiuteriu ji dirbtų arba nenorėtų, kad kas jį liestų. Galėtų susikurti elektroninį adresą – tai žmogaus vardas ir pavardė, plius mm vietoj „mokyklos mokinys", taškas, moksleiviai, taškas, co, taškas, uk. Gerbiama Katerina Mason. Štai aš. Tikiuosi, nesupyksi. Prašau nepykti, kad rašau tau žinutę, bet. Tu manęs nepažįsti, bet. Tu nė neįsivaizduoji, kaip. Norėjau pasakyti, kad aš tikrai. Aš taip. Magnusą supykina ir jis vemia ant žolės, prie pat savo rankos. Nieko daug neišvemia. Akimirką jaučiasi daug daug geriau. Paskui šis malonus jausmas praeina. Ji įeina į klasę, bet visi veidai jai nepažįstami. Ji negali jų įžiūrėti. Jie buvo jos draugai. Dabar ji jau nieko nebežino. Žinojimo nebėra. Ji žinojo tik tiek, kad tai galėjo būti bet kuris iš jų. Ji eina pažįstama gatve arba užeina į parduotuvę, kurioje lankėsi tūkstantį kartų. Visa tai jai nepažįstama, pasikeitę. Ji sėdi namuose. Tame pačiame kambaryje sėdinti šeima yra kitame pasaulyje – tame, kuriame niekas nepasikeitę. Ji sėdi ant savo lovos. Katerina Mason. Nesvarbu. Štai ir vėl užtemimas, ant jo nusileidžia tamsa, žolė, ant kurios jis sėdi, tampa pilka. Jis papurto galvą, užsimerkia, paskui vėl atsimerkia. Lapai virš jo juodi. Upės vanduo juodas. Upė teka į didžiulį, apdujusį juodą vandenyną. Dabar jau nebesvarbu, kiek skaičių prirašysi. Ištisi milijonai elektros impulsų, milijonai žinučių, išsiųstų per pilkas mylias, šalis, žemynus, visą platųjį pasaulį, stebuklingu nanosekundžių greičiu, spustelėjus mygtuką ar klavišą, ar jungiklį, – visa tai supuola į viena. Jis tai padarė. Jie tai padarė. Ji gavo žinutę. Ji nusižudė.

Jis atsistoja. Eina tiltu atgal, vėl ima žiaukčioti. Jis prisilaiko seno balto pastato sienos. Jam ir vėl kiek pagerėja. Mano, jog šitaip dar kurį laiką galėtų pastovėti – nuleidęs galvą, pečiais atsirėmęs į sieną, žvelgdamas į akmenis, į piktžoles, prasimušančias toje vietoje, kur pastatas liečiasi su žeme. Bet išeina vyriškis. Jis rėkia ant Magnuso tol, kol šis atsistoja. Gerai, sako Magnusas. Atsiprašydamas jis linkteli žmonėms, žiūrintiems pro didelį į gatvę išeinantį langą. Nustebę jie žvelgia į jį. Tarp jų ant stalo stovi vaza gėlių. Magnusas pereina kelią. Praeina krautuvėlę. Lauke stovi keli vaikinai. Jie kažką šaukia jam pavymui. Jis svarsto, kaip jaustųsi, jeigu jie mirtinai jį suspardytų. Jis stengiasi prisiminti maldą, bet į galvą lenda vieninteliai žodžiai – guluosi miegoti, meldžiu Viešpatį pasirūpinti mano siela, jeigu mirsiu prieš nubusdamas, meldžiu Viešpatį, kad jie ateitų manęs, partrenktų mane, o paskui spardytų, kol numirsiu. Bet jie to nepadarys, nes Dievo nėra. Jie dar kažką šaukia, bet iš paskos neina. Nesvarbu. Magnusas jaučiasi geriau. Jis žino, ką daryti. Tiesą sakant, jis visą laiką žinojo.

Jis grįžta į namą. Tai tikrai tas namas, tai namas, iš kurio jis išėjo, nes lauko durys tebėra atdaros. Jis mato Evą, savo motiną, sėdinčią prie į gatvę išeinančio lango. Ji laiko vyno taurę. Jis gali įžiūrėti taurėje esančio vyno spalvą. Vynas tamsus. Tamsvynis! Cypteli „Hologramінis berniukas“. Tai prajuokina Magnusą. Jam skauda pilvą. Jo šeima, sėdinti šio svetimo namo svetainėje, taip pat iš kažko juokiasi – iš kažko kita. Jis girdi, kaip juokiasi Astrida, jo sesuo. Ji nė nenutuokia. Galiausiai ir pats „Hologramінis berniukas“ sako: kam reikia trijų chuliganų prie krautuvėlės, jeigu niekas kitas nepadarys to geriau už tave patį? Neabejotinai, sutinka Magnusas. Neabejotinai. Jis šitai kartoja kiekvieną kartą, kai tik jo koja atsispiria į laiptelį, – ir šitaip iki laiptų viršaus. VONIA. Ji naudinga visiems laikinai apsistojusiems šiame išnuomotame vasarnamyje. Jo ūgis sulig laistytuvo paveikslėliu. Magnusas įremia į jį kaktą. Stumtelėjęs galva atidaro duris.

Tai labai paprastas vonios kambarys. Kuklus, ramus. Čia yra balta vonia, į kurią įklotas didelės pirštuotos pėdos pavidalo gu-

minis kilimėlis, kad žmonės nepaslystų įlipdami į vonią ar iš jos išlipdami. Čia yra ir masažinis dušas. Ant krašto padėtas sulankstytas rožinis vonios kilimėlis. Čia yra ir lentyna su rankšluosčiais, padėti dar nenaudoti rožiniai muilo gabaliukai. Čia yra kriauklė. Čia užeidavo tik tada, kai nebegalėdavo neužeiti. Šlapindavosi į kriauklę, esančią jo kambaryje. Užsimerkdavo, kai jam žūtbūtinai reikėdavo čia ateiti, kai jam reikėdavo

Išsituštinti, išmintingai tarsteli „Hologramінis berniukas".

Jis mato save veidrodyje. Atrodo stulbinamai panašus į save. Tai – pokštas. Rankšluosčiai lentynoje taip tvarkingai sulankstyti. Ant sienų matyti ir daugiau priklijuotų paveiksliukų sodo motyvais – su gėlėmis, piešinėliais be jokių prierašų. Pigiai pagražintas kambarys, kuris tarsi – norėtume apsimesti – neturi nieko bendra su kanalizacija. Žodžius „pagražintas" ir „kanalizacija" „Hologramінis berniukas" ištaria jam būdingu tvirtu balsu. Pakreipęs galvą jis laukia, kol Magnusas jam atitars „neabejotinai".

Atsiknisk, sumautas šūdo gabale, sako Magnusas „Hologramініam berniukui".

„Hologramінis berniukas" truputį suzvimbia, tarsi persikraudamas. Paskui akimirksniu neria į nieką, tarsi kas nors jį būtų išjungęs.

Magnusas giliai atsikvepia. Jis žvelgia į lubas virš vonios, į neautentišką siją. Jis svarsto, ar tokios yra visuose kambariuose. Jis stovi ant vonios krašto. Jis tikrina sijos stiprumą užsikabindamas ant jos rankomis. Išlaiko, ganėtinai tvirta. Nusivelka marškinius, vieną rankovę slankiojančiu mazgu pririša prie sijos. Trūkteli kitą rankovę, kad užveržtų mazgą.

Žurnalo merginos krūtys buvo taip pakreiptos, kad atrodė, jog veržiasi iš nuotraukos tiesiai pas tave. Nuo jų niekaip negalėjai pabėgti. Jos buvo kaip dvi į tave žvelgiančios apstulbusios akys. Jos buvo gana didelės, tamsesniais ir šviesesniais rudais apvadais apie spenelius. Jos plaukai buvo tamsūs. Jis neprisimena, kokios buvo akys. Jos speneliai buvo dideli, kieti. Burna raudona, pravira. Ten buvo ir drėgnas liežuvis, ir dantys. Jos kūnas buvo išriestas, todėl galėjai įžiūrėti visas jos skylutes.

Katerina Mason vilkėjo tamsiai mėlyną mokyklinį megztuką. Kairėje krūtinės pusėje buvo išsiuvinėta emblema su žodžiais „Stenkimės visi kartu" – tai geriausių mokinių šūkis. Ji ryšėjo kaklaraištį, surištą gražiu, minkštu mazgu. Vilkėjo baltais mokykliniais marškinėliais, kurių apykaklė buvo tvarkingai pakišta po megztuko iškirpte. Ji šypsojosi bičiuliška šypsena. Jos burna buvo sučiaupta. Oda skaisti. Rudi plaukai iki pečių. Gana ilgi kirpčiukai beveik siekė akis. Bet akis galėjai įžiūrėti gan gerai. Jos buvo tamsiai rudos.

Jis pasinaudojo vienu naujausių skaitytuvų su MAC adresu. Pirmiausia nuskaitė abi nuotraukas pasinaudojęs *Photoshop* programa. Paskui spragtelėjo vieną iš įrankių. Parodė jiems, kaip iškirpti galvą, kaip ją nukopijuoti, o paskui dar vienu sluoksniu uždėti kūną. Paskui parodė jiems, kaip pasinaudojus „kilpa" ją apkarpyti. Parodė jiems, kaip ištrinti foną. Paaiškino, kaip priklijuoti galvą, ištirpdyti kontūrus, viską gražiai sudėlioti. Parodė jiems, kaip viską išsaugoti, kaip išsiųsti JPEG formatu, galiausiai – kaip ištrinti.

Magnusas apglėbia save rankomis. Jis dreba. Stingsta iš šalčio. Stovi vonioje, ant guminio kilimėlio. Kilstelėjęs rankas suriša dar vieną slankiojantį mazgą iš kitos marškinių rankovės. Vėl atsistoja ant vonios krašto. Plečia kilpą tol, kol ši tampa gana didelė. Įkiša į ją galvą. Kilpa apkritusi visą jo kaklą. Rankogalis atsikišęs tiesiai jam į ausį. Magnusas pasviręs depresijos kampu. Atlikite eksperimentą ir atsakykite, kokiu spinduliu linksta sija, pakabinus po ja svarmenį, kai m = svarmens svoris tonomis, o n = įlinkis mm. Jis nukelia nuo vonios krašto vieną koją. Laiko ją ore. Jis turėtų pasimelsti. Dabar aš einu miegoti. Jis dreba. Vėl atsargiai pastato koją ant krašto. Jis mato ant sijos dulkes, vietas, kurių nepalietė į juodus dažus pamirkytas kokio nors dažytojo teptukas. Jo akys lempos gaubto lygyje. Jis mato voratinklius, nusėdusius ant viršutinės gaubto briaunos, dulkes ant lemputės paviršiaus. Niekaip negali suprasti, kodėl nedreba lempos gaubtas, kodėl nedreba visas vonios kambarys.

Tuo metu kažkas įeina į vonią. Pats kaltas. Reikėjo užsirakinti duris. Jam nešovė į galvą jų rakinti. Jis – toks nevykėlis. Net šitai negali kaip reikiant padaryti.

Tai – angelas. Ji spokso pakėlusi į jį akis.

Tai buvo tik pokštas, sako jis.

Suprantu, sako ji. Ar ir čia – pokštas?

Stebėdama jį pasiremia ant rankšluosčių kabyklės. Jos plaukai angeliškai gelsvi.

Tai aš kaltas, sako jis. Aš jiems pirmas ir parodžiau kaip. Paskui jie tai išsiuntinėjo visais sąrašo adresais. Paskui ji. Aš privalau.

Jis pravirksta. Jis laikosi už sijos.

Suprantu, sako angelas.

Tai buvo nelaimingas atsitikimas, sako Magnusas.

Gerai, sako angelas.

Nutiko baisus dalykas, sako Magnusas.

Maždaug įsivaizduoju, sako ji.

Ji linksi. Ji labai graži, gal kiek „išplaukusi", kaip toji panaudota graži mergina iš internetinio puslapio. Ji visa švyti lygių sienų apmušalų fone.

Gal tau reikia pagalbos? – klausia ji. Kai būsi pasiruošęs, galėčiau stumtelėti tave iš už nugaros, kad prarastum pusiausvyrą.

Ji laiko jį už kojos: laiko labai tvirtai, suėmusi koją abiem rankomis. Jos rankos nuogos. Laikoma koja dreba vis atsimušdama jai į krūtinę, į veidą.

Tik pasakyk kada, sako ji tiesiai jam į džinsus.

Jis sunkiai nuryja seiles. Jis verkia. Jo veidas visas snarglėtas ar prakaituotas. Prakaitas ar snargliai ir ant marškinių rankogalio ties jo nosimi.

Tai pirmyn, sako ji. Kai būsi pasiruošęs. Ar nori?

Jis linkteli. Mėgina pasakyti „taip". Negali. Iš kažkur varvantis, jis nežino kas – prakaitas ar verksmas, krinta jam ant krūtinės.

O dabar ar esi tikras? – jį laikantis angelas taria,

ir vėl pradžia! Neįtikėtina. Gyvenimas niekada nesiliovė buvęs didingas, didingas netikėtumas, didingas nepaliaujamas atsinaujinimas. Visai kaip naujas. Ne, ne kaip naujas, bet iš tikrųjų naujas, tikrai visai naujas. Metafora, ne palyginimas. Tarp jo ir žodžio „naujas" nėra jokio *kaip*. Kas galėtų patikėti? Amber, toji moteris, ką tik atidėjo lėkštę, atitraukė kėdę, ilgakojė, nerūpestinga ir įžūloka kaip mergiotė, atsistojo ir nuėjo nuo stalo, išėjo iš kambario, ir Maiklas, dabar priešais save tematydamas tik jos paliktą tuščią kėdę, begalėjo sustoti ir atsikvėpti, svarstydamas, ar Eva, nosinaite braukianti duonos trupinius, pakėlusi akis – sakykime, ji pakeltų akis ir pažvelgtų tiesiai į jį, – pamatytų jo veide įsispaudusią nuostabą. Jo veidas atspindėtų tą nuostabą, kurią veikiau išvystum soprano, tobulai įveikusio pačią aukščiausią natą, veide.

Dabar Eva į jį žiūrėjo. Dėl visa ko jis nugesino šypsnį. Jos tobulas skambesys, jo ausyse, jo galvoje, žvangantis jo kraujuje, jis net pasilenkė virš stalo, paskui vėl atsisėdo tiesiai, paskui nė nebeišmanė, kaip sėdėti. Kaip sakė Apolinaire'as – „Tas moderniausias energijos šaltinis – nuostaba!"; šiuos žodžius jis užrašo lentoje kiekvienų akademinių metų pradžioje, modernistinė literatūra trykšta nuostabos energija, – kartoja daktaras Maiklas Smartas naujiems trečiakursiams kaskart pirmo semestro pradžioje. Bet daktaras Maiklas

Smartas, telaimina Dievas jį ir visus, kurie pereina per jo rankas, dar niekada nebuvo užkliudęs tokios stulbinamos natos, nebuvo patyręs tokio veriančio naujumo, tokio sukrečiančio „ach".

Jis vėl palinko į priekį, rankomis atsirėmė į stalą. Vėl atsilošė. Jo rankos ir kojos visai kitaip sukiojosi sąnarių įdubose, jo rankos dar niekada nebuvo taip pakrikusios – neišmanančios, ką daryti, kur dėtis. Bet jis taip išskirtinai puikiai jautėsi. Jis jautėsi nuostabiai. Paplekšnojo per kojas: geros. Išsitiesė kėdėje. Kiekvienas raumenėlis atrodė kažkoks keistas, naujas, malonus. Eva vis dar kalbėjo užsimiršusi, gera. Ji šluostė lėkštes, kažką pasakojo Astridai. Jos kažką kalbėjo apie šaukštus. Šaukštai! Štai pasaulis su šaukštais, lėkštėmis, puodeliais, taurėmis. Jis iškėlė priešais save vyno taurę, pateliūškavo joje esančio vyno likutį, stebėjo, kaip vynas rimsta. Geras. Tai buvo *Gavi* vynas – vienas iš *Waitrose* siūlomų vynų.

Jeigu jis būtų ši vyno taurė, būtų sujungtas į visumą kapiliariniais plyšeliais, kuriais visu jo kūnu sklistų silpnučiai elektriniai virpesiai. Oi. Būti pripildytam gerumo, paskui sutrupintam gerumo, taip gražiai mozaikiškai suskaidytam tokio šokiruojančio gerumo. Maiklas nusišypsojo. Eva pamanė, kad jis šypsosi jai. Nusišypsojo ir jam. Jis nusišypsojo ir Astridai. Ji pažvelgė į jį veriančiu žvilgsniu ir ėmė gramdyti lėkštę. Na ir gerai! Bjauri gyvačiukė. Jis garsiai nusijuokė. Astrida dėbtelėjo į jį ir išėjo iš kambario. Abiem Evos vaikams reikėjo psichoterapijos. Magnusas – ypatingas atvejis. Nevalgyti kartu su jais – vienas dalykas. Bet nekreipti dėmesio į kambaryje sėdinčią viešnią, elgtis taip, tarsi jos ten nė nebūtų, net bent jau nepasisveikinti, kaip jis ką tik ir pasielgė, – tai jau visai kitas reikalas, visai kitoks atžagarumas, griežtai smerktinas, kad ir koks stiprus būtų jo išgyvenamas paauglišKas nerimas, pyktis ir t. t., ir Maiklas, paprastai atokiau besilaikantis nuo panašių tėvystės rūpesčių, tikrai ruošėsi jau vėliau, lovoje, apie tai pasikalbėti su Eva. Bet dabar pro atdarą langą įskrido didelis drugys ir ėmė blaškytis aplink degančią žvakę. Drugiai tam negali atsispirti, *visi drugiai*; jie šitaip genetiškai užprogramuoti – šviesa juos traukia; žinoma, bet kokia šviesa jiems atrodo kaip meilės šviesa. Lyg apkvaitę plaukia oru prie

jos, būna genetiškai įsitikinę, jog ras savąjį Antdrugį*, vienintelį drugį visame pasaulyje, skirtą būtent jiems. Giedrame naktiniame vasaros danguje jie net mėgintų nuskristi iki mėnulio, jeigu šviestų pilnatis.

Jokios įžangos – šis drugys įlėkė tiesiai į liepsną ir bumbtelėjo ant stalo. Drugys rusvas. Jis apsivertė, paskui dar ir dar kartą. Maiklas galėjo išskirti kailiniuotos drugio galvytės bruožus, kai šis pasirėmė ant apsvilusio sparnelio (Maiklo regėjimas visada buvo kuo puikiausias: jis jau gerokai įkopęs į ketvirtą dešimtį, bet jam niekada nereikėję jokių akinių, jokių kontaktinių lęšių ar panašių dalykų). Drugiai ir žvakių šviesa! Kaip drugys į liepsną! Daktaras Maiklas Smartas nusileido iki klišių!

Vis dėlto pati klišės sąvoka – didžiai jaudinantis dalykas. Tai tiesa, temdoma perdėto išraiškingumo, juk tiesa? Tarsi pro rūką įžvelgiama struktūra, kažkas, ką reikia pajusti iš naujo, pamatyti iš naujo. Tarsi kokia apgraibomis, užsimovus storas pirštines, ieškoma grožybė. Klišė – neabejotina tiesa, būtent todėl ji ir tapo kliše; tai tokia neabejotina tiesa, kad klišė iš tiesų saugo mus nuo savosios tiesos būdama tuo, kas yra, – viso labo kliše. Pavyzdžiui, reklamos kūrėjams patinka klišės, nes jos – tarsi gryna bandos tiesa. Tam buvo skirta paskaita, galbūt viena iš kurso „Skaitymo būdai". Šaltinis? Aišku, prancūzai, bet jis pasitikrins. Pavyzdžiui, Larkinas, anglų lyrikos Sidas Jamesas (ganėtinai vykusios pastabos, daktaras Maiklas Smartas yra geriausios formos) išmanė klišės jėgą. *Iš mudviejų gyva liks tiktai meilė.* Senieji jo žirgai tame žirgų eilėraštyje „lekia" ne „į džiaugsmą", o į tai, kas *turėtų būti* džiaugsmas. Larkinas – puikus pavyzdys. Senas juokdarys seksistas, visus tuos metus sukiojęsis Halo** bibliotekininkų sluoksnių pragarmėse, nieko keista, kad buvo toks pikčiurna, bet gebėjo „išlaužti" gražiausią klišę pasitelkęs porą tinkamai parinktų žodžių. Arba kad ir Hemingway'us, parašęs dar iki tol, kai kas nors spėjo susimąstyti, kaip visa tai išreikšti, *ar pajutai, kaip pasisuko žemė* (na, kad ir kaip būtų,

* Originalo tekste – *Übermoth*, aliuzija į Friedricho Nietzsche's sąvoką *Übermensch*. *Übermensch* – vok. „antžmogis". (*Red. past.*)

** Angl. *hull* – aliuzija į *hell* – „pragaras". (*Red. past.*)

tai jis dirbtinai įkėlė šią frazę į, Maiklo supratimu, nelabai vykusį 1941-aisiais parašytą romaną *Kam skambina varpai*); ar jis bent nutuokė, kaip ši jo frazė įsiskverbs į kalbą? Įsiskverbs! Į kalbą! Tai *klišė* pajudino žemę, kai pirmąkart supratai tai, pajutai tai. Žemė ir judėjimas, žemės drebėjimas, aistros karštyje stulbinamai pasikeitę trombocitai, žemiau juostos, po kojomis. Drugys plius liepsna. Tiesiog čia, tiesiog dabar Maiklas matė ir jautė, ir girdėjo tikrą akimirkos dramą, kai drugio sparnas apsvilo ir sutrupėjo žvakės liepsnoje. Jis juto esminį paskiro drugio susidūrimo su paskiru stalu padarinį. Visus šiuos dalykus jis juto, taip, daug aštriau, daug tikriau, daug *stulbinamiau*, nei kada buvo ką jutęs nuo tų laikų, kai buvo, oi, jis net nežino, skaisčiaveidis (klišė!) dvylikametis, ir net netoks dvylikametis kaip antai toji, pamanė sau, mesdamas žvilgsnį į neskoningai sušukuotos irzlios Evos mergaitės viršugalvį, ne kaip dvylikametis mūsų laikais, kai nėra nieko nauja, kai viskas jau taip gerai pažįstama, jau buvę, jau padaryta, pakartota postmodernių marškinėlių pavidalu, ne, jis turi galvoje tuometinį palaidine vilkintį dvylikametį gilaus vandens pakrantėje, gulintį aukštoje žolėje ir vasaros triukšme, su saldžiu žolyno šiaudeliu burnoje, pirmą kartą pamačiusį du vabzdžius, kažkokias dvi muses, ilgakojes vandens muses, galėtum sakyti, jog tai visos vasaros metonimija; viena musė tupėjo ant kitos musės nugaros apimta visiško siautulio, ir Maiklas pirmą kartą, tą patį nekalčiausią kartą net nesuabejojo, jog tai įsiskverbimas.

Įsiskverbimas! Tai nuostabus žodis. Musė į musę. Berniukas į žolę. Žolė į berniuką. Berniukas gilyn į dieną, diena – gilyn į berniuką. Jam ypač patiko žodis „visiškas"; kaip žodis – jis buvo tykus ir glotnus, bet vis dėlto toks velniškai berniokiškai entuziastingas, tiek daug apimantis. Įsivaizduok visiškai lygų vandens paviršių, o paskui kas nors į jį neria nieko nepabūgęs.

Ji įsiskverbė į jį, tarsi jis būtų vanduo. Tarsi jis būtų žodynas, o ji – žodis, ir jis nė nežinotų, kad žodis jame yra. Ar gal ji įsiskverbė į jį daug paprasčiau, tarsi jis būtų durys, o ji būtų jas pravėrusi ir palikusi jį stovėti pravirą, o pati ėjusi ir įėjusi tiesiai į jį. (Praviros! Kada durys nėra durys? Pasibaisėtinas pokštas iš jo vaikystės

televizijos laidų, kurių jam nederėjo žiūrėti, bet tas pokštas jam niekada neatrodė juokingas. Iki šiol. Iki šiol Maiklas niekada taip ir nebuvo jam pakankamai atviras, cha cha!)

Kas ji? Kuo gi ji vardu? Prieš vakarienę, virtuvėje pasivedėjusi jį į šalį, Eva ėmė tyliai jo klausinėti. Evai nebuvo būdinga pamiršti tokius dalykus ar nepaisyti sutartų susitikimų detalių; staiga jis pasijuto labai patenkintas, besimėgaujantis savo paties organizaciniu tikslumu. Dabar jis dėliojo į išskrostą upėtakį sviesto gumuliukus. Per daug – viskas bus sugadinta. Per mažai – viskas bus sugadinta. Puikiai nuspręsta. Lyg ir Amber, ar ne? – pasakė jis kimšdamas pro įpjovą sviestą.

Šįryt ji paskambino į duris. Jis atidarė duris, ir ji įėjo vidun. Atsiprašau, kad vėluoju, pasakė. Aš esu Amber. Sugedo automobilis.

Desertas bus? – dabar klausė Eva, eidama per kambarį. Ji šypsojosi savo įtikinančia šypsenėle. Buvo gerai nusiteikusi. Beje, žuvis buvo nuostabi, pasakė prisilenkdama prie jo.

Taip, atsakė jis. Ji buvo *skani*, tiesa? (Jai patiko; jai patikdavo viskas, ką tik jis padėdavo ant stalo; ji viską taip godžiai prarijo, na, kaip kokia rajūnė, ir žuvies odelę, ir visa kita, net Astrida į ją įsispoksojo, ir pats Maiklas pasijuto norįs į ją spoksoti; jis jau buvo pamiršęs, kaip galima jaustis, kai kuo nors, ką tu padarei, tiesiog fiziškai žavimasi. Jau niekas taip nebevalgo – tarsi būtų alkanas, tarsi tai, ką valgo, būtų skanu.) Ketinau patiekti kriaušes „Gražioji Elena“, pasakė Evai. Man tik reikėtų jas pašildyti. Užtruksiu minutėlę.

Eva surinko paskutines lėkštes, ištraukė lėkštę ir iš jo rankų. Traukdama jį pabučiavo; jis taip pat ją pabučiavo – lengvai, bet spustelėjęs; ji uždėjo ranką jam ant sprando, o paskui nuėjo. Saulė nusileido, bet vakaras buvo šiltas. Dabar ji grįš į kambarį bet kurią akimirką. Dabar bet kurią akimirką ji nusileis laiptais, pasirodys duryse, įeis ir vėl atsisės priešais jį, o jis švytės po drabužiais kaip kaistantis elektrinis elementas. Ar jis ims rūkti ir rusenti? Ar jo drabužiai sutirps ir įsilydys į odą? Ar jo kelnės ims svilti tose vietose, kur glotniai aptempia šlaunis?

Jis vėl subarbeno kumščiais į šlaunį. Cha cha! – tarė. Astrida niekinamai į jį dėbtelėjo. Jis nekreipė į ją dėmesio. Jis dainavo. *Tai*

Barnumo ir Bailey'io pasaulis, netikras, netikras visai. Jo balsas skambėjo neblogai. Lange matomame atspindyje jis atrodė berniokiškai. *Ne tokį jį įsivaizduoji.* Drugys liovėsi judėjęs. Maiklas priėjo norėdamas nuimti drugį nuo staltiesės, ir šis vėl krustelėjo – jis tik ilsėjosi. Maiklas jį pagavo; pakėlė visai prie pat nosies; gundėsi įsimesti jį į burną.

Jis pirmą kartą uodė drugį.

Drugiai niekuo nekvepia.

Drugys spurdėjo delne. Ačiū tau, drugy, už nuostabų palyginimą, pasakė jis ir sugniaužė delną, pasilenkė, užsimerkė, iškišo ranką pro pravirą langą ir išmetė drugį nežiūrėdamas, kur šis nusileido.

Sėkmės, drugy. *O kad manimi tikėtum.*

Maiklui patiko senos dainos. Jos iš tiesų buvo gražūs eilėraščiai. Jis giliai įkvėpė. Oras jam atrodė naujas ir tyras. Pagaliau jis susidorojo su orkaite, su kuria nemokėjo elgtis, – ji stovėjo name, kuris nėra jo, o su elektrinėmis orkaitėmis visada daug vargo. Ant jo rankos liko drugio dulkelių; nubraukė jas į džinsus. Suskambo durų skambutis. Jis atidarė duris, ir ji įėjo. Ji praėjo tiesiog pro jį. Jis atidarė duris tebekalbėdamas telefonu. Baikime, tarė jis Not. Kažkas atėjo. Gal galėčiau tau paskambinti vėliau, Filipa? Jis girdėjo savo paties balsą, tariantį Filipos vardą, – toks gergždžiantis, minkštas, bylojantis apie skustuvo besiprašančią odą, popietės viešbutyje odą; tiesiai į Filipos Not ausį beriami pažadai. Atidarydamas duris jis svarstė, kaip ją vadins – Pipa, o gal Pip. Gaila, kad ji jau pasirinkusi visą savo vardą; visas vardas visada prasmingesnis, pilnesnis; kiti vardai – vaikiški; gaila: joms lyg ir patikdavo, kai jas prašydavai būti suaugusias. Vėliau paklaus jos, kokiu vardu ji mieliau sutiktų būti vadinama. Ji jau laukė, kad kas nors ją šito paklaustų; paprastai jos visada laukia; paprastai joms patinka, kai jų klausia.

Filipa Not sugrįžo ir kaustė jo žvilgsnį nepaisant kitų antrakursių per Viktorijos laikų literatūros seminarą; ji buvo grakšti ir tamsi, ilgais tamsiais plaukais, labai lengvai banguotais. Mokėjo puikiai rengtis, mokėsi beveik vien geriausiais balais, surinktais už rašto darbus, parašė porą ypač gerų esė pagal antrakursių programą, vieną jų – apie froidistinį požiūrį į Roberto Browningo monologus;

itin gerai pavyko parašyti apie akmens paviršius Browningo eilėraščiuose, apie tai, kiek geidulingumo Browningas gebėjo suteikti akmeniui; Maiklas pasakė jai apie tai savo kabinete baigiantis vasaros semestrui, kai ji atėjo paprašyti jo vadovauti disertacijai Amerikos literatūros tema. Ji ir tąkart žvelgė jam tiesiai į akis; buvo drąsi; tai gerai. Puiku, tarė jis, ar ir vasarą liksi mieste? Aš lakstysiu tai šen, tai ten, taisysiu darbus, dirbsiu kabinete, vasarnamis Norfolke, turi mobiliojo numerį ar?.. Kai ji ėjo iš kabineto, jis uždėjo jai ant juosmens ranką, ji nežymiai į jį atšlijo. Jis paskambino Džastinai ir pasidomėjo, kokie Filipos pavasario sesijos egzaminų rezultatai; daugiausia geri ir labai geri; puiku, tinka.

Tada nutiko šitai.

Atsiprašau, kad vėluoju. Aš esu Amber. Sugedo automobilis.

Jis ketino baigti pokalbį su Filipa Not, *kažkas atėjo, gal galėčiau tau paskambinti vėliau?* Ji iškart žengė vidun ir atsisėdo ant sofos. Be jokio susidomėjimo pažvelgė į jį: ji ne pas jį. Kiek suvargusi, gal kokių trisdešimties, gal vyresnė, įdegusi kaip keliauninkė autostopu, apsirengusi kaip pakelės protestuotoja, viena iš tų brandesniojo amžiaus moterų, vis dar užsispyrėliškai besistengiančių atrodyti mergaitiškai; visos tokios aštuntojo dešimtmečio „feministuojančios" ir vis dar politikuojančios moterys baisiai domisi tuo, ką daro Eva. Hipiškas vardas. Amber. Absurdiškas vardas.

Aš – Maiklas Smartas, Evos partneris, pasakė jis ir ištiesė ranką. Ji pažvelgė į jo ranką, pažvelgė į jį, nieko nesakančiu žvilgsniu. Jis dar minutėlę palaikė ištiestą ranką, paskui nuleido, atsikrenkštė.

Eva sode, tarė. Ji dirba pavėsinėje. Esu tikras, kad po akimirkos jau bus čia. Ji jūsų laukia, tiesa?

Ji žiūrėjo pro langą. Nieko neatsakė.

Gal galėčiau jus kuo nors pavaišinti, kol laukiate? Gal kokių vaisių, atsigerti ar dar ko nors? (Jis pats jautėsi perdėtai aplink ją besisukiojantis.)

Šaunu, atsakė ji. Ar būtų kavos?

Šaunu. Žodžio „šaunu" jis nebuvo girdėjęs metų metus. Ji kalbėjo lyg ir užsienietišku akcentu. Skandinavišku. Šitai jam šovė į galvą būnant virtuvėje; jis prisiminė, kaip važiuodavo dviračiu į

stovyklavietę, pasiremdavo ant dviračio sėdynės persisvėręs per tvorą ir stebėdavo atostogaujančius žmones, o tada buvo dviejų švedžių merginų metai, jų plaukai buvo tokie šviesūs, jog atrodė beveik balti, ir tas pačulių aliejaus kvapas, ir draugystės apyrankės, odiniai dirželiai, kuriuos jos ryšėjo aplink kaklą, buvo užsimovusios apyrankes ir ant kulkšnių, o jų kojų pirštelių nagai buvo nulakuoti rausvai ir juodai; kaip jos linksmai žingsniuodavo tarp palapinių ir kranų, iš kurių prisipildavo butelius vandens, kaip šūkčiodavo jam per tvorą ir viliodavo į prasegtą palapinę, kuri iš išorės atrodė tokia maža, jog vargu ar toje aukštielninkos V erdvėje būtų vietos joms abiem, ką jau kalbėti apie jį. Ana Katerina, o kita – Marta. Jam buvo dešimt. Kiek buvo joms? Negalėjo būti daugiau nei devyniolika, gal dvidešimt; jam jos atrodė neįtikėtinai suaugusios, tada tikrai žinojo, kad niekada nebus jų amžiaus. Kur dabar tos merginos? Kaip susiklostė jų gyvenimai? Prieš trisdešimt metų. Daugiau. 1971 m. Lyg vakar. Lietaus barbenimas į palapinės stogą, nuogų, šortais aptemptų jo kojų pakinkliai ant šiltų ir drėgnų palapinės grindų.

Metų metus nebuvo apie tai pagalvojęs.

Tos mergaitės stovyklavietėje išbuvo savaitę. Mama norėjo žinoti, kur jis kas vakarą išvažiuoja dviračiu ir negrįžta, kol beveik visai nesutemsta. Jis neturėjęs ten sukiotis; žmonės, kurie leidžiasi stovyklauti, nėra labai padorūs. Jis sakydavo buvęs Džonatano Hedlio namuose. (Džonatanas Hedlis buvo kažkoks vyriausiasis patologas, dabar didelis turčius, turintis didelę šeimą ir trijų su puse milijonų vertės namą paupyje Voltone prie Temzės.) Taigi kas vakarą jis pasiimdavo nuo klasikinių autorių lentynos knygą, atsargiai pasispausdavo ją po pažastimi, kad visi matytų, ir sakydavo mamai, jog jiedu su Džonatanu Hedliu leidžia vakarus skaitydami Džonatano miegamajame. Tai buvo žavu. Šitai buvo leidžiama. *Didžiosios viltys. Mano vaikiškas liežuvis neįstengė suregzti nieko ilgesnio ar aiškesnio už tuos du vardus. Malūnas ant Floso krantų.* Pirmas tomas, pirmoji knyga, *Berniukas ir mergaitė. Tuštybės mugė.* Romanas be herojaus. *Spektaklio režisierius.* Šlapios žolės kvapas. Pro palapinės sienas ir įėjimo atvartus besiskverbianti šviesa. Toms

mergaitėms išvykus, suslėgtos žolės lopinėlis toje vietoje, kur stovėjo jų palapinė, atrodė neįtikėtinai mažas. Nauji žmonės, užėmę jų vietą, buvo atvykę iš kažkokios nemalonios vietovės – Bornmuto, Bognor Ridžiso; didelė šeima. Jų tėvo veidas atrodė griežtas; jis rinko sudėtingą palapinės karkasą; jų palapinė užėmė trijų palapinių vietas. Jie buvo garsiakalbiai. Šūkaliojo vieni kitiems per visą pievą. O jis tebuvo vietinis berniukas, pasirėmęs ant tvoros.

Jis atnešė jai elegantiškai supjaustytą kriaušę. Ji iškart ją suvalgė – gabaliuką po gabaliuko. Ar ji pastebėjo, kaip elegantiškai supjaustyta? Ji nepasakė „ačiū".

Tai kas nutiko jūsų automobiliui? – paklausė jis.

Ji nieko neatsakė. Gal jo neišgirdo, nes viršuje ūžė dulkių siurblys.

Jūsų automobilis? – jau garsiau tarstelėjo jis. Sugedo? – paklausė. Neužsiveda, ar?..

Ji gūžtelėjo pečiais.

Akumuliatorius? – paklausė. Jis per garsiai tai ištarė trumpam nutilus dulkių siurbliui.

Ji atrodė visai abejinga. Gal nežinojo, ką reiškia žodis „akumuliatorius".

Aš įkišau raktelį, pasukau, ir nieko, pasakė ji, nukreipusi nuo jo žvilgsnį.

Tikriausiai ji per naktį paliko įjungtas šviesas, pamanė jis. O gal tą salono apšvietimo lemputę lubose. Tikriausiai automobilyje nebuvo benzino.

Jis atsisėdo ant sofos ranktūrio. Na, tai iš kur jūs kilusi? – buvo bepradedąs sakyti, bet ji įsiterpė išbėrusi stulbinamai ilgą sakinį:

Bet ar jūs manote, kad gerai, kaip manote, ar visiškai saugu štai taip jį palikti vidury kelio?

Sakinys baigėsi. Jiems virš galvų vėl pasigirdo triukšmas.

Na, nė nenutuokiu, riktelėjo jis. Atvirai kalbant, man atrodo visiškai nesaugu, jeigu viskas taip, kaip nupasakojote. Kur jis stovi?

Ji nežymiai mostelėjo ranka lango link.

Na, čia aplinkui labai ramu, vėl riktelėjo jis, nustelbdamas siurblio kriokimą. Tokia prieštara jį prajuokino. Ji pažvelgė į jį. Jis liovėsi juoktis.

Aš tik noriu pasakyti, tarė jis, jog nemanyčiau, kad būtų labai saugu ką nors palikti vidury kelio. Viskas priklauso nuo to, kas yra tas kelio vidurys.

Taip, atsakė ji. Pats kelio vidurys. Tiesiai ant kampo turėjau išlipti, nes automobilis sustojo. Vairavau visą naktį, kad čia atkakčiau.

Ji pasitrynė akis. Tikrai atrodė nuvargusi.

Viskas ten ir liko, pasakė ji.

Nepalikote ko nors vertinga? – paklausė jis. Nešiojamojo kompiuterio ar ko nors panašaus?

Ji linktelėjo, mostelėjo ranka į ant stalo gulintį jo mobilųjį telefoną.

Viską, pasakė ji.

Tikrai neturėjote palikti, atitarė jis. Šiais laikais niekur nebūna saugu. Net ir čia, vidury nežinia ko. Vagių yra visur.

Ji vėl atsilošė sofoje ir užsimerkė, papurtė galvą. Pasikrapštė ranka galvą. Atrodė, kad ji kažko laukia.

Na, aš... – pradėjo jis. – Aš menkai teišmanau apie automobilius. Neturiu daug laiko. Maždaug po valandos turiu nulėkti į Londoną.

Ji atrodė didžiai nuobodžiaujanti.

Kur tiksliai jis stovi? – paklausė Maiklas. Jeigu norėtumėt, galėčiau paimti...

Ji jau buvo atsistojusi, iš šortų kišenėlės išsitraukusi automobilio raktelius ir ištiesusi jam. Kai jis paėmė raktelius, ji vėl atsisėdo.

Bet ar labai ilgai užtruks, kol išvirsite kavos? – paklausė ji.

Jis norėjo jai pasakyti, jog kava tikra. Jis norėjo, kad ji žinotų, jog jis yra toks žmogus, kuris niekada jai nepasiūlytų tirpios kavos. Bet jis niekaip negalėjo įsivaizduoti, kaip jai šitai pasakyti, kad nenuskambėtų globėjiškai. Buvo įsitikinęs, jog paragavusi ji pati tai pastebės. Eidamas keliu paskambino Filipai Not. Iš pradžių jis užblokavo savo numerį: niekada niekam neišduok savo mobiliojo

numerio. *Alio, Filipa? Čia daktaras Maiklas Smartas*, atvirame vasaros ore jo balsas nuskambėjo keistai, pompastiškai. Jis sutarė susitikti antrą valandą popiet. Kelio vingyje, jau prasidedant miškams, pamatė kažkokį kampuotą nediduką volvo, visai gražiai pastatytą palei griovį. Automobilis visai neatrodė sudaužytas. Neatrodė, kad kas nors būtų sugadinta.

Durelės buvo praviros. Jis įsėdo, įsitaisė vairuotojo sėdynėje. Nieko neišmanė apie automobilius. Gali būti, kad šis automobilis net ne jos. Bet jis įkišo raktelį ir variklis iškart pradėjo veikti. Stebuklai, pamanė jis. Stebuklingas prisilietimas. Sėkmės šypsnys. Gal ji ką nors užkimšo, ką nors padarė droseliui. Kas nors panašaus. Gal automobilis perkaito. Ji juk sakė, kad vairavo visą naktį. Jis privairavo prie namo repetuodamas, kaip būtų geriausia jai tai pasakyti. Kelis kartus pasukau raktelį ir kuo puikiausiai užvedžiau. Bakstelėjau štai ten ir dabar viskas, regis, susitvarkė. Nesu geras automobilių specialistas, bet šiek tiek dirstelėjau, o dabar, manyčiau, jis riedės kaip riešutėlis.

Kaip riešutėlis! Maiklas tebesėdėjo prie stalo – tai atsilošdamas, tai vėl prisilenkdamas, maldamasis kėdėje. Eva su Astrida buvo virtuvėje ir dėl kažko ginčijosi. Ji vis dar negrįžo į kambarį. Bet kurią akimirką grįš. Tai neabejotina tiesa. Riešutėliai sveiki ir saldūs. Čia nėra jokios užuominos.* Viskas buvo nekalta. Nekaltas faktas. Riešutėliai būna neįtikėtinai saldūs.

Kita vertus, vos tik jis pabučiavo Filipą, ji įkišo ranką į jo kelnes ir suėmė jam kiaušius. Ji buvo ambicinga mergaitė. Pradėkime nuo pat pradžių, tarė jis segiodamas jai palaidinę. Nuo čia labai gerai pradėti. Bet ji nesuprato. Kai ji atsegė jam kelnes ir viską išsitraukė, jis jai tebeaiškino, kaip visa tai jam primena stovyklą. Ji nė nenutuokė, ką jis kalba. Aa, taip, tasai senas filmas, o paskui suspaudė taip stipriai, kad jis nebegalėjo pratarti nė žodžio.

Jam buvo truputį liūdna; pakišęs rankas jai po suknele jis negalėjo liautis jaustis nesuprastas, gal net apgautas. Jam patikdavo dar kiek pakalbėti apie Agapę ir Erosą. Jam patikdavo pasakoti,

* „Riešutas" angl. – *nut*. Šis žodis šnekamojoje kalboje vartojamas ir vyro lyties organams pavadinti. Šiuo atveju ši prasmė ir turima galvoje. (*Vert. past.*)

kaip jis žavėdavosi ja auditorijoje, kai ji sakydavo „ “. (Jis buvo pasiruošęs, bet jam neprireikė paminėti tą kartą, kai Filipa Not pareiškė, jog Charlotte Brontë yra narkotikus vartojanti Emily Brontë.) Jam patiktų pasakoti, kaip susimąstęs žingsniuodavo po kabinetą, kaip negalėdavo miegoti naktimis dėl kokios nors sąmojingos ar išmintingos jos ištaros auditorijoje, staiga, lyg perkūno trenksmas nušvietusios jam, jog nori ją paimti ir turėti tiesiog čia ir dabar, nepaisant visko, visų akivaizdoje. Jis norėtų visa tai pasakyti, o paskui susigėdęs sėdėti ant kėdės, ne ant savo kėdės prie darbo stalo, bet ant vienos iš kėdžių, ant kurių jie ir sėdi, susidrovėjęs, kraipydamas galvą, nudūręs akis į grindis. Paskui tyla. Paskui pakeltas žvilgsnis, kad pamatytų. Vieną iš jų (ar ji buvo Kirsti? Kirsti Anderson, išlaikiusi baigiamąjį aukštu balu, 1998 m.) jis sukurstė labai išmoningai; ji ir atrodė esanti viena tokių. Jis padeklamavo jai ištrauką iš Sapfo, mane pražudė gražioji jaunystė, jis jai kalbėjo tyliu balsu, aš pats – lesbietė. Nesijuok. Aš jaučiuosi esąs moteris, mano dvasia neabejotinai anima, bet aš nieko negaliu padaryti, myliu merginas ir moteris. (Jam atrodė, kad dabar ji dirba BBC.) Joms labai patikdavo tokie dalykai; jis pasitelkdavo citatas iš tokių rašytojų kaip Lilliana Hellman ir Alice Walker kūrinių, iš rašytojų, kurių geras vardas nebuvo ilgalaikis; o dabar Filipa Not siūlo trečio kurso „Amerikos šiuolaikinės literatūros“ disertacijos temą: „Amerikietiškasis prezidentinis antstatas: galios įvaizdžiai Philipo Rotho romanuose“. Jis skubėjo pas ją traukiniu galvodamas, jog prieš ją paliesdamas (jeigu ji leisis liečiama) jis švelniai pasakys jai, kad ji išlaikė visus egzaminus. Pipa sėkmingai baigia, jis galėtų švelniai ištarti jai į ausį: sąmojinga ir taiklu. Bet ji pati atsinešė sargių, pati užmovė jam vieną prirėmusi jį prie darbo stalo, privertusi pasijusti silpną, tarsi hospitalizuotą.

Prieš dešimtį metų viskas būdavo romantiška, įkvėpdavo, suteikdavo energijos (Harieta, Ilana, toji meilutė berniokiška šukuosena, kurios vardo jis dabar nebeprisimena, bet kuri vis dar siuntinėja sveikinimų atvirukus Kalėdų proga). Dar ir prieš penkerius metus būdavo gera (pavyzdžiui, Kirsti Anderson). Dabar Maiklas Smartas su ant jo jojančia dvidešimtmete Filipa Not plačiai atmerktomis

akimis, apžergusia jį ant jo kabineto grindų, nerimauja dėl savo stuburo. Jis užsimerkė. Kaip gaila, mąstė jis, kad kino aktorė Jenniferė Beals, kurią netyčia pamatė prieš porą mėnesių per vieną iš begalybės namuose užsisakytų televizijos kanalų, turėjo pasidaryti plastinę veido operaciją, kad atrodytų kaip visos kitos Holivudo moterys.

Apatinėje stalo pusėje matė atšerpetojusią medieną. Galbūt Filipa Not – klaidingas pasirinkimas. Galbūt jam reikėjo apsistoti prie drovuolės raudonplaukės, kuo gi ji vardu, Reičelė iš Jorkširo, kuri, visų manymu, rašo eiles ir kurios disertacijos tema atrodė raminama: balso autentiškumo svarba britų pokario darbininkų klasės literatūroje. Ar Reičelė būtų autentiškesnė? Kitokia nei šitoji. Kita vertus. Ir šitai teikia malonumą. Maiklo smegenys ištuštėjo. Jis baigė.

Kai jis vėl galėjo mąstyti, kai nuo jo nulipo Filipa Not, atsistojo ir ėmė rengtis, jis susivokė begalvojantis apie Achenbachą iš *Mirties Venecijoje*, apie tą epizodą, kai šis klastingai mėgaujasi mintimi, jog tas trapus, gražus berniukas tikriausiai mirs jaunas. Ji dirstelėjo į savo mobilųjį telefoną. Praleido žinutę. Ji susišukavo plaukus ir iš naujo pasidažė, žiūrėdama į kišeninį veidrodėlį, kurį pasistatė ant knygų lentynos, atrėmusi į žodynus. Jis atsistojo atsukęs jai nugarą, susikišo marškinius, susijuosė diržą, pasilygino kelnes. Tai jisai ją turėjo ar jinai jį? Dėstytojas dulkina studentę. Studentė dulkina dėstytoją. Jis ėmė kalbėti, nes kambaryje aidėjo Filipos Not keliami triukšmeliai. Anglų kalboje esminis dalykas – žodžių tvarka, pasakojo jis jai, įdomu, kad daugelyje kitų kalbų taip nėra, pavyzdžiui, vokiečių kalboje, – jose veiksnys ir papildinys atskiriami pagal vyriškąsias ir moteriškąsias galūnes. Anglų kalboje žodžių kaityba nėra tokia reikalinga, nes jau viduriniosios anglų kalbos periodu nunyko galūnių tendencijos. Niekas nepakis*, pasakė jis, cha cha, vyniodamas panaudotą sargį į A4 formato puslapį, paimtą nuo krūvos senų dalomosios medžiagos apie Yeatsą ruošinių. O, meilė – tai klastingas jausmas, buvo parašyta puslapio apačioje.

* „Kaityba" angl. – *accidence*. Aliuzija į panašiai skambantį žodį *accident* – „nelaimingas atsitikimas", „nenumatytas atvejis". (*Vert. past.*)

Jis pamatė žodžius. Posmas iš vieno ankstyvojo Yeatso eilėraščio, rašyto, kai jis dar buvo jaunas. Paskui jau pagyvenęs Yeatsas, rizikingai besistengiantis iš naujo užvesti seną vyriškumo variklį. Yeatsas, senas išdykėlis. Filipa kalbėjo apie rezultatus ir disertacijos projektus. Išlaikiau visai neblogai, pasakojo ji. Man pasakė Džastina iš raštinės. Tiesą sakant, aš tikrai patenkinta. Už Shakespeare'ą turėčiau gauti vienetą antru lygiu*, o Viktorijos laikus turėčiau išslaikyti pirmu lygiu. Maiklas staiga pasijuto labai pavargęs. Prieš išeidama ji atsisėdo įprastoje vietoje – trečioje nuo jo stalo – ir iš krepšio išsiėmė parkerį, bloknotą ir šūsnį Rotho knygų švytinčiais popieriniais viršeliais. Ji sėdėjo ir laukė. Labai atsiprašau, pasakė daktaras Maiklas Smartas. Bet šitai turėsime padaryti kitą kartą, Filipa. Man atrodo, kad po pietų turiu kitą susitikimą.

Gerai, netvirtai atsakė ji ir ėmė ieškoti krepšyje užrašų knygelės.

Jai išėjus, jis pažvelgė į laikrodį. Buvo 14 val. 24 min. Dešimt minučių jis prastovėjo prie lango. Langas žvelgė į tuščią kiemą, jame nebuvo nieko, matėsi tik plytos. Paprastai jam tai patikdavo. Paprastai iš nieko jis ką nors išpešdavo. Bet šiandieną kiemas neabejotinai buvo tiesiog niekas.

Jis įsijungė kompiuterį ir patikrino elektroninio pašto dėžutę. Šimtas septyniasdešimt trys naujos žinutės. Administracinių reikalų svoris jo profesijos žmogui jau nebeatrodė esąs pokštas.

Jis perėjo fakulteto koridorių ir nieko daugiau nesutiko; pasiklausė prie poros durų, bet nieko neišgirdo. Tiesą sakant, nieko keista – penktadienio popietė, jau po egzaminų. Jam paskambinus į raštinę pasiteirauti, ar gavęs laiškų, Džastina buvo mandagi, bet nelinkusi kalbėtis, tarsi pilna paniekos. Sekretorės – nepripažintos pasaulio reikalų tvarkytojos ir įstatymų sergėtojos. Jis negalėjo pakęsti, kai jos būdavo nusiteikusios prieš jį. Jam tekdavo tiek daug darbo. Džastinai jis niekada nepatikdavo semestro pradžioje ir pabaigoje. Gali būti, kad ji pavydi.

* Britų aukštosiose mokyklose studentai vertinami trimis lygiais. Geriausias – I lygis (100–90 proc. pažangumas. Prastesnis – II lygis. Išsilaikius antru lygiu galima gauti vienetą arba dvejetą. Vienetas – 90–50 proc. pažangumas, dvejetas – nuo 50 proc. ir mažiau. Trečias lygis reiškia „neįskaityta"). (*Red. past.*)

Jis nusiprausė darbuotojų tualete, nusišluostė popieriniais rankšluosčiais. Pažvelgė į savo atvaizdą veidrodyje. Grįžęs į savo kabinetą peržiūrėjo naujas elektronines žinutes ir nė neskaitęs ištrynė septynis elektroninius laiškus, gautus iš Emos Luizos Sekvil, kuri ką tik baigė gana prastais pažymiais – gavo dvejetą antru lygiu – ir jautėsi labai varganai ir ašaringai. Nieko nekeistų, net jeigu jos pažymiai būtų geresni. Leido tai suprasti labai aiškiai. Vargo visus metus mėgindamas tai išaiškinti. Baigus – jokios priežiūros ar globos.

Jis išjungė kompiuterį. Užrakino duris.

Pamąstė, ar nevertėtų nuvažiuoti į namus miesto pakrašty. Ten nebūtų aukštai nosį užrietusių verksnių vaikų, besidedančių nuskriaustais, ten nebūtų darbais apsivertusios bambančios tamsiaakės Evos. Visi namai – vien tik jam. Jis dirstelėjo į laikrodį. Per vėlu. Nuėjo į stotį. Gatvės buvo pilnos erzinamai jaunų ir laimingų žmonių. Jis sėdo į traukinį. Vagonas buvo apytuštis, ne taip, kaip važiuojant pirmyn, kai traukinys buvo sausakimšas ir nutviekstas saulės, kai medžiai atrodė kaip vasarišką žalumą pilantys gausybės ragai, o jo nuotaika džiugi, kaip ir tie medžiai. Jis šovė šiandien į miestą kaip kvailys, pats sau juokdamasis iš dykai dalijamo vietinio kaimo laikraštėlio, palikto ant gretimos sėdynės. Reklamuojama rytinė kava su *Norfolko Beatles. Norfolko Beatles!* Straipsnelis apie vietinės reikšmės vandalizmo aktą. Keli pikti laiškai dėl turistų, paliekančių savo pusiau nuolatinius namelius-priekabas vietinių apylinkių laukuose. (Iškart kyla klausimas: ar tikrai gali būti toks daiktas kaip pusiau nuolatinis namelis-priekaba?) Skiltis apie mįslingą dalyką – kas gi vagia kažkokio kaimo seniūnijai priklausančias dėžes popieriaus atliekoms. Jis taip norėjo kam nors – Džastinai, Tomui, gal Naidželui, jei Naidželas yra, – papasakoti, kokia juokinga, keista, kokia įdomi yra toji vieta, kurioje jie apsistojo vasarai, žvelgiant iš socialinių santykių ir demografinių klausimų perspektyvos, metaforiškai kalbant ir turint galvoje kitos Anglijos dalies kontekstą. Jis pasakotų visokias istorijas, ir visi juoktųsi.

Bet dabar, jam važiuojant atgal, šios nepapasakotos istorijos kėlė nuobodulį ir jis taip varganai jautėsi. Traukinio durys

užsidarė banaliai pyptelėjusios. Jam reikėjo važiuoti namo, vos apie tai pagalvojo, kai dar turėjo progą. Jiems reikėjo važiuoti į Safolką. Niekas nevažiuoja į Norfolką. Visi važiuoja į Safolką. Važinėdamas į Norfolką daktaras Maiklas Smartas niekada netaps katedros vedėju, netaps nė vedėjo pareigas einančiu vadovu. Tomas Safolke. Mardžori Dint Safolke. Ten ji turi savo vasarvietę. Žinoma, Dintai pinigingi. Jie šitai išgali. Jau keli žmonės, kuriuos jis prisiminė, yra Safolke, tikriausiai ten yra ir kitų, kurių jis nė nepažįsta. Traukinys pajudėjo iš stoties. Tai vienas iš tų lengvasvorių, nereikšmingų traukinių. Jo širdis buvo apsunkusi. Ji buvo sunkesnė už traukinį. Ji buvo sunki visą laiką jam važiuojant per priemiesčius. Jo akių vokai buvo irgi sunkūs. Jis užmigo.

Kai nubudo dievai žino kur, vidury nieko, priešais pamatė laisvą vietą.

Tai buvo tiesiog vieta, kurioje niekas nesėdėjo, tiesiog tuščia vieta traukinyje. Lygiai tokių pačių tuščių vietų buvo pilnas visas vagonas; vargu ar apskritai dar kas nors važiavo šiuo nemaloniu traukiniu. Minkštasuolio medžiaga buvo nusidėvėjusi ir nešvari, savivaldybės nudažyta ryškiai, tarsi būtų skirta vaikams; kalbant apie dizainą, šie traukiniai – tikras nesusipratimas. Bet dabar jam išdujo iš galvos, kaip viskas atrodo, ir t. t., nes svarbiau už viską jam atrodė tai, jog staiga, lyg iš niekur, tarsi jį būtų nutvieskęs, na taip, žaibas, jis suvokė norįs, kad šioje tuščioje vietoje sėdėtų toji moteris Amber, iš ryto buvusi tame name.

Jis papurtė galvą. Nusijuokė iš savęs. Per vieną dieną jį du kartus nutvieskė žaibas. Jis ką tik turėjo merginą. *Čia daktaras Maiklas Smartas.* Nepataisomas. Jis vėl atsirėmė kėdėje, vėl užsimerkė ir pamėgino įsivaizduoti, kaip toji moteris Amber jam čiulpia traukinio tualete.

Nieko neišėjo.

Jis tikrai negalėjo to įsivaizduoti.

Kaip įdomu, pamanė sau daktaras Maiklas Smartas.

Jis pamėgino dar kartą.

Jis parklupdė ją priešais save ant kelių beveik tuščios kino teatro salės gale. Bet tematė iš viršuje įtaisyto projektoriaus krintantį

šviesos pluoštą, mirgančioje šviesoje tingiai sklandančias dulkeles, o priešais – pasiklydusį šviesos taškelį, atsimušusį nuo ekrano ties ta vieta, kur ekranas buvo nežymiai pradurtas.

Jis patupdė ją priešais save žiemos metu ant Londono taksi grindų. Bet tematė, kaip Londono gatvių ir automobilių šviesos susibėga į lietaus lašelius, sruvančius automobilio langu.

Vis įdomiau ir įdomiau, kaip savo knygoje vaikams parašė pedofilas matematikas, gudriai pažymėjo sau daktaras Maiklas Smartas*.

Iš tikrųjų jį šiek tiek trikdė tai, kad tegalėjo įsivaizduoti ją sėdinčią štai ten, priešais jį, šiame traukinyje. Šitai buvo įmanoma. Šitai buvo visiškai įmanoma. Štai ji. Ji žvelgia pro traukinio langą. Ji apžiūrinėja nagus. Ji apžiūrinėja plaukų galiukus. Ji skaito knygą, parašytą jam nesuprantama kalba.

Jis galvojo apie tai, kaip tos dvi merginos palapinėje pasisodindavo jį tarp savęs, kai jis dar buvo berniukas, maitindavo jį malta mėsa su svogūnais, kepta ant mėlyna liepsnele degančio primuso, nekreipdavo į jį dėmesio, palikusios jį snūduriuojantį su pirmame puslapyje atversta knyga, šildomą jų kūnų šilumos, joms šnekučiuojantis jam virš galvos sava kalba, kurios jis nesuprato nė žodelio.

Epifanija! Gerasis Dieve, tai – epifanija! Tuščia vieta, kurioje nieko nėra, kurią užpildęs gerumas, – tai šventa akimirka! Ir visa tai bjauriame traukinyje, važiuojančiame per bjaurias pelkes!

Bet daktaras Maiklas Smartas atrado naują tiesą, nes kas gi tebebūdamas gyvas atkreipia nors menkiausią dėmesį į „epifaniją", kitaip tariant, į tai, kaip iš tikrųjų viskas vadinama, į menines priemones ir originalius palyginimus, į taisykles ir žanrų ribas, išmoktas chronologijas, surūšiuotus ir pateiktus įvairius apibrėžimus? Dabar jis galiausiai suprato, dabar jis pirmą kartą sužinojo, ką tiksliai visa tai reiškia, apie ką kalbėjo Joyce'as ir sena monotoniška nuoboda Woolf, ir Yeatsas, ir Rothas, ir Larkinas, ir Hemingway'us, autentiški pokario darbininkų klasės balsai, Browningas, Eliotas,

* Maiklas Smartas turi omeny Lewisą Carrollą. (*Red. past.*)

Dickensas ir visi kiti, Williamas Thackeray'us, ponas Apollinaire'as, Thomas Mannas, senasis Willis Shakescene'as, Dylanas Thomas, prasigėręs, miręs ir amžinai jaunas vėjavaikis po obelų šakomis, ir jie visi, visi kiti, ir kiekvienas kada nors jo perskaitytas puslapis, kiekviena egzegezė, kurią jis egzegavo (ar yra toks žodis? Kam rūpi? Dabar jau yra, tiesa?).

Šitai.

Jis sėdėjo priešais ją per vakarienę. Ji atrodė kaip mergaitė, ne, kaip brandi vyrėlesnio amžiaus moteris, kurią įsisodintum į automobilį pakelėje ir sutiktum pavežėti iki artimiausio kaimo, paskui ji išliptų iš tavo automobilio, pamojuotų atsisveikindama ir tu daugiau niekada jos nebepamatytum, bet niekada ir nepamirštum.

Ji atrodė kaip susitaršiusi, gėlėmis apkaišyta mergina Botticelli'o *Pavasaryje*.

Jis išlipo iš traukinio pats savimi stebėdamasis. Minutėlę pastovėjo saulėje. Stovėjo paprasčiausiai stebėdamas šviesos pluoštą, atsispindintį nuo automobilio, palikto stoties automobilių stovėjimo aikštelėje. Jautėsi keistai, visai kitaip, visas švytėjo po drabužiais, – taip labai štai taip jautėsi, jog pakeliui namo buvo bepradedąs galvoti, ar jam nevertėtų išgerti antihistamininių vaistų. Jam grįžus namo volvo tebestovėjo prie tako. Savo automobilį jis pastatė šalia. Apėjo aplink namą. Ji buvo sode, atsigulusi ant pilvo, kažką apžiūrinėjo kaip mergaitė. Kai ją pamatė, jo širdis pavirto sparnu vėjuje.

Jis pagamino vakarienę. Jis pagamino nuostabią vakarienę. Ar ji liks vakarieniauti? – paklausė Evos, kai ši įėjo. Nė nenumanau, atsakė Eva, o tu ją kvietei? Jis šūktelėjo jai išėjęs į sodą, kur ji gulėjo ant žolės kartu su Astrida. Ar ji norėtų likti vakarieniauti? Astrida, mieloji Astrida šūktelėjo, kad norėtų. Dabar ji atitraukė kėdę ir nuėjo nuo stalo, pakilo laiptais į viršų, ir Maiklas Smartas atsimerkė išvysdamas tai, kas buvo šviesa, – kaip po daugelio metų beprasmės tamsos atsimerkia komą patyręs ligonis. Matė Evą. Jis matė Astridą. Savo paties rankas matė taip, kaip dar niekada nebuvo matęs. Jis išvydo šviesą. Jis pats buvo šviesa. Jis buvo uždegtas, įžiebtas,

kaip degtukas. Nušviestas. Jame įvyko fotosintezė: jis pasidarė žalias. Tapo lapuotas ir naujas. Jis apsižvalgė, ir viskas, ką pamatė, švytėjo gyvybe. Taurė. Šaukštas. Jo paties rankos. Jis iškėlė jas. Jos plūduriavo. Jis pats plūduriavo, kybojo ore sėdėdamas ant kėdės. Jis – iššūkis sunkio jėgai. Jis buvo liepsnojantis, sklidinas ugnies, sklidinas naujo nesugedusio kuro. Vėl pakėlė taurę. Tik pažvelkite į ją. Ji buvo išpūsta didžiulėje kaitroje. Ji stebuklinga, šioji paprasta taurė. Jis buvo ji. Jis buvo šioji taurė. Jis buvo šis šaukštas, jis buvo štai tie šaukštai. Jis suprato taurės tauriškumą ir švytintį šaukšto šaukštiškumą. Jis buvo stalas, jis buvo šio kambario sienos, maistas, kurį jis ruošėsi gaminti, jis buvo tai, ką ji valgys sėdėdama priešais, žvelgdama kiaurai jį.

Per vakarienę ji nekreipė į jį dėmesio.

Ji nekreipė į jį dėmesio visą laiką.

Ji sėdėjo priešais jį taip, tarsi jo ten nė nebūtų buvę. Lygiai taip pat būtų galėjęs būti tuščia kėdė priešais ją, erdvė, nesuterštas niekas. Bet jis sutvarkė, kad užsivestų jos automobilis. Jis pagamino nuostabią vakarienę. Jis dar pagamins šiltų kriaušių karštame šokolado padaže, o paskui stebės, kaip ji gnyba kriaušę šaukštelio kraštu, paima šaukšteliu, prineša šaukštelį prie burnos, įsideda į burną, kramto ir nuryja tai, kas išties labai skanu, paskui įsimeta į šaukštelį dar šiek tiek, praveria burną ir vėl įdeda į burną šaukštelį.

Dabar ji bet kurią minutę įeis pro duris į kambarį.

Štai ji, tarpduryje.

Oi,

pradžia neleido jai užmigti. Jai labiau patikdavo redaguoti pabaigą, kai darbas tamsoje baigiasi ir tu gali braukyti ir braukyti, kol pamatysi išryškėjusį tikrą pavidalą.

Tikrai, kur yra Eva? Eva gulėjo lovoje šiame per tamsiame, per karštame kambaryje, nė nesudėdama bluosto vidury nakties, šalia kietai įmigusio Maiklo, galvą pakišusio po pagalve.

Ar nėra jokios kitos priežasties, dėl kurios ji negali miegoti? Ne.

Tikrai? Na, gerai. Toji Maiklo mergina truputį blaško.

Kokia mergina? Mergina, turėjusi įžūlumo atvykti į jų vasarnamį, valgyti jų maistą, apžavėti Evos vaikus, Evos manymu, baisiausiai apsimeluoti, išrėžti viską tiesiai į akis taip, kaip jai dar niekada nebuvo tekę girdėti. Mergina, kuri, baigiantis vakarui (tiesą sakant, gana maloniam), visai be jokių priežasčių suėmė Evą už pečių ir stipriai papurtė.

Ką padarė? Fiziškai papurtė Evą, o paskui pasitraukė, atidarė lauko duris, linksmai pasakė labanakt, užtrenkė paskui save duris ir išėjo miegoti po žvaigždėmis (na, tiesą sakant, po šalia tako pastatyto volvo stogu, būkime tikslesni).

Ji papurtė Evą? Taip. Aršiai.

Kodėl ji taip purtė Evą? Visai be jokios priežasties. Eva negalėjo sugalvoti jokios priežasties. Eva absoliučiai nenutuokė.

Kas buvo toji mergina? Ji kažkaip susijusi su Maiklu.

Kaip dabar laikosi Eva? Ji visai visai nenori miego.

Gal šiame vasarnamyje truputį per tamsu? Taip, turint galvoje tokį vasaros metą, čia neįprastai tamsu. Šio namo langai gerokai per maži. Užuolaidos gerokai per storos.

O kaip ta mergina „kažkaip susijusi su Maiklu"? Ji neabejotinai buvusi jo „studentė".

Ar Maiklas apsimetė, kad taip nėra? Aišku, kad taip:

Maiklas: (*jau gulėdamas lovoje sako Evai, kai ši nusirenginėja taip pat ruošdamasi eiti miegoti*) Kaip viskas pavyko?

Eva: Kaip pavyko kas „viskas"?

Maiklas: Kokių klausimų ji tau uždavė?

Eva: Kas man jų uždavė?

Maiklas: Kuo ji vardu. Amber. Ar jie buvo geri?

Eva: (*nutarusi neužsiminti apie pažeminimą, patirtą, kai prieš pusvalandį buvo papurtyta koridoriuje*) Tai yra, ką tu turi galvoje?

Maiklas: Na juk žinai. Na, nuoširdžiai. Ar ji gera? Protinga? Ji atrodo gana protinga.

Eva: Na, pats turėtum žinoti.

Maiklas: Ką turi galvoje?

Eva: Na, juk ji viena iš taviškių.

Maiklas: Viena iš maniškių ko?

Eva: Taviškių studenčių.

Maiklas: Ne.

Eva: Ai, gerai.

Maiklas: (*versdamasis*) Ji čia atvyko imti tikrą, nuoširdų interviu, ar ne?

Kokia paskutinė spaudoje pasirodžiusi literatūriniame pasaulyje sensaciją sukėlusi publikacija? Tai tikromis istorijomis paremtų apybraižų serija, išleista „Jupiter Press"; tai serija „autorinių biografinių faktinių grožinių interviu", sukurtų Evos Smart (42), prieš aštuonerius metus sumaniusios šią originalią sąvoką ir išspausdinusios tikra istorija paremtą apybraižą I. „Klaros Skiner istorija" – pasakojimą apie tikrą 38-erių metų per bombardavimą nužudytos Londono barmenės Klaros Skiner gyvenimą. (Kitose tikromis istorijomis paremtose apybraižose rašoma apie italą karo

belaisvį, kino teatro bilietų kontrolierę, karo lakūną ir evakuotą kūdikį.) Susižavėjimas naujausia tikra jos „Ilzės Silber istorija" davė akstiną minėtai nepriklausomai „Jupiter Press" leidyklai, kurios įprastas vidutinis tiražas – penki tūkstančiai; ši leidykla vien per pavasarį pardavė beveik keturiasdešimt tūkstančių Silber istorijos egzempliorių ir vis dar jaučia poreikį pakartoti ankstesnių knygų tiražus (tai viena iš priežasčių, dėl kurių kiek anksčiau šiemet multikonglomeratas „HarperCollins" nutarė įsigyti mažąją „Jupiter"). „Šitai mums išties labai netikėta", – sako Amanda Farli-Braun, dar tik dvidešimt septynerių, laikinai einanti „Jupiter Press" vyriausiosios redaktorės pareigas. „Mums vis dar svaigsta galva. Negalime patikėti savo sėkme. Laikome kumščius, kad Ričardas ir Džudi išplatintų tikras istorijas."

Apie ką šios knygos? Kiekvienoje pasakojamas paprasto žmogaus gyvenimas, žmogaus, anksti mirusio per Antrąjį pasaulinį karą; šiose knygose jam arba jai suteikiamas balsas – balsas, pasakojantis jo arba jos istoriją, tarsi jis arba ji vis dar būtų gyvi. „Leidžiu jiems pasakoti alternatyvaus gyvenimo istoriją – istoriją apie tai, kaip viskas būtų galėję susiklostyti", – sako Smart.

Kuo gi šios knygos tokios naujos? Kiekvienas šių plonų tomelių parašytas klausimų ir atsakymų forma. „Ilzės Silber istorijos" pasakotoja – vokietė moteris, kuri yra užsislaptinusi žydė, bet visiems kitiems iš šalies žvelgiant – pavyzdinga nacių motina, Hitlerio apdovanota specialiu Geležiniu motinos kryžiumi už tai, kad pagimdė septynis vaikus (vėliau jie visi žuvo sąjungininkų bombardavimo reidų metu), paprašoma prisiminti tikro gyvenimo akimirką, kai gausaus bombardavimo metu užsidegė jos drabužiai ir ji puolė į Vupertalo upę. Pasitelkusi Smart klausimus, jau po mirties, ji pasakoja, kas nutiko, kai ji išbrido iš upės, išsidžiovino, vietinio ūkininko padedama išsigydė nudegimus ir išgyveno dar trisdešimt metų.

Kodėl pasinaudota klausimų ir atsakymų triuku? „Tai ne triukas. Kiekvienam klausimui esama atsakymo", – sako Smart.

Ar likę gyvi giminaičiai neprieštarauja, kad Smart kapstosi po jų mirusiųjų gyvenimus? „Paprastai giminaičiai būna patenkinti. Jiems

atrodo, jog tai labai teigiamas dėmesys", – sako Smart. „Visada iškart paaiškinu, kad tikromis istorijomis paremtos apybraižos pirmiausia yra labai beletrizuotos. Bet beletristika turi unikalią galią atskleisti tiesą."

Ar kritikai jau užkibo ant sumaniosios Smart jauko? „Išmoninga ir pagavu" (*Times*). „Tai knyga, metafiziką paverčianti kasdienybės dalele – puodeliu su lėkštele ant 1957-ųjų indaujos" (*Telegraph*). „Nuostabu, tarsi tikras atpirkimas. Be galo raminami skaityniai" (*Guardian*).

Ar tokios palankios nuomonės – visuotinė reakcija? „Kada gi pagaliau rašytojai ir skaitytojai liausis valkioję tokias melagingai didingas istorijas apie karą, kokios galbūt iki šiol ne kartą pasikartojo ir kur nors kitur, kad ir labai toli? Smart tikromis istorijomis paremtos apybraižos – kuo puikiausias mūsų prisirišimo prie bet ko, kas mums leidžia jaustis apsimestinai kaltiems ir moraliai išteisintiems, pavyzdys. Nebereikia to drumzlino nuolaidžiavimo savo pačių silpnybėms. Mums reikia istorijų apie dabartį, o ne pigių, senų nesąmonių apie tai, ko būta tada" (*Independent*).

O dar? Spekuliacijos tema, ar Smart ieškos didesnį pelną žadančios leidyklos, – įprastas dalykas; o štai dabar spėliojama, ar ji tikrai kažkur pasislėpė norėdama padirbėti rašydama tikra istorija paremtą apybraižą Nr.7. Ką iš numirusiųjų ji prikels šį kartą? Tai žino tik pati Smart.

Ką žino Eva Smart (42)? Vienas Dievas težino.

Kur dabar yra Eva Smart (42)? Guli lovoje šalia Maiklo, sveikatai žalingame vasarnamyje Norfolke.

Ne, turiu galvoje artimiausią jos projektą. Prašau apie tai neklausinėti.

Kodėl? Ji visai niekam tikusi, kaip atbukęs pieštukas, numestas ant „vešliame sode įsikūrusio elegantiško vasarnamio su internetiniu ryšiu" grindų, ant grindų „Tiudorų epochos namo, stovinčio visai netoli vaizdingo Norfolko kaimo platybių". Skelbime turėjo būti parašyta: „Ketvirtojo dešimtmečio vasarinis surogatas atokiau nuo Norfolko kelių, šalia beveik visai suklypusių namų, panašių į komunalinius statinius." Viso namo lubas kažkas iškaišiojo senais

pabėgiais. Tiudorų parodija. Eva nusijuokė, bet nusijuokė pati sau, kad nepažadintų jo.

Kodėl? Iš dalies todėl, kad tikrai nenorėjo jam trukdyti, o iš dalies dėl to, kad nenorėjo vėl užsiiminėti seksu. Jis užmigo ant galvos užsimetęs vieną iš namų atsivežtų pagalvių.

Kodėl jis atsivežė pagalvių? Jis dažnai kenčia nuo alergijos, kurią jam sukelia svetimos pagalvės. O šiaip jam nėra sunku užmigti. Jam taip pat nėra sunku pradėti ką nors nauja. Jis visada ką nors „pradeda", ką nors nauja.

Kam tos ironiškos kabutės? Eva nutarė neatsakyti į šį klausimą.

O kuo blogas šitas kaimas? Eva įsivaizdavo vaizdingą vietovę su dideliais, patogiais namais, su įrašų studijomis klėtyse, su žmonėmis, vasarojančiais verandose ir žvelgiančiais į legendines Norfolko padangių platybes. Norfolko padangės išties labai gražios. Bet vienos iš dviejų kaimo parduotuvėlių lange padėta kaukolė su į akiduobę įkišta plastikine žiurke.

Kodėl jie neišvažiavo? Eva sumokėjo į priekį.

O kam iš tiesų jie čia atvažiavo? Kad ištrūktų iš rutinos. Pakeistų aplinką.

O dar? Kad paspruktų nuo 1. mirusių žmonių giminaičių, jų skambučių ir elektroninių žinučių, visą laiką tai sutinkančių, tai nesutinkančių, reikalaujančių dėmesio ar pinigų; 2. graudulingų laiškų, skambučių ir elektroninių žinučių, kurias siunčia žmonės iš visos šalies, be galo trokštantys, kad ji pasirinktų būtent jų mirusį giminaitį ir prikeltų jį gyventi kitoje savo knygoje; 3. žmonių iš „Jupiter", skambinančių po keletą kartų per savaitę ir klausinėjančių, kaip jai sekasi rašyti ir kiek ji jau parašė.

Kaip jai sekasi rašyti ir kiek ji jau parašė? Prašau to neklausti.

Argi ji nesidarbuoja prie jos? Kiekvieną vakarą, šeštą valandą, ji išeina iš pavėsinės, nueina į namą ir persirengia, paskui pavalgo, tarsi dienos darbas jau būtų padarytas ir jų visų vasara neitų vėjais šioje pragariškoje Norfolko skylėje. Šiandieną Astrida atėjo žole, o ne žvyru, todėl Eva jos neišgirdo, tik pamatė pro langą šmėkštelėjusį šešėlį ir vos spėjo pašokti nuo grindų ir atsisėsti ant senos kėdės prie darbo stalo, kad patriukšmautų nešiojamojo kompiute-

rio klaviatūra. Astridai nuėjus Eva spoksojo į tuščią ekraną. Rami. Užsigalvojusi.

Ar Eva Smart apgavikė? Astridai nuėjus ji vėl atsigulė ant purvinų grindų.

Ar, sakykime, Eva jaučiasi pavargusi nuo kuriamų pomirtinių gyvenimų žmonėms, kurie iš tikrųjų jau mirę? Eva nutarė neatsakyti į šį klausimą. *Ar ją apstulbino paskutiniojo tomelio populiarumas, kurio, tiesą sakant, ji galėjo tikėtis, jeigu turėsime galvoje per pastaruosius kelerius metus, ir ypač dabar, kai Jungtinė Karalystė vėl kariauja, nemaloniai išaugusį visuomenės susidomėjimą su naciais ir Antruoju pasauliniu karu susijusiais dalykais?* Eva nutarė neatsakyti į šį klausimą. *Ar tai susiję su neseniai pacituotu straipsniu apie „melagingai didingas istorijas"?* Eva nutarė neatsakyti į šį klausimą. *Ar Eva tikrai atsimena visą šį straipsnį atmintinai, žodis į žodį?* Eva nutarė ne, *ar šitai kaip nors susiję su faktu, kad trisdešimt aštuoni tūkstančiai galiausiai nėra tiek jau daug, bent jau neprimena bestselerių tiražų, ir dabar, kai ji išgyvena pakilimą, galų gale jai paaiškėjo, jog šis pakilimas ne toks jau ir reikšmingas?* Ne! Aišku, kad ne! Visiškai ne. *Ar Eva jau turi pasirinkusi personažą savo naujai dar nepradėtai knygai?* Ne. *Kodėl pakanka vien minties apie sąlyginių pinigų ir šlovę pelnysiančios naujos knygos pradžią, kad ji pragulėtų visą dieną ant pavėsinės parodijos grindų, nepajėgdama ką nors daryti?* Geras klausimas. Pažiūrėkime, ar galime į jį atsakyti remdamiesi jau pateiktais atsakymais. Ji stebėjo, kaip iš grindų plyšio išropoja vėdarėlis, o paskui vėl įlenda atgal. Tą akimirką iš visos širdies troško būti vėdarėlis su vėdarėlio atsakomybe, vėdarėlio talentais.

Ir šitai vadini darbu? Eva giliai atsikvėpė. Tai tikrai labai, labai sunkus darbas, atsakė ji, būti moterimi ir likti gyva šioje hemisferoje, šiandien, būnant tokio amžiaus. Reikia daug pastangų, kad galėtume padaryti viską, ką turime, taip, kaip iš mūsų tikimasi. Talentas. Seksas. Pinigai. Šeima. Teisingas vidutinis intelektas. Teisingas laibumas. Teisingas buvimas.

Ar tai nėra kiek juokinga? Dar keli tokie klausimai – ir Eva nutrauks interviu.

Na, o kokie klausimai tinka? Geri klausimai. Konceptualūs klausimai. Neasmeniški. Koks skirtumas, kokios spalvos Evos akys? Ar kokios ji lyties? Ar kas dedasi asmeniniame jos gyvenime, ar šeimoje?

Kas nutiko jos šeimoje? Na, pirmiausia – Astrida elgėsi kaip tikra paauglė.

O Magnusas? Eva nežinojo, ką daryti su Magnusu. Jo elgesys išties kėlė didelį nerimą.

O jos vyras? Su Maiklu viskas gerai. Tikrai, jis šaunus. Bet tai asmeniški klausimai. Tai netinkami klausimai. Esmė tokia: Eva yra menininkė ir kažkas ją blokuoja.

Gerai, na, tai kuo Eva tikėjo?

Tai gana tiesmukas klausimas: kuo Eva tikėjo? Ką konkrečiai turite galvoje klausdami, kuo Eva tikėjo?

Kuo Eva tikėjo?

Kokiu credo vadovaudamasi gyveno?

Na?

Kas privertė ją mąstyti?

Kas ją paskatino rašyti?

Kas ją motyvuoja? Evą motyvuoja Kvantas.

Kaip fizikoje? Teorija? Mechanika? Šuolis? Kvantas – tai jos naudojamos veiksmo mašinos ženklo pavadinimas.

Veiksmo mašinos? Taip.

Ji „tikėjo" savąją veiksmo mašiną Kvantą? Taip.

Kaip kad kiti žmonės tiki Dievą, chaoso teoriją, reinkarnaciją ar ožiaragius? Kvantinė veiksmo mašina tikrai egzistavo. Namuose, negalėdama užmigti, Eva griebdavosi Kvanto. Kai visi kiti miegodavo, su šiuo Kvantu ji mankštindavo ir kūną, ir sielą, ji užduodavo sau klausimus ir pati į juos atsakinėdavo, tarsi ritmingai vaikštinėtų ar bėgiotų. (Tiesą sakant, būtent tokiu būdu jai pirmą kartą šovė į galvą tikromis istorijomis paremtų pasakojimų sąvoka.)

Bet Norfolke Kvanto nėra? Ne. Jis namuose, Evos kabinete.

Kodėl Evai tiesiog nepabėgiojus, užuot visą dieną gulėjus ant pavėsinės grindų? Nebūkite juokingi. Eva niekada „nebėgioja" – niekur ir niekada. Tai būtų taip vieša! Visiškai ne tas pat.

Kodėl jai nepamėginus pabėgioti tiesiog dabar, tamsoje, vidury nežinia kur, kur niekas jos nepamatytų? Eva atsisėdo lovoje. Ji sunėrė rankas.

Gerai, gerai. Na, kur mes baigėme? Ant pavėsinės grindų. Vėdarėlis.

Ir kas gi nutiko paskui, po vėdarėlio? Po vėdarėlio apreiškimo akimirkos ji užmigo ant grindų.

Tai būta ko stebėtis, kad dabar Eva negali užmigti, kai tiek išmiegojo dieną? Klausykite. Eva guli per šiltoje lovoje šiame per tvankiame kambaryje, šiame per karštame ir per tamsiame pasaulio kamputyje. Kai ji štai taip negali užmigti namuose, bent jau gali žiūrėti į gatvės žibintus.

Kodėl ta mergina papurtė Evą? Pavydas? Bauginimas? Piktdžiuga?

Ar buvo panašu į piktdžiugą? Na, ne. Nelabai. Atrodė, tarsi...

Tarsi kas? Na, kad ir kaip įdomu, kai ta mergina suėmė ją už alkūnių, atrodė, jog ketino, na, kad ir kaip keistai skambėtų, ją pabučiuoti.

Bet nepabučiavo? Ne. Ji ją papurtė.

Jeigu Eva atsikeltų ir nueitų prie lango, ar pažvelgusi žemyn pamatytų automobilį? Mergina miegotų ant galinės sėdynės. Ne, galinės sėdynės tikriausiai būtų ištiestos ir paverstos pakenčiamo dydžio vieta miegui. O gal ji išsitiesusi ant abiejų priekinių sėdynių. O gal atsilošusi keleivio sėdynėje. Eva kilstelėjo antklodę, išsliuogė iš lovos, priėjo prie, o š****

Kas tai? Tai tualetinio staliuko kraštelis.

*Ne, koks ten turėjo būti žodis, tasai š****? Ar Eva negali ištarti žodžio „šūdas"?* Tik jau ne garsiai.

Kodėl ne? Ar tu niekada nesituštini? Eva pasitrynė šlaunį. Sulaikiusi kvapą nusigavo iki užuolaidų. Dulkės. Šios užuolaidos čia tikriausiai kabo nuo prieškario, tikriausiai būtent tada jas paskutinį kartą ir skalbė. Jiems išvažiuojant iš šio namo Eva ketino nusiųsti poniai Betai Oris sąrašą dalykų, kuriais liko labai nepatenkinta, ir pareikalauti grąžinti dalį pinigų.

Ar automobilis vis dar ten? Taip, pastatytas šalia jų automobilio.

Kaip kas nors gali miegoti automobilyje? Kaip kas nors gali daryti tai kiekvieną naktį? Ar ji tai daro ir žiemą, ne tik vasarą? Šitai pakenktų raumenims ir sąnariams. Ar nenorėtum miegoti name, Amber? Eva tai pasakė, kai atėjo metas eiti ir Amber atsistojo ketindama išeiti. Eva buvo svetinga. Čia daug vietos, tarė ji. Yra laisvas kambarys, jame niekas neapsistojęs, man atrodo, kad net ir lova paklota, mums tikrai netrukdysi, labai prašom. Ne, atsakė Amber, man patinka miegoti automobilyje, ir žengtelėjo į priekį koridoriumi, tarsi norėdama kuo gražiausiai palinkėti Evai labos nakties ir padėkoti už vakarienę ją apkabindama arba pabučiuodama, bet užuot taip padariusi, ji tvirtai suėmė Evą už pečių, taip tvirtai, kad beveik skaudėjo, Eva dar ir dabar juto jos grybštelėjimą, ir iki ji spėjo susivokti, kas atsitiko, ar ką nors atsakyti, ar pasipiktinti tokiu intymumu, mergina Evą papurtė – du kartus, be jokios priežasties, tarsi turėtų absoliučią teisę.

Kodėl ji mano turinti absoliučią teisę? Eva išgirdo, kaip jai už nugaros apsivertė Maiklas. Ji žiūrėjo, kaip jis užsitraukia ant nugaros antklodę. Eva būtinai turėjo stipriai pabučiuoti Maiklą, kai jo „studentė" išėjo iš kambario.

Kodėl? Kad jis žinotų.

Ką? Kad jai viskas gerai, kad ir kokius žaidimėlius jis žaistų.

Ar toji mergina (na, vargu ar mergina, dėl Dievo, ji tik kokiais dešimčia metų jaunesnė už Evą)

...ar jos šiurkštumas Maiklo atžvilgiu šį vakarą nėra pats tikriausias įrodymas, kad ji – viena iš Maiklo užkariautojų? Taip, neabejotinai.

Ar ji neatrodo daug vyresnė nei jo įprastinės panos? Įdomu, bet iš tiesų taip ir yra, be to, ji atrodo gašliau ir nepadoriau, dėvi gana trumpai kirptais šortais ir išsipašiojusiais apspurusiais marškiniais, neabejotinai labiau apspurusiais nei Maiklui paprastai patikdavo. Ji nebuvo panaši į studentę. Ji atrodė taip, tarsi jau būtų kažkur matyta, tarsi ją atpažintum, bet niekaip negalėtum prisiminti, iš kur ji yra, gal ji – viena iš tų, aptarnavusių Diksono parduotuvėje arba vaistinėje, o paskui sutikta gatvėje. Taip pat ji – viena tų drąsiųjų, ganėtinai drąsi ar ganėtinai kvaila, kad ateitų į šiuos namus. Eva tuo beveik žavėjosi.

Ar jiedu jau miega? Gali būti, nes Amber Makdonald visai neatrodo sutrikusi šalia Maiklo. Greta jo ji elgėsi antgamtiškai ramiai. Nė nemirktelėjo, kai jis pripildė jai taurę.

Bet kada gi paskutinį kartą buvo tokie pietūs kaip šįvakar? kai Astrida kažkaip stebėtinai teikėsi nusileisti ir būti švelni, įkaitusi nuo vaikiško linksmumo klausydamasi, ką viešnia šnabžda jai į ausį.

Kada Eva paskutinį kartą matė Astridą tokią – tarsi ją kažkas būtų užkutenęs ir privertęs nusileisti? Dievai žino.

Ir kaip, dėl Dievo, ji sugebėjo įtikinti Magnusą? Ji užlipo laiptais į viršų, o paskui vėl nusileido, o jis ėjo paskui ją, ji laikė jį už marškinių skverno, įvedė į kambarį, radau jį vonioje, mėginantį pasikarti, pasakė. Visi sėdėję už stalo nusijuokė. Nusijuokė ir Magnusas, o paskui atsisėdo šalia merginos. Jis liko apačioje. Visą vakarą prasėdėjo su jais. Valgė kriaušes su šokoladu iš tos merginos lėkštės.

Iš kur atsirado toji keista šventės nuotaika? Šįvakar nebuvo rėkiama dėl to, kad Astrida filmuoja visus pietų patiekalus, mat šįvakar Astridos kamera liko balažin kur, o ji pati vėl elgėsi kaip civilizuotas žmogus.

Kokia buvo Astrida? Besiplaikstanti prieš savąją pilnametystę, kaip jauna elnė – prieš rožės žiedą. (Elnės mėgsta ėsti rožes.) Stovinti ant per plonų kojelių, nekalta, neryžtinga, visiškai nenutuokianti, kad ateitis laiko nukreipusi savo taikiklį tiesiai į ją. Apie akis pajuodę. Besispyriojanti ir nekantri, akla kaip kačiukas, nustėręs dėl to, ką jau žino ir ko dar nežino. Toks gyvūniškumas atrodė atstumiantis. Tai ji paveldėjo ne iš Evos. Paveldėjo šitai dievai žino iš ko. Iš Adamo. Ji tokia paaugliška. Nuo galvos iki kojų, ji prašėsi dėmesio – kai eidavo per kambarį, vaikščiodavo po parduotuvę, po degalinės aikštelę, staiga pasvirdama į priekį, tarsi tuoj prarastų pusiausvyrą, tyliai reikalaudama, kad kas nors – Eva, kas gi dar? – ištiestų delną ir pasiūlytų Astridai atsiremti kakta ar petimi.

Koks vos prieš akimirką buvo Magnusas? Aiškus ir paprastas kaip stiklinė vandens. Toks įsitikinęs, kad viskas paprasta, jog atsisėdo (buvo Astridos amžiaus, prieš akimirką? prieš penkerius metus?) prie Viktorijos stiliaus rašomojo stalo Evos kabinete ir parašė Ka-

ralienei, Eltonui Johnui, Anthea'ai Turner ir dar dievai žino kam, prašydamas įveikti pasaulio skurdą ir padėti benamiams rasti prieglobstį. Karalienei, Bekingemo rūmai, Eltonui Johnui, Los Andželas, Anthea'ai Turner, Britanijos transliuotojų korporacija. Vaikutis Magnusas, mielasis pedantas. Jis sulaukė labai malonių laiškų atsakymų, tokių kaip iš kažkokios rūmų raštinėje dirbančios freilinos, kuri tikriausiai visą dieną teatsakinėja į laiškus, panašius į jo. Jos Didenybę Karalienę labai sujaudino ir sudomino Jūsų rūpestis. Magnusas – laimingas atsitikimas, laimingas netikėtas nėštumas, laiminga netikėtos šeimos pradžia. (Kita vertus, Astrida – planuotas nėštumas, Evos bandymas sutvarkyti prastai susiklosčiusius reikalus.) Laimingojo vaikelio Magnuso versija buvo pavogta, tikriausiai ją pagrobė vagys, o jo vietą užėmė aukštas, liesas, paslaptingas, teisuoliškas, įžūliai mandagus berniukas, dažnai prausdavęsis po dušu (arba, kaip kad dabar, visai nesiprausdavęs); toks keistas ir nepažįstamas berniukas, jog dar šiais metais, vieną vakarą, prie pietų stalo, jis pareiškė esantis už Irako karą – už karą, dėl kurio Eva dar ir dabar, nors ir gana santūriai, jautė tam tikrą kaltę – ji galėjo nuveikti daugiau, galėjo imti domėn daugiau dalykų, o ne vien taip labai nerimauti negalinti pradėti naujos knygos.

Bet Astrida šįvakar? iššluostė lėkštes ir pokštavo su Eva kaip normali dukra. *Magnusas?* atrodė beveik kaip kadaise. Netgi savo noru, kaip kadaise, nuėjo padėti Maiklui suplauti indus (nes tokioje sukčių skylėje kaip Norfolkas net nėra indaplovės). Tada Astrida pamiršo paauglišku skrupulus dėl šio namo baldų ir vos neužmigo atsigulusi ant sofos (nors ir pasitiesusi *Guardian* ant ranktūrio, ant kurio dėjo galvą). Eva ir toji mergina Amber stovėjo atokaitoje prie atdarų prancūziškų langų.

Ką paskui darė Eva? Pasivaikščiokime po sodą, tarė Eva. Ramiai, santūriai.

Ką gi, gerai, tarė mergina. Būtų labai smagu. Dėkoju.

Jos perėjo žvyrą. Eva kalbėjo bendromis temomis – apie gėles, apie tai, ką daryti, kad augalai augtų pavėsingoje vietoje. Jos atsisėdo po vienu iš senų medžių.

Ką Eva pasakė tai merginai sode?

Tu škotė, tiesa? Supratau iš balso. Man patinka Škotija. Jau daugelį metų ten nebuvau. Mano mama buvo škotė.

Aa. O iš tiesų, iš kur tu kilusi?

Ar moki kalbėti... nepamenu tos kalbos pavadinimo, na, ta kita kalba, kuria žmonės ten kalbėdavo?

Ką sakei? Gražiai skamba.

Išversk man. Ką tu ką tik pasakei.

Papasakok man šiek tiek apie save.

Na, bet ką, bendrais bruožais. Ką studijuoji?

Na, universitete.

Ką toji mergina sode atsakė?

Aš esu Makdonald.

Aš esu tikra Makdonaldų iš Glenkou palikuonė.

(Visa tai skambėjo labai neaiškiai.)

(juokdamasi) Citavau tau gėlų patarles, kurias visi žino atmintinai tose vietovėse, iš kurių esu kilusi.

Gerai. Apytikris vertimas. Pirma: daug vištų gali dėti kiaušinius. Antra: sausuoliai visada pateks į šluotą. Trečia: būk budrus – neįsileisk žmonių per slenkstį, kol nežinai tvirtai, kas jie tokie.

Ką norėtum sužinoti?

Ką turi galvoje?

(juokdamasi) Aš nestudijuoju universitete.

Kokie buvo paskutiniai žodžiai, kuriuos Eva ištarė tai merginai sode?

Amber, mes esame šeima, kaip kad pati šįvakar matei. Astridai dar tik dvylika, dabar ji išgyvena labai sunkų tarpsnį, o ir Magnusas dar neišaugęs iš paauglystės. Šeimoje pasitaiko visko. Esu tikra, kad supranti. Ar Maiklas sakė, kad gali čia atvažiuoti?

O paskutiniai žodžiai, kuriuos toji mergina pasakė Evai, jai šypsodamasi tamsoje?

Maiklas yra kas?

(Gera toji mergina.)

Ar jis tau pasakė, kad nieko tokio, jei čia atvažiuosi? – paklausė Eva. Nes ir tu, ir aš žinome, jog viskas ne taip paprasta, jog tai labai sudėtinga, ypač kai yra šeima ir vaikai.

Ar Eva nekalbėjo globėjiškai? Tik tiek, kiek jai ir derėjo.

Ką darė toji mergina? Mergina škotiškai prunkštelėjo pro nosį. Ji atsistojo, papurtė galvą žvelgdama į Evą, iškėlė virš galvos rankas ir nuėjo namo link. Eva liko sėdėti po medžiu. Ji dirstelėjo į laikrodį.

Ar joms pakako dešimties minučių, kad viską išsiaiškintų? Po dešimtos minutės pakils ir ji, mandagiai pasiūlys merginai laisvą kambarį nakčiai, įrodys, jog nieko bloga negalvoja ir nejaučia, nes tikrai nieko tokio, ar ne? O ryte, nieko bloga negalvodama, mergina išvyks. Santūriai, netgi ramiai ji stebėjo, kaip tiksėdamos sekundės suka ratą.

Bet kas nutiko, kai Eva grįžo į namą? Nieko. Visiškai nieko. Maiklas ir Magnusas tebetarškėjo virtuvėje indais, viską džiovė. Astrida miegojo ant sofos, užkėlusi kojas ant Amber Makdonald kelių. Ššš, pasakė Amber Makdonald Evai, kai ši įėjo. Ji laikė Evos dukters koją.

Ar jos „šššˮ nenuskambėjo šiek tiek škotiškai? Eva stovėjo prie praviro lango. Ji matė automobilio stogą, bet nematė, kas buvo viduje, nematė, ar ji nemiega, ar miega, ar ji apskritai ten yra.

Kodėl toji mergina norėjo ją papurtyti? Ji tikrai to nežino.

Ką Amber Makdonald pasakojo toliau nuo tos vietos, kai pasakė, iš kur kilusi? Eva neįstengė prisiminti. Kažką istoriška, gal kokią dainą, ar šiaip ką nors apie mūšį ir škotų šeimą.

Ką Evai reiškia Škotija? Jos mama, priklaupusi ant kilimėlio priešais elektrinį židinį namo Velin Garden Sityje svetainėje, klausosi įrašų, sklindančių iš didelio dėžės pavidalo patefono. Iš dėžės sklido vyrų balsai. Jie skambėjo taip, tarsi vyrai jau būtų mirę, bet mirę iš meilės ar didžios netekties, vertos jų mirties.

Kokios buvo tos bauginančios švelnios dainos? Jos pripildydavo motinos akis ašarų.

Kokio amžiaus buvo Eva? Dar nėjo į mokyklą. Viena iš dainų vadinosi „Tamsioji salaˮ. Nors nuo židinio sklido blanki šviesa, kambario kertėse pasalūniškai tūnojo tamsa. Eva (4) ją matė. Sekmadienio vakarais Evos mama, užuot gaminusi rimtus patiekalus, skrudindavo skrebučius, ir Eva juos valgydavo solidariai tylė-

dama, klausydamasi nuo žemiausios vietos iki aukščiausios per radiją skambančio dainų dvidešimtuko. Pagalvojusi apie laimę Eva mąstydavo štai apie ką: skrebučio ir džemo skonis, ankstyvo pavasario šviesa, ant stalo stovintis radijas. Grojo *Chicago* atliekamą „Jeigu tu mane paliksi". Aukščiausioje vietoje. Chronologiniu požiūriu – gana vėlyvas metas. Evos paauglystė. Veikiai Eva kiekvieną savaitės popietę iš mokyklos grįš namo pas sergančią, lovoje gulinčią mamą.

Vasaros popietės? Žiemos popietės? Visos šviesios ir tamsios popietės.

Kas nutikdavo kiekvieną popietę, dvidešimt po keturių, kai ji grįždavo namo? Eva palikdavo krepšį su knygomis prie telefono staliuko, eidavo į virtuvę, įmesdavo į puoduką maišelį su arbatžolėmis, užplikydavo puodelį arbatos ir nunešdavo laiptais aukštyn, nė nenusivilkusi mokyklinio švarkelio. Baltose antklodžių platybėse mamos galva atrodydavo tokia mažytė. Ar čia tu, mieloji?

Ar būtent taip kalbėdavo škotai? Ar čia tu? Taip. Evos mama buvo paguldyta į ligoninę ir mirė. Ji mirė nuo širdies ligos. Evai buvo penkiolika. Evos tėvas turėjo verslą Jungtinėse Valstijose – ten jis turėjo savo „kitą" šeimą. Kai mama mirė, jis trumpam grįžo namo. Jiedu su Eva surinko visus mamos daiktus ir išdalijo kaimynams bei padėvėtų drabužių parduotuvėms. Ramiai, tarė sau penkiolikmetė Eva, dėdama į pilną nertinių dėžę visas škotiškas plokšteles. Pažvelk, tik pažvelk. Plokštelė voke buvo labai plona, ne storesnė nei užteptas lydyto sūrio sluoksnis. Ant vieno plokštelės voko viršelio buvo pavaizduotos snieguotos kalnų viršūnės. Tai tik sniegas kalnuose, tarė ji sau įleisdama plokštelę į dėžę su sulankstytais drabužiais. Tai tik dvimatė nuotrauka, kurioje pavaizduota mano niekada nematyta vietovė. Santūriai ir ramiai. Po daugelio vasarų prie lango stovinčią Evą beveik iki ašarų sugraudino penkiolikmetis savasis „aš". Į Evą žvelgė tvirtas, niekinantis, neverkiantis penkiolikmetis jos „aš" mokykliniu švarkeliu. Prastas argumentas, sako ji. Tarsi kieno nors vaikystė galėtų ką nors atpirkti. Nekaltink dėl savęs manęs. Nepriimu kaltinimų. Ji paėmė nuo stalo radiją, pakėlė laikydama už rankenos ir smarkiai trenkė į grindis. Nu-

lėkė dangtelis ir iškrito viduriai. Po paraliais, užauk gi pagaliau, suprunkštė Eva (15) Evai (42).

Kada gyvenime Eva buvo taip prunkštusi? Per laidotuves, iš įsivaizdavimo, kad yra Dievas, kuris, jeigu jo maldausi, padarys bet ką dėl bet ko. Iš tėvo, jau po laidotuvių, kai prieš išskrisdamas atgal į Niujorko valstiją, jis nusivedė ją pavaišinti prabangių pietų į Londono restoraną. Vėl iš tėvo, kai po krevečių asorti šis jos paklausė, ar ji nenorėtų leisti vasaras su „kita" jo šeima. Po mėnesio jai turėjo sueiti šešiolika. Ji prunkštelėjo. Po mėnesio ji galės daryti viską, ką tik panorės. (Tai buvo vienas tų kartų jos gyvenime, kai būtent tai ji ir galėjo daryti.)

Kada dar? Iš Adamo, kai šis pareiškė, jog ketinąs su ja išsiskirti ir vesti „Sonią" iš „Aljanso" „personalo skyriaus", su kuria susipažino nuėjęs atidaryti juodviejų su Eva „bendros einamosios mokamosios sąskaitos".

Gal juokauji? Ar jis tikrai vardu Adamas? Eva nutarė į šį klausimą neatsakyti.

*Ir ką Eva veikė Maiklo universiteto kabinete, sėdėdama ir laukdama jo grįštant iš susirinkimo, pirmą kartą supratusi, jog visos kabineto sienos ir net sienų tarpeliai tarp knygų lentynų nukloti atvirukų mozaika, tikrąja žodžio prasme šimtų šimtais atvirukų, meno kūrinių, filmų plakatų, žymių nuotraukų, tarptautinės reikšmės peizažų, paplūdimių, Graikijos saulėje susirangiusių kačių, Prancūzijos vienuolynų, linksmuolių pingvinų ir t. t., rašytojų, dainininkų, kino žvaigždžių, istorinių asmenybių nuotraukų reprodukcijų, ir kad tikriausiai kiekvienas atvirukas yra nuo kokios nors jo dulkintos merginos, na, norėjau pasakyti d***intos?* Vienas atvirukas atitrūko ir nukrito nuo sienos tiesiai priešais ją. Ji pasilenkė, pakėlė ir apvertė jį. Dviejų senamadžių traukinių štrichinis piešinys. Kitoje atviruko pusėje neskoningas ranka rašytas tekstas; ši mergina žodį „froidiškas" rašė „frioidiškas", vadino save jo „jaguare" ir vartojo per daug šauktukų. Ramiai ir santūriai. Hxxxx p. s. gauni Alfa ramiai ! ! ! ! santūriai. Eva laukė savo vyro Maiklo jo kabinete, universitete, kuriame jis ėjo prestižines pareigas literatūros fakultete.

Nes kokia gi buvo Eva? Eva buvo namas ir sodas, tvirta šeima ir žavinga nepriklausoma rašytoja, kuriai visai neblogai sekėsi, nors, atsižvelgus į viską, jos „kalibras" ir pajamos nebuvo didelės.

O kas buvo Hxxxx? Plonytė kaip atvirukas, kad ir senas atvirukas. PRAŠOME NIEKO NEMESTI Į ŠIĄ POPIERIAUS ATLIEKŲ DĖŽĘ, IŠSKYRUS POPIERIAUS ATLIEKAS. Ji vėl prisegė atviruką prie sienos, į tą patį mažą lopinėlį. Pakėlusi akis pažvelgė į sieną. Atvirukai ant atvirukų ir vėl atvirukai. Ji apsidairė ir nužvelgė visas kitas sienas. Atvirukai. Eva pamėgino dar kartą – dabar jau per visą kambarį tolyn nuo miegančio Maiklo (ji pamėgino tai padaryti gana tyliai); taip, ji tebemokėjo prunkšti, visai kaip toji mergina sode šįvakar.

Kuo dar Evai taip netikėtai patiko ta mergina? Tos merginos pastabos apie Magnusą vonioje. „Radau jį mėginantį pasikarti." Toji mergina nekvaila – ji taip aiškiai viską mato, taip geba apibendrinti tą ypatingą gedulingą paauglystės periodą.

Ar negali būti taip, jog kartais šeimai prireikia žmogaus iš šalies, kad šeima susivoktų esanti šeima? Magnusas, kaip paprastai, pasakė labanakt. Astrida linkėdama labos nakties pabučiavo Evą. Maiklas irgi pabučiavo Evą į tarpumentį. Prieš jam pakišant galvą po pagalve, jie gana dėmesingai pasimylėjo. Apie tai pagalvojus Evą nusmelkė kita mintis. Galingai nusmelkė.

O kas, jeigu mergina sako tiesą?

Kas, jeigu mergina tikrai neturi nieko bendra su Maiklu? Kas, jeigu Eva visą naktį šmeižia tą merginą, o kartu ir Maiklą, taip saldžiai miegantį po žąsies plunksnų pagalve? Oi, gerasis Dieve. Oi, gerasis Dieve. Eva stovėjo prie lango. Oi, gerasis Dieve.

Ar tai įmanoma? Pavyzdžiui. Prisimink. Šį vakarą Eva išėjo iš pavėsinės įprastu metu. Prie durų išgirdo keistą garsą. Tai Astrida: atrodė, kad ji labai linksma. Atrodė, kad Astrida su kažkuo šnekasi, su jauna moterimi, mergina, kuri užsimerkusi gulėjo ant pievelės.

O kaip dabar? – klausinėjo Astrida.

Vis dar matau kontūrus, bet matau atvirkščiai, atsakė mergina. Šviesa ir tamsa susikeitusios.

Kaip nuotraukos negatyvas? – paklausė Astrida. Tarsi viskas, kas yra viduje, būtų kaip nuotraukos negatyvas?

Visa tai stebėdama, akimoju, kai stebėjo visa tai dar nesusivokdama, ji suprato, jog vieną dieną Astrida ją išduos. Akimoju suprato, jog pats natūraliausias dalykas – paprasčiausias Astridos augimas – jau savaime yra bejėgiška išdavystė.

Tada Astrida pamatė stovinčią Evą.

Oi, sveika, tarė ji. Šitai ištarė neabejotinai linksmai. Atrodo, džiaugėsi matydama Evą.

Mergina užmerktomis akimis atsimerkė ir virš savęs išvydo Evą. Atsisėdo. Prisidengė akis.

Labas, pasakė ji.

Ji ištarė šitai grynai bičiuliškai.

Nes

kas, jei visą naktį, jau po to „labas", gal todėl, kad akimirką buvo pasijutusi išduota dėl kažko visiškai kita, dėl kažko, kas su visu tuo absoliučiai nesusiję, kas, jei dėl viso šito Eva prasimanė savo scenarijų, o toji mergina visiškai nekalta? Tamsoje Eva stovėjo prie lango. Pasitrynė akis.

Bet, kita vertus, jeigu toji mergina nėra Maiklo, tai kas ji?

Valkata. Ji ir atrodė kiek panaši į valkatą.

Kaip kokia čigonė.

Talentinga dykaduonė, gyvenanti iš savo sugebėjimo pakerėti žmones ir įsigauti į jų namus, kad gautų pavalgyti. Ji žavi, tikra tiesa.

Anekdotas, kurį bus galima pasakoti per kviestinius pietus: pamenate tą vakarą, kai mus apkvailino visiškai nepažįstama mergina, privertusi pavaišinti ją pietumis, tą vasarą atostogavome Norfolke. Aš maniau, jog ji yra viena jo studenčių, o jis manė, kad ji kažkaip susijusi su manimi...

Ne, atsakyk į klausimą: kas toji mergina? Yra, kas yra.

Pavyzdžiui, ar toji mergina jų ko nors prašė? Ne. Nieko neprašė. Ji buvo pakviesta pavakarieniauti. Ji buvo pakviesta pasilikti nakčiai.

Tai ar yra ko stebėtis, kad ji taip stipriai papurtė Evą? Nėra ko stebėtis. Eva stovėjo prie lango. Ji pažvelgė į automobilį. Pažvelgė į naktį. Vėl į automobilį.

Tai ką dabar Eva darys? Taigi. Jeigu šiąnakt lytų, Eva tikrai nusileistų laiptais ir pasakytų tai merginai, kad lyjant ji tikrai jokiu būdu negali nakvoti automobilyje, kad turinti eiti į vidų. Eva nubėgtų laiptais, išbėgtų pro lauko duris užsimetusi ant galvos paltą, imtų belsti į šlapią automobilio langą ir primygtinai pareikalautų išlipti.

Bet (ji pažvelgė į pasiutusiai giedrą dangų) *ar šiąnakt lis?* Ne. Nelis. Nuostabi vasaros naktis. Vis dėlto ši naktis per karšta, kad kas nors galėtų miegoti automobilyje. Pavyzdžiui, yra žinoma, kad karštomis dienomis automobiliuose palikti šunys užtrokšta, jeigu automobilio langai būna uždaryti. Jie žūva nuo dehidracijos.

O kas, jeigu toji mergina nuėjo miegoti nepalikusi pravirų automobilio langų? Galima manyti, jog, nusprendęs nakvoti automobilyje, saugumo sumetimais turėtum miegoti užsidaręs langus, kad niekas neįsilaužtų ir nepadarytų ko nors siaubinga, kaip kad kartais nutinka bejėgiams žmonėms, miegantiems automobiliuose. Bet, kai naktys būna gerokai per karštos kaip ši, miegant uždarais langais, menkiausia, kas gali ištikti, – tai dehidracija, rimčiausia – didelis pavojus.

Eva persisvėrė per langą ir pažvelgė į automobilį. Žiūrėdama iš šios vietos į tokiu kampu pastatytą automobilį, ji negalėjo pasakyti, ar jo langai uždari, ar atdari.

Galų gale ar tai nebuvo bičiuliškas papurtymas?

Ar toji mergina rūstokai nenusišypsojo, kone taip, lyg Eva būtų sena jos draugė?

Ką Eva dabar darys? Ji labai tyliai perėjo per kambarį ir užsimetė ant pečių chalatą. Labai tyliai pravėrė duris.

Kur toji mergina? Tik jau ne automobilyje. Eva pažvelgė pro visus langus, bet automobilis buvo tuščias.

Ji buvo sode. Sėdėjo po medžiais, po kuriais pirma sėdėjo jos abi. Rūkė. Eva užuodė, o paskui ir pamatė dūmus. Cigaretės dūmai raitydamiesi kilo aukštyn į ramų orą virš merginos galvos ir dingdavo.

Sveika, pasakė ji.

Ji paplekšnojo per žolę šalia savęs.

Eva stipriau įsisupo į chalatą.

Nori? – paklausė mergina. Iškratė iš pakelio cigaretę ir ištiesė Evai. Prancūziškos cigaretės. Mergina užžiebė degtuką; kol degė Evos cigaretę, degtuko liepsnelė nušvietė jos veidą – susikaupusį ir rimtą; paskui vėl tamsa.

Šįvakar tau nebuvau visai atvira, pasakė mergina.

Nebuvai, atsakė Eva.

Ne, ir tikrai labai atsiprašau. Nepasakiau tau, na, visos tiesos.

Aa. Taip, tarė Eva.

Nes, kai manęs paklausei, ar norėčiau miegoti name, kalbėjo mergina, na, žinoma, būčiau atsakiusi taip, nes kas gi rinktųsi automobilį, o ne lovą? Bet. Toks reikalas. Na, nutiko toks dalykas, ir aš negaliu, pasižadėjau, prieš daugelį metų pasižadėjau, todėl ir negalėčiau, na, negaliu.

Ką ji Evai papasakojo? Štai ką, kalbėdama nebaigtais sakiniais, kaip žmogus, kuriam sunku apie tai kalbėti:

Kai jai buvo dvidešimt Amber Makdonald dirbo mieste, ėjo aukštas pareigas investicijų draudime, draudimo bendrovėje. Ji turėjo poršė. Tai nutiko 1980-aisiais. Vieną šlapdribotą žiemos vakarą, likus savaitei iki Kalėdų, ji vairavo siaura, automobilių pilna miestelio gatvele, per radiją grojo dainą, pavadinimu „Tykusis operatorius“, guminiai valytuvai valė priekinį langą ir tiesiai priešais ją, tarp dviejų automobilių, į kelią išėjo vaikas, septynerių metų mergaitė, apsivilkusi lengvu žieminiu paltuku, užsismaukusi kailiuku apkraštuotą kapišoną; Amber Makdonald automobilis partrenkė vaiką, ir vaikas mirė.

Nuo tada, pasakojo Amber Makdonald, mečiau darbą, atlyginimą. Pardaviau automobilį ir beveik visus už jį gautus pinigus, tūkstančius, didelę krūvą grynųjų, kaip paminklinę piramidę, palikau šalia kelio, kuriame tai nutiko. Nusipirkau padėvėtą citroeną *Estate*. Ir nusprendžiau, kad nuo šiol niekada nebegyvensiu tokioje vietoje, kurią galima pavadinti namais. Ir kaip galėčiau? Kaip po viso to galėčiau gyventi taip, kaip gyvenau iki tol?

Jos sėdėjo tamsoje. Greitai bus šviesu. Iš vienos merginos akies išriedėjo vieniša ašara, nusirito nosimi ir sustojo, tarsi paprašyta,

kiek žemiau jos skruostikaulio įdubos, nutekėjusi lygiai per pusę veido. Ji užgesino cigaretę švelniai pabaksnojusi į žolę. Pažvelgė aukštyn tiesiai Evai į akis.

Na? – paklausė. *Ar tiki manimi?*

Gimiau automagistralėje. Tai nutiko dieninio spektaklio metu, penktadienį. Sutrukdžiau pasirodymą.

Gimiau ultragarso metais, daugiaaukščių, multivitaminų multitoninėje eroje, perspektyvių technologijas išmanančių vyrų ir bioninių moterų gyvenimo metais, kai buvo sukurtas reaktyvinis naikintuvas *Harrier*, ilgiausias okeaninis laineris *Cunard*, kai trisdešimt aštuonių pėdų* aukščio princesė Margarita išdidžiai stovėjo ant pakylos, kai *année érotique*** tebuvo vos už trisdešimties minučių oro pagalvių saugomo kelio ir viskas sukosi dukart greičiau už garso greitį. Aš atsimerkiau. Viskas buvo spalvota. Nebebuvo panašu į Kanzasą. Studentai būriavosi barikadose, mada – maksi, *Beatles* tapę transcendentiniai, atidarę parduotuvę. Tokia štai Britanija. Šaunu. Mano mama buvo vienuolė, nebegalėjusi ištverti vienuolyne. Ji ištekėjo už mano tėvo, kapitono; jis buvo labai griežtas. Ji išmokė mus visus dainuoti ir iš užuolaidų pasiuvo naujus drabužius. Mes bėgiojome per tiltus ir šokinėjome laiptais. Karstėmės medžiais ir krisdavome iš valties į ežerą. Dainavimo konkurse tapome pirmi ir vos išvengėme nacių.

Susiformavau ir subrendau Saigono laikais, Rodezijos laikais, kai tekėjo kraujo upės. IŠMĖSINĖTI ENOCHĄ POWELLĄ. *Apollo 7*

* ~ 12 metrų. (*Red. past.*)

** „Erotikos metai" – pranc. aliuzija į Jane Birkin dainą „69 Année Érotique". (*Red. past.*)

nusileido ant vandens. Užtvindytas Tanbridž Velsas. Minia plūdo Londono tiltu, ir trisdešimt šeši amerikiečiai iš paskutiniųjų stengėsi jį nupirkti. Memfyje jie nušovė karalių, ir dėl to net dviem dienoms buvo nukelta „Oskarų" apdovanojimų televizijos transliacija. Jis turėjo svajonę, jam atrodė, kad tai visiems savaime suprantamos tiesos, kad visi žmonės sukurti lygūs ir vieną dieną broliškai susės prie vieno stalo. Kitą brolį jie nušovė viešbutyje *Ambassador*. Virš viešbučio automobilių stovėjimo aikštelės švietė užrašas „TEISIEJI BROLIAI". O mano tėvas buvo piršlys, o mama mokėjo skraidyti su skėčiu. Dar vaikystėje su savo žirgu dalyvavau nacionalinėse varžybose. Jie nesuprato, kad esu mergaitė, kol nenualpau, kol jie neatsagstė mano žokėjiškų marškinių. Bet tada buvo įmanoma bet kas. Mes turėjome skraidantį ir plaukiojantį automobilį. Prieš traukinį mojuodamos apatiniais sijonais, padėjome išvengti geležinkelio katastrofos; mano tėvas nekaltas sėdėjo kalėjime, mano mama stengėsi sudurti galą su galu. Kovent Gardene pardavinėjau gėles. Vienas gerų manierų tipas mane išmokė taisyklingai kalbėti ir paėmė į varžybas, surengtas Cecilės Beaton, nors galiausiai jie dubliavo mano balsą, nes nepakankamai gerai dainavau.

Bet mano tėvas buvo Alfis, o mama – Aisedora. Paauglystėje turėjau kone antgamtinių sugebėjimų – priverčiau nukristi nuo dviračio berniuką ir sudeginau visą mokyklą. Mano mama buvo beprotė; ji buvo įsimylėjusi Dievą. Stovėjau prie altoriaus ketindama ištekėti už kažko kito, kai į bažnyčios stiklą pabeldė mano vaikinas, ir mes pasprukome autobusu. Mano mama įsiuto. Ir ji su juo miegojo. Pastojau nuo velnio ir satanistų sekta liepė man išnešioti kūdikį. Tada susipainiojau su pora atskalūnų ir ėmiau kalbėtis su saule. Pasakiau, jog man nepatinka tai, ką jis daro. Mylėjausi seno, beužsidarančio kino teatro užkaboriuose. Paryžiuje naudojau sviestą. Afrikoje turėjau ūkį. Daugiabučio namo lange nusimečiau drabužius ir išblaškiau du policijos inspektorius, kurie stebėjo ant stogo užsikabarojusį pamišėlį, ketinusį nušauti kunigą. Įsimylėjau italą. Tai vis dėl jo judesių šokių aikštelėje. Žinojau, ką reiškia meilė. Tai reiškia niekada nepasakyti, jog gailiesi. Tai reiškia, kad taksi vairuotojas nužudys kandidatą į prezidentus arba sąvadau-

toją. Minkšta, kaip fotelyje. Šitai taip greitai nutiko. Mano kojas nukando ryklys. Nudūriau pagrobėją, bet ir visi kiti jį nudūrė, ne tik aš, važiuodami Rytų ekspresu.

Mano tėvas buvo Terensis, o mama – Džuli. (Stampas. Christie.) Gimiau ir augau tarp kalnų (gyvų) ir gyvulių (su jais kalbėdavausi). Puikiai ten jaučiausi, lyg būčiau koks baldas. Nebuvo iš ko išlaidauti. Kam rūpėjo? Surengiau pasirodymą, tiesiog ten, daržinėje; jau gimiau dainuodama dainelę iš visų ką tik susiformavusių plaučių. Kirminėlis-matininkas. Kirminėlis-matininkas. Matuoja medetkas. Manyčiau, galėtum stabtelėti ir pasižiūrėti, kokios jos gražios. Kylu nagas po nago kartu su tarptautiniu mastu kylančia Streisand nosimi ir augančiu Lizos „zetu". Ką būčiau išsėdėjusi sėdėdama viena savo kambaryje? Kai viskas ėmė suktis dešimtainėje sistemoje, buvau viskam pasiruošusi.

Gimiau šviesos, greičio, celiulioido laikais. Apačioje rūkė. Balkonas buvo tuščias. Sėdėti balkone brangiau.

Kinematografas. Eidoloskopas. Šuoliuojančios ferotipijos. Sidabrinis ekranas. Kinas. Nuotraukos. Dūmai kyla. Migloti akvareliniai prisiminimai.

Bet viskas – tik žaidimas ir priklauso nuo to, kaip žaisi; bet žinai, turi žaisti.

Gimiau laisva, gyvenau savą gyvenimą ir, kaip visi žinome, ketinu gyventi amžinai.

Vidurys

automobilių magistralės su skiriamąja juosta, tiesiai priešais automobilius! Ji iškelia ranką, t. y. Stok. Prie jos artėjantys automobiliai sucypia ir sustoja, pypsėdami lyg išprotėję. Amber stovi viduryje, tarp dviejų juostų tebelaikydama iškeltą ranką, kad automobiliai tebestovėtų.

Dabar! – rikteli ji pro triukšmą, modama Astridai kita ranka. Astrida bėga per kelią, stengdamasi neišmesti kameros.

Paskui, kai jos abi jau stovi ant skiriamosios juostos, Amber lygiai taip pat žengia priešais automobilius, kaip žengė priešais kita kryptimi važiuojančias mašinas, ir vėl pasigirsta stabdžių cypimas ir signalai.

Beprotybė. Šitai išties pavojinga. Visa tai truputį primena pasakojimą iš Biblijos, kai prasiskyrė jūra, tik kad čia dvi eismo juostos. Atrodytų, tarsi Amber būtų palaimintoji ir būtų gaubiama magnetinio energetinio lauko iš kosmoso, ar kitos galaktikos. Jeigu ji būtų animacinio filmuko veikėja – būtų superherojė, galinti vienu metu viską prie savęs pritraukti ir atstumti.

Asmeniškai Astridai atrodo, kad priėjusi prie šaligatvio krašto, ar panašiai, Amber turėtų sustoti. Neprotinga tiesiog žingsniuoti toliau. Bet Amber yra būtent tokia. Būtent tokia jos asmenybė. Nepasakytum, kad ji tyčia trukdo automobiliams, tiesiog ji tikrai įsitikinusi, kad į kelią turi lygiai tokias pačias teises, kaip ir jie, gal net kiek daugiau.

Jos abi stovi kelkraštyje, o už nugarų ūžia vis greitėjantys automobiliai; žmonės vis dar rėkia ant juodviejų pro automobilių langus. Amber nekreipia į tai dėmesio. Dabar, kai Astrida vėl gali normaliai kvėpuoti, kai jos širdis liovėsi išdarinėjusi bauginančius dalykus ir ji vėl girdi savo mintis, ji gailisi, kad nenufilmavo, jų einančių per kelią. Būtų nufilmavusi nuostabų dalyką.

Dabar ji filmuoja Amber. Jai už nugaros laukas. Visas auksinis.

Astrida taip pat norėtų, kad kas nors nufilmuotų jas abi. Jos atrodytų kaip vyresnė žmogysta ir jaunesnė žmogysta, sulaukusios laisvos dienos; jos – išties geros draugės, gal seserys, kartais net vaikštinėja susikibusios už parankių, nes, kaip sako Amber, amžius nieko nereiškia, tai visai nereikšmingas dalykas.

Miesto pakraštyje atsiveria puikus kaimo vaizdas. Joms einant Amber parodo pievoje augančias lauko gėles; ilgos ir laibos raudonos, išties labai gražios mažutės mėlynos. Astrida jas filmuoja. Kai ji baigia filmuoti, Amber nuėjusi jau gana toli į priekį; ji eina tolumoje stovinčių pastatų link. Kurį laiką Astrida filmuoja Amber iš nugaros – kaip ji eina per lauką, kaip mojuoja rankomis.

Vienas pastatų – prekybos centras. Jo stogas nedidelis, smailėjantis, o ant stogo – gaidelio formos vėtrungė. Kai Astrida prisiveja Amber ir parodo jai vėtrungę, ši sako, kad vėtrungė neturi nieko bendra su vėjo kryptimi. Vėtrungė reikalinga tik tam, kad prekybos centras atrodytų senoviškesnis, tarsi iš praeities, kad čia apsipirkti atėję žmonės pasijaustų geriau – tarsi jie eitų į vietą, kaip nors susijusią su tradicija, į vietą, primenančią praeitį, nors jų praeityje beveik garantuotai niekada nebuvę nieko panašaus. Šitai velniškai gudriai veikia. Veikia nesąmoningai.

Astrida vis dar nežino, kur jos eina. Klausti būtų nelygis. Pasiimk kamerą, šįryt šūktelėjo Astridai Amber, užvertusi galvą aukštyn prie laiptų. Jos jau trečia diena su Astridos kamera filmuoja svarbius dalykus. Dabar Amber žingsniuoja tiesiai per lauką, žengdama tiesiog per viską, kas jame auga. Visur zvimbia vabzdžiai, yra ir paukščių. Sulig kiekvienu žingsniu nuo jų rikošetu atsimuša lauko pelės ar triušiai, o gal ir žalčiai. Būtų nuostabu, jeigu jos tikrai

matytų, kaip jie šauna į šalis nuo Amber ir Astridos kojų, t. y. ji ir Amber – milžinės visai kitokiame pasaulyje, ir po jomis dreba žemė ir visi gyviai, ir t. t., lekia nuo jų šalin. Bet lauke augantys dalykai duria Astridai kojas, o dirva, kuri matosi pro tų dalykų stiebų tarpelius, sausa ir labai nelygi, o laukas didžiulis, daug didesnis nei atrodė žvelgiant nuo autostrados kelkraščio, nuo kurio atrodė, kad bus visai nesunku pereiti tą lauką, be to, dabar labai labai karšta, nes jau beveik pusiaudienis.

Pusiaukelėje Amber sustoja ir laukia Astridos. Nusiriša nuo juosmens megztinį ir apsuka juo Astridai galvą, kad neprikaitintų saulė; iš rankovių suriša mazgą, kad megztinis laikytųsi.

Na, kaip? – klausia.

Astrida jaučiasi geriau.

Kitoje lauko pusėje jos keliu aplenkia garažą, kuriame parduodami automobiliai (lauke yra kamera), masyvią vaistinę (lauke yra kamera), paskui kažkokį pramoninį kvartaliuką (kamera) ir įsuka į prekybos centro automobilių stovėjimo aikštelę (kelios kameros). Stovėjimo aikštelėje gana daug automobilių. Prie durų vėl pavėsis, tad Astrida nusiriša nuo galvos megztinį ir grąžina jį Amber, o Amber vėl juo apsiriša juosmenį. Amber tikrai gana liekna. Tikriausiai ji dėvi dešimtojo dydžio rūbus. Jos ilgos rankos, ilgi pirštai, jie išties gana elegantiškai atrodo. Amber, praėjusį vakarą per pietus pasakė Astridos mama, tavo rankos kaip pianistės. Tikrai, atsakė Amber, o kokios pianistės – geros ar prastos? Magnusas nusijuokė. Maiklas juokėsi šimtą metų, kaip koks kvailys. Žinoma, kad geros, pasakė Astridos mama. Jūs niekada manęs negirdėjote grojančios pianinu, atsakė Amber.

Dabar Astrida žiūri į savo pačios mažas rankeles, kuriose laiko kamerą.

Ar nori, kad nufilmuočiau? – klausia nukreipusi savąją kamerą į pirmą apsaugos kamerą už durų.

Amber stovi prie durų primerkusi akis, apžiūrinėdama prekybos centro vidų. Ji purto galvą. Daro tai lėtai, t. y. susikaupia.

Eik ir surask ko nors priešpiečių, sako ji. Ar tu alkana?

Astrida linkteli.

Ko tu pati norėtum, sako Amber. Būtinai paimk vaisių. Man paimk sumuštinį.

Astridos misija – parūpinti priešpiečių. Vaisių skyriuje ji išsirenka porą obuolių, pavadinimu „Atradimas". Prie jų pridėta kortelė teigia, jog jie vietiniai ir be chemikalų. Tokie geriau nei nevietiniai ir su chemikalais. Paragauk ir įsitikink! – parašyta prie obuolių. Kitas užrašas skelbia, koks geras šis prekybos centras, kuriame parduodami tikrai švieži vaisiai. Įsivaizduokime, kad vaisiai nėra švieži. Įsivaizduokime, kad jie visi seni ir susiraukšlėję, – šios eilių eilės obuolių ir apelsinų, nektarinų ir persikų. Ar vis tiek būtų užrašyta „švieži", ar „seni ir susiraukšlėję"? Parduodami seni ir susiraukšlėję vaisiai. Paragauk ir įsitikink. Cha cha. Mintyse ji pasižymi, jog reikėtų tai pasakyti Amber ir Magnusui, kai grįš namo. Iš parduotuvės priekyje esančių šaldytuvo lentynų, iš didelės sumuštinių sienos, ji išsirenka sumuštinį su tunu ir majonezu. Didžioji sumuštinių siena – visai kaip Didžioji kinų siena! Įsivaizduokime, kad Didžioji kinų siena pastatyta iš sumuštinių. Sumuštinyje esantis tunas sugautas nepadarius žalos delfinams. Taip parašyta ant pakelio, vaizduojančio salą su palme.

Prekybos centre pirkėjų buvo nedaug, nepaisant visų tų lauke stovėjusių automobilių. Astrida dairosi virš lentynų ieškodama nuo lubų kabančio užrašo su nuoroda, kur parduodamas karštas maistas. Karštas maistas šalia delikatesų prekystalio. Už karšto maisto prekystalio taip pat kabo užrašas „Paragauk ir įsitikink!" Ji išsirenka mažą porciją keptų šonkauliukų ir moteris suvynioja juos į maišelį, kuriame, sako moteris, jie išliks šilti maždaug pusvalandį.

Ačiū, sako moteriai Astrida.

Nėra už ką, sako moteris.

Virš jų galvų esanti kamera viską nufilmuoja: kaip Astrida prašo šonkauliukų, kaip moteris juos vynioja ir sako Astridai (juostelėje nieko nesigirdės), kaip ilgai jie išliks šilti. Astrida paima pakelį. Ji svarsto, ar ją aptarnaujanti moteris žino apie kamerą; t. y. ji, aišku, žino, tai akivaizdu, nes ji čia dirba. Bet kas tada, kai ji baigia darbą ir eina keliu, ir kitos kameros, pro kurias ji praeina tik todėl, kad eina namo, įrašo, kaip ji pro jas praeina? Kaip kad jos įrašė tą berniuką,

mirusį, kai Astrida buvo jaunesnė, todėl kad buvo nudurtas; prieš tai jis praliuoksėjo pro naujos architektūros Pekhemo biblioteką; arba tas naminis vaizdo įrašas, kuriame mergaitė groja saksofonu ir lygina: jos tėvai leido pareigūnams parodyti jį per žinias, nes mergaitė dingo pakeliui iš mokyklos namo.

Tik tiek, kad šis vaizdo įrašas, kuriame moteris iš prekybos centro dirba savo darbą ir eina gatve ar išvairuoja automobilį iš automobilių stovėjimo aikštelės, ar eina į biblioteką, kad ir kaip ten būtų, yra tik niekam nenaudingas įrašas, jis nieko nereiškia, jo niekada niekas nežiūrės, nebent jai nutiktų kas nors siaubinga; tada šis įrašas reikštų viską, ir tai būtų baisu, bet svarbu.

Kita vertus, kai nenutinka nieko siaubinga, kai vakare moteris grįžta namo ir sėda pietauti ar išgerti puodelio kavos, ar šiaip ko nors, ar ji suvokia, kad jos daugiau nebeįrašinėja? Ar giliai jos sąmonėje kirba mintis, jog ji *vis dar* įrašinėjama, jog ją įrašinėja kas nors, kas stebi viską, ką mes darome, nes ji taip pripratusi, kad šitaip yra visur kitur? Ar ji paprasčiausiai visai apie tai negalvoja, ar ji – tik moteris, dirbanti prekybos centre ir nesivargina mąstyti apie tokius dalykus?

Taip besvarstydama Astrida pasijunta keistai. Ji žiūri į rankose laikomą pakelį. Ji žino, jog viduje esantys šonkauliukai šilti, nors iš išorės maišelis atrodo visai šaltas.

Astrida eina nuo vieno lentynų tarpueilio prie kito, vaikštinėdama po visą prekybos centrą. Galiausiai ji randa Amber tarp lentynų, ant kurių sudėti vonios reikmenys, dezodorantai ir t. t. Amber ima nuo nedidelio kabliuko sukabintus pakelius ir meta juos ant grindų, tarsi priekinis pakelis nėra tas, kurio ji norėtų, taip pat ir kitas nėra tas, paskui dar kitas. Ant grindų krinta pakelis po pakelio. Viską nukabinusi nuo vieno kabliuko, Amber imasi pakelių nuo gretimo ir vėl daro tą patį. Ji jau „pašalinusi" dviejų kabliukų turinį.

Astrida prieina arčiau. Nepradaryti skutimosi peiliukų plastikinėmis rankenėlėmis pakeliai pasklidę prie Amber kojų. Amber nutraukia nuo kabliuko dar vieną ir meta žemyn.

Astrida žiūri į ją.

Kam tai darai? – klausia Astridos žvilgsnis.

Amber taip pat į ją pažvelgia.

Bet Astrida nė nenutuokia, ką reiškia jos žvilgsnis.

Ar majonezas tiks? – klausia Astrida.

Viskas priklauso nuo to, ar jis kiek nors stovėjęs saulėje, sako Amber.

Astrida nusijuokia.

T. y. tavo sumuštinyje, sako ji.

Astrida numeta pakelį, nukabina kitą, kiek palaiko ir numeta.

Taip, sako Amber. Tai yra aš mėgstu majonezą. Kai sumuštinis nėra vien su majonezu, tai yra sumuštinis be nieko, tik su majonezu.

Su tunu, sako Astrida, kilstelėdama sumuštinį.

Mano mėgstamiausias, sako Amber.

Astrida labai pamaloninta. Pamaloninimas, ar koks žodis čia labiau tiktų, pasklinda po visą jos kūną.

Minutėlę Amber žvelgia priešais save į tuščius kabliukus ir į pakelius, pasklidusius ant grindų, o paskui prataria:

Gerai.

Ji išlipa iš pakelių rato.

Metas prie kasos, sako ji.

Kitoje kasos pusėje stovi trys uniformuoti apsaugos darbuotojai ir du kostiumuoti vyrai, tarsi jau lauktų Astridos ir Amber. Tada Astrida suvokia, jog taip ir yra. Amber sumoka merginai už obuolius ir sumuštinį, ir keptus šonkauliukus. Mergina nepakelia akių ir nepažvelgia nei į Astridą, nei į Amber. Ji tik žiūri į jų perkamas prekes ir į kasos aparatą, kuriuo nuskaito prekių kodus, ir subarbena klavišais. Vis dar į jas nežiūrėdama ji užduoda klausimus dėl grynųjų ir dėl grąžos. Ji žino, jog yra stebima, jog kažkas nutiko. Apsaugos darbuotojai laukia, kol bus sumokėta, tarsi būtų pikti, tylūs kaubojai, kokius rodo televizijos vesternuose. Vienas iš kostiumuotų vyrų atrodo piktas. Kitas ironiškas. Jis žiūri tiesiai į Amber ir papurto galvą, kai juodvi su Astrida eina pro jį. Bet jie nieko nedaro ir nesako.

Astrida ir Amber išeina iš prekybos centro.

Šonkauliukai, prataria Amber dirstelėjusi į Astridos pakelį. Iš jos išraiškos galima spręsti, kad šonkauliukai jai nelabai patinka.

Ar tu nemėgsti šonkauliukų? – klausia Astrida.

Man vis tiek, sako Amber.

Man irgi, sako Astrida. Ir man vis tiek. Man visai patinka jų apskrudimas.

Kancerogenai, sako Amber.

Taip, sako Astrida.

Ji žino, kad kancerogenai kažką reiškia, bet dabar neprisimena, ką.

Kai valgai keptą maistą. Vėžys, sako Amber.

Tarsi ji išties mokėtų skaityti Astridos mintis.

Žinau, sako Astrida.

Paskui ji sunerimsta, nes, jeigu Amber tikrai moka skaityti mintis, Astrida sužinos, kad nežinojo, ką tai reiškė. Ji vogčiomis dirsteli į Amber, bet Amber rodo kažkur pirštu.

Puiki vietelė iškylai, sako ji.

Tai siaubinga šiukšliadėžių vieta. Jos susėda ant žolės automobilių stovėjimo aikštelės pakrašty; iš buteliams skirtų šiukšliadėžių sklinda sugižusio alaus ir vyno tvaikas. Prie šiukšliadėžių prikabintas ženklas skelbia: perdirbimo projektas. Sėkmė. Aplinka.

Prie prekybos centro lauko durų stovi vienas iš apsaugos darbuotojų. Jis stebėjo jas nuo tada, kai jos išėjo, jis stebi jas visą laiką, kol jos čia sėdi ir valgo priešpiečius. Jis kalba telefonu.

Astrida ir Amber taip pat jį stebi.

Manyčiau, jie matė, ką tu išdarinėjai su tais peiliukais, sako Astrida.

Jie tikrai mane matė, sako Amber. Sakyčiau, visai neprastai mane matė.

Ji pasakoja Astridai, jog šis prekybos centras bando naujus parduotuvių vagių gaudymo būdus. Kai kas nors nukabina nuo kabliuko skustuvo pakelį, su kompiuteriu susieta plokštelė pakelio viduje suveikia taip, kad kamera užfiksuotų tą asmenį, o prie kasos esantys žmonės gali sulyginti skustuvą perkantį žmogų su jo nuotrauka; šitaip jie sužino, kas sumokėjo už skustuvą, o kas ne, ar skustuvas pavogtas, ar ne.

Tiesą sakant, Astrida nelabai supranta, kokia šio reikalo esmė. Jai atrodo, kad prekybos centras visai teisingai elgiasi taip darydamas. Galiausia tokiu būdu jie stengiasi neleisti žmonėms vogti.

Amber šiek tiek pykteli.

Astrida mąsto, ar nevertėtų paklausti Amber apie moterį iš prekybos centro, apie tai, kad ji įrašinėjama. Bet Astrida žino, jog, jeigu pasakys, kad moteris iš prekybos centro galbūt nekreipia į tai jokio dėmesio, nes yra tik moteris iš prekybos centro, Amber gali dar labiau supykti. Todėl ji nieko apie nieką nesako. Ji laikydama rankoje apgraužia šonkauliuką, stengdamasi neišsitepti padažu veido ar rankų.

Amber baigė valgyti sumuštinį. Ji atsistoja. Ir Astrida skuba keltis, laikydama rankas atokiau nuo savęs. Amber nusipurto dulkes ir pasirąžo. Atsisveikindama ji pamojuoja apsaugos darbuotojui, kuris kilsteli ranką, kad taip pat pamojuotų, bet taip, tarsi nebūtų tuo visai tikras, tarsi kilstelėtų ją netyčia. Tada Amber paima kamerą, nes Astridos rankos suteptos padažu, ir jos pasuka atgal tuo pačiu keliu, kuriuo buvo atėjusios, per karštą lauką (Astrida valgo obuolį, paskui numeta graužtuką; greitai yrantis), tada pėsčiųjų tiltu kerta dviejų juostų automagistralę, išeina tiesiai į stotį; net nekyla abejonių, kad būtent taip jos turėjo eiti keliaudamos pirmyn, o ne kaip beprotės žingsniuoti kelio viduriu.

Nuėjusi pusę kelio pėsčiųjų tiltu, virš ūžiančių automobilių, Amber sustoja. Jos persisveria ir vėl pasižiūri į kaimo peizažą. Gražu. Tikrai angliška ir esmingiausia. Jos stebi po jomis įvažiuojančius ir išvažiuojančius automobilius, judančius kaip dviem kryptimis tekanti upė. Astridos akyse žybsi nuo automobilių stiklų atsimušanti saulės šviesa ir automobilių spalvos. Lengviau žiūrėti į tolimesnius automobilius, išnykstančius permatomoje mirguliuojančios kaitros sienoje. Jų spalvos ištirpsta kaitroje, tarsi automobiliai nė nebūtų pagaminti iš kietos medžiagos.

Graži vasaros popietė; tokios būdavo amžinai trunkančios vasaros senaisiais laikais, kai Astrida dar nebuvo gimusi.

Tada Amber permeta kamerą per tilto turėklą.

Astrida žiūri, kaip ji krenta skrosdama orą. Ji išgirsta savo pačios balsą, tokį tolimą, lyg iš šalies, tada išgirsta „plastikinį" garsą – tai kamera trenkėsi į plento dangą. Tas garselis toks nežymus. Ji mato, kaip kamerą kliudo sunkvežimio ratas ir nusviedžia ją besisukančią po iš paskos antra juosta važiuojančio automobilio ratais, šie sutrupina ją į šipuliukus, pasklindančius po visą kelią. Iš paskos važiuojantys automobiliai toliau traiško nuolaužas, važiuoja per jas, barsto po visą kelią.

Eime, sako Amber.

Ji eina priekyje, jau nulipusi pusę laiptelių, vedančių į stotį. Astrida mato, kaip dingsta jos nugara, paskui pečiai, paskui galva.

Neįtikėtina.

Beprotiška.

Visą kelią traukiniu važiuodama namo Astrida mąsto: tai beprotiška. Visą kelią eidama iš geležinkelio stoties namo – o kelias gana tolimas – Astrida nesikalba su Amber. Visą kelią namo Astrida į ją nė nežiūri. Kai galiausiai ji vogčiomis dirsteli akies kampučiu, Amber atrodo visiškai rami, tarsi nebūtų atsitikę nieko baisaus, tarsi ji nebūtų padariusi nieko, kas nors truputėlį liūdintų.

Tai buvo jos mamos ir Maiklo dovana paskutinio jos gimtadienio proga.

Ji paklius į didžiulę bėdą.

Jai kainuos krūvas pinigų.

Jie nuolatos kalba, kiek daug ši kamera kainavo. Jie didžiuojasi tuo, kiek daug ji kainavo.

Skaitmeninė *Sony*.

Ja buvo filmuota ir šiandien – tos gėlės.

Buvo nufilmuota ir Amber, einanti per lauką, o už jos galvos – geltonis ir auksas.

Ten buvo filmukas apie Noridžą, taip pat galėjo būti ir filmukas, nufilmuotas prie „Pipirų rūmų", ir t. t.

Kokia dabar Amber bus nauda iš Astridos, kai ši nebegalės nufilmuoti nieko svarbaus?

Juostelė su aušromis ant jos staliuko prie lovos. Bet ji liovėsi filmavusi aušras tą dieną, kai atvyko Amber. O kas, jei Astrida nubustų ir rytoj vėl panorėtų pradėti jas filmuoti?

Reikės priversti Amber sumokėti už kamerą.

Įprasta ir ironiška, ant pėsčiųjų tilto nėra apsaugos kamerų.

Niekas nematė, kaip tai nutiko.

Astrida nieko negali įrodyti.

Visą kelią namo ji tikrai nežiūrės ir nekalbės. Amber to nė nepastebi. Ji švilpauja eidama priekyje, susikišusi rankas į kišenes. Astrida velkasi paskui ją kita kelio puse, įbedusi akis į žemę, gurgždančią po sandalais. Bet Amber nė nepastebi, o jeigu ir pastebi, jai neatrodo, jog visa tai svarbu.

Kai Astrida grįžta namo ir užlipa laiptais, ir įėjusi į savo kambarį užsirakina duris, ji pastebi savo atspindį veidrodyje; jos veidas toks baltas, kad jai prireikia dar kartą pasižiūrėti. Ji vos nepradeda garsiai juoktis išvydusi, koks mažas ir baltas, koks piktas veidrodyje atsispindintis veidas. Vos nepradeda garsiai juoktis iš to, kad tai iš tikrųjų ji.

Ji spokso į save.

Toji jos dalis, kuri nori juoktis, atrodo lyg atskirta, stebinti ją štai tokią iš šalies. Atrodo, jog jai visai tai nerūpi, tarsi tai būtų absoliučiai kita ji.

Ji sėdi ant lovos, nukreipusi nuo veidrodžio žvilgsnį, ir iš paskutiniųjų stengiasi išlikti pikta.

Po poros dienų Amber paklausia Astridos, ar ji negalėtų minutėlei jai paskolinti bloknoto ir flomasterio.

Astrida linkteli. Ji išleidžia garsą, reiškiantį „taip". Ji vis dar nesikalba su Amber iš tikrųjų.

Amber guli pavėsyje ant žolės, Astridos flomasteriu piešdama Astridos bloknote.

Netrukus prieina Astrida ir atsisėda šalia. Paskui prisislenka dar arčiau.

Amber piešia labai gerai ir labai greitai. Ji nupiešė mažą mergytę. Galima suprasti, kad mergytė yra mokykloje, nes tolėliau nupieš-

tas suolas ir senamadiška lenta su prie jos stovinčia senamadiška mokytoja. Nupieštas vaikas taip pat piešia ant popieriaus, prisegto prie molberto. Jos piešinėlis su užrašu *Mamytė*, vaikiška rašysena išvedžiotu lapo viršuje; jos piešinėlis visai toks, kokius piešia visi vaikai, piešiantys mamas, – į pagaliuką panaši figūrėlė kvailai išskėstomis rankomis, juokingai pastirusiais plaukais, viena už kitą gerokai didesne akimi ir paskubomis pakeverzota burna.

Amber parodo visa tai Astridai.

Paskui ji išplėšia tą puslapį, apverčia jį, uždengia ranka bloknotą, kaip daro žmonės, nenorintys, kad kiti nusirašytų atsakymus, ir piešia kažką kita.

Baigusi ji paduoda piešinį Astridai.

Antrame piešinyje nupiešti mokyklos vartai (matyti užrašas „Mokykla"), prie jų laukia trys mamos, ketinančios parsivesti vaikus namo. Dvi mamos atrodo kaip tikri žmonės. Bet trečioji – kaip iš akies lupta mama, vaiko nupiešta pirmajame piešinėlyje. Stovinti šalia tikrų mamų ji atrodo kvailo ūgio, styrančiais plaukais, viena gerokai per didele akimi ir pamišėlės vypsniu, o jos rankos kvailai išskėstos, t. y. jeigu mama *tikrai* taip atrodytų tikrame gyvenime, būtų pokštas.

Tai juokingiausias dalykas, kokį tik Astrida buvo mačiusi savo gyvenime. Ji negali liautis juokusis. Ji net negali patikėti, kaip tai juokinga, – kad tikrame gyvenime mama tikrai gali atrodyti taip, kaip piešinėlyje ją nupiešė vaikas. Šitai taip juokinga ir iš tikrųjų taip kvaila, jog Astrida juokiasi tol, kol iš juoko ima verkti. Ašaros ritasi jos veidu smilkinių link, už ausų pasijunta šaltukas, paskui jos nusirita į žolę. Juokiasi ir Amber, guli ant nugaros ir juokiasi sau. Jos abi raičiojasi po pievelę ir vis juokiasi, ir juokiasi iš dviejų piešinėlių.

Begalinio panašumo pavyzdys, sako Maiklas, jau vėliau jai per petį pažvelgęs į popieriaus lapą (ji rodo piešinį Magnusui).

Labai juokinga, sako Magnusas. Jis guli ant sofos spoksodamas į lubas. (Jis vėl beveik normalus, vėl kalbasi su žmonėmis, netgi vėl prausiasi ir t. t. Jam apie akis vis dar pajuodę, tarsi kas būtų paėmęs ir flomasteriu jį ištepęs.)

Ar tai Amber piešinys? – klausia mama. Ji tokia talentinga. Labai talentinga mergina.

Taip. Amber tikrai talentinga. Ištisas dienas Astrida vis dar juokiasi iš šio pokšto, prisiminusi vidury ko nors kita, nesvarbu ko.

Po daugelio naktų šitai vis dar šauna jai į galvą, ir ji nieko negali padaryti, vėl ima juoktis, visa tai taip juokinga, juokinga iš pačių vidurių gelmės, kur prasideda kvėpavimas, net atrodo, kad ima tirpti viduriai ar kad tave užgrobė ateivis, kuris nieko daugiau nedaro, tik juokiasi giliai tavyje, ir jau gerokai po to, kai tikrieji piešiniai kažkur pasimetė ar buvo padėti, o gal išmesti valytojos Katrinos, Astrida vis dar bejėgiškai juokiasi apie juos pagalvojusi; kaip visa tai juokinga, kokia puiki pati idėja – prie mokyklos vartų stovinti ir laukianti mama, kuri atrodo taip, tarsi egzistuotų realiame gyvenime lygiai taip kvailai vaikiškai, kaip ją nupiešė, t. y. tarsi tai, kaip ją nupiešė vaikas, galų gale yra tikra tiesa ir tikrovė.

Astrida, sako jai mama vieną karštą vakarą, Maiklui pagaminus kažką, kas turėtų būti ypatinga, o salotas apibarsčius nevalgomais gėlių žiedais. Šįvakar turėtum nufilmuoti mus visus valgančius vakarienę. Toks nuostabus vakaras, buvo tokia nuostabi diena, tokia nuostabi vakarienė, turėtume visa tai įamžinti. Eik, pasiimk kamerą.

Astrida nieko nesako.

Astrida, sako mama, eik.

Astrida žiūri į savo lėkštę.

Eik, sako mama. Eik, pasiimk.

Ne, sako Astrida.

Ne? – klausia mama.

Negaliu, sako Astrida.

Ką turi galvoje sakydama „negaliu“? – klausia mama.

Aš ją pamečiau, sako Astrida.

Ką padarei? – klausia mama.

Astrida pakartoja.

Aš ją pamečiau.

Kur tu, Astrida, pametei kamerą? – klausia Maiklas.

Na, jeigu žinočiau, sako Astrida, ji nebūtų pamesta, juk taip?

Amber juokiasi.

Astrida, pakaks, sako mama.

Astrida susiraukusi žvelgia į krūvelę mažų gėlyčių, sustumtų į lėkštės kraštą.

Bet kaip tu galėjai? – klausia Maiklas.

Astrida, ji kainavo du tūkstančius svarų, tu juk žinojai, sako mama, bet ištaria šitai meilikaujamai, o ne piktai, nes čia, už stalo, sėdi Amber, o jos akivaizdoje jie iš paskutiniųjų stengiasi atrodyti tobuli, net ir Astridos mama.

Kada? – klausia Maiklas. Ar pranešei apie tai policijai?

Astrida, dėl Dievo, sako mama. Tavo kamera.

Tiesą sakant, sako Amber, imdama dar vieną gabaliuką duonos, tai aš kalta. Nenorėjau, kad ji visą laiką ją nešiotųsi. Todėl numečiau kamerą nuo pėsčiųjų tilto virš automagistralės.

Visi atsigręžę žiūri į Amber. Tyla, kuri vis tęsiasi ir tęsiasi, tęsiasi tol, kol Astrida nepratariа:

Ne, ji nenumetė. Kamera paprasčiausiai nukrito.

Oo, sako mama.

Aa, sako Maiklas.

Ji buvo ant tilto turėklo krašto. Ir tiesiog... nukrito, sako Astrida.

Oo, pakartoja mama. Ir vėl tyla, tik girdėti į lėkštę barškantys Amber peilis su šakute.

Pėsčiųjų tiltas, sako Amber. Virš A14 greitkelio.

Galėjo ką nors užmušti, sako Maiklas. Jeigu būtų išdaužusi priekinį automobilio stiklą ar šiaip ką.

Taip, sako Amber.

Bet neužmušė, tiesa? – skuba paklausti Astridos mama.

Ne, sako Astrida.

Niekas nemirė, sako Amber, laužda ma per pusę duonos riekelę. Kad ir kaip būtų, dėl to kalta aš, todėl jos per daug negraužkite. Jeigu ketinate ką nors graužti, graužkite mane.

Astridos mama paplekšnoja servetėle per lūpas ir pažvelgia į Maiklą, paskui dirsteli į laikrodį, tada pažvelgia pro langą.

Draudimas. Aš tuo pasirūpinsiu, sako Maiklas žiūrėdamas į jos mamą, paskui į Astridą, paskui į Amber, o paskui į nieką, į išretėjusį orą virš Amber galvos. Jis siekia vyno butelio norėdamas pripildyti taures. Į sveikatą, sako jis linktelėdamas.

Mama valgo toliau, tarsi nieko nebūtų nutikę. Kaip keista. Maiklas valgo toliau. Magnusas žiūri nudūręs akis į savo lėkštę ir kramto. Pusė jo sprando ir veido raudona, kaip išberta. Bet niekas nieko nebesako apie sudaužytą kamerą. Visą vakarą ir visą kitą dieną niekas nieko apie tai nesako, o trečią dieną Astrida jau visiškai tikra, kad jie visi apie tai pamiršo.

Id est[*] per ilgas santrumpai „i. e.", o gal, tiksliau, „i. e." per trumpas posakiui *id est*. Tai tik dar vienas būdas pasakyti „t. y.", kitaip tariant, „tai yra", ir kilęs iš lotynų kalbos, taigi *id est* ir yra lotyniškas posakis.

Astrida pasakoja Amber apie mobilųjį mokyklos šiukšliadėžėje ir apie tai, jog vis dar mokamas sutarties mokestis ir niekas to nežino. Ji pasakoja jai apie Lorną Rouz ir Zeldą Houv, ir Rebeką Kalou. Ji pasakoja Amber, kaip Astrida ir Rebeka Kalou buvo draugės. Pasakoja apie jos tėvo Adamo Berenskio laiškus jos motinai, kaip ji rado juos po gimimo liudijimais, automobilio draudimu, dokumentais, kuriuose parašyta, kas yra namo savininkas, ir t. t., mamos kabineto spintelėje, kaip ji paėmė juos, kaip niekas nė nepastebėjo, kad juos paėmė, kaip dabar ji laiko juos kojinėje, kuri yra kitoje kojinėje, o toji kita kojinė – užtrauktuku užsegamoje kelionmaišio kišenėje, o kelionmaišis – po jos lova namuose. Ji pasakoja Amber apie tuos visus gražius dalykus, kurie ten parašyti, t. y. *id est* ji moka juos atmintinai: *tu man esi Pradžių Pradžia. Tu išmokei mane suprasti, ką reiškia ištikimybė. Jeigu prieš akis turėčiau filmavimo kamerą, pirmiausia, ką padaryčiau, nufilmuočiau visų savo gyvenimo rytų aušras, o baigtą filmą – visa tai, kas sumesta kartu* („sumesta" reiškia sutuokta), – *atiduočiau tau. Tada tu sužinotum, ką reiškia*

[*] *Id est* anglų k. vartojama sutrumpintai – i. e. Ši santrumpa reiškia „tai yra", arba t. y. (*Vert. past.*)

pažinoti tave, ką reiškia nubusti su tavimi. Tu – nesibaigianti graži vasara, vasara, besitęsianti ištisus mėnesius, nuo gegužės iki spalio, diena po dienos, diena po dienos nepertraukiamos švelnios saulės ir vasariško oro. Aš – tarsi aukštai skraidantys paukščiai, nardantys tavame danguje. Tu priverti mane skraidyti. Pažvelgęs į tave jaučiuosi taip, tarsi būčiau vienintelis gyvas žmogus, įstengęs skristi taip arti saulės. Nesutirpdyk man sparnų! (*Id est* Ikaras, kuris, pagal graikų mitą, yra Dedalo sūnus.)

Ji nupasakoja jo nuotrauką, kurioje jis sėdi mėlyname automobilyje atidarytomis durelėmis. Vieną koją iškišęs iš automobilio ir pastatęs ją ant žemės. Jis užsimovęs džinsus. Jo plaukai tamsūs. Jis liesas. Apsivilkęs mėlynais languotais marškiniais – gali įžiūrėti pro priekinį automobilio stiklą. Už automobilio matyti krūmai, o už krūmų – moderniai atrodantys pastatai. Ant žemės guli lapas, nukritęs nuo medžio dar prieš fotografuojant.

Jo rankos sunertos. Nesimato delnų. Jo akys arba besišypsančios, arba užmerktos.

Jis dėdavosi į arbatą cukraus.

Žodžiai byra iš Astridos burnos kaip įkaitinti akmenukai, naudojami ten, kur jos mama eina masažuotis, tie, kurie ant žmogaus odos palieka raudonas dėmeles, kai juos uždeda, o paskui nuima.

Amber nusiskina pakelėje aukštą žolės stiebą, įsikiša jį į burną ir vėl atsigula pievelėje. Ji ilgai žvelgia į Astridą, prisimerkusi nuo saulės. Ji nieko nesako.

Aplink jas sujuda medžių viršūnės ir tik po akimirkos jos iš tiesų pajunta lengvą vėjelį, prieš minutėlę virš jų galvų sujudinusį lapus.

Amber išėjusi visai dienai.

Astrida vis eina ir eina apie namą. Ji vaikštinėja po sodą. Paskui eina į kaimą. Pakeliui ji galvoja apie tai, kaip kartu su Amber filmavo Noridže.

Lik ten, pasakė Amber, stovėdama tiesiai po pirmąja kamera, kurią ji parodė, tą, kuri jas filmavo Noridžo stotyje, vos tik jos išlipo iš traukinio. Taip ir filmuok kokią minutę. Norėjau pasakyti, kad filmuotum visą minutę.

Astrida sėdasi ant suoliuko netoli kaimo bažnyčios. Ji stebi kelią. Žiūri į laikrodėlį visą minutę, stebėdama kiekvieną sekundinės rodyklės tiksėjimą. Per tą minutę, pasirodžiusią jai labai ilga laiko atkarpa, nenutinka nė menkiausio dalyko.

Visą minutę? – klausia ji Amber. Kas galėtų panorėti žiūrėti filmą ilgiau nei penkias sekundes, kai filmuojama ta kvaila ant sienos pakabinta kamera su optiniu jutikliu, kuri nieko nedaro?

Amber pavartė akis ir pažvelgė į Astridą; tai yra Astrida kvaila ir varo į pasiutimą, todėl Astrida įjungė kamerą, paskui kaip reikiant sureguliavusi ėmė filmuoti kitą kamerą. Kamera pasisuko „žvelgdama" į ją. T. y. kameros filmavo viena kitą.

Per karšta sėdėti čia, priešais saulę. Saulė – milžiniška raudona akis. Astrida atsistoja. Ji pažvelgia į paminklą karo aukoms atminti, į išblukusias senas dirbtines gėles dviejuose vainikuose. Ji paliečia akmeninę atbrailą, taip įkaitusią saulėje, jog Astrida negali ilgėliau išlaikyti ant jos rankos. Kadangi šis paminklas karo aukoms atminti yra naujas, saulė jį įšildo kiekvieną vasarą.

Ji stumteli bažnyčios duris. Užrakintos. Ant durų raštelis, kuriame parašyta, kieno prašyti rakto – pono tokio ir tokio, gyvenančio prie antros sankryžos esančioje gatvėje (paliktas ir planelis).

Bažnyčios paprastai būna užrakintos. Taip užkertamas kelias vandalizmui.

O kas, jeigu tu ir būtum vandalas? Galėtum paprasčiausiai nueiti ir paprašyti rakto.

Bet tada jie žinotų, jog būtent tu ir buvai vandalas. O kas, jeigu pasakytum, kad turėjai raktą, bet kažkur pametei, na, sakykim, o paskui vandalas tikriausiai jį rado, įsigavo vidun ir atliko vandalizmo aktą?

Arba... kas, jeigu žmogus, kuris *turi* raktą, yra vandalas ir nutaria atlikti vandalizmo aktą, o tada sugalvoja, kad atėjo kas nors kitas, pasiėmė raktą, o paskui purškiamais dažais prirašė ant sienų, sulaužė suolus arba dar ką nors pridirbo ir t. t.?

Iš tikrųjų netiesa, kad per šią minutę, kurią ji atskaičiavo, nieko nenutiko. Skraidė paukščiai ir tokie padarai kaip vabzdžiai. Tikriausiai jai virš galvos, tvankumoje, kranksėjo varnos ar dar kas

nors. Jos ir dabar kranksi. Štai ten, už tvoros, auga aukštas baltas augalas. Jis vadinamas lyg ir nuokana. Per šešiasdešimt sekundžių jis tikriausiai truputį krustelėjo vėjuje, gal net truputėlį paaugo, tik to truputėlio žmogaus akis neįstengia pamatyti. Pavėsyje dūzgia bitės ir t. t., darbuojasi skraidydamos tarp gėlių pakeliui namo, į savo avilius, kur tranai vis dar turi kojeles, nes vis dar vasara; kiekviename atskirame pasaulyje savaip dedasi įvairiausi dalykai, kiekviename atskirame pasaulyje, net jeigu kas nors, pavyzdžiui, Astrida, apie tai nieko neišmano arba dar to neišsiaiškino. Ant netoli durų stūksančio širdies formos akmens užrašyta „Mirė 1681-aisiais". Po juo tikrai guli kažkas, kas mirė 1681-aisiais, tai yra kažkada ji ar jis buvo gyvas, o dabar ji ar jis, kad ir kas jie būtų (ant akmens nėra jokio vardo, tik data, nėra ir mėnesio, tik metai), tai, kas iš jos ar jo liko, pragulėjo štai čia daugiau nei tris šimtus metų, o kadaise ji ar jis gyveno, buvo gyvi šio kaimo gyventojai. Visą tą laiką saulė kiekvieną vasarą šildė šį akmenį, visą tą laiką nuo amžius trunkančių vasarų iki ekologinį nerimą keliančių dabartinių vasarų. Astrida seniau niekada nebuvo iš tiesų pastebėjusi, kaip viskas žalia. Net ir akmuo žalias. Užrakintų bažnyčios durų mediena rusvai žalsva; jos aptrauktos žalsvu blizgesiu vien todėl, kad būna ore ir t. t. Išties ryški spalva. Jeigu ji turėtų kamerą, filmuotų šią spalvą ištisą minutę, o vėliau galėtų pažiūrėti, kaip toji spalva atrodo iš tikrųjų.

Ji sėdi pavėsyje prie durų ir įdėmiai žiūri į žalumos žalumą. Jeigu žiūrės labai atidžiai, gal ko nors išmoks ar ką nors sužinos apie žalumą, ar šiaip ką nors.

Bet ar galvoti apie tuos žmones, žuvusius per tuos karus praėjusiame amžiuje, ar apie tą žmogų po širdies formos akmeniu, yra tas pat, kaip galvoti apie tą berniuką, prabėgusį pro Pekhemo biblioteką, arba tą mergaitę, praėjusiais metais rastą miškuose negyvą? Arba tiesiog apie šiuo metu įvairiose pasaulio vietose gyvenančius žmones, neturinčius ko valgyti ir todėl mirštančius tiesiog šią akimirką, kol Astrida sėdi štai čia mąstydama apie spalvą? Arba apie gyvūnus, gyvenančius tose šalyse, kuriose nėra užtektinai maisto ar lietaus, ir todėl žūvančius. Arba apie žmones tame kare, kuris,

atrodo, vyksta dabar, nors jame žuvo nelabai daug žmonių, ne tiek daug, kiek žuvo per tikrą karą.

„Mirė 2003-iaisiais."

Astrida mėgina įsivaizduoti žmogų, gal vaiką, ar ką nors pačios Astridos amžiaus, žūvantį nuo bombų ar šiaip nuo ko nors, kokiose nors dulkėtose vietovėse, kokias rodo per televiziją. Ji įsivaizduoja Rebeką Kalou ligoninės lovoje, kažkur, kur nėra jokios aparatūros. Ganėtinai sunku įsivaizduoti. O mokykloje mokytojai nuolat kalba apie aplinką ir nykstančias rūšis, ir t. t. Visą laiką visur visko yra, ir viskas rimta – gyvūnai narvuose, vaikai ligoninėse, rodomi per televizijos žinias, kažkur gyvenantys žmonės arba žmonės, rėkiantys susprogus savižudžio bombai, arba amerikiečių kariai, nušauti ar žuvę kitaip; bet labai sunku išsiaiškinti, kaip padaryti, kad tavo sąmonėje visa tai išties atrodytų svarbu, kaip padaryti, kad visa tai būtų svarbiau nei galvoti apie žalią spalvą. „Pipirų rūmai"; t. y. *tą* reikalą sureikšminti buvo lengva, nes štai jis, tiesiog jų akivaizdoje. Bet kai jiedvi su Amber nuėjo apie tai pasikalbėti su indu, jis papurtė galvą ir pasakė, jog tai tik aukštesniųjų jėgų pokštai, visai ne vandalizmas, taip pat, žinoma, jokie ne rasistai, todėl, savaime suprantama, jis tikrai nenori, kad jos ką nors filmuotų; jis paprašė jų išeiti. Kalbėdamas visą laiką žvelgė joms per pečius į berniukus, stovinčius ir stebinčius juos nuo mažos krautuvėlės kitoje kelio pusėje, priešais „Pipirų rūmus". Amber pažvelgė į juos ir pasakė, jog, jos manymu, tie berniukai ir yra vietinės aukštesniosios jėgos. Indas nusisuko ir grįžo į „Pipirų rūmus". Iš krautuvėlės išėjo vyras ir atsistojo berniukams už nugarų, stebėdamas ją ir Amber.

Ar man nufilmuoti automobilių stovėjimo aikštelę? – paklausė Astrida.

Ne. Nufilmuok juos, pasakė Amber žvelgdama į žmones kitoje kelio pusėje, stovinčius sunertomis rankomis.

Kai Astrida pradėjo juos filmuoti, vienas iš berniukų žengė skersai kelio, tikriausiai norėdamas ją sulaikyti, o Amber stovėjo Astridai už nugaros, padėjusi jai ant pečių rankas, bet vyras pašaukė berniuką, ir berniukai kartu su vyru suėję į krautuvėlę užtrenkė duris.

„Mirė 1681-aisiais.“ Astrida paliečia karštą širdį su įrėžtu žodžiu ir skaičiais.

Kai sudužo kamera, praradome ir tą įrašą, vieną vakarą ji pašnibždėjo Amber, nenorėdama, kad kas nors išgirstų ir prisimintų kamerą.

Kokį įrašą? – paklausė Amber.

Vietinių aukštesniųjų jėgų įrašą, sušnabždėjo Astrida.

Amber gūžtelėjo pečiais.

Ar norėjai dar kartą viską peržiūrėti? – paklausė ji. Aš nenorėčiau. Bjaurūs galvijai.

Ar tai nebuvo koks įrodymas? – paklausė Astrida.

Ką tai galėtų įrodyti? – paklausė Amber.

Įrodytų, kad mes ten buvome, atsakė Astrida.

Bet mes juk žinome, kad ten buvome, pasakė Amber.

Tai įrodytų, jog juos matėme, pasakė Astrida.

Bet ir jie žino, kad juos matėme, atsakė Amber. Ir mes žinome, kad juos matėme.

Įrašas įrodytų tai, ką mes iš tikrųjų matėme, pasakė Astrida.

Kam įrodytų? – paklausė Amber ir stuktelėjo galva Astridai į galvą. Tuk tuk, tukseno ji galva.

Kas ten? – paklausė Amber.

Amber tikrai puikiai moka uždavinėti klausimus ir į juos atsakinėti. Tądien Noridže, kai Astrida ištisas šešiasdešimt sekundžių pagal kameros laikmatį filmavo apsaugos kamerą su optiniu jutikliu, o paskui pakėlė žvilgsnį nuo kameros akies, Amber už nugaros ji pamatė vyriškį, apsivilkusį marškiniais trumpomis rankovėmis ir pasirišusį kaklaraištį; jis išėjo į peroną pro kiek tolėliau esančias duris ir ėmė jas stebėti.

Jis stebėjo jas ir tada, kai jos nuėjo filmuoti kitos kameros, esančios W. H. Smitho stotyje. Astridai įpusėjus filmuoti trečią kamerą, jau vestibiulyje, jis atsidūrė šalia juodviejų.

Turėčiau jūsų paprašyti liautis, tarė jis Amber.

Liautis ką? – paklausė Amber.

Liautis filmavus, atsakė vyras.

Kodėl? – paklausė Amber.

Filmuoti neleidžiama, atsakė jis, neleidžiama filmuoti visuomenės atstovams, kad nebūtų užfiksuotos mūsų apsaugos sistemos detalės.

Kodėl ne? – paklausė Amber.

Dėl visuomenės saugumo, atsakė vyras.

Kodėl prašote manęs? – paklausė Amber.

Aš prašau jūsų liautis filmavus, atsakė vyras.

Ne ko, bet kodėl prašote, pasakė Amber. Kodėl prašote manęs? Juk aš nieko nefilmuoju.

Jis sunėrė, o paskui vėl išnėrė rankas. Uždėjo rankas sau ant šlaunų; t. y. dabar jau išties buvo įpykęs.

Norėčiau jūsų paprašyti liepti savo mažai mergaitei liautis filmavus, pasakė jis.

Jis ir toliau žvelgė į virš jų galvų įmontuotą kamerą, tarsi žinotų, jog yra įrašinėjamas.

Ji – ne maža mergaitė, pasakė Amber. Ir ji ne mano.

Šitai reikalinga mano vietiniams tyrimams ir archyvui, tarė Astrida.

Vyras pažvelgė į Astridą nustėręs, tarsi negalėdamas patikėti, kad kas nors, būdamas vos dvylikos metų, galėtų prašnekti, ką jau kalbėti apie priežastis, dėl kurių buvo nuspręsta garsiai prabilti.

Ruošiu mokyklos pasiūlytą projektą „Kaip veikia apsaugos sistema geležinkelio stotyse“, pasakė ji.

Amber nusišypsojo vyrui.

Deja, manyčiau, tokiam dalykui turėtumėte gauti raštišką kiekvienos stoties valdytojo leidimą, tarė vyras Amber, nekreipdamas dėmesio į Astridą.

Deja ar manytumėte? – paklausė Amber.

Ką? – paklausė vyras.

Jis atrodė sutrikęs.

Deja ar manytumėte? – paklausė Amber.

Vyras dar kartą pažvelgė į kamerą ir ranka nusišluostė sprandą.

Ar jūs iš prigimties nesugebate su ja kalbėtis, todėl viską turite išsakyti man, tarsi būčiau jūsų sekretorė ar kokios nors ženklų kalbos vertėja, tarsi ji būtų kurčia ar nebylė? – paklausė Amber. Ji moka kalbėti. Ji puikiai girdi.

A? – paklausė vyras. Žiūrėkite, tarė jis.

Mes ir *žiūrime*, atsakė Amber.

Klausykite, pasakė vyras.

Apsispręskite, tarstelėjo Amber.

Čia negalima filmuoti, pasakė vyras. Ir viskas.

Jis susinėrė rankas stovėdamas priešais Amber ir laikė jas sunertas. Amber žvelgė tiesiai į vyrą. Ji žengė žingsnį į priekį. Vyras žengė du žingsnius atgal. Amber ėmė juoktis.

Tada ji paėmė Astridai už parankės ir jos išėjo vestibiuliu į miestą netoli Noridžo.

Ar matei, paklausė Astrida, kai jos išėjo į saulės apšviestą plotą priešais stotį, kaip suprakaitavo to vyro pažastys?

Na, taip. Nieko keista. Labai karšta diena, nė nemirktelėjusi atsakė Amber ir nužingsniavo tilto link.

Alpiame karštyje Astrida vėl eina iš kaimo namo. Eidama ji mojuoja rankomis. Štai taip eina ir Amber, mojuodama rankomis, tarsi gerai žinotų, kur eina, ir nors toji vieta gana toli, ir tu gal net nežinai, kuria kryptimi eini, kelionė to verta, nes, kai ten nukaksi, bus tikrai tikrai labai nuostabu.

Diena tikrai ilga, o paskui grįžta Amber iš ten, kur buvo nukakusi.

Beje, sako ji, kai tą vakarą Astrida šluosto po vakarienės stalą. Kai buvau išvykusi, kai ką tau sutvarkiau.

Ką? – klausia Astrida.

Pamatysi, sako Amber.

Astrida guli lovoje siaubingame kambaryje pačią karščiausią, kokia tik buvusi, naktį. Šįvakar per žinias pranešė, kad tai pats karščiausias vakaras, koks tik yra buvęs nuo tų laikų, kai pradėta fiksuoti temperatūra. Kambaryje viskas atsiduoda pelėsiais, karščiu. Ir visa tai – prieš jai užmiegant.

Mintyse ji mato Amber, vieną sėdinčią traukinyje, vykstančiame į Liverpulio stotį, o pro langą matyti labai greitai besikeičiantis, pro šalį lekiantis peizažas; paskui traukinys sustoja ir Amber iš-

lipa iš traukinio, praeina pro užtvarą, pereina vestibiulį, nulipa laiptais, paskui pavažiuoja eskalatoriumi, lipa į metro, ten atsisėda, paskui vėl išlipa iš metro ir likusį kelią iš stoties eina pėsčia – pro delikatesų krautuvėles, parduotuves, per parką, keliu tolyn, paskui Deiviso keliu iki kryžkelės, o paskui tiesiai iki Lornos Rouz mamos namo. Bet kas, jeigu Lornos Rouz nėra namie? Kas, jeigu ji pas tėvą? Amber beldžia į duris, bet niekas neatidaro. Taigi. Taigi ji eina į Zeldos Houv namus ir paspaudžia skambutį, ir kažkas prieina prie durų; iš tikrųjų tai Zelda Houv ir Amber stipriai skelia jai per skruostą.

Staigmena, sako Amber.

Tada Amber tikriausiai eina į Rebekos Kalou namus ir pabeldžia į duris; jai atidaro moteris, tikriausiai jų auklė, o Amber sako, jog ji – Rebekos mokytoja iš mokyklos ir atėjo čia su reikalu, todėl auklė ją įleidžia, perveda per visą namą ir nuveda į didelį sodą, kur baltoje kėdėje su lingėmis, kurią jie laiko sode, sėdi Rebeka; sode yra ir kita mergaitė, stovinti vejoje ant galvos ir nematanti, kad prie jos eina Amber; pirmas dalykas, kurį padaro Amber – suima mergaitę už kojų, o ši mėgina išsilaikyti ir klausia: kas tu esi? O Amber jos klausia: ar tu Lorna? Ir mergaitė atsako taip, ir Amber sako: patikėk, aš – baisiausias tavo košmaras, sveika atvykusi į pragarą; Amber taip pasuka jai kojas, kad šioji nukrinta. Tada Amber eina prie Rebekos, kuri viską stebi net išsižiojusi; Amber suima abiem rankomis kėdę su lingėmis ir taip stumteli ją atgal, kad Rebeka iškrenta ant žolės. Kol Rebeka bėga į vidų, Amber ištraukia Lornai iš rankų jos mobilųjį telefoną – apsvaigusi ši sėdi ant žolės ir mėgina kažkam paskambinti; Amber sako: o dabar labai atidžiai stebėk. Ji padeda telefoną ant takelio ir taip trypteli, kad šis subyra į šipulius. Kitą kartą, sako ji Lornai Rouz, taip padarysiu tavo rankai. Tada ji eina per visus namus, o virtuvėje – Rebeka Kalou; ji verkdama kalba su kažkuo telefonu, tikrai baisiai išsigandusi, o koridoriuje kitu telefonu kalbasi auklė, ir Amber kokį kartą tikrai labai smarkiai timpteli Rebekai už ilgų plaukų ir klausia, kaip tau tai patinka, kaip tau patinka, kai su tavimi taip elgiamasi? O auklė vis dar koridoriuje, ji rėkia kroatišku, ar kokiu ten kitokiu akcentu,

ir Amber pro ją praeina iš tolo aplenkdama, išeina pro lauko duris ir garsiai užtrenkia jas sau už nugaros.

Paskui Amber eina į paieškos tarnybą, kurioje galima išsiaiškinti, kur yra žmonės, apie kuriuos tau reikia ką nors sužinoti. Moteriai, sėdinčiai prie stalelio, sako, jog jai reikia sužinoti tam tikras koordinates; tada ant specialaus blanko ji užrašo jo vardą.

Moteris prie stalelio linkteli. Ilgai neužtruks, sako ji, nes vardas gana neįprastas. Gal galėčiau sužinoti, ar jūs esate artima giminaitė?

Ne, sako Amber, bet esu įgaliota artimos giminaitės, kuriai reikia žinoti, kur jis yra, kad galėtų teisėtai su juo susisiekti.

Tada Amber kyšteli moteriai prie stalelio tvarkingai sulankstytus du šimtus svarų grynaisiais, kaip kokiame filme ar spektaklyje.

Šeimos reikalai, sako Amber.

Moteris apsidairo norėdama įsitikinti, kad niekas nematė, kas čia nutiko.

Žinoma, ponia. Ilgai netruksiu, sako moteris.

Ji dingsta kambario gale, kuriame stovi kompiuteriai, saugantys jų visų duomenis – informaciją, kurioje pasaulio kertelėje jie yra ir ką jie ten veikia.

Astrida sapnuoja lauke besiganantį arklį. Laukas nuklotas sudžiūvusia žole, ji pageltusi, o arklio šonuose šviečiasi šonkauliai. Už arklio matyti šachta, ar deganti krūva arklių, ar automobilių. Dangus pilnas juodų dūmų. Pro ją praskrenda paukštis, kurio jau beveik nebėra. Ji mato blizgantį jo akies juodį, žybtelėjusį jam praskrendant. Tai vienas iš paskutinio pasaulyje likusio šios rūšies paukščių šešiasdešimtuko. Astridai po kojomis, išsibarstę po visą lauką, ant geltonos žolės guli žmonės. Jų rankos ir galvos sutvarstytos; kai kur prikibę lašų. Mažas vaikelis tiesia į ją ranką ir sako kažką, ko ji nesupranta. Astrida nuleidusi akis pažvelgia į savo pačios ranką. Joje nėra kameros.

Ji jau beveik miega šiame troškiame karštyje; tada išgirsta, kaip atsidaro ir užsidaro koridoriaus durys, išgirsta, kaip atsidaro jos durys, kaip kažkas įeina į kambarį, ir durys vėl užsidaro.

Ji dedasi mieganti. Tamsoje kažkas yra, bet tasai kažkas nejuda, todėl ji negali būti tikra, bet dabar kambaryje tylu jau tikrai kitaip.

Astrida pažįsta šį kvapą, tokį švarų, kaip gerai išdirbta oda, šiek tiek lyg apelsinų, lyg švarios žmogaus odos, talko miltelių, gal medienos, pieštuko drožlių, ji kvepia kaip ką tik nudrožtas pieštukas.

Prieš krustelėdama ji labai ilgai stovi prie lovos. Jai įsliuogiant lova sujuda. Astrida tebėra užsimerkusi. Ji prisislenka arčiau, pasislenka arčiau Astridos nugaros. Šiltai kvėpuoja Astridai į plaukus, tiesiai jai į galvą. Apsiveja Astridą rankomis – vieną permeta jai per juosmenį, kita per priekį apkabina už peties ir toliau taip pat šiltai kvėpuoja Astridai į kaklą.

Po šiltu kvėpavimu Astrida pajunta savo pačios kaulelius; kvėpavimas toks lengvas ir švarus, kaip prakuros dideliam laužui. Jai atrodo, kad jos širdis užsiliepsnojusi galėtų išlėkti iš krūtinės; t. y. laimė

Įpusėjus pietus, per patį vidurį, kai visi klauso, ji sako: *jeigu ketinate ką nors graužti, graužkite mane.*

Tada ji jam mirkteli, mirkteli tiesiai jam, tiesiog mamos akivaizdoje, tiesiog Maiklo, kuris nieko nenutuokia, akivaizdoje. Graužti! Graužkite mane! Tada mirkteli žvelgdama tiesiai į jį. Magnusas jaučia, kaip džinsuose pakyla jo daiktas, veidą užlieja raudonis, jo širdis – karšta skylė krūtinėje, jam kaista galva, veidas, svyla visas sprandas.

Magnusai, po minutėlės sako mama. Šiandieną tikrai labai nudegei saulėje.

Aha, sako Magnusas. Jis girdi save kažką veblenantį. Jis panašus į kvailą vaiką. Per ilgai buvau saulėje, sako.

Cha! – taria Maiklas, tarsi Magnusas būtų pasakęs kažką labai protinga. Mama sako, kad rytoj jis jau bus gražiai įrudęs. Astrida nieko nesako, ji stengiasi tylėti, kad neatkreiptų į save dėmesio. Magnusas išmano šią taktiką, šito ji išmoko iš jo. Pažvelkite į juos visus. Jie nieko nežino. Prieš minutę jie ginčijosi dėl kažkokio beprasmiško dalyko, dėl to, kad Astrida pametė kamerą, kainavusią daug pinigų. Bet Amber ją užstojo. Štai tokia toji Amber.

Amber = neįtikėtina.

Jis negali pažvelgti į Amber, nes taps dar raudonesnis.

Užuot žvelgęs į ją, žiūri į savo mamą, kuri vėl pasakoja Amber, kaip buvo maža mergaitė. Jo mama čiulbėjo visą vakarą, kaip

vienas tų mažučių paukštelių, kuriuos Vidužemio šalyse gyvenantys žmonės laiko ant langų pakabintuose narveliuose; šie paukšteliai giesmininkai ima čiulbėti tada, kai po pietų arba ankstyvomis pavakarėmis jų narvelius užkliudo saulės spinduliai. *Mes dainuodavome „Man patinka klaidžioti", mes dainuodavome „Kartą susigrūmiau su anyta / Ir įstūmiau ją į sraunią upę, / Bet ponia senoji puikiai plaukė / Ir iškilusi pati mane įtraukė." Mes buvome toji įsprausta tarp štai tokių posakių mergaičių karta. Vieną akimirką klausydavomės kalėdinių giesmių, kitą – jau dainų apie nimfas, piemenis, Floros atostogas, aš, pavyzdžiui, įsivaizduodavau kažkokią merginą vardu Flora, besikraunančią lagaminus ir besirengiančią atostogauti, kai uždainuodavome „Štai ir Floros a-tos-to-gos".*

Cha! – vėl tarstelėjo Maiklas, tarsi būtų nuskambėjęs koks smagus pokštas. Amber alkūnėmis atsirėmusi į stalą. Žiovauja neprisidengdama burnos. Mama = mažas paukštukas, apakintas saulės pamiršęs, jog vis dar tupi narvelyje.

Šitai galvodamas Magnusas pasijaučia kažkaip keistai. Šis jausmas prilygsta lyg ir gailesčiui. Tą patį, nors ir nežinodamas kodėl, jis pajunta Maiklui, sėdinčiam savo vietoje ir labai kruopščiai skabančiam žiedlapius nuo į salotas įmaišytos gėlytės. Tą patį jis pajunta ir Astridai, sėdinčiai greta jo ir sutrikusiai. Bet ne – ji čia. Jai viskas gerai. Bet kažkodėl tas „sutrikimas" juntamas. Jis negali to paaiškinti.

Jis įsideda į burną gabalėlį duonos. Jis norėtų įsimesti į burną akmenį ar šiaip ką nors, ką nors, kas taip greitai neištirptų, kas nepasikeistų vien todėl, kad žmogus turi virškinimo sulčių, kurios viską sumirko, ką nors, į ką jis galėtų susitelkti, kas nesikeistų. Bet akmuo = juvelyrų klubas = jį užlieja apgailestavimas, kylantis iš jo, didžiulis kaip kas? – kaip ant uolos stovintis švyturys, metantis šviesos blyksnį, kliudantį kiekvieną prie stalo sėdintį žmogų. Magnusas turi nusigręžti nuo to, kas apšviečiama.

Jo mama = palūžusi. Kažkoks lyg ir „palūžimas" skamba jos beriamuose žodžiuose, matyti iš jos judesio, kai ji taip nerūpestingai palinksta į priekį sėdėdama prie stalo ir sako, *koks puikus vakaras, buvo tokia puiki diena, kokia puiki vakarienė*. Maiklas = koks? Jo

akiniai pakrypę. Jo kūnas keistai pasviręs. Atrodo pasenęs. Jis atrodo kaip lėktuvo modeliukas, kurį sukonstravo nelabai susikaupęs berniukas, todėl vienas sparnas priklijuotas kreivai, ratukas nepataisomai prilipęs atokiau nuo kitų; netinkamose vietose matosi netyčia nudrėbtų klijų gumuliukai.

Magnusas pažvelgia į Astridą.

Ji taip pat žiūri į jį, tiesiai jam į akis.

Ką? – klausia ji.

Astrida dar nėra visiškai palūžusi. Bet jeigu langas galėtų sviesti pats į save plytą tikrindamas savo stiprumą, būtent taip ji ir pasielgtų – ji save sudaužytų, mąsto Magnusas, o tada pasitikrintų, ar labai aštri, pjaustydamasi savo pačios šukėmis. Visi, sėdintys prie šio stalo, subyrėję į šipulius, kurie nebesusidėlios, į šipulius, kurie neturi vienas su kitu nieko bendra, tarsi būtų iš skirtingų dėlionių, kurias kažkoks pardavėjas sumaišė ir subėrė į vieną dėžę, kažkoks visai nerūpestingas pardavėjas labdaros krautuvėlėje, ar kur tenai, kur iškeliauja mirti pasenusios dėlionės. Tik kad dėlionės nemiršta.

Dabar Magnusui tikrai labai paskausta pilvą.

Ką? – vis dar kartoja Astrida vaipydamasi. Ką? ką? ką? ką? ką? ką? ką? ką? ką? ką? ką? ką? ką? ką?

Astrida, – sako Eva.

Ką? – klausia Astrida.

Amber juokiasi. Juokiasi ir Eva. Liaukis, sako ji.

Liautis ką? – klausia Astrida.

Juokiasi visi, išskyrus Astridą.

Tiesą sakant, aš nieko nepadariau, jeigu, tiesą sakant, kam nors apskritai šitai rūpi, sako Astrida. Tai jis keistas į mane žiūrėjo.

Keistai, Astrida, – sako Eva.

Ką? – klausia Astrida.

Keistai į mane žiūri, – sako Eva.

Aš nežiūriu, sako Astrida. Tai *jis* į *mane* žiūrėjo.

Ne, ne *į mane*, turėjau galvoje tavo pasakymą, sako Eva. Tu pasakei: jis keistas į mane žiūrėjo. O turėtum sakyti: jis keistai į mane žiūrėjo. Paklausk Maiklo.

Amber uždeda delną Astridai ant viršugalvio, o paskui vėl nukelia. Astrida sudrimba kėdėje, pavarto akis, atsidūsta. Būtent Amber sustato viską į savo vėžes. Jeigu ir Amber – subyrėjusios dėlionės šipulėlis, mąsto Magnusas, vadinasi, ji – vis dar sukibę keli gabalėliai mėlyno dangaus. O gal ji – išlikęs ištisas sudėtas dangus.

Idioma, staiga kaip beprotis prataria Maiklas, apžiūrinėdamas ant piršto galiuko padėtą gėlytę. Jis gūžteli pečiais. Subtili, sako. Vėl gūžteli. Amber nusišypso Magnusui kreiva šypsenėle, žvelgdama į jį per stalą, ir jis tegali mąstyti apie plačiai pravertą jos burną, šmėkščiojančią virš jo, šalia jo akių, paskui šalia jo burnos, taip pat pravertos; jis yra priblokštas to, ką daro visas jo kūnas – karštai spaudžiasi tiesiai į ją.

Tu labai tylus, Šventasis. Ką mąstai? – per stalą klausia jo Amber. (Visų akivaizdoje.)

Nieko, sako Magnusas.

Ką konkrečiai apie tai mąstei? – klausia Amber.

Apie ką? – klausia Magnusas.

Apie nieką, atsako Amber.

Visi juokiasi.

Ne, sako Magnusas. Mąsčiau apie, hm, švyturį. Kad ir, jeigu taip nori. Mėginau išsiaiškinti, išmatuoti visą vidinę erdvę kubais, bet tai padaryti būtų išties sunku dėl vis tolyn, e e, vis aukštyn jau viduje besikeičiančio dydžio.

Magnusas tikrai labai labai išraudęs, sako Astrida.

Dieve, taip, mieloji, sako mama purtydama galvą. Ar peršti? Astrida, užbėk į viršų ir atnešk vėsinamąjį kremą. Jis mano kosmetinėje.

Ne, sako Magnusas. Man viskas gerai.

Manyčiau, šįvakar tau tikrai reikėtų juo pasitepti, sako Eva.

Viskas gerai, sako Magnusas.

Atrodo labai skaudžiai, sako ji. Ar nesitepei jokiu apsauginiu kremu?

Amber žvelgia tiesiai į Magnusą, kilsteli vieną antakį. Ji garsiai nusijuokia. Magnusas negali nesijuokti. Juokiasi ir jis. Visų akivaizdoje, vis dar niekam nesusiprantant, niekam nežinant, niekam nė

nepradėjus to aiškintis. Ir vis dėlto, kad ir kaip būtų, jie visi ima juoktis. Jie juokiasi kaip kartu iš kažko besijuokianti šeima.

Amber = kokia?

Jordano kreivės teorema. Kiekviena paprasta uždara kreivė turi savo vidinę ir išorinę pusę. Dvi nuogos Amber krūtys, kabančios jam virš galvos, buvo dvi tobulos varpo formos kreivės. Ji – toras. Jos viduje – lenkta ertmė. Buvo vėlyva popietė. Jis išėjo iš savo kambario. Amber švilpavo stovėdama viršutinėje laiptų aikštelėje, žiūrėdama į lubas, tarsi būtų kokia statybų specialistė, nužengusi iš televizijos ekrano.

Luktelėk čia, pasakė ji. Nenueik.

Sode ji susirado pagalį, kad galėtų atkelti angą į palėpę dengusias dureles. Ji padėjo jam įlipti į palėpę. Prisilaikydama turėklų įlipo paskui jį. Jis pasilenkė ir padėjo jai įsigauti. Čia plikų, neobliuotų lentų grindys. Matosi seno purvo užjuodintas nedidukas stoglangis. Dėžėse daugybė visokiausių daiktų, daug dulkių. Čia net karščiau nei kur nors kitur visame name. Amber nusišluostė į šortus rankas, minutėlei pritūpė ant grindų ir pažvelgė tiesiai į jį. O ką, jeigu čia? – paklausė ji. Jis nesuprato, ką ji turi galvoje. Jis nežinojo, ką dabar turėtų atsakyti. Jam besistengiant ką nors sugalvoti, ji vėl išsmuko pro angą.

Jis pajuto, kaip širdis nukrito į kulnus. Jai išėjus jam pasirodė, kad jis padarė kažką ne taip. Bet ji greitai grįžo ir šmėstelėjo pro durelių angą laikydama lovatiesę, atsineštą iš kažkurio miegamojo.

Turint galvoje nemenką jos amžių, ji buvo gana vikri. Ji vėl prisilaikė turėklo, paskui įsitvėrė jo rankos. Vidun įsigavo basa koja atsispyrusi į sieną. Angos dangtį-dureles užstūmė koja. Atsistojo. Apsidairė tebelaikydama jį už rankos.

Bus gerai, tarė.

Tamsu, pasakė jis.

Ji paleido jo ranką. Bet paskui nusivilko marškinėlius. Jos krūtų galiukai apie spenelius buvo balti. Ji nusimovė šortus. Lygiagrečių postulatas. Neapskaičiuojamas x. Ji vėl paėmė jį už rankos. Uždėjo jo ranką sau ant šlaunies, paskui uždėjo aukščiau. Sąlyčio taškas.

Ji atsegė jam diržą. Jis išsirietė, suformuodamas parabolinę kreivę (apytikriai, $y = x^2$). Ji spustelėjo jį. Jis iššovė lyg kulka.

Paskui ji tarė, gulkis čia.

Daugyba = bendras rezultatas.

Bendras rezultatas = tam tikrų dalių, sudarančių visumą, suma.

Begalybė = niekada nesustoja.

Seka, pasikartojanti reguliariais intervalais kartą, paskui dar kartą, paskui dar kartą, paskui dar kartą, = periodiškumas.

Sankirtos taškas. Ji paguldė jį ant nugaros, pati liko vertikaliai, stačiuoju kampu. Ji pridėjo save prie jo.

Vieną nuostabią akimirką linija, nusitiesusi nuo Amber akių iki jo akių, sudarė neįtikėčiausiai gražų, patį gražiausią pasaulyje nuolydį.

Įeiti į ją – lyg įeiti į bokso pirštinę, arba į kambarį iš pagalvių, arba į sparnus. Magnusas susprogo į milijonus mažų baltų plunksnyčių.

Karštos vasaros palėpės kvapas, jų abiejų kvapas, sumirkęs nuostabiu prakaitu. Tai, kaip jau po to ji pasilenkia prie jo juokdamasi jam į ausį. Jos kūno linkis jai einant, jai kalbant, jai sėdint ir visiškai nieko nesakant, šypsantis jam per stalą po vakarienės, kai daugiau niekas nežino. Jos slaptosios stebuklingosios kreivės.

Amber = angelas.

Palėpėje jie mylėjosi dar tris kartus. Du kartus, kai namuose buvo per daug žmonių, jie paskubomis pasimylėjo sode, už krūmų gyvatvorės (šiek tiek skaudėjo). Kartą Amber atėjo į Magnuso miegamąjį, kai visi jau buvo sugulę. Tai vienas iš geriausių kartų.

Neįtikėtina.

Truputį šokiruoja tas šlapumas. Magnusas nė nenujautė. Kad ir kurį kartą matytų, jį visalaik šiek tiek šokiruoja tai, kad Amber apžėlusi plaukeliais, štai tokiais, ten apačioje. Jam tiesiog nešovė į galvą, kad moterys būna apžėlusios. Na, kai apie tai pagalvoji, viskas aišku ir suprantama. Žinoma, kad jos apžėlusios. Tikriausiai prieš „išeidamos į eterį“, prieš fotografuodamosi ar filmuodamosi

jos nusiskuta naudodamos specialias plaukelius šalinančias priemones. O gal, kaip vyrai ar jaunuoliai, vienos moterys apžėlusios, o kitos – ne. Gal vyresnės moterys apžėlusios. Jis pažvelgia į mamą, einančią per sodą. Jis svarsto, ar ji šalina plaukelius, ar visai jų neturi, ar smarkiai apžėlusi. Jis svarsto, koks tai galėtų būti plotas, skaičiuojant kvadratiniais centimetrais. Ir jam tenka daug kartų sumirksėti, nes jis nebegali aiškiai mąstyti.

Mėginu įkalbėti Šventąjį Magnusą eiti pasivaikščioti į kaimą, pareiškia Amber Evai. Mūsų nebus kokią valandą; tai užtektinai laiko, kad spėčiau jį išprievartauti, o paskui saugiai grąžinti; ar gerai?

Magnusas jaučia, kaip jam nubąla veidas. Vėl atgavęs klausos dovaną, jis išgirsta Evą ir Astridą juokiantis, tarsi, jų manymu, tai būtų labai linksmas pokštas.

Mes stengsimės likti protingai privatūs, toliau kalba Amber. Nesukelsime ant kojų gerųjų kaimo žmonių, bent jau ne šį kartą. Ar ne?

Mhmmm, sako Magnusas nudūręs akis į žemę.

Ar galiu eiti kartu? – klausia Astrida.

Ne, sako Amber. Bet, jei šiandieną būsi gera, rytoj nusivesiu tave pavagiliauti į parduotuvę.

Maloniai pasivaikščiokite, nepakeldama akių sako Eva jiems išeinant. Per toli nenueikite.

Amber = genijus, mąsto Magnusas. Amber = genijus kvadratu, nes ji sumanė susirasti žmogų, turintį raktą nuo kaimo viduryje stovinčios bažnyčios. Nuvažiavusi į Londoną, ji padarė rakto kopiją. Ji – trigubas genijus.

Paskui jie eina tenai beveik kiekvieną dieną. Jiems nė karto niekas nesutrukdė.

Kodėl tu visą laiką segi tą sustojusį laikrodį? – vieną popietę bažnyčioje jis klausia Amber. Jam tarp kojų ant grindų klūpinti Amber ką tik baigė čiulpti jo galiuką, vėl išvariusi jį iš proto. Jai čiulpiant, jis pamatė šmėstelėjusią jos ranką su užsegtu laikrodėliu, visada rodančiu septintą, kad ir kiek būtų valandų. Pavyzdžiui, dabar beveik penkios.

Amber atsiremia į suolą, ranka nusibraukia nuo veido plaukus.

Man reikia nuolat sekti laiką, sako ji.

Taip, bet laikas visada netikslus, sako Magnusas.

Tai tau taip atrodo, sako Amber.

Tada ji siekia kažkur žemyn tąja ranka su laikrodėliu. Tai, ką ji daro, priverčia jį visiškai pamiršti laiką.

Tokiu metu laikas yra niekas.

Paskui jie sėdi kaimo žalumoje, ant kaimo suoliuko. Pro juos eina žmonės. Amber su visais sveikinasi. Ir jie visi su ja sveikinasi, tarsi ją pažinotų. Visi šypsosi. Jie – kaimiečiai. Magnusas nesako Amber, kad juos taip vadina. Dėl kažkokių priežasčių Eva niekada šiurkščiai nekalba apie kaimą Amber akivaizdoje, Maiklas taip pat.

Pažvelk, kokie ilgi jų šešėliai, sako Amber, kai pro juos pravažiuoja du motociklininkai. Ji pamojuoja motociklininkams. Ir jie pamojuoja jai atgal. Magnusas žiūri į keistai mojuojančių rankų šešėlių linkius, krintančius ant kelio dangos.

Žmonės – tik šešėliai, ir nieko daugiau, sako jis.

Žinai, bet juk tu dulkini ne šešėlį, atsako Amber. O jeigu ir šešėlį, tai tam šešėliui visai patinka, nors iš manęs tik tiek ir tėra – šešėlis.

Jis jaučiasi sutrikęs, kad galėjo ją įžeisti. Bet ji neatrodo nė truputėlio įsižeidusi. Paprastai būnant su Amber visada į viską tenka žiūrėti kitaip. Taip pagalvojęs jis akimirksniu tampa drąsus.

Vis dar aptemsta, nors iš tikrųjų būna šviesu, sako jis. Na, kai neturėtų būti tamsu.

Tikrai? – klausia Amber.

Ji susimąsto apie tai.

Užsitęsusi vizija, sako ji. Tikriausiai regėjai ką nors tokio tamsaus, kad šitai dar tebeveikia tavo regėjimą, nors tiesiogiai į tai jau nebežiūri.

Bet kaip? – klausia Magnusas.

Lygiai taip pat, kaip kad būtum pamatęs ką nors per ryškaus, sako ji. Dieve, tu per kvailas, kad būtum toks, iš kurio tikimasi didelio proto.

Magnusas atsisėda. (Situacija = galima šviesa, kaip ir galima tamsa.) Pro juos praeina sena dama.

Kaip šiandien laikotės? – klausia Amber. Karšta, tiesa?

O taip, išties karšta, sako senoji dama. Rabarbarai pražuvo. Porai pražuvo. Snapučiai pražuvo. Visa veja pražuvusi. Tai vis dėl kaitros. O tu – gera mergina, tikra tiesa, visada bažnyčioje, diena iš dienos, o ir jis visada kartu su tavimi. Miela žiūrėti.

Ak, tai ne aš, tai jis man liepia eiti, sako Amber. Žinote, jis – šventasis.

Tu – geras berniukas, geras, sako senoji dama Magnusui. Nedaug berniukų štai taip per atostogas vaikšto į bažnyčią, per savo atostogas. Vieną dieną kas nors gaus gerą vyrą.

O kur jūsų pačios vyras? – klausia Amber.

Aa, taip, mano vyras, jis jau miręs, brangute, sako senoji dama. Turėjau vyrą, turėjau penkiasdešimt šešerius metus, jis buvo geras vyrutis, kol dar vaikščiojo šia žeme, bet dabar jis jau miręs.

Amber lukteli, kol senoji dama gerokai nutolsta, o tada atsigręžia į Magnusą.

Tai vis ta kaitra, sako jam į ausį.

Amber = angelas, nors gal ir ne visai toks, apie kokį Magnusas pagalvojo pirmą kartą pamatęs ją apšviestą vonios kambaryje, kai jis stovėjo ant vonios krašto.

Ji pagavo jį jau krentantį žemyn. Ji nuramino jį. Ji pasodino jį ant vonios krašto. Pakėlusi akis pažvelgė į virš jų kybančią marškinių rankovę, nutįsusią nuo marškinių, užrištų ant sijos. Tada ji atsisagstė šortus, atsisėdo ant klozeto. Ji šlapinosi. Ar angelai šlapinasi? Jis nusuko akis, užsimerkė. Ji šlapinosi ganėtinai triukšmingai. Kai jis vėl atsimerkė, ji jau sagstėsi šortus.

Tu labai mandagus, pasakė ji.

Ji spustelėjusi nuleido vandenį.

Žinai, tau tikrai praverstų išsimaudyti, tarė.

Ji atsuko čiaupus. Iš dušo pasipylė vanduo.

Stokis, paliepė.

Ji atsegė jam džinsų sagutę.

Kur buvai? – paklausė ji. Prie upės?

Ji viską žinojo. Jis atsuko jai nugarą. Jis nusismaukė šlapius džinsus. Išlipęs iš jų atsistojo ant grindų. Vonioje sėdėjo atsukęs

jai nugarą. Ji nuleido dušo galvutę. Prausė jį po dušu. Paskui išmuilavo jam nugarą, krūtinę, kaklą, tada įkišusi ranką išmuilavo aplink kiaušius, aplink jo daikčiuką. Kai ji tai darė, jis gėdijosi pats savęs.

Ji pasukiojo čiaupus, šiltesniu vandeniu nuplovė nuo jo muilą. Tada išmuilavo jam plaukus, išskalavo juos. Užsuko čiaupus. Jis atsistojo. Jis drebėjo. Ji ištiesė rankšluostį. Kol jis atgręžęs jai nugarą šluostėsi, ji atsistojo ant vonios krašto, iškėlė rankas ir nurišo nuo sijos marškinius. Ji nušoko. Nušoko taip lengvai. Prisikišo marškinius prie nosies, tada susuko ir įbruko į džinsus; visą drėgną ryšulį padavė jam į rankas.

Gal rasis švaresnių drabužių, pasakė ji.

Kai jis vėl pravėrė savo kambario duris, dabar jau švarus, švariai apsirengęs, norėdamas patikrinti, ar ji ten tebėra, ar, kaip jam rodėsi, jis ją tiktai išsigalvojo, ji sėdėjo ant viršutinio laiptelio ir laukė jo.

Televizija ištisai transliuoja naujienas apie mirusius Saddamo sūnus. Prieš porą dienų per susišaudymą juos užmušė amerikiečiai. Televizija ir vėl rodo jų nuotraukas, padarytas vos juos nužudžius. Paskui rodo nuotraukas, kurias amerikiečiai padarė juos nuskutę, kad jie būtų panašesni į tuos, kas ir turėtų būti, kad jie atrodytų taip, kaip atrodė tada, kai dar buvo atpažįstami. Nuotraukos, darytos vėliau, įrodo, jog tai – tikrai jo sūnūs.

Tai lūžio momentas, sakoma per televiziją. Šitai nulems karo baigtį; dabar karas baigsis per kelias savaites.

Magnusas žiūri į ekrane rodomas mirusių veidų nuotraukas. Jie buvo tironai = įvairiausi kankinimai, prievartavimas, sistemingas ar atsitiktinis žudymas. Įprastas žmogus turi apie šimtą milijonų neuronų. Žmogus = ląstelė, kuri pasidalija į dvi, paskui į keturias ir t. t. Tai vis dauginimasis arba dalijimasis.

Žmonės per televiziją kalba be galo. Pakalbėję apie mirtis, kalba apie vyriausybės populiarumą, per kokį nors televizijos kanalą surengtą apklausą telefonu, paskui reportažas apie dabartinį vidurio Anglijos politinį susisluoksniavimą, po nužudymų peršokama prie

pašalpų. Jie dažnai vartoja žodį „vidurinis“. Parama viduriniajai klasei. Nerandama vidurio. Dabar – kitos naujienos: kilo naujų neramumų Vidurio Rytuose. Magnusas galvoja apie Amber vidurį – jos liemenį, jos pilvą, kaip ji kvepia vašku, tirpstančiu ant įšilusio vaisiaus, kaip bučiniai atsiduoda akvariumu.

Taigi, kaip galėtų džiaugsmingai patvirtinti bet kuri madinga pašėlusio septintojo dešimtmečio katytė, sako moteris iš televizijos ekrano, galima būti stilingam ir sulaukus savo paties pašėlusio septintojo dešimtmečio, nes tai, apie ką seniau galvodavome kaip apie vidutinį amžių, šiandieną beveik neatpažįstamai jaunatviška!

Televizijos ekrane pasirodo Micko Jaggerio nuotrauka. Pašėlęs septintasis dešimtmetis, skelbia užrašas.

Magnusas neramiai sukruta sėdėdamas ant sofos. Jis atsistoja, spusteli nuotolinio valdymo pultelį. Televizorius paklusta, išsijungia. Tačiau kambarys tiksėdamas ir toliau sukasi aplinkui.

Jis eina į kaimą. Nuėjęs apeina visą kaimą aplinkui norėdamas pasižiūrėti, kiek tai užtruks laiko.

Užtrunka keturiolika minučių.

Apeina aplink užrakintą bažnyčią.

Maža parduotuvėlė ir paštas uždaryti. Langinės nuleistos.

Grįždamas atgal į namą stabteli prie ilgo pastato. Jam atrodo, kad jau yra čia buvęs. Tada jis aiškiai prisimena: jis remiasi į sieną; mėgina išsivemti; išeina vyriškis; vyriškis piktas; rėkia ant jo, šiurkščiai pastato jį ant kojų; pro langą į jį žiūri žmonės.

Magnusas peržengia žemą sienelę, juosiančią pastatą, ir patenka į tuščią automobilių stovėjimo aikštelę. Iš namo fasado matyti, kad pastatas – tai senovinio stiliaus bingo salė. Tai vienas didžiausių iš gyvenamųjų kaimo statinių. Tikriausiai kadaise buvęs labai svarbus kaimo gyvenime, bet dabar atrodąs ganėtinai apšiuręs.

Du dažytojai perdažo statinį iš išorės. Jie dažo jį dar balčiau. Juntamas stiprus dažų kvapas, o pro jį – maisto kvapas. Statinys panašus į kažkokį restoraną. Nieko keista, kad tasai žmogus išėjo ant jo rėkti, kai jis rengėsi vemti jo restorano kieme, tiesiai priešais pietaujančius lankytojus.

Magnusas prisimena save tą vakarą – ant žemės susmukusį palūžusį berniuką.

Jo mama palūžusi. Maiklas palūžęs. Magnuso tėvas, tikrasis jo tėvas, palūžęs, skilęs į tokias smulkias atplaišas, jog, tarkime, jeigu jis dabar eitų pro Magnusą, savo sūnų, sėdintį apgriuvusioje kaimo autobusų stotelės pašiūrėje, Magnusas jo nepažintų. O jis nepažintų Magnuso. Visi palūžę. Žmogus, turintis restoraną, – palūžęs žmogus. Magnusas prisimena jo riksmą. Ir tie du dažytojai palūžę, nors tokį dalyką ne visada gali pasakyti vos užmetęs akį. Turėtų būti palūžę, nes, kaip Magnusas gerai žino, visame pasaulyje visi yra palūžę. Žmonės, kalbantys per milijonus viso pasaulio televizijų, visi palūžę, nors atrodo ganėtinai sveiki. Tironai taip pat palūžę, kaip ir tie, kuriuos šie palaužė. Sušaudyti, subombarduoti ar sudeginti žmonės palūžę. Lygiai taip pat palūžę ir tie, kurie šaudo, bombarduoja ar degina. Visos tos merginos kasdieniuose internetiniuose kambariuose, pasauliniame žiniatinklyje, be paliovos palaužiamos. Visi žmonės, „išsikviečiantys" jas tam, kad į jas pasižiūrėtų, taip pat palūžę. Nesvarbu. Visi žinantys pasaulio žmonės ir visi nežinantys pasaulio žmonės. Viskas kaip ir palūžę – žinojimas, nežinojimas.

Amber palūžusi: graži, tviskanti šukė iš jūros dugno, stebuklingai išplauta į tą patį krantą, kuriame pasirodė gyvenąs ir Magnusas.

Pro Magnusą automobiliu pravažiuoja kažkokia moteris. Ji pažvelgia į jį. Net keista, kiek daug vyresnio amžiaus moterų į jį atsigręžia. Akimirką jis didžiuojasi, kad žino, ką reikia daryti, nes to jį išmokė Amber.

Bet paskui jis suvokia, jog tai viso labo buvo valytoja, dirbanti jų vasarnamyje. Ji žiūrėjo į jį, nes atpažino.

Jis matė ją stovinčią ir purškiančią ant medienos valiklį, vienkartine, citrinos aromatu suvilgyta šluoste trinančią indaują.

Aš kai ką palaužiau, sako Magnusas Amber tą vakarą, kai jie eina į bažnyčią.

Na? – klausia ji. Ir?

Ji šitai pasako geraširdiškai. Ir ima sagstyti jam sagutes.

Taigi.

Dabar jau kitas vakaras. Šešėliai lauke ištįsę. Visi poilsio kambaryje. Amber kažką daro jo mamos keliui. Jo mama suteikia Amber informacijos apie prancūzų impresionistą Edgarą Degas. Magnusas svarsto, kam mamai taip reikia viską pasakoti Amber, tarsi ši nieko nežinotų, tarsi Amber būtų buvusi kvaila ar neišprususi žmogysta. Ir Maiklas taip pat – visada ką nors cituoja, tarsi instruktuotų ją. Amber žino daugybę dalykų beveik apie viską. Beveik nėra to, ko ji nežinotų. Jis diskutavo su Amber apie tai, jog šviesa yra iš dalies dalelytė, iš dalies banga, apie laiko kryptį, apie tai, jog bėgant laikui kai kurios minutės būna trumpesnės, nors mes to ir nepastebime, nes dar nemokame to pastebėti. Amber viską žino apie egiptiečius, senovės kretiečius, etruskus ir actekus. Ji išmano automobilių elektroniką, saulės spinduliavimą, anglies dvideginio ciklą, filosofinius dalykus. Ji puikiai išmano apie vapsvas, kurios suleidžia nuodų kitiems vabzdžiams ir paralyžiuoja juos, kad pačių vapsvų lervos galėtų maitintis vis dar gyvais padarais. Ji viską išmano apie meną, knygas, užsienietiškus filmus. Vieną popietę palėpėje ji visą amžinybę jam pasakojo apie tokį airių dramaturgą, kuris, prikišęs ausį prie grindų plyšio nuomojamame kambaryje klausėsi virtuvėje esančių žmonių pokalbio, kad paskui savo pjesėse galėtų pavartoti tų žmonių šnekamosios kalbos intarpus.

Dabar Amber klūpo ant grindų priešais jo mamą, o mama postringauja Amber ir toliau, iš tikrųjų ji postringauja visam kambariui, tarsi kambarys niekada nebūtų girdėjęs apie prancūzų impresionizmą, apie tai, kokios gražios Degas arklių skulptūros, kokios gyvos atrodo Degas šokėjos. Ji pasakoja apie tai, kaip prieš mirdamas Degas paliko nurodymus, kad jo skulptūros, kurios dažniausiai buvo nulipdytos iš molio, o kartais išdrožtos iš jo teptukų kotelių arba net ir suformuotos iš Degas virtuvėje susikaupusių riebalų, jokiu būdu nebūtų išlietos iš bronzos. Jis norėjo, kad jos sunyktų. Mama sako, jog Degas norėjęs, kad jo skulptūros patirtų visą gyvenimo ciklą. Bet po Degas mirties jo įgaliotinis nepaisė jo nurodymų. Galiausiai jo įgaliotinis išliejo skulptūras iš bronzos. Mama mėgina pradėti diskusiją apie tai,

ar moraline prasme taip elgtis buvo teisinga, ar netinkama. O Amber vis švelniai trina mamai kelį, sukdama ratukus pagal laikrodžio rodyklę.

360 laipsnių – tai absoliutus Žemės sukimosi aplink Saulę kampas, mat piemenys, kurie ir buvo pirmieji astronomai, tikėjo, kad metuose iš viso yra 360 dienų.

Kita vertus, iš esmės, kitaip jų ir nebeturėtume, sako mama. Jeigu jo įgaliotinis nebūtų godus, pasaulis būtų praradęs didelį meną.

Magnusas stebi Amber ranką. 360. 360. 360.

Jo daiktas krusteli.

Ji liaujasi sukusi ratus. Ji ima spūsčioti tam tikras vieteles po jo mamos kelio girnele.

Ar dabar kiek geriau? – klausia ji.

Mama linkteli, lyg ir nebūdama tuo tikra.

Tarsi iš niekur Magnusą užplūsta meilė mamai, mieguistai viską nuo sofos stebinčiai seseriai, popierių šiugždenančiam prie stalo sėdinčiam Maiklui. Jis net myli Maiklą. Maiklas – visai nieko. Tą pačią akimirką Magnusas suvokia, kad, jeigu tik leistų kam nors sužinoti, jog jis apskritai ką nors jaučia, visi daiktai išlakstytų į šipulius, subyrėtų visas kambarys, tarsi suveikus detonatoriui.

Yra dalykų, apie kuriuos kalbėti negalima, nes žinoti juos sunku. Yra dalykų, nuo kurių, sužinojęs, nebegali pabėgti. Apskritai labai sunku ką nors žinoti. Kaip kad jo mama apsėsta visokių bjaurių dalykų, kadaise nutikusių kitiems žmonėms; visos tos knygos apie holokaustą, sukrautos į krūvą jos kabinete namuose... Nes ar paskui gali vėl gerai jaustis? Ar paskui gali to nebežinoti?

Sakykime. Ar jo mama nekalta, kad nežino, ką jiedu su Amber kiekvieną popietę veikia bažnyčioje? Ar Astrida dėl to nekalta? O Maiklas? Kokio pobūdžio šis nekaltumas? Ar jis geras? Ar nekaltumas ir yra ko nors nežinojimas? Paimkime kraštutinį pavyzdį. Ar gerovės valstybėje kas nors gali jaustis nekaltas, jeigu paprasčiausiai nieko nežino apie visus tuos nuo holokausto nukentėjusius žmones? O gal tai tik naivu ir kvaila? Galiausiai kokia iš tokio nekaltumo nauda?

Magnusui atrodo, kad nėra jokios naudos, nebent kas nors panorėtų jaustis galingesnis už ką nors kitą tik todėl, kad vienas žmogus žino tai, ko nežino kitas.

Ar gali vėl kada nors tapti nekaltas? Nes ten, palėpėje su Amber, arba po senu mediniu bažnyčios stogu, tankiai alsuodamas dulkėtu oru – apglėbtas, suspaustas, ištiesintas, paskui vėl jos išriestas – Magnusas nė negali patikėti, kaip gerai gali jaustis, koks švarus gali būti net tada, kai apie save žino tiek daug siaubingų dalykų, net tada, kai veik nieko nežino apie tai, ką iš tikrųjų daro Amber, arba ką daro jis, arba ką daro jie visi; kaip ten bebūtų, tai nekalta. Tiesą sakant, teisingas ir atvirkščias variantas.

Jis nori, kad jie visi, visi šiame kambaryje esantys žmonės, žinotų apie jį viską. Esama vieno iš tiesų blogo dalyko – jie nieko nežino.

Bet viena iš priežasčių, dėl kurių šis kambarys vis dar šiaip taip, nors ir aplūžęs, laikosi, yra ta, kad jie nežino.

Štai jo mama postringauja kažką Amber. Štai nesiklausanti Amber, laipsniuojanti 360 laipsnių jos kelį. Visa ko centre – Amber, tarsi kokia ašis, laikanti dabar juos visus šiame kambaryje, leidžianti viskam suktis ir toliau, sulaikanti, kad visa tai neišlėktų į niekinius sprogimo šipulius, galinčius pažirti į tolimiausius pažįstamos visatos kampelius.

Amber negailestinga Astridai. Ji neįtikėtinai šiurkšti kalbėdama su Maiklu. *Tarsi man nors kiek rūpėtų tavo suknista nuomonė apie knygas.* Jai nuobodu klausytis mamos, ir ji nesistengia to slėpti. *Aha, aha.* Taigi: Astrida netekusi galvos. Maiklas kaskart atrodo vis ryžtingesnis. Mama vis labiau nori iškelti dienos švieson žinotinas „įdomybes". Visa tai primena magnetinio lauko demonstravimą. Tarsi stebėtum, kaip veikia saulės sistema.

Paties Magnuso atžvilgiu, Amber = tiesa.

Amber = viskas, ko jis nė nebūtų pamanęs įsivaizduoti sau, kaip įmanomą dalyką.

Jis prisimins šitai visą gyvenimą – prisimins, kaip prarado nekaltybę, kaip visko išmoko, kaip viską sužinojo iš vyresnės moters; šitai būtų galėję nutikti kokiam nors berniukui iš klasikinio romano,

bet dabar iš tikrųjų nutiko būtent jam; jis galės apie tai kam nors papasakoti prie alaus bokalo, kokioje nors ramioje aludėje, pasirėmęs ant baro; jis kalbės tyliai, sujaudintas prisiminimų, kai bus daug daug vyresnis, kai bus į trečią, o gal ir į ketvirtą dešimtį įkopęs vyras.

Magnusas įlipa į traukinį, važiuojantį į Noridžą. Iš ten traukiniu važiuoja į miestą, kuriame yra universitetas, į kurį kadaise ketino stoti.

Jis prašo taksisto nuvežti jį iš stoties į biblioteką. Bet biblioteka, į kurią per klaidą, o gal dėl to, kad jis atrodo visai kaip studentas, jį nuveža taksistas, – tai centrinė universiteto biblioteka, iš kurios jis negali imti knygų, nes nėra universiteto bendruomenės narys. Milžiniškame vestibiulyje, kvepiančiame blizginamųjų medžiagų mišiniu, prie kompiuterių stalo sėdintis žmogus su Magnusu kalbasi kaip su silpnapročiu vien todėl, kad šis to nežinojo. Na, viskas aišku. Tik silpnaprotis galėtų tikėtis ko nors daugiau.

Miestas toks gražus, visur pilna filmuojančių turistų. Jis grįžta į miestą per turistais apkrautą tiltą. Stebi, kaip jie filmuoja gražias geltonų akmenų sienas, kolegijų, į kurias jis kadaise ketino stoti, fasadus. Kai jis nueina į miesto turgų, susitaršiusi mergina, prie prekystalio pardavinėjanti skrybėles, pasiūlo jam nueiti į kitą viešąją biblioteką, esančią už kelių lyg ir savivaldybei priklausančių pastatų, netoli keliaaukštės automobilių stovėjimo aikštelės.

Viešojoje bibliotekoje keistai atsiduoda žmonėmis. Net laiptinėje kvepia žmonėmis.

Žinynų skyriuje, kuriame daug nenuolatinių bibliotekos lankytojų (senų žmonių, varganai atrodančių žmonių, bedarbiais atrodančių žmonių, užsieniečiais atrodančių žmonių), besinaudojančių kompiuteriais ar laukiančių eilėje, kad galėtų tais keliais kompiuteriais pasinaudoti, vienintelė jam naudinga knyga – leidyklos „Penguin“ išleistas *Šventųjų žinynas. Magnusas iš Orknio. Mirė Egilsėjuje, 1116 m. balandžio 16 d. Šis Magnusas buvo Erlingo, vieno iš Orknio salų valdovų, sūnus. Kai Norvegijos karalius Magnusas Basakojis įsiveržė į Orknį, Magnusas Erlingo Sūnus rado prieglobs-*

tį pas Malkolmą III iš Škotijos ir sakoma, kad kurį laiką gyveno vyskupo namuose. Po Magnuso Basakojo mirties jis grįžo į Orknį, kurį tuomet valdė jo pusbrolis Haakonas; galiausiai Haakonas pasalūniškai nužudė Magnusą saloje, kuri vadinosi Egilsėjus. Galų gale Magnusas buvo palaidotas Kerkvolo katedroje, pastatytoje jo garbei; jo vardu pavadintos ir kitos bažnyčios. Jis šitaip pagerbtas todėl, kad buvo pelnęs doro ir dievobaimingo žmogaus vardą, bet nėra aiškios priežastys, dėl kurių jį reikėtų vadinti kankiniu. Yra ir kitų šventųjų, turėjusių Magnuso vardą; dauguma jų buvo kankiniai, bet apie juos visus mažai kas žinoma.

Magnusas dar kartą perskaito šią pastraipą, bet ne todėl, kad norėtų sužinoti visą istoriją, kurios, šiaip ar taip, yra ne kaži kiek, ir tai truputį apmaudu, nes jis atvažiavo tokį kelią specialiai, kad šitai surastų. Tačiau jam paaiškėja, kad jį nepaprastai apžavėjo vienintelis žodis. Tasai žodis – ir.

Dorybė *ir* dievobaimingumas.

Jo vardu pavadintos *ir* kitos bažnyčios.

Ir sakoma, kad jis gyveno.

Tai toks paprastas, toks esminis žodis.

Jis varto šventųjų knygą žvilgsniu sustodamas prie atsitiktinių sakinių.

Išlieka tik kai kurių asmenybių ir vietovių vardai. Reikėjo tikėtis, kad jam bus priskirti ir gebėjimai daryti stebuklus; jo kaip stebukladario reputacija nuolat stiprėjo. Ji viešai sudegino savo drabužius ir brangenybes, ir paskui buvo priimta į vienuolyną. Vietovėje, pavadintoje Dokiumas, jis ir jo bendrai buvo sučiupti pagonių fryzų ir užmušti. Vis dėlto negalima tvirtai tikėti pasakojimu, kad atstumtasis jos gerbėjas įrodė ją esančią krikščionę ir stebuklingai išgelbėjo nuo viešnamio ir mirties ant laužo. Šios istorijos, vėliau tapusios nepaprastai populiarios, niekas nebuvo girdėjęs iki septintojo amžiaus, ir niekas negalėtų įrodyti, kad šitai yra kas nors daugiau nei fantazijos vaisius.

Prie bibliotekos keli darbininkai ar statybininkai pneumatiniu grąžtu ardo kelio dangą. Bibliotekoje nenuolatiniai skaitytojai vis dar laukia eilėje prie kompiuterių.

Bibliotekoje nenuolatiniai skaitytojai tebelaukia eilėje, *ir* prie bibliotekos keli darbininkai naudodamiesi dideliu oro slėgiu ardo akmenį ar skaldą.

Oras *ir* akmuo! Žodelis *ir* – mažutė deguonies kulka. Ir Magnusas, atvykęs į šį išminčių miestą pasiskaityti apie savo bendravardį, išsiaiškinti pravardės, kurią jam suteikė labai didelę patirtį turinti vyresnio amžiaus moteris, leidžianti kiekvieną vasaros popietę gundydama jį ant medinių senos bažnyčios suolų, išsiaiškinti krikščioniško vardo, kurį jam suteikė tėvas, kurį jis vos beprisimena, kuris jam, tiesą sakant, nė velnio nerūpi (nors mažoji jo sesutė daug stipriau jaučia šio emocinio ryšio trūkumą), staiga pasijunta pakilęs aukštai kaip aitvaras, vėl kvėpuojantis visais plaučiais, tarsi ilgai buvo sugrūstas į kokią nors mažą, tamsią, dusinančią erdvę ir nieko neišmanė apie šį trumputį žodelytį.

Ir?

Ir, garsiai ištaria Magnusas.

Tikriausia jis tai ištarė per garsiai, nes keli eilėje laukiantys žmonės atsigręžė ir pasižiūrėjo į jį. Žmogus prie arčiausiai stovinčio kompiuterio į jį spokso. Prie žemo staliuko sėdinti bibliotekininkė pakelia akis, tarsi Magnusas galėtų sukelti kokių nors nemalonumų.

Magnusas užverčia knygą ir pažvelgia bibliotekininkei tiesiai į akis. Jis svarsto, ar jai patinka. Svarsto, kokia ji galėtų būti lovoje. Pirmą pasaulyje skaičiavimo mašiną 1640-aisiais išrado Pascalis, tuo metu neturėjęs nė dvidešimties, išeidamas iš bibliotekos taria sau Magnusas.

Grįždamas į stotį švytinčio miesto gatvėmis, Magnusas visą kelią švyti. Pakeliui jis sustoja giliai įkvėpti, įtraukti vasariško oro, bet sustoja tik minutėlei, nes, jei pastovės kiek ilgėliau, po pietų bažnyčioje neberas Amber. Na, jeigu ji ten yra. Na, jei ji ten pasirodys. Tiesą sakant, jis galėtų stabtelėti ir ilgesniam laikui, tiesiog kiek ilgiau pastovėti. Gal jis pavėluos į traukinį. Galbūt Amber lauks bažnyčioje, ir šiandieną nepasirodys būtent Magnusas.

Jis sustojo po prie parduotuvių pasodintu medžiu. Tai tik niekuo neišsiskiriantis medis. Niekuo neišsiskiriantis medis ir Magnusas.

Dabar Magnusas aiškiai pastebi, kad medžio lapai prikibę prie šakelių, o šakelės prikibusios prie šakų, tos šakos – prie dar didesnių šakų, o šios – prie medžio kamieno, kamienas – prie šaknų, o šaknys įsitvėrusios žemės. Šioji rūšis susijusi su kitais šios rūšies atstovais ir su kitais medžiais, susijusiais pagal rūšį, ir su kitais medžiais todėl, kad jie yra medžiai, ir su kitais augalais bei gyvais padarais todėl, kad ir jiems būdinga fotosintezė = maistas, suakmenėjusios iškasenos, svarbios tiek praeičiai, tiek dabarčiai: jeigu yra praeitis ir dabartis, vadinasi, tikriausia (neabejotinai tikėtina) bus ir ateitis; ir ateities samprata, ir Magnusas, ir visa kita.

Tikrai lyja. Jie girdi į bažnyčios stogą barbenančius lašus. Magnusas pasakoja Amber, ką Wittgensteinas sakė apie lietų, jog nėra prasmės mėginti suskaičiuoti atskirus lietaus lašelius, o teisingas atsakymas į klausimą, kiek iš tikrųjų tų lašelių yra, nebūtų koks nors tikslus skaičius; tiesiog jų yra daug. Matematikoje, aiškina Magnusas, teisingas atsakymas kartais būna sąlyginis. Tam tikra paklaida toleruotina. Tai ne tas pat, kaip suklysti.

Teisingai, sako Amber. O sinusai, jei neklystų, jei nenusidėsiu pasakiusi, lygūs įžambinės ir statinio priešais 30° kampą santykiui, ar ne?

Ee, taip, sako Magnusas. Teisingai. Tik reikėtų tarti „sinusas".

Akimirksniu jam pasidaro apmaudu, kad ji tiek daug žino iš to, ką jis žino. Be to, ji dar ir ironizuoja, nors jis aiškiai nepagauna, kur ir kokia čia ironija.

Jis truputį krusteli, kad jam būtų patogiau jos glėbyje; bažnyčioje tvyro pelėsių kvapas, į stogą barbena lietus (leistinai neritmingai); jo galva padėta ant senienomis atsiduodančios pagalvėlės, skirtos priklaupti; jiems virš galvų matyti išlinkę mažų vargonėlių vamzdžiai, tik reikėtų pakreipti galvą kairiau nuo Amber; ant sienų, specialiuose dėkliukuose, matyti atvirkščiai sukišti apdriskę kartoniniai numeriai, skelbiantys, kokia tvarka giedoti giesmes per dievai žino kokias mišias – ar jau laikytas praeity, ar tas, kurios dar tik bus laikomos ateity, o gal ir per vienas, ir per kitas, kas žino? 7. 123. 43. 208. Jis svarsto, kokios tai giesmės. Priešpietes, popietes,

vėlyvas popietes kartu su Amber praleidęs bažnyčioje, jis žino, jog žmonės, pasirinkę atitinkamas giesmes, palieka numeriukus, tvarkingai sudėtus į kartonines krūveles, sužymėtas skaičiais 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0, po priekyje esančio suolo atbraila. Jam pažįstamas bažnyčios vidaus ir išorės skonis ir kvapas, pažįstamas senų suolų rudumas, sienų baltumas, sakyklos baltumas ir rudumas. Paskutines porą savaičių jis nieko nematydamas tiek daug kartų skaitinėjo užrašus ant bažnyčios sienų pakabintose atminimo lentelėse, skirtose jau mirusiems dvasininkams. Dabar jis žino, kodėl žmonės vaikšto į bažnyčią. Apskaičiuoti nesudėtinga, bet turi tuo tikėti. Nes kam = 0?

Manyčiau, tu man labiau patinki tamsesnis, sako Amber. Gal galėtum truputėlį prigesti?

Magnusas nė nenutuokia, ką ji nori tuo pasakyti, bet linkteli ir įsikniaubia veidu jai į petį, o paskui ir toliau skaičiuoja mintyse. 0 = neutralus sudėties atžvilgiu, todėl 0 + a = a. Pavyzdžiui, 0 + 1 = 1; ir tik tiek tereikia žinoti apie 0 – ne tai, ką jis reiškia, apskritai ne tai, kas tai yra, o tik faktą, jog jis paklūsta tam tikroms duotoms taisyklėms.

Jis jaučia, jog Amber darosi nuobodu, ji ima snūduriuoti. Paskui tiesiog fiziškai užsirita ant jo ir ima jį skubinti. Jis pažvelgia jai į akis. Jis juda kilimo kampu. Vėl pajunta, kaip jam sustangrėja. Taigi po akimirkos jie vėl ims tankiai alsuoti ir bejėgiškai kartotį tą patį, kaip visada; jis nė nenutuokė, jog tasai alsavimas iš tikrųjų yra vienas žodis, tas pats iškvėpiamas ir įkvėpiamas žodis, vėl ir vėl, iškvėpiamas ir įkvėpiamas:

ir

ir

ir

vidury eilinės Norfolko nakties Maiklas pakilo lovoje. Eva miegojo. Buvo tylu aplinkui, labai ramu, didžiai proziška, apgaulingai įprasta – visai taip pat, kaip ir kitąnakt. Bet kažkas keista viskam nutiko, kažkas, kas atsliūkino kaip katė, minkštai, aksomiškai, niekinamai. Viskas pakito. Viskas dabar rimavosi. Taip, ab po ab, o paskui – cd po cd, ef ir gg... Kadangi mokė visą dieną šio dalyko, ir pats, tarsi susistygavęs, šitą radijo dažnį pagavo:

Maiklo pasaulis soneto ritmą įgavo.

Niekinamai kaip katė ir t. t. – iš tikrųjų ne visai tai, kas dedasi. Nokautuotas sunkiasvorio. Peršauta krūtine. Uolūs chirurgai atveria jam pasąmonę lyg išgaubtą krūtinės ląstą. Širdis – prasiskleidusi gėlė, gražiais vainiklapiais, plakanti, simetriška. Šokas, karštis ir menas nusvilino jam odą, ir paskui jis buvo padengtas šarvais – gavo naują *aš* ir šešis naujus pojūčius, naują liežuvį, galintį kalbėti tik pentametro eilutėmis, ir protą, galėjusį prisiekti, jog viskas – tik poezija ir simboliai:

mergaitė Amber žengia pro duris,
ir viskas skamba kaip nauja giesmė.

Amber* – egzotiškasis fiksatorius. Amber išsaugo dalykus, išlikti neturėjusius. Amber leidžia gyventi pasmerktiesiems per amžius. Amber praeitimi apdovanoja dalykus pasitaikiusius. Amber gali nešioti kaip amuletą. Čigonai į gintarą žvelgdavo lyg į krištolo rutulį. Žvejai žvejoti gintaro menkais tinklais į vandenynus plaukdavo.
(Amber koridoriaus sutemoj
praėjo pro Maiklą, tarsi nė nebūtų jo, tarsi nepradėtas
jis, niekio gabalas.)
Graikai ir romėnai tikėjo, kad gintaras gaunamas
iš laukinės lūšies myžalų. Švytėjo ji,
kietėjo, tobulėjo veikiama kaitros ir laiko.
Katės šlapimą teikiančiu palaimą visur laiko!

* *Amber* – angl. „gintaras". (*Vert. past.*)

Ar Amber akys tikrai panašios į saulę?
Klausykite, jos peršvietė jį – tarsi Lee
Millerio / Man Ray'aus apšvietimas.
Jis sušvyti, vos tik į jį pažiūri ji.
Jis švyti kaip skraidantis jonvabalis tamsoje, o paskui
kaip fejerverkų šokis, kuriame
išryškėja jos vardas ir žodžiai „Aš myliu". Maik
las tokius pakilius jausmus išpursloja truk
čiodamas ir blykčiodamas, nors pastebėti ir sunku jai, nes ji pati tokia šviesi,
jog šviesuliai kiti jai šviečia menkesne šviesa.
Nes ji – pati šviesa. Amber, per pasaulį einanti,
pasaulį apšviečia, pasaulį paima ir sukuria,
o be jos pasaulis tamsybėn nugarma.

Bet sonetai neturėtų būti tokie velniškai vienpusiški.
Jie turi implikuoti bent jau dialogą. Jis pastebėjo,
kad niekas nieko neatsako. Niekas. Maiklas nieko neįtikinėjo,
su niekuo nesiginčijo, tik su savimi pačiu, jis žvalgėsi
stebėdamas šeimą, kuri ne jo,
ir matė daugybę išblukusių spalvų, paskui jis sėdo
į savo automobilį, spoksojo į tuščią lauką – dar nedirbtą,
akmenuotą, bespalvį, kaip jis pats; sėdėjo kaitroje
stebėdamas, kaip viskas džiūva. Jis – toks mulkis.
Jam buvo pažįstamas jos galvos kryptelėjimas, jos rankos, juokas.
Jis suvokė, jog niekada nedulkins jos.
Jis suvokė, jog niekad neturės jos.
Jis – pats paprasčiausias vyrukas.
Nukreipė akis nuo smėlio į stiklą, o paskui sudužo.

Į šipulius sutrupinta mozaika, milijonai gabaliukų – tai
jis,ir neįmanoma sudėti piešinio
iš naujo . Viršus,kraštas,šonai, skeveldrėtas
aš,ir viskas panašu į,į užtrenkiamą langą –
į byrančius stiklus, tik pažiūrėk ! ir, po velnių,
ant akmenųmatyti basos kojos,
nors ir nepastebimos – girdėti trenksmas,
a ? ką ? tie gabaliukai žmoguje,smulkios
detalės,širdis,o vietoj odos – skudurai .
Tariesi jau esąs kitoks ? tikrai ? žinai,mozaika –
tai iš gabaliukų. Ar tie, kurie mozaiką
kūrė,norėjo padaryti iš jų ką ? sujungti
juos į visumą ? tikrai ? norėjo ? į visumą
(sueižėjusi siela nesuprasto įsimylėjėlio) .

Šlapimas išdidžios katės visur.
Šeima, kurios
nebuvo, aižo sielą.
Ir apgaulingai iškreipti daiktai, kurių nėra, dabar jau pasmerkti.
Čigonai uolūs jau
sulipę
jo
automobilin
duoda ženklą.
O
amuletas tik apsunkina kilimą.
Ir laukas gėles.
tuščias primena
TOKIA ŠVIESI širdis
triukšmingai atsivėrė.
Pasaulį užėmė naujasis *aš* – s u s k i l ę s.
Niekas. N ė v i e n a s.
Širdies skuteliai, duženos, aptrauktos metalu nė vienas
neatsakė.
Kažkur giliai užgimusi
nauja kalba ap temdė šį pasaulį.
Jis suvokė, jog šitaip negalės.
Sonetas, taip gražiai skambėjęs, subyrėjo.
Ir struktūra visa tamsi savaime.
Poezija po jos – tarytum peršviesta.

Velniop poeziją. Velniop knygas. Velniop ir meną. Velniop gyvenimą.
Velniop ir Norfolką. Velniop jo darbą ir jo žmoną.
Velniop tuos paauglius, besidedančius visažiniais.
Velniop merginą, einančią koridoriais.
Mylėti ir išdulkinti – o kas iš to?
Dalyt ir gaut atgal – o kas iš to?
Ar knygoj nors vienoj tu prasmę rasi?
O kas yra prasminga, ar suprasi?
Ar būna virpesių, išaugančių į kirtį?
Ar būna rimų, gulančių į meilės viltį?
Ar galima sutramdyti atodūsį?
Ar tu žinai, kur popdaina suranda atilsį?
Ar gali būti mergina, kuri o niekad, niekada?
Ar gali būt arterija tokia, kuri tampri liks visada?
Ar iš tiesų širdis knis protą, nuodėmėm kuprotą?
O nuostabus Shakespeare'as liks lyg e. e. cummingsas galvotas?
Ar pabaiga ir bus sonetiškai bergždžia?
Shakespeare'ui teks, kaip visąd, Don Žuano vien dalia?

Ėjo Maiklas į kaimą pasivaikščiot.
Nieko keista, pramoga šauni –
Juk atostogos, žingsniuoji nusiteikęs,
t. y. atsipūtęs, nuotaika puiki.
Ir prisėdo jis prie bažnytėlės –
buvo šokiruotas mirtinai.
Dulkinos viduj kažkas, galingai ėmės,
Maiklą erzino tokie garsai.

Šie garsai docentui Smartui nepatiko,
jie prilygo prakeiktoms ožių dainoms.
Sartre'o žodžiais tariant, o gal kito,
tragiška lemtis grasina toms poroms,
kurios medų kopia lyg iš tyko,
kai kiti negali, paslapčiom.
Maiklas jau pavargo nuo prastų eilių, seklios kalbos,
Gal tai amžiaus krizė veda iš galvos?

Maiklas liūdi tyliai susimąstęs,
kas nutiko Norfolke, atostogų metu.
Uraganas praūžė, duris užvarstęs, aišku visa tai kaip dukart du.
Mito jis tuščiom viltim, tarsi sapnuotų,
žmoną dulkino, nors sekėsi prastai.
Niekas neatėjo, lyg sapnuotų,
Nes žemėlapy nepažymėti jų namai.
O kad ir atėjo – kas iš to, baigėsi jau šou, ir tuščia jo.

Meilė jam ir Evai buvo naujas šansas,
lyg aksesuaras pokylio metu;
ši retorika – tik jam būdingas balsas,
jie tikėjo viens kitu, o ne melu,
jų tikėjimą užgulusiu kaip rąstas.
Dienos – vėjais, Maiklui net graudu;
jis bjaurus, paliegęs, apmaudu, prigesęs,
nieks nesusiklostė taip, kaip buvo mąstęs.

Ausis užsikemša įpykęs apmaudingai.
Jam vėžį varo besimylintys keistuoliai.
Jis grįžta į namus ramiai ir abejingai,
skambutis psichologei, jai – laisvadienis išpuolęs.
Dukart apėjo aplink sodą, kaip koks senis,
Paskui, nutaręs griebtis įprasto recepto,
Nurūko mašina iki prekybos centro
ir vietos geresnės dairytis ėmė uoliai.

Į krepšį prisidėjęs įvairiausių vaisių
jis nužvelgė jaunų darbuotojų eiles
mąstydamas, kuri dabar geriausiai tiktų,
ir pasirinko jis medaus spalvos garbanėles.
Iš pažiūros jinai kokių penkiolikos. Jisai eilutėn stojo,
Paskui padėjo vynuoges, lyg perlų rieškutes,
O apelsinai komplimentą jai atstojo,
Ir Maiklas, jai gražiai nusišypsojęs, užkalbinėjo dantį į valias.

Mergaitė jam taip pat nusišypsojo,
o jis giedojo himnus jos kerams, viliodamas
praleisti pertraukėlę dviese, ji nesudvejojo.
Jisai nesumokėjo ir išėjo, paskui įrodinėjo
daktaras esąs, mosuodamas dokumentu
kažkuo vis besiskundžiančiam vairuotojui,
ir ją išdulkino per ketvirtį vos valandos,
prispaudęs prie sėdynės, po egle skarotąja.

Meili mergaitė, tik jisai štai nieko nepajuto.
Pasijautė siaubingai. „Miranda“ – mergaitės atlape kortelės būta.
Drąsus pasaulis naujas, bet jis pats atrodo toks mažytis.
Smulkius surinko, ir sužėrė jos delnan – menkutis pelnas,
negali sakyti.
Ji pasitaiso chalatėlį. Nailoninis. Kaip buvo suplanuota,
jis nuveža mergaitę atgalios, išleidžia tolėliau, kad nieks
nepamatytų.

Ji mosteli ranka. Drąsus pasaulis naujas, nemeluotas,
Gašlusis dr. Smartai, ką dabar darysi?

Jis verkė valandas penkias apglėbęs vairą,
sustojęs dievažin kokiam kely,
pačiam pasaulio pakrašty; galiausiai, prablaivėjęs,
pajutęs alkį, jis pasuko atgalios, pravėręs langus,
jis vadavosi iš raudonos spalvos aplink akis –
ką žmonės pasakys... už stalo susirinkus paaiškėjo –
Astrida kamerą kažkur nudėjo, o Amber turi nuostabias kasas,
Plaukai išties didingi, žvilgantys, dievaž!

O kiek vėliau šaunuolė Amber žaidė šį žaidimą.
„Sakykime, man duodate po daiktą, kas ką nori ima.
Tai gali būti raktas nuo namų, raktelis nuo mašinos,
kas nors, kas jums svarbu, kas vis po rankom pinas.
Galbūt geriausiai tiktų raktas nuo namų, ir aš jums pasakysiu
be klaidų,
kas esate, tikėkite, labai smagus žaidimas."
(Jis pasiuntė Astridą savo kambarin, prašydamas raktelių,
padėtų jo spintelėje prie lovų sustumtų.)

Šaunuolė Amber užsimerkus laikė Magnuso žiedą.
Kalbėjo vis kažką apie apgaulę ir tiesas.
Astrida atsisakė vykdyt paliepimą,
nors Amber patarė plačiai atmerkt akis savas.
Eva jai padavė kažką, net nežinau, kas tai,
Ir Evai pasirodė gudrūs Amber apžavai.
O štai ir jo eilė. Ji laikė raktelius sau palei nosį.
Jis juto jos alsavimą visai čia pat, palinksi – neatstosi.

„Tu niekada negausi to, ko nori.
Bent tol, kol nesuprasi, ko geidi.
Nes iš tikrųjų tu nenori to, ko nori,
Nes nori tiktai to, ko gauti negali. Tu

baisiai šito nori. Ir tu nenori to, ko vis taries norįs,
nes iš tikrųjų nori kažko kita.
Todėl turi savęs paklaust: tas noras – koks gi jis?
ir išsiaiškinti, ką reiškia žodis ‚noriu', kas juo pasakyta."

Ji numetė ant stalo raktelius. Pasakė: niekada.
Ji sakė, jog jis niekada negaus ko nori.
Todėl jis ėmė geist jos dar labiau. Gudru, tiesa?
Jam liko tik beviltiška viltis, vaiduoklis noras,
apnikęs jį labiau nei visada.
Jisai turės tai. Ją jisai turės. Jis nepabūgo.
Jis vaikščiojo po sodą, net sustūgo.
Jis nepabūgo, jis turės, ko nori, nes panūdo.

Praėjus mėnesiams keliems jisai prisiminė,
Jog po žaidimo aišku buvo be kalbų, kur raktai nuo namų –
spintelėje prie lovų. Praėjus mėnesiams keliems, beje,
jam buvo gėda, kad jos geidė,
ir vis dėlto nebuvo keista, jog tada nematė tiek svarbių ženklų
visai čia pat, beveik po nosimi,
bylojančių vien apie tai, kas jam svarbu;
ir vėlgi – paprasta, kaip dukart du, tik jis nepanorėjo jų atskleisti.

viduramžiais, turėdama tokią charizmą, ji tikrai būtų prisivirusi košės; kaip rodo istorija, pasižymėti tokia žvėriška trauka niekada nebūdavo saugu; gyvendama kitame šimtmetyje ji būtų viešai už tai nuplakta arba visų akivaizdoje už plaukų tempiama per kaimą įkišta į medinę kaladę, arba grandinėmis prirakinta prie stulpo netoli vietinės bažnyčios, prieš tai nuskustais plaukais, kaip ta mergaitė iš Bergmano filmo, iš filmo, kuriame mirtis persekiojo viduramžių riterį, o maro epidemija varė visus iš proto. (Dieve, tie Bergmano filmai tokie sunkūs. Jie gražūs. Bet nepermatomi ir tokie niūrūs. Jai atrodė, kad ir laikai, rodomi tuose filmuose, buvo labai niūrūs. Ir tokiems filmams sukurti tikriausiai reikėjo išgyventi sunkų metą. Jeigu Eva gerai prisimena, šis konkretus filmas buvo sukurtas kaip pobranduolinės paranojos alegorija. Ar niūrūs laikai paprastai palieka niūrų meną? Ar menas iš tiesų visada atspindi savo, o ne kokius kitus laikus? Eva buvo labai šaunios knygų bičiulių draugijos Islingtone narė; draugiją sudarė šešios ar septynios moterys ir vienas populiarumu nesiskundžiantis vyras; jie visi rinkdavosi vieni pas kitus namuose: vienas iš tokių susirinkimų malonumų – galimybė pasižiūrėti, kaip iš vidaus atrodo labai skirtingi kitų žmonių namai. Pastaruosius šešis mėnesius knygų bičiulių draugija mėgavosi dviem storais istoriniais romanais – abu apie Viktorijos laikus, daugiausia apie

seksą; juos parašė šiuolaikiniai rašytojai – praėjusių metų *Booker* premijos laimėtojas, rašęs apie žmogų, plaukusį laiveliu kartu su gyvūnais, – forsteriškas romanas, storas daugiakultūris bestseleris, kurio dauguma draugijos narių įstengė perskaityti tik pusę; kitas – labai šaunus romanas apie Sautvoldą. Maiklas nepritarė knygų bičiulių draugijai. Jam tai atrodė neįtikėtinai buržuaziška. Bet šioje knygų bičiulių draugijoje Eva buvo šiokia tokia įžymybė, nes pati buvo rašytoja. Taigi ji turėjo tam tikrą autoritetą ir statusą, kuriam dalis draugijos pritarė, bet vis dėlto daugiau draugijos narių paslapčia dėl to pyko, bent jau jai pačiai taip atrodė.)

Ji stebėjo, kaip šalia Maiklo sėdinti Amber iš didelio dubens kraunasi į lėkštę salotų; ji svarstė, kaip Amber atrodytų nuskusta plikai. Tikriausiai ji vis tiek būtų graži. Tai tikras grožis, mąstė Eva, grožis, kuris gali atsilaikyti prieš pažeminimą ar plikumą, net ne Davido Beckhamo plikumą, o pagiežingą aukos plikumą, smurto plikumą, minios pykčio plikumą. Ji pamėgino įsivaizduoti Amber, nuleidusią pliką kaip kiaušinis galvą, su už nugaros užlaužtomis rankomis, prirakintomis prie medinio stulpo, ištroškusią, nutildytą, gražiai išprotėjusią, stovinčią prie viduramžiškos bažnyčios, skambant kaimiečių patyčioms.

Astrida, greičiau, tepasakė ji. Šįvakar turėtum nufilmuoti mus valgančius vakarienę. Toks nuostabus vakaras, ir diena buvo tokia nuostabi, ir vakarienė tokia nuostabi, turėtume visa tai įamžinti.

Bet Astrida visada lieka Astrida, tokia jau jos esmė; kaip kad ji varo Evą iš proto lėkštėje viską sudėliodama tam tikra psichoziška paaugliška tvarka – pirma mėsa, paskui mišrainė, „išnarstyta" į atskiras dalis – pirma salotos, paskui agurkai ir pomidorai, – taip ir dabar ji pareiškė, jog „kažkur pametė" beveik tūkstantį svarų kainavusią kamerą. Amber mėgino ją užstoti ir apsimesti, jog Astrida dėl to nekalta; Amber elgesys atrodė labiau tinkamas kokiai paauglei klasės draugei, o ne suaugusiai moteriai; taip pat švelniai stačiokiškai Amber mėgino juos prablaškyti po vakarienės, pasiūliusi pažaisti vieną iš tų asmenybės psichologijos žaidimų; ji tvirtino galėsianti „sužinoti" viską apie bet kurį iš

jų, paprasčiausiai palaikiusi rankoje kokį daiktą, tam tikrą laiką priklausiusį jam ar jai.

Patikėkite, kalbėjo Amber. Būtent šis talentas man padėjo beveik be pinigų apkeliauti tris žemynus ir kaskart neprastai pavakarieniauti.

Juokėsi visi, išskyrus Astridą, nenorėjusią prisidėti. Amber paprašė Magnuso duoti jai jo mūvimą žiedą (tą žiedą Eva užpernai nupirko jam gimtadienio proga). Magnusas nusimovė jį nuo piršto. Amber suspaudė žiedą delne ir iškėlė ranką – labai profesionaliai, tiesiai sau priešais akis.

Minutėlę patylėjusi ji pasakė: šis žiedas tau labai labai brangus. Tai todėl, kad jį padovanojo tau mama.

Pritrenkiamas dalykas! – sako Maiklas. Absoliučiai nepakartojama!

Eva kilsteli ranką norėdama nuraminti Maiklą.

Tai – Kalėdų dovana, užsimerkusi kalba Amber, tarsi kieno nors klausytųsi. Ne, gimtadienio. Gimtadienio. Praėjus penkiolikai metų nuo tavo gimimo, mama tau padovanojo šį žiedą.

Na, tikriausiai tai jai papasakojo Magnusas. Bet Magnusas prisiekė nepasakojęs.

Šš, prašau, tarė Amber. Tavo gimimas buvo komplikuotas. Dar negimusiam tau aplink kaklą buvo apsivijusi virkštelė.

Magnusas net prasižiojo. Jis atsigręžė į mamą ir įsisteibelijo į ją.

Amber vėl kilstelėjo kumštyje suspaustą žiedą sau prie kaktos. Tikriausiai jai kas nors papasakojo. Jeigu Magnusas nepasakojo, tikriausiai papasakojo Maiklas. Nors Eva negalėjo įsivaizduoti, kad Maiklas įstengtų prisiminti tokius dalykus. Bet šiuo metu Maiklas buvo kažkoks kitoks. Jis atrodė keistas, besikeičiąs. Dabar Eva jau kelis kartus buvo jį užtikusi sėdintį ir spoksantį į niekur. Kitą dieną jo kelnių kišenėse (ji ketino išversti kišenes prieš skalbdama kelnes) ji rado ne tik įprastų prezervatyvų, bet ir lapelį popieriaus, ant kurio buvo surašyta abėcėlė, o kiek žemiau – paslaptingas beprasmis žodžių sąrašas: sąvartos, sąsagos, sąnašos, šiurkštus, purus, tamprus, putlus, status.

Amber puikiai mokėjo pasirodyti. Tikrai labai puikiai. Ji beveik visai juos įtikino. Dabar ji bėrė Maiklui ganėtinai daug nepriekaištingai parinktų ir patogiai miglotų žodelių, pasakojančių, kaip pats sau gali būti teisingas arba meluoti.

Eva išsmuko į sodą. Po rožės krūmu gulėjo keli akmenukai. Vieną pakėlė. Nubraukė nuo akmenuko dulkes ir žemes, paskui dar patrynė į kelį. Bus gerai. Akmenukas buvo geltonai baltas, kaip iš jūros, vietomis žvilgantis.

Grįžusi į namus ir sulaukusi savo eilės padavė akmenuką Amber. Amber minutėlę jį palaikė. Paskui nusijuokė.

Tikrai? – paklausė ji.

Eva linktelėjo.

Ar tu tuo tikra? – paklausė Amber.

Taip, atsakė Eva. Aš jau daugelį metų jį turiu. Jis man labai brangus.

Gerai, vis dar juokdamasi tarstelėjo Amber.

Ką tu jai davei? Ką ji ten turi? – klausinėjo Maiklas.

Tai asmeniška, atsakė Eva.

Taip, jeigu nori, mes viską galime atlikti privačiai, pasakė Amber. Ji paėmė Evą už rankos ir nusivedė per visą poilsio kambarį prie sofos, stovėjusios kitame gale; štai ką ji pasakė Evai, kaip įrodymą laikydama atsitiktinai po ranka pakliuvusį akmenuką iš sodo, pasitikėdama savimi ir kiek palinkusi į priekį, kaip tikra čigonė:

Gimei geroje vietoje ir geru laiku, kai niūrius dešimtmečius ėmė keisti šviesesni. (Tai tiesa, ir šitai buvo nesunku atspėti.)

Tu sutikai šaunią ankstyvą meilę ir pasitikai šaunų ankstyvą praradimą. (Ir šitai buvo tiesa.)

Tu gyvenai tokį gyvenimą, kuris atrodė neįmanomas ištisoms vyrų ir moterų kartoms, paleidusioms tave į pasaulį, kupiną laisvių ir turtų, kurie jiems nė nesisapnavo. (Na, toks pasakymas tiktų beveik visiems.)

Tu buvai laiminga.

Tu buvai palaiminta.

Tu buvai daugiau išsilavinusi, nei pati supratai.

Tikrai? – nusijuokė Eva.

Amber nekreipė į ją dėmesio ir tęsė toliau:

Tu visada turėjai saugią vietelę permiegoti, visada turėjai skanėstų, kuriais galėjai gardžiuotis; visada, visą gyvenimą.

Tai ką tu iš tikrųjų norėtum apie save sužinoti?

Ir ko jie tavęs paklaustų, kaip manai, ką jie norėtų sužinoti, jeigu šįvakar būtų čia, jie, visi tie vyrai ir moterys, vyrai ir moterys, vyrai ir moterys, kuriems tereikėjo patirti paprasčiausią orgazmą, kad pradėtų tave, kad tu gimtum rėkianti ir pykstanti, visa ištepta motinos krauju?

Na, tarstelėjo Eva, nes jos galvoje kirbėjo jos pačios – mažutėlio, krauju ištaplioto kūdikio – vaizdiniai, o Amber jau buvo atsistojusi ir ruošėsi nueiti štai taip ją palikusi, eiti į kitą kambario galą ir ką nors papasakoti Maiklui apie jį patį; jis jau kažką laikė rankose, lyg ir raktų žiedelį, lyg ir ką. Bet tu negali nueiti nepateikusi man atsakymų, tarė Eva tyliu balsu Amber, sučiupusi ją už riešo.

Kokių? – paklausė Amber suraukusi kaktą.

Atsakymų į tuos klausimus, atsakė Eva.

Atsakymų aš nežinau, pasakė Amber.

Vis tiek, pasakė Eva neleisdama jai nueiti.

Amber paėmė Evai už rankos ir atgniaužė delną. Ji numetė baltą, dabar jau nuo jos rankos įšilusį akmenėlį Evai į delną ir užlenkė Evai pirštus. Tai padariusi, ji suėmė Evai kumštį abiem rankomis ir pakratė, tarsi nuoširdžiausiai ją sveikintų.

Tu – puiki apsimetėlė, tarė Amber. Puikiai atlikta. Aukščiausia klasė. Dešimtukas su pliusu.

Štai momentinė Evos Smart nuotrauka, daryta 2003-iųjų vasarą, vakare, mėnulio apšviestame sode, prie namo, kuriame ji vasaroja: Eva apsivilkusi rusvu lininiu kostiumėliu. Rami ir santūri. Santūri ir rami.

Štai 2003-iųjų vasaros momentinė Evos Smart (42) nuotrauka; ji visą vasarą įtemptai dirba rašydama naujausią knygą, apsistojusi idiliškoje pavėsinėje, įsikūrusioje prie namo, kuriame ji vasaroja kartu su vyru daktaru Maiklu Smartu; tik pažiūrėkite, kaip lygio-

mis eilutėmis išrašytame puslapyje blizga drėgnas rašiklio tušas; minutėlę ji liovėsi rašiusi, kad pamąstytų; kaip vykusiai fotografas „pagavo" šią akimirką, kaip vykusiai užfiksavo tą beveik nematomą dūmelį ar dulkes, išryškėjusias saulės spindulių pluošte; kaip gražiai šios dulkelės nužymi visai atsitiktinai pro pavėsinės langą besiskverbiančią šviesą.

Štai 2003-iųjų vasarą daryta Smartų šeimos momentinė nuotrauka; jie visi stovi prie vasarnamio lauko durų; 2003-iųjų vasarnamis Norfolke; priekyje stovi apsikabinusios Eva ir Astrida Smart; joms už nugarų matyti Magnusas ir Maiklas Smartai; Maiklas uždėjęs Magnusui ant peties ranką.

Visi šeimos nariai šypsosi. Kam jie šypsosi? Gal jiems patiems, busiantiems ateityje? Gal fotografui? Kas fotografavo? Ką toji nuotrauka pasakoja? Ar ji pasakoja, kad Maiklas ir vėl grįžo namo kvepėdamas kažkuo kitu? Ar ji pasakoja, kad Magnusas – visai kaip jo tėvas, todėl Eva beveik negali būti kartu su juo viename kambaryje? Ar ji pasakoja, kad Astrida erzina Evą, kad ji nusipelnė neturėti tėvo, kaip ir Eva, didesnę gyvenimo dalį jo neturėjusi, kad ji turėtų džiaugtis, jog vis dar turi motiną, kad apskritai ją turi?

Eva klaidžiojo po mėnesienos apšviestą sodą pati savimi stebėdamasi, stebėdamasi, kaip gera šitaip pykti, surūkiusi tik pusę cigaretės, ir tai tik tam, kad nubaidytų uodus; žinoma, tai tik pasiteisinimas. Ir koks čia gyvenimas, jeigu jai reikia teisintis surūkius vos pusę cigaretės? Ir ar Norfolke yra uodų? Ar jų yra kur nors kitur? Eva nežinojo. Ar dėl to, kad nežino, ji turėtų jaustis apsimetėlė? Toji mergina paėmė jai už rankos, o paskui pavadino apsimetėle. Ar Eva apsimetėlė? Ar ji būtų apsimetėlė bet kuriame pasaulio krašte, ar ji tik Norfolko apsimetėlė? Norfsimetėlė? Eva pasijuto apgirtusi. Jos širdis plakė kaip patrakusi. Evos Smart širdis patrakusi. Neblogai skamba. Skamba neįprastai. Atrodytų, lyg toji širdis priklauso kokiam nors visai kitam žmogui.

Jau pats suvokimas, jog Eva Smart (42) galėtų būti kitokia nei atrodo, smarkiau už viską, net ir už Kvantą, vertė jos širdį plakti; dar niekada niekas nėra taip plakęs.

Prieš porą dienų Eva ieškojo Amber norėdama jai papasakoti neseniai susapnuotą sapną ir paklausti, ką, jos manymu, tai galėtų reikšti. Eva sapnavo, kad Maiklas gavo meilės laiškų nuo studenčių, su kuriomis kažkada miegojo, o tie meilės laiškai buvo kuo smulkiausiai parašyti ant jo nagų, tarsi nagai būtų mažutyčiai rekordus mušančių *Mažiausios pasaulyje Biblijos* puslapiai, o žodžiai – net mažesni už ant ryžio grūdelio parašytą vardą. Tuos nagus buvo galima perskaityti, bet tik pasinaudojus specialiu skaitymo aparatu, kurį išsinuomoti buvo labai brangu, ir Eva nubudo nespėjusi pasirašyti visų reikiamų nuomos dokumentų.

Po pusryčių Eva jau buvo paruošusi sapno aiškinimo versiją, neturinčią nieko bendra nei su ja, nei su Maiklu. Po pusryčių Astrida jai pasakė, kad Amber puikiai moka aiškinti sapnus. Bet Eva niekaip nerado Amber. Amber buvo kažkur dingusi. Sode jos nebuvo. Jos nebuvo ir automobilyje. Bet jos automobilis tebestovėjo ten pat, prie namo, todėl ji negalėjo būti kur nors labai toli nuėjusi.

Ji nebuvo išėjusi su Magnusu, jis sėdėjo priekiniame kambaryje, įbedęs nosį į knygą. Ji nebuvo išėjusi su Astrida; Eva ją matė vaikštinėjančią vieną, nuobodžiaujančią ir slankiojančią aplink medį. Maiklas išvažiavo į miestą. Eva matė, kaip jis išeina. Ji tikrai ne su Maiklu.

Eva užbėgo laiptais. Ji šūktelėjo Amber vardu. Pamatė, kaip apačioje kažkas šmėstelėjo. Ne, tai tik valytoja, stumianti dulkių siurblį į kitą kambarį, velkanti laidą ir kištuką, po viena pažastimi pasikišusi griozdišką plastikinį vamzdį, o po kita – stipriai pasispaudusi visą rinkinį šepečių ir antgalių.

Atsiprašau, Katrina, šūktelėjo Eva žvelgdama žemyn.

Valytoja stabtelėjo. Ji ramiai stovėjo laukdama, atsukusi Evai nugarą.

Ar važiuodama nematėte pakeliui dabar čia apsistojusios mano draugės? – paklausė Eva. Žinote, Amber.

Tebestovėdama nugara į Evą valytoja papurtė galvą ir vėl ėmė stumti koridoriumi siurblį. Bet eidama ji kažką pasakė. Eva nelabai suprato.

Tai, ką ji pasakė, buvo panašu į *ji vardu bamperis*?

?

Nebuvo aišku, ką ji pasakė. Valytoja darbavosi toliau, nusistūmusi savo įrangą į poilsio kambarį.

Nesakytum, kad Eva bijojo paprašyti valytojos pakartoti, ką šioji sakė. Visai nebijojo. Nesakytum, kad Eva nors kiek bijotų tos valytojos, atrodančios gana varganai, per anksti susenusios, atrodančios visai paprastai, visą laiką žiūrėdavusios į grindis ar pro šalį, tiesą sakant, niekada nedrįsdavusios pažvelgti Evai į akis, turėjusios įprotį atsukti Evai nugarą ar žvelgti kažkur kitur, kai Eva su ja kalbėdavosi, o šitai, žinoma, rodydavo jos neatsakingumą ir reikšdavo, kad užuolaidos didžiajame miegamajame taip ir nebus pakeistos ar išskalbtos, kad ir kiek kartų Eva prašytų jos, panašios į užsimiegojusią viskuo besipiktinančią valytoją iš televizinės situacijų komedijos, „perkeltos" į animacinį filmuką, tik kažkodėl (ir kaip tai valytojai pavykdavo?), žiūrėdama į ją, Eva pasijusdavo taip, tarsi pati būtų buvusi iš animacinio filmuko, tarsi gražią vasaros dieną Evos gyvenimas būtų buvęs dar pilkesnis nei įsivaizduojamai nyki valytojos Katrinos egzistencija, kad ir kokiame apmušalais išklijuotame kambarėlyje šioji gyveno, kad ir į kokią parduotuvę ar prekybos centrą, kuriame parduodamos ne pačios geriausios prekės, vaikščiojo, kad ir kokia įžūli buvo Evai atsukta kalbanti jos nugara, pateikianti nesuprantamus atsakymus į klausimus, kurių Eva iš tikrųjų nė neuždavė; Eva prarado pusiausvyrą, tarsi jai būtų mestas koks iššūkis, tarsi ją būtų sužlugdęs kažkas, kas turėjo stengtis, galiausiai, kam buvo *sumokėta*, kad jos gyvenimas taptų lengvesnis.

Eva stovėjo viršutinėje laiptų aikštelėje, o apačioje riaumojo dulkių siurblys.

Eva nubudo vidury nakties. Maiklas miegojo užsimetęs ant galvos pagalvę. Kambaryje buvo gana šviesu, nes švietė mėnulis. Lovos kojūgaly stovėjo susirinkę žmonės.

Kas jūs? – paklausė Eva.

Ji papurtė Maiklo pagalvę. Maiklas nepabudo.

Tai buvo du vyrai ir trys moterys. Viena moteris sėdėjo lovos gale ir laikė labai mažą, beveik nejudantį vaikutį. Kita laikė kažką, kas tamsoje blizgėjo kaip sudužęs stiklinis bokalas. Už moterų stovintys vyrai atrodė apšiurę, vargani. Vienas jų švytėjo, buvo apšviestas ir jo veidas. Paskutinės moters šukuosena buvo senamadiška, tarsi ji pati būtų nužengusi iš BBC dramos apie praėjusius laikus. Rankoje ji laikė mažą lazdelę, tarsi vamzdelį, iš vieno jo galo sklido šviesa. Ji nukreipė šviesą tiesiai Evai į akis. Eva užsidengė veidą rankomis. Kai ji vėl pajėgė žiūrėti, žmonių jau nebebuvo. Lovos gale, kur būta moters su vaiku, dabar matėsi jau kita, vyresnė moteris. Tai Evos mama. Ji vilkėjo chalatu, tarsi ką tik būtų išėjusi iš vonios.

Labas, pasakė Eva. Kur buvai?

Klausyk, eikš, aš negaliu. Aš mirusi, pasakė Evos mama.

Eva vėl papurtė Maiklo pagalvę. Maiklas nubudo.

Taip, pasakė jis, lyg ką nors norėtų patvirtinti.

Čia buvo mano mama, pasakė Eva.

Tikrai? – dabar jau labiau apsiblausęs tarstelėjo Maiklas. Kur? Kur ji buvo? Kur ji yra?

Jos jau nebėra, pasakė Eva.

Ar nori, kad ką nors padaryčiau? – paklausė Maiklas. Gal arbatos?

Gerai, atsakė Eva. Būtų puiku.

Maikas atsikėlė ir nulipo laiptais. Eva sėdėjo lovoje tuščiame kambaryje, klausydamasi visai nepaslaptingų name sklindančių triukšmelių. Galiausiai ji vėl išgirdo laiptais lipantį Maiklą. Jis įėjo nešdamas du puodelius arbatos ir vieną padavė jai, ąselę pasukęs taip, kad Evai būtų patogiau paimti nenusiplikius pirštų.

Ačiū, pasakė Eva. Tu labai mielas.

Vargu ar toks mielas. Sapnavai blogą sapną? – paklausė jis.

Ne, pasakė Eva. Manyčiau, sapnas buvo visai malonus.

Jie gėrė arbatą, paskui valandėlę pasikalbėjo, o tada abudu vėl nuėjo miegoti.

Ar sapnas – tai tikrovė? Ar tikrovė – tai sapnas? Eva nuėjo į kaimą, kuriame, kaip ji žinojo, buvo bažnyčia. Ji svarstė, ar bažnyčia galėtų jai padėti.

Bet bažnyčios durys buvo užrakintos. Raštelyje buvo parašyta, kaip patekti į vidų.

Eva susirado namą, kuriame gyveno raktą turintis žmogus. Duris atidarė moteris, tikriausiai jo žmona.

Ar jūs tikra kaimo viešnia? – paklausė ji.

Ji – kresna moteris, ryšinti prijuostę. Jos žandikaulis tikriausiai irgi buvo paveldėtas, kaip ir valytojos Katrinos. Ji žvelgė į Evą kiek piktdžiugiškai.

Taip, atsakė Eva. Gyvenu Orių namuose, mes su vyru išsinuomojome tą namą vasarai.

Ne, norėjau paklausti, ar esate tikra turistė. Ar kur nors turite nuolatinę gyvenamąją vietą? – klausinėjo moteris.

Žinoma, atsakė Eva.

Ar turite sąskaitą už elektrą? – klausinėjo moteris. Arba sąskaitą už dujas, ar šiaip ką nors, kur būtų jūsų pavardė ir adresas?

Na, ne, dabar neturiu, atsakė Eva, su savimi nesinešioju. Nemaniau, jog gali to prireikti, kad patekčiau į bažnyčią.

Na, matote, reikia, atsakė moteris.

Bet jūs galite paskambinti poniai Oris; esu tikra, kad ji už mane laiduos, pasakė Eva. Ar pažįstate ponią Oris?

Ar pažįstu Orius? – perklausė moteris. Jūs ir esate viena jų, ar ne?

Manyčiau, atsakė Eva.

Ji paklausė Evos vardo ir namų adreso. Uždarė duris. Po trijų minučių grįžo, nešina senu kaltiniu raktu su virvute.

Norite pasimelsti ar einate tik apsižiūrėti? – paklausė ji.

Turbūt ir to, ir to, atsakė Eva.

Galite pasilikti raktą, tik niekam neduokite, jeigu kas prašytų, kalbėjo moteris, nes tie keliautojai bažnyčioje ima stovyklauti, taigi jeigu kam nors duosite raktą ir koks nors pakeleivis įsigaus bažnyčion, o mes negalėsime jo išprašyti, dėl to liksite kalta jūs, taip pat turėsite apmokėti visas išlaidas aiškinantis, kas tie įsibrovėliai, bei atlyginti padarytą žalą.

Gerai, atsakė Eva. Supratau. Saugosiu kaip savo akį.

Ir grąžinkite jį atgal, kai baigsite, šūktelėjo jai pavymui moteris, kai Eva patraukė sodo takeliu tarp tvarkingų eilių gvazdikų ir rožių krūmų.

Eva grįžo kraugerišku kaimu prie bažnyčios.

Bažnyčios aplinka buvo įdomokai nesukultūrinta, o durys atrodė teikiančios ramybę ir tradiciškai sunkios. Tačiau bažnyčios vidus ją nuvylė. Čia nebuvo nieko ypatinga. Nepaisant senų akmeninių sienų, bažnyčia buvo labai paprasta, atitiko praktinius poreikius, moderni. Ji buvo bjauri. Nė nekvepėjo dvasingumu, kad ir kaip tas dvasingumas kvepia. Ji atsidavė nenaudojimu; atsidavė šiokiu tokiu „apsileidimu". Ji nieko nebylojo apie kokias nors pomirtinio gyvenimo galimybes, nebent teigė, kad bus taip pat nuobodu, taip pat ruda. Eva nutarė, kad ruda ir yra tikroji imperijos spalva; Didžioji Britanija – tamsiai ruda spalva, drėgna dėmė, įsigėrusi dar Viktorijos laikais. Jungtinės Karalystės vėliava turėtų būti ruda, balta ir mėlyna. Švento Jurgio kryžius iš tikrųjų neturėtų būti raudonas. Jis turėtų būti rudas baltame fone, rudas padažas baltoje lėkštėje arba baltos duonos sumuštinis su rudu padažu. Virš visų mažų miestelių ir kaimų plevėsuoja ta pati vėliava. Keliaudami čionai, jie pravažiavo visąlaik prieš akis stūksančius tamsiai rudų plytų Viktorijos laikų namelius ir terasas, namus ir parduotuves, tarsi kokius pokario buitinių pjesių statistus, – namus, rudus lyg aptriušę šunys, stovintys ant galinių kojų ir prašantys, kad kas nors imtų ir humaniškai juos užmigdytų. Tai epochos pabaiga. Tai ruda epochos pabaiga.

Eva atsisėdo į galinį suolą ir pasijuto truputėlį prasikaltusi taip mąstydama. Ji stengėsi galvoti apie didžius dalykus, bet tą akimirką niekaip negalėjo išmesti iš galvos vaikystėje girdėtos dainos, kurią dainavusios grupės pavadinimą užmiršo; toji grupė tvirtino, jog betonas ir molis po jų kojomis suskils, bet meilė niekada nemirs, ir veikiau jau kalnai ims drebėti, nei jie ištars sudie. Manoji meilė, aš ir tu, tik meilėje – abu kartu. Štai taip. Štai taip ir turėjo būti. Viskas turėjo būti taip, kaip būdavo visuose amerikiečių serialuose, kuriuose Voltonai prie pat namo pasistatė lentpjūvę, visos mergino ištekėjo, o vaikinai dirbo lentpjūvėje arba išėjo į karą, o paskui

grįžo iš karo, o vyriausias berniukas užaugo ir tapo balsu už kadro, gražiai įamžinusiu jų gyvenimą ant Voltono kalno, ant kalno, pavadinto jų šeimos garbei, o Laura ir jos sesuo Merė, mama ir tėtis visą miestą pastatė plikomis rankomis, skatinami jų šeimai būdingo kilnumo, ir kiekvieną savaitę visi vaikščiojo į bažnyčią, kurią jie patys ir padėjo pastatyti. Jeigu šviesiaplaukė Merė apaktų, tai po kelių epizodų vėl atgautų regėjimą, aišku, kad atgautų, kaipgi neatgausi, turėdama tokias gražias, tokias mėlynas akis, kaip tokios akys gali nebematyti? Tėtis ir mama iškalbingai susižvalgė, kai Laura nuo kažko apsaugojo ištisą sodą – gal nuo sausros, o gal nuo niekdario medkirčio. Eva jau nebeprisiminė. Nusivedusi mergaites prie besiveršiuojančios karvės, mama joms (o kartu ir sau) padėjo geriau suvokti nėštumą; mamos ir karvės tarpusavio supratimas buvo ypatingas. Paskutiniuose kadruose Laura bėgo nuo kalno, ištiesusi rankas lyg paukščio sparnus, netverdama džiaugsmu; ji vis bėgo ir bėgo. Paskui tikrąją tiesą ji sužinojo būdama septyniolikos, kaip toje Janis Ian dainoje; tikriausiai ta jaunutė aktorė, nufilmavus *Namelį prerijose,* niekur nebegavo jokių vaidmenų. Eva neprisiminė, kad vėliau būtų ją kur nors mačiusi; net nekyla abejonių, kad Eva būtų ją pažinusi, na nebent ta mergaitė vėliau susitvarkė dantis.

Ji užkėlė kojas ant klaupto medžio, paskui vėl jas nukėlė, ranka nubraukė likusias dulkes. Ji mėgino prisiminti „Septyniolikmetės" žodžius – toje dainoje mergaitė išsigalvodavo telefoninius skambučius ir visokias neaiškias nešvankybes šnibždančius įsimylėjėlius, nes pati buvo pernelyg negraži, kad gautų laiškelių Valentino dienos proga, tad jai nieko kita neliko, kaip prasimanyti tuos įsimylėjėlius. Paskui toji Marianne Faithfull daina apie moterį, kuri jautėsi labai sena būdama trisdešimt septynerių, todėl niekada nevažinėjo po Paryžių sportiniu automobiliu, vėjui švilpiant plaukuose. Jau septyniolikos viskas buvo baigta. Paskui vėl viskas buvo baigta sulaukus trisdešimt septynerių. Keturiasdešimt dveji, mąstė Eva. Man tikrai keturiasdešimt dveji. Tiesa, buvo dar toks įrašas, kurį į klasę atnešė vokiečių kalbos mokytojos padėjėja – šviesiaplaukė, mažutė, tada jai galėjo būti kokie dvidešimt dveji; jie turėjo išversti vokiečių roko žvaigždės dainą. *Sie ist vierzig,* dainavo jis, *und sie*

fragt sich, war es nun schon alles?' Kadangi dabar ji jau nebenuvyks į Kaliforniją, tiesa? Juk keturiasdešimtmetė jau tokia sena. Ji niekada nebegalės dūkti jūroje su Jimmy Deanu ir visomis kitomis kino žvaigždėmis, apie kurias svajojo. Praraskite viltis visi, kas čion įžengę. Po visų šitų dykų metų sėdėdama vokiečių kalbos pamokoje Eva (15) pakėlė akis nuo suolo ir pažvelgė į Evą (42), ir mirktelėjo. Eva (42) sėdėjo bažnyčioje, su visais mirusiais ir palaidotais po žolėmis, su visais antkapiais, ir svarstė, kaip sekasi jos knygoms *Amazon* svetainėje. Ji mąstė, ar šiame kaime galėtų rasti internetą ir tai išsiaiškinti.

Tada ji ėmė svarstyti, kaip jos knygoms sektųsi tikroje Amazonėje, jeigu ji išmestų knygas į upę per laivo bortą.

Ją labai nustebino tokia jos, plaukiančios laivu, ir vandenyje skęstančių knygų vizija; ji garsiai nusijuokė. Bažnyčia nuaidėjo jos vienišu juoku. Taip nepagarbu. Nutilus ausyse vis dar skambėjo jos pačios juoko aidas.

Ji užrakino bažnyčią. Raktą grąžino teisėtam saugotojui.

Ir kas gi nutiko tavo keliui? – vieną vakarą lyg Pilypas iš kanapių paklausė Evos Amber.

Mano keliui? Nieko, atsakė Eva. O ką?

Kai atsisėdi, dešinę koją visada laikai štai taip, pakreipusi tokiu kampu, atsakė Amber.

Ne, tarė Eva. Na, keista, kad apie tai prašnekai. Prieš daugelį metų iš tiesų buvau stipriai susižeidusi kelį, bet dabar jau viskas gerai. Kaip keista. Nebuvau pastebėjusi, kad laikau tą koją būtent taip. Tikriausia tai darau todėl, kad kelis taip ir liko jautrus.

Jei laikai kelį šitaip, vadinasi, jis dar nėra visai sugijęs, pasakė Amber.

Bet man neskauda, atsakė Eva.

Atrodo, lyg skaudėtų, pasakė Amber.

Ji perėjo per kambarį ir atsiklaupė prie Evos. Dabar ji abiem rankomis laikė Evai kelį ir nykščiais spusčiojo jį supančius raumenis. Eva pajuto, kaip iš kelio po visą kūną pasklido panika.

' „Jai keturiasdešimt, ir ji savęs klausė, ar tikrai jau viskas baigta", – vok. (*Red. past.*)

Ne, tikrai, jis man jau visai sugijęs, pasakė ji.

Amber nesiliovė. Ji spaudė gana stipriai. Jos rankos buvo labai karštos.

Tas kelis jautrus, tarė Eva.

Taip, atsakė Amber.

Sukamaisiais judesiais ji ėmė masažuoti Evai kelį, ir Eva pasijuto taip, kaip paprastai pasijusdavo kylančiame lėktuve, kai širdis suspurdėdavo gerklėje, visas kūnas pastirdavo, kojos įsispirdavo į grindis, o rankos prisiplodavo prie ranktūrių.

Eva pradėjo kalbėti. Ji pylė pirmus į galvą šovusius žodžius.

Vėliau, kai jie jau ruošėsi eiti miegoti, Maiklas buvo keistai suirzęs.

Tu man niekada nesi sakiusi, kad tau skauda kelį, pareiškė jis. Per visus tuos metus tu nebuvai apie tai nė užsiminusi, bent jau man. Kodėl?

Tu niekada neklausei, pasakė Eva ir atsigulė.

Maiklas: Kaip tu tą kelį susižeidei?

Eva: Nukritau nuo arklio.

Maiklas: Nuo arklio? Kada tu sėdėjai ant arklio?

Eva: Dar tada, kai nebuvome susipažinę.

Maiklas nesiklausė; tiesą sakant, jam visai nerūpėjo, kada tai nutiko. Jis trypčiojo po kambarį kaip aikštingas berniukas, ieškodamas savo ypatingosios pagalvės. Eva kilstelėjo antklodę ir parodė jam pagalvę, pakištą po sulenktu keliu.

Eva: Šiąnakt norėčiau ją pasiskolinti.

Maiklas: Juk žinai, kad negali. Juk žinai, kad man jos reikia.

Eva: Ar negali paimti kokios nors kitos? Šita pagalvėlė tikrai padės man užmigti, turiu ką nors pasidėti po keliu po viso to, kas buvo jam padaryta, o šitos pagalvėlės dydis man tinka.

Iš tikrųjų jai visai neskaudėjo kelio, bet ji nenorėjo Maiklui to sakyti. Iš tikrųjų ji jautėsi labai gerai, daug geriau nei per visus tuos metus. Iš tikrųjų ji pyko ant Maiklo, nors tas pyktis buvo iracionalus, už tai, kad jis per daugiau kaip dešimtį bendro gyvenimo metų nė karto nepastebėjo, nė nenutuokė, kad ji galėtų papasakoti istoriją apie sužeistą kelį. Bet tai pastebėjo beveik jos visai

nepažinojusi mergina. Kiek dar dalykų jis nepastebėjęs? O kiek dalykų dėl jo silpnybių nepamatė ji pati?

Ji atidavė Maiklui pagalvę, jis užgesino šviesą ir užsimetė pagalvę ant galvos.

Eva gulėjo tamsoje tvarkingai susinėrusi ant pilvo rankas. Šitaip gulėdama ji darėsi vis piktesnė ir piktesnė.

Ji labai tyliai atsikėlė ir užsivilko chalatą. Labai tyliai nusileido laiptais.

Amber gulėjo ant galinės automobilio sėdynės. Pro atdarą langą pamačiusi Evą, kojos spyriu atidarė galines dureles. Ir prisitraukė kojas prie krūtinės, kad Eva tilptų atsisėsti nors ant kraštelio.

Neužmiegi? – paklausė ji.

Eva papurtė galvą.

Nori pasivažinėti? – paklausė Amber.

Jeigu nesi labai užsiėmusi, atsakė Eva.

Amber nusijuokė ir gūžtelėjo pečiais. Užsiėmusi iki kaklo, pasakė ji.

Na, norėjau pasakyti, jeigu nesi pavargusi, o ne užsiėmusi, paaiškino Eva. Jei nesi labai pavargusi.

Aš visai nepavargusi, atsakė Amber. Užsisagstė šortus. Persirito ant priekinių sėdynių ir atidarė Evai keleivio dureles.

Keturiasdešimt mylių per valandą šalutiniais Norfolko keliais, žibintams apšviečiant apspangusius vabzdžius ir bespalves gyvatvores; Eva ir Amber važiavo pro atdarus langus iškišusios alkūnes šiltai vėsiam nakties orui. Eva prisidegė cigaretę ir pridegtą padavė Amber.

Jaučiuosi kaip išdavikė, pasakė Eva.

Man patinka važiuoti šiaip sau, į niekur, pasakė Eva. Tai daug geriau nei važiuoti kur nors.

Mes kaip Telma ir Luiza, tarė Eva.

Tai bent, tarė Eva.

Man buvo dvidešimt treji, kalbėjo Eva, Londone važiavau metro, o priešais mane sėdėjo vaikinas; jis labai neblogai atrodė. Skaitė knygą. Štai kas, jis skaitė labai protingai atrodančią knygą, bet jis buvo prisisegęs ženklelį su vardu ir užrašu, kad dirba karį gami-

nančiai firmai. Ten buvo užrašyta „Karis“, o apačioje – jo vardas: Adamas. Taigi luktelėjau, kol jis pakels akis ir pamatys, kad į jį žiūriu, ir pasakiau: tu nepatikėsi, bet aš – Eva. O jis atsakė: iš tiesų ir tu nepatikėsi, kiek žmonių prie manęs prieina ir sakosi esą evos; jis nusišypsojo, tada vėl nuleido akis ir toliau skaitė knygą, tarsi manęs nė nebūtų. Niekada gyvenime nieko panašaus nebuvau padariusi, buvau labai nedrąsi, ką jau kalbėti apie galimybę „kabinti“ vyrą, pamatytą vos prieš trisdešimt sekundžių. Taigi atsistojau išlipti, bet prieš tai pasilenkiau dirstelėti į jo knygos viršelį; tai buvo knyga apie lenkų režisierių; Adamas visada atrasdavo jam įdomių dalykų dar gerokai prieš tai, kai šie patekdavo „ant bangos“, kai jais susidomėdavo visi kiti. Aš pasilenkiau prie viršelio ir pasakiau, taip, bet tu nesupranti, kad aš esu tikroji Eva, Eva iš prigimties, o tada išlipau iš metro; išlipau ne savo stotelėje, bet norėjau išlipti. Taigi užsikėliau eskalatoriumi ir išėjau į gatvę, stovėjau sau ir labai pykau ant savęs, bet kartu ir džiaugiausi; ir pykau, ir džiaugiausi. Vis kartojau sau, jog jis nebuvo to vertas, nes, žinai, dirbo kario firmoje, ir aš buvau teisi, nes, kaip paaiškėjo, kaip aš išsiaiškinau, Adamas neturėjo beveik jokių ambicijų, tiesą sakant, jis turėjo neigiamų ambicijų. Bet štai aš stovėjau sau visiškai netinkamoje vietoje, nė nenutuokdama, kurioje miesto dalyje esu; ketinau nusipirkti kitą metro bilietą, nes jau buvau išėjusi iš stoties, taigi apsigręžiau, kad vėl nulipčiau laiptais, ir... ten stovėjo jis, visai man už nugaros, visai kaip filme, netgi lyti pradėjo, kaip filme, ir aš pasakiau „sveikas“, ir jis pasakė „sveika“, aš paklausiau, ar tu sekei man iš paskos visą kelią iš metro, iki pat eskalatoriaus? O jis atsakė „ne“, tiesą sakant, tai mano stotelė, ir parodė – gyvenu čia pat, už kampo. Paskui jis paklausė: Ar tu tikrai Eva? Atsakiau, kad taip. O jis paklausė, na, gal norėtum kavos ar šiaip ko nors. Ir aš atsakiau taip.

Baigusi Eva atsilošė keleivio sėdynėje.

Ar ne nuostabu? – paklausė ji. Na, kad jis paklausė *ar tu tikrai Eva?*

Dieve, kokia tu nuobodi, pasakė Amber.

Aš... aš kokia? – paklausė Eva.

Tai viskas? – atsakė Amber. Tai ir yra ta tavo ašaringa, graudulinga, paslaptinga, daug žadanti, šokanti ir dainuojanti gyvenimo istorija? Jėzau Kristau, turėtum man papasakoti kokį nors įdomesnį dalyką, nes kitaip, po velnių, užmigsiu prie vairo.

Tikrai? – juokdamasi tarstelėjo Eva.

Dabar imsi man pasakoti, kaip gimdei savo kūdikius, kaip buvo sunku arba kaip buvo lengva, ar dar kaip nors, trauk velniai, kalbėjo Amber.

Na, kaip žinai, Magnuso gimdymas buvo komplikuotas, bet jam nieko nenutiko, man – taip pat. Atvirai kalbant, tik po Astridos jaučiausi kaip sudraskyta. Tam tikra prasme ir dabar kartais taip jaučiuosi. Bet kūdikiai taip maloniai kvepia. Man atrodo, visko galėčiau atsisakyti vien dėl to, kad vėl pajusčiau savo naujagimio kvapą, pasakė Eva.

Amber išmetė pro langą tai, kas buvo likę iš cigaretės, ir šis gestas atrodė ganėtinai agresyvus. Gal ji tikrai nejuokavo. Automobilis važiavo greičiau. Atrodė, kad ji visu kūnu užgulė pedalą dar labiau didindama greitį. Sulig kiekvienu tariamu žodžiu ji spaudė iš variklio vis daugiau greičio.

Trauk velniai tas visas begalines begalines suknistas begalines egoistiškas suknistas, sušiktas istorijas, kalbėjo ji.

Prašau lėčiau. Prašau baigti keiktis, pasakė Eva.

Prisiekiu, trenksiu tau į prakeiktas suknistas žarnas. Tada galėsi pasakoti savo sušiktas istorijas.

Ji paleido iš rankų vairą, o paskui trinktelėjo per jį abiem delnais. Automobilis nukrypo nuo tiesaus kelio ir truktelėjo.

Nereikia, pasakė Eva.

Automobilis subarškėjo, gerokai per stipriai pasviro dešinėn, kai Amber per greitai pasuko kairėn.

Eva išsigando dėl savo gyvybės.

Eva nuvyko į Londoną aplankyti savo leidėjos. Po Norfolko Londonas atrodė neįtikėtinai triukšmingas ir dūzgiantis.

Amanda, jos leidėja, pakvietė ją papietauti į Soho esantį „Mažąjį Alasterį"– dabar „Jupiteris" galėjo sau tai leisti. Pakeliui Eva

sustojo ir davė elgetai vieno svaro monetą. Amanda taip pat ėmė raustis krepšyje ieškodama monetos, kad padarytų tą patį. Eidama iš leidyklos į restoraną Eva sustodavo ir duodavo po monetą kiekvienam, kas tik paprašydavo, kad pažiūrėtų, ką darys Amanda.

Štai, tarė Eva, tiesdama kažkokiam išgverusiam vargetai penkių svarų banknotą.

Žmogus atrodė nustebęs. Paskui apsidžiaugė. Paskui jis paspaudė Evai ranką. Amanda dvejojo, paskui pažvelgė į banknotų skyrelį savo piniginėje. Ji ištraukė gražią, naują, rudą dešimtinę.

Trauk tave velniai, cha cha cha, pagalvojo Eva.

Žmogus net pašoko.

Ačiū, ponia, pasakė jis, geros dienos.

Restorane buvo pilna žmonių, besistengiančių pamatyti, kas dar į jį atėję.

Amanda visada kalbėdavo taip, tarsi būtų įsiminusi sąrašėlį punktais išdėliotų dalykų, kuriuos ketino išdėstyti Evai, ir kalbėdama žymėtų juos varnele, nors kalbėdavosi jos lyg ir spontaniškai. Šešiasdešimt septyni su puse tūkstančio ir vis dar kyla, dabar kalbėjo ji, tarsi jau būtų pažymėjusi langelius prie šeiminės padėties ir atostogų įrašų. Milžiniškas skaičius, pasakė. Pirmų penkių poreikis irgi absoliučiai fantastiškas. Natūraliai kyla klausimas, į kurį atsakymą norėtų sužinoti kiekvienas, su kuo tik kalbėjausi. Kaip naujoji tikra istorija?

Rašau, atsakė Eva.

Kaip dėl balandžio? – paklausė Amanda, pažvelgusi į užrašų knygelę su kalendoriumi.

Balandis gal ir tiktų, atsakė Eva.

Puiku, pasakė Amanda.

Pamaniau, šį kartą galėčiau parašyti apie žmogų, kuris numiršta, pasakė Eva.

Na taip, žinoma, pasakė Amanda.

Ne, norėjau pasakyti, kuris numiršta ir viskas, atsakė Eva. Viskas baigta. Užraukta. Kaput. Galas. Daugiau jokių istorijų.

Na taip, įdomi mintis, pasakė Amanda. Nors paprastai šiose tikrose istorijose taip nebūna, tiesa? Na, tikrų istorijų formulė – gyvenimo teigimas, nes jos juk liudija gyvenimą, ar ne?

Mąsčiau apie palestinietį berniuką, dvylikametį, kurį nušovė kariai, pasakė Eva.

Kada? – paklausė Amanda. Na, apytikriai kuriais metais?

Ji atrodė sutrikusi.

Praėjusį mėnesį, atsakė Eva.

Praėjusį mėnesį? – pakartojo Amanda. Na, šitai drastiškai apkarpys rinką.

Už tai, kad jis apmėtė tanką akmenimis, kalbėjo Eva. O kas, jeigu parašyčiau apie žmogų, kuris dabar dar gyvas, bet, sakykime, rytoj ryte jau bus miręs? Irake?

Kur...? – nesuprato Amanda. Ji atrodė dar labiau nepatenkinta.

Irake, pakartojo Eva. Juk *žinai*.

Na, tai... tai vienalaikiška ir atvirai politizuota, mes nesame taip pratę, pasakė Amanda. Beje, kodėl panorai pakeisti istorinį požiūrį, istorinį aspektą, kuris ir yra svarbiausias kalbant apie tikrų istorijų ciklą, kitaip tariant, jeigu norėtum sužinoti mano nuomonę, beje, manyčiau, kad ir skaitytojų nuomonė tokia pati, tos istorijos taip stipriai paveikia, tos istorijos tokios populiarios, skaitytojai taip lengvai perprato šią formulę būtent dėl specifinio istorinio aspekto...

Aš dar neapsisprendžiau, pasakė Eva. Aš net galiu nutarti apskritai nerašyti tos knygos.

Jeigu norėtum avanso, tai sutarsime, pasakė Amanda.

Imu galvoti, jog galbūt prirašiau užtektinai knygų, kalbėjo Eva.

Bet tu ką tik pasakei, ką tik pasakei, kad balandis būtų neblogai, pastačiusi ant stalo vyno taurę, pasakė Amanda Farli-Braun iš „Jupiterio spaudos“, dabar atrodžiusi gana apgailėtinai.

Aišku, viskas priklausys nuo Golfo srovės sukeltos erozijos ir nuo to, kaip elgsis tam tikri oro frontai, pasakė Eva.

Ką? – tyliai paklausė Amanda.

Jei balandis bus gražus, pasakė Eva.

Amanda sėdėjo išraudusi ir sutrikusi. Eva dėl to pasijuto prastai. Amandą pažinojo nelabai gerai. Nežinojo, koks gyvenimo būdas jai patinka, kokias gyvenimo negandas jai tenka kęsti, kokios prie-

žastys nulėmė tai, kad ji yra tokia, kokia yra. Kokias negandas gali patirti dvidešimt septynerių metų moteris, dirbanti redaktorės darbą nedidelėje leidykloje, kurią neseniai užvaldė daug didesnis leidėjas? Amanda atrodė kaip žmogus, kuriam buvo pasakyta, jog auštant jį sušaudys.

Gerai, pasakė Eva. Žinai, aš tik erzinu tave.

Tikrai? – paklausė Amanda.

Viskas gerai, pasakė Eva. Balandis tinka.

Amanda akivaizdžiai pajuto palengvėjimą.

Oi, tarstelėjo ji. Gerai. Puiku. Nuostabu.

Ji papurtė galvą, paskui kažką pasižymėjo užrašuose.

Šįkart bus škotiška istorija, pasakė Eva. Manau, turėtų būti gana populiari. Per daug visko neišpasakosiu tik pasakysiu, jog istorija bus apie kaimo merginą. Apie ūkininkaitę.

Ūkininkaitė – puiku, linktelėjusi pasakė Amanda žymėdamasi užrašuose.

Važiuodama traukiniu iš Londono Eva stebėjo besikeičiantį savo pačios atspindį, šokinėjantį pro šalį skriejant krūmokšniams, mažiems miesteliams ir medžiams; galiausiai jai ėmė darytis baisu; nors, jeigu kas nors – sėdintis priešais ar interviu imantis žmogus, arba, sakykime, ponas Dievas, – pasiėmęs kokį diktofonėlį ar mikrofoną, būtų paklausęs, kodėl, – ji tikrai negalėtų atsakyti.

Ji nukreipė nuo savęs žvilgsnį. Pamėgino įsivaizduoti, kad Amber neegzistuoja. Kai grįšiu namo, bus vasara, kalbėjo ji sau. Dirbsiu rašydama kitą tikrų istorijų knygą apie ūkininkaitę. Parašysiu pusę.

Bet šitai buvo tas pat, kaip įsivaizduoti, jog nėra tokio dalyko kaip klaustukas, arba mėginti pamiršti melodiją, kurią kažkada išmokai atmintinai, arba, tiksliau, kuri tau įsirėžė į atmintį; Eva kažkur skaitė, jog atlikus naujausius tyrimus paaiškėjo, kad melodijos iš tikrųjų „įsiėda“ į smegenis, tarsi būtų išgraviruojamos rėžtukais.

Stotyje Evą pasitiko Maiklas.

Jis kalbėjo apie Petrarką ir Sidney'į, struktūras ir nuokrypius. Ir jis neabejotinai buvo įsimylėjęs Amber, tik šį kartą jam visa tai nebuvo kaip nuo žąsies vanduo. Galima sakyti, šįkart toji žąsis buvo pašauta medžiotojo ir vis dar nesusivokė, nes pusę jos galvos buvo

nunešusi kulka, ir tebesvirdinėjo ant plėvėtų kojelių prie tvenkinio. Viena vertus, ji atrodo kaip paprasta žąsis. Bet, kita vertus, – jau visiškai kitas reikalas.

Jiems grįžus namo, ji užšoko tiesiai „ant Amber“, sėdėjusios svetainėje ir, kaip atrodė, vieną ranką laikiusios Magnuso tarpkojy. Magnusas atsistojo.

Viskas gerai, tarstelėjo Amber. Jis jau pilnametis.

Amber man padėjo užsisegti užtrauktuką, pasakė Magnusas.

Iš sodo atlėkė Astrida, ir pirmas dalykas, kurį ji padarė, – puolė ant sofos šalia Amber ir stipriai ją apkabino.

Amber suniurzgė.

Labas, tarė Astrida Evai, žvelgdama iš Amber glėbio. Puikiai leidome dieną. Mes su Amber buvome žvejoti.

Žvejoti, pakartojo Eva. Puiku.

Nuėjome prie upės ir tyčia stengėmės nieko nepagauti, pasakojo Astrida. Mėtėme valą be jokių kabliukų.

Ar šitai neatrodė beprasmiška? – paklausė Eva.

Visiškai beprasmiška, sutiko Astrida.

Tiesiogine prasme, tarstelėjo Amber.

Jiedvi su Amber pradėjo kikenti; Amber atsistojusi stvėrė Evos dukrą į glėbį, pasisuko ant kulnų ir apsuko Astridą ore.

Taip ir slinko dienos. Slinko nesugrąžinamai, tarsi būtų nugriaudėjusi karščio banga, viską aptraukusi ūkanomis, miglomis, panardinusi dieną po dienos, diena iš dienos.

Kaip dabar jautiesi, kai mąstai apie tai, kas nutiko tam vaikui? – paklausė Eva Amber, beveik priartėjus pabaigos pradžiai.

Kokiam vaikui? – paklausė Amber.

Tam vaikui, pasakė Eva. Tam vaikui. Tam vaikui, kurį tu. Juk žinai. Toji avarija.

Kokiam vaikui? – paklausė Amber. Kokia avarija?

Ką iš tikrųjų norėtum apie save sužinoti? Apie sapną ar apie tikrovę? War es nun schon alles? *Ar tu tikrai Eva? Kaip sekasi rašyti naują tikrą istoriją? Koks vaikas? Kokia avarija?*

Stovinti pavėsinės tarpduryje, tokia graži, Amber atrodė tamsi, nes jai už nugaros švietė saulė. Ji priėjo prie Evos, prie jos nešiojamojo kompiuterio, padėto ant kėdės, pristumtos prie stalo, ir atsistojo priešais, uždėjusi rankas Evai ant pečių, tarsi norėdama kaip reikiant ją papurtyti.

Tada ji pabučiavo Evą į lūpas.

Šis bučinys Evą nepaprastai sukrėtė. Šis „nepaprastai" jai kėlė siaubą. Dabar viskas buvo kitaip, tarsi jai būtų suteiktas kitoks regėjimas, tarsi kažkokios nuo kūno atskirtos rankos būtų jai uždėjusios kažkokias ausines, atskleidusias neįvardytas, nematomas spalvas, esančias už žmogui įprasto spektro ribų, tarsi jai prieš akis būtų atsivėręs kitoks pasaulis, sulėtinęs žingsnį tik dėl jos ir atskleidęs erdves, egzistavusias tarp to, ką ji paprastai matydavo, parodęs, kaip per tas erdves besidriekiantis plonas siūlas laikinai viską sudaigsto.

Dabar Amber žingsniavo per sodą. Ji švilpavo. Gražias rankas buvo susikišusi į kišenes, tamsoje gniauždama jas į gražius kumštukus.

Eva išjungė kompiuterį, užvožė jį.

Maiklas virtuvėje peiliu pjaustė maistą vienodo dydžio kubeliais. Iš svetainės atbėgo Astrida. Magnusas pravėrė savo miegamojo duris ir jau leidosi laiptais. Eva luktelėjo, kol jie visi bus užtektinai arti, kad ją išgirstų. Koridoriuje ji sustabdė Amber.

Sudie, pasakė ji.

Aa? – tarstelėjo Amber.

Jau metas, pasakė Eva. Sudie.

Kur eini? – paklausė Amber.

Aš niekur neinu, atsakė Eva.

Mama, tarstelėjo Astrida.

Astrida stovėjo sustingusi, lyg įbesta. Magnusas sustingo ant laiptų. Virtuvėje liovėsi čerškinę ašmenys; Maiklas stovėjo pusiaukelėje, iškėlęs ore sustingusį peilį.

Bent jau tai – tiesa; tu niekur neini, pasakė Amber.

Ką tuo nori pasakyti? – paklausė Eva.

Tu – miręs žmogus, atsakė Amber.

Nešdinkis iš mano namų, pasakė Eva.
Čia ne tavo namai, atsakė Amber. Tu tik nuomininkė.
Nešdinkis iš mano nuomojamų namų, pasakė Eva.

Gimiau praėjus beveik šimtmečiui po prancūzo, kurio vardas verčiamas kaip ponas Šviesa, gimimo; šis ponas jau įžengęs į ketvirtą dešimtį, 1894-aisiais, vieną naktį prastai miegojo, prastai jautėsi, atsisėdo lovoje, atsikėlė, bastėsi po namus ir – eureka! „Trūkčiojantis" mechanizmas! Kaip kad siuvimo mašina kilnodama paslenka medžiagą! Jis duoda užsakymą vyriausiajam gamyklos inžinieriui. Jis pats sėdi ir bado skylutes fotopopieriuje. Jis kartu su broliu sukuria medinę dėžę su akute. Ji įrašo tai, ką matyti pro akutę, – po 52 sekundes juodų, baltų ir pilkų bliksnių vaizdo.

Atvyksta Paryžiaus ekspresas. Žiūrovai pirmose eilėse staiga nuneria galvas! Iš gamyklos išeina darbininkai. Žiūrovai stebisi ir džiūgauja! Berniukas su dūdele iškrečia sodininkui pokštą. Žiūrovai iš juoko krinta nuo kėdžių! Žmonės žaidžia kortomis. Žiūrovai šūkteli pamatę, kaip už kortomis žaidžiančių žmonių nugarų vėjuje juda medžių lapai! Šimtai traukinių atvyksta į šimtus stočių. Šimtai darbininkų išeina iš šimtų gamyklų. Šimtai berniukų su dūdelėmis krečia pokštus šimtams sodininkų. Šimtai lapų juda šimtuose fonų. *Specialus pranešimas darbininkams ir darbininkėms. Kam stovėti šaltyje ir lietuje, kai galite pasidžiaugti laimės valanda tik už 1 dolerį tarp 12 ir 14 valandos ateinantį šeštadienį. Ateikite pasižiūrėti į dienos įvykius, atvaizduotus gyvuose paveiksluose.* Žmogų užpuolė liūtas. Besibučiuojanti pora. Viktorijos laidotuvių

procesija, didieji futbolo finalai. Garsūs pasaulio lėktuvai, lydimi garsaus Voriko kinofono. Muzikos salė tampa centrine kino sale, kurią prižiūri Makenzio atrakcionų aikštelė. Jie nusamdo pianistę, kad salė būtų respektabilesnė. Aladinas ir stebuklingasis žibintas. Ką darys moterys. Radžos dėžė. Iš oloje esančios dėžės pakyla moteris ir suburia aplink save šokėjas. Kiekviename kadre cenzorius nudažė jų kūnus raudonai. Raudonis virpa iš po labai nuogai atrodančių šokėjų kaklų ir kojų.

Raudona reiškia aistrą, ką nors liepsnoje. Žalia reiškia idilę. Mėlyna – vakarą ir tamsą. Gintarinė – tamsoje užžiebtus žiburius.

Išgelbėtas iš erelio lizdo. Poetas savižudis. *Bombastas Šekspyras išmėgina dvylika naujų savižudybės būdų. Nė vienas jų jam nėra sėkmingas, bet vis dėlto jis miršta. Įspūdinga nuo pradžios iki galo.* Scenoje stovi vyriškis ir pasakoja žiūrovams visą istoriją, o jie žiūri. Čigonai pagrobia mažą mergaitę; išsigabena ją statinėje. Statinė įkrenta į upę. Sparčiai artėja. Kviečiais prekiaujantis spekuliantas sudaro pelningą sandorį, kurio pasekmės – šimtai nuskurdusių jo darbininkų. Netyčia jis įkrenta į jo paties kviečių aruodą, ir kai byrantys grūdai ima jį dusinti, ekranas nusidažo aukso spalva. Centrinė kino salė pakeičia pavadinimą į „Alambros" kino namus. *Šie namai buvo specialiai įkurti laikantis 1910 m. Kinematografo normatyvinio akto; čia patogu ir saugu, drąsiai galime teigti, kad jie prilygsta bet kuriems aukščiausios klasės moderniems Londono ar Glazgo kino namams.* Tik čia dar yra ir arbatinė. Yra ir visas orkestras: pianistas, violančelininkas, smuikininkas, būgnininkas. Čia yra 1 000 sėdimų vietų. Trisdešimt keturių pėdų scena, kurios šonai puošti rytietiškomis statulėlėmis. Kino namų valdytojas ponas Burnetis K. Makdonaldas už ekrano žvangina grandinėmis ir barškina jomis į statinę, kai *Ben Hure* lenktyniauja vežimai. Kiekvieną ketvirtadienio vakarą du broliai iš Juodosios salos persikelia keltu kartu su šunimis, pasižiūrėti filmų; kiekvieną savaitę jie sėdi tose pačiose vietose. Vieną savaitę vyriškiai neatvyko, bet vienas iš šunų – pilkas skalikas Hektoras – buvo rastas tupintis savo įprastoje vietoje ir liko tupėti ten visą filmą.

Kovos, gaisrai, maištai, audros: Beethovenas, Vilius Telis, Wagneris. Intriga, plėšikai ir t. t.: Griegas, Lisztas, Beethovenas. Meilė

ar sentimentai: „Mano mielas senas drauge“, „Tavo šypsenos šviesa“, „O, nusišluostyk ašarėles“. Bučiniai: visi sėdintys pigiose vietose švilpia žvelgdami į ekraną. Turbūt žinote, kad filmas geras, kai jo paviršius padengtas brūkšniais, tarsi smarkiai lytų. Chaplinas – lietingosios šalies karalius. Jo lazdelėje yra negilių įrantėlių, tarsi ji būtų grublėtas stuburkaulis. Jis nusikelia skrybėlę kiekvienam, pasitaikiusiam jo kelyje. Jis liaujasi apžiūrinėjęs skylę bate. Pravažiuoja automobilis ir, susverdėjęs, jis atsiduria dulkėse. Iš kitos pusės pralėkus automobiliui – jis vėl nusirita kūliais. Atsistoja. Nusivalo drabužius mažučiu šepetėliu rūbams valyti. Atsisėda po medžiu. Prieš suvalgydamas nediduką senos baltos duonos kriauksšlį, nusiblizgina nagus. *Keli kino valdytojai pranešė, jog po dviejų Chaplino komedijų savaičių būtinai reikėjo priveržti kino teatro sėdynių varžtus, nes žiūrovai taip juokėsi, jog dėl vibracijos varžtai atsilaisvino.* Labanakt, Čarli, šaukė iš salės berniukai, pasibaigus trumpametražiui Chaplino filmui. Paskui prie konvejerio diržo pririšta herojė po truputį artėja prie diskinio pjūklo. *Vyrai – viso labo užaugę berniukai.* Praeitis pasirodo esanti čia pat, kambaryje, miško laukymėje, čia pat kambaryje ir miręs žmogus. *Tu bailys. Tu pabėgai, nors žinojai tiesą! Jeigu tik galėsiu, padarysiu, kad tavo sūnus niekada tavęs nematytų.* Jėzus išgelbėjo aklą vaiką. *O, o taip... man atrodo, kad matau šviesą.* Meilės šviesa. Mary Pickford sako vienuolei, jog nori susigrąžinti vaiką. Vienuolė purto galvą. *Suprantu, sese Liucija, jūs manote, kad išsikrausčiau iš proto. Bet aš neišsikrausčiau.* Policija mirtinai sušaudė streikuojančius angliakasius. *Pagonis kinpalaikis paragauja dviejų tūkstantmečių civilizacijos rezultato.* Lilliana Gish pasiryžusi padėti galvą per Prancūzijos revoliuciją. *Mylinti moteris atleidžia.* Constance Talmadge gyvena kalnuose ir atsisako tekėti. *Mėlynas ir raudonas kraujas. Dešimt Dievo įsakymų. Kempbelai artėja. Klano pasididžiavimas.* Pilnametražiame Cecil B. De Mille filme moteris maudosi vonioje. Per naktį visame pasaulyje pasikeičia vonios kambarių mados. *Puritoniškos aistros. Gundymai. Žaidimai su dvasiomis. Don Žuanas. Dorotėjos Dar, Daringo dukters, nuotykiai. Rūta iš Uolinių kalnų. Armijos perlas.* Erchercogas išlipa iš valstybinio automobilio. Erchercogo

vairuotojas apeina automobilį iš priekio ir žiūri, ar jo nepažeidė bombos. *Tautos nebėra, Nutrintos sienos, Derlingos žemės tapo dykuma, Karalius ištremtas* – Pathé *naujienų fotoreporteriai jau čia.* Iš apkaso išlipa septyni ar aštuoni vyrai. Vienas paslysta, sukniumba negyvas. „Alambros" kino namai, „Pusryčių kambarys", arbatinė ir automobilių stovėjimo aikštelė. *O kad turėčiau kalbantį paveikslą – tavo atvaizdą.* Filmui pasibaigus žiūrovai sėdi spengiančioje tyloje. Orkestras netenka darbo. Europiniai filmai nesukami. Amerikietiškų filmų triskart daugiau. Šeši kino teatrai. Nors miestelis visai mažas. Prie kiekvieno kino teatro driekiasi dviejų valandų eilės. „Imperija", „Rūmai", „Teatras", „Karalienė", „Plaza", „Alambra". Kėdės mediniais atlošais, su pagalvėlėmis. *Art déco* stiliaus sienos. Yra ir kolonų. Kolonų viršuje auksu išraitytos raidės A K N. Yra ir auksinė uždanga, kurios prašmatnūs raukiniai vis kyla ir kyla neįsivaizduojamai jausmingai banguodami. Dvigubo kupolo lubose spindinčios šviesos taip aukštai, jog tik vienas Dievas galėtų pakeisti elektros lemputę. Tarpueiliais vaikšto Didžiajame kare kariavęs, dabar jau išėjęs į atsargą viršila ir iš chromuoto flakono purškia antibakterinį *„Scentinel", kad oras būtų be mikrobų, švaru ir kvapnu seansas po seanso, diena po dienos. Tegu tavo buveinė dvelkia moderniai. Visur jausk „Scentinel" gaivą. „Scentinel Sales New Hygiene Ltd.", 266-268 Holovėjaus kelias, Londonas N7.*

Viršuje brangiau. Apačioje amerikietišku akcentu rėkiama į ekraną. Ir viršuje, ir apačioje kartu rėkiama žiūrint britų filmus, kuriuose vakariniais drabužiais apsirengę žmonės vienas su kitu kalbasi prislopintais balsais. Animacija, trumpametražiai filmai, kino žurnalai, artėjantys pramoginiai renginiai, prasti filmai, geri filmai, Dieve, saugok karalių. Žmonės atsineša sumuštinių. *Aplink pasaulį su garsu ir vaizdu ant stebuklingojo kino kilimo.* Ateik pasižiūrėti *Svetingos žemės*, tik 4 doleriai, nepasigailėsi: kainuos tiek pat, kiek kainuoja bandelė. *Pasaulis keičiasi. Vagis. Ledi iš niekur. Moteris prieš moterį. Tekėk už manęs,* rodomas kartu su *Pavojingu nuotykiu. Laiko žingsniai. Tarptautinis susitarimas.* Visi šeši kino teatrai uždaromi dviem savaitėms, baiminantis invazijos. Vėl atidaromi po savaitės. Visi šeši pritemdo neonines lempas. *Didysis*

diktatorius. Vaikinas sutinka merginą. Per filmo su Franku Sinatra vidurį į sceną išeina „Alambros" valdytojas ponas O. H. Kempbelas. Europa švenčia pergalę. Visi krykštauja iš džiaugsmo. Pergalė prieš Japoniją. *Didžiosios viltys. Vėjo nublokšti.* Per *Bembio* gaisrą miške iš salės išnešami verkiantys vaikai. Žmonės perkasi televizorius ir žiūri jiems labiausiai patinkančius filmus. Ekranas tampa triskart didesnis. Kinorama. Sinemaskopas. Platusis ekranas. Natūralus vaizdas. Į žiūrovus šuoliuoja liūtas. Didingiausias pasaulyje šou. Vėl *Ben Huras.* Vėl *Dešimt Dievo įsakymų.*

Žolės stiebeliu, augančiu iš plyšelio žemėje, atsivėrusio ant Cecil B. De Mille kapo, ropoja skruzdė. „Plaza" liaujasi rodęs filmus. „Karališkasis" sudega. „Imperija" uždaroma. „Teatras" tampa „Bingo". *Basomis parke. Toli nuo ošiančios minios.* Natalie Wood ir Robertas Redfordas juokiasi važiuodami namo filme *Nusavinta nuosavybė.* Sugriauta. Sugriauta. Bingo klubas. Sugriauta. Bingo klubas. Septintos dienos adventistų bažnyčia. Sugriauta. Sugriauta. Automobilių turgus po atviru dangumi. Sugriauta. Prekybos centras. Sugriauta. Baldų parduotuvė. Sugriauta. Bažnyčia. Sugriauta. Naktinis klubas. Sugriauta. Sugriauta. Naktinis klubas. Sugriauta. Restoranas. Valstybės saugomas fasadas. Bingo klubas. Sugriauta. Sugriauta. Sugriauta. Sugriauta. Lenktynių takelyje subyra Steve'o McQueeno poršė. Ar jam nieko nenutiko? Bradfordo imperija. Plamstedo imperija. Vilsdeno imperija. Pendžo imperija. Kolčesterio hipodromas. Glazgo „Naujoji Savoja". Eigburto „Rivolis". Dinglio kinodromas. Kerkvolo feniksas. Harogito „Scala". Saut Šildso „Scala". Lidso koliziejus. Kerkoldžio „Rialto". Clapamo „Didysis". Darlingtono „Alambra". Perto „Alambra". Lutono rūmai. Largso rūmai. Straudo rūmai. Bristolio rūmai. Meida Veilo rūmai. Susilieja į ratą. Susilieja į juodį. Nuverčiamos sienos ir visi filmai pakyla iš mirusiųjų, jie perregimi, kaip savo kūnus apleidusios, viena ant kitos sukrautos mirusiųjų sielos.

Burtas Lancasteris pabučiuoja Giną Lollobrigidą ant trapecijos, aukštai virš minios galvų.

Pilnas aukštuomenės narių kambarys kvėpuoja didelio seno namo ventiliacine sistema pumpuojamomis migdomosiomis dujomis. Jie visi iškrinta.

Didžiojo karo metu kažkoks žmogus krauna į lėktuvą bombas iškeldamas jas taip, kad mes matytume. Bombų storgaliai išlinkę kaip nuogos moterų krūtys.

Visuose mūšio laukuose kritę numirėliai pakyla ir eina. Jie eina ir eina, iš jų išauga didžiulė minia. Šlubčiodami, sutvarstyti, išblyškę, nešantys vieni kitus, ne kaip zombiai, o kaip tikri suluošinti žmonės, jie eina į gyvųjų namus, žvelgia pro jų langus.

Moteris diriguoja mažutyčiam orkestrui, kurio artistai nedidesni už jos ranką.

Kaimo mergaitė stovi po aukso monetų liūtimi. Prieš minutę ji buvo tokia vargšė, jog neįstengė prasimaitinti. Priešais ją atsiveria durys. Jos veda į stebuklų šalį.

Tarsi iš niekur vidury kambario atsiranda agentai. Jiems pasakyta, ko nori namo savininkai – viską pergabenti į kitą namą kitame miesto gale. Jie linkteli ir dingsta lengvame rūkelyje; praeina sekundė, antra. Namo savininkai suglumę. Jie kraipo ir krapšto galvas. Bet tada nuo lentynų pačios ima lipti knygos. Jos užlipa ant palangės. Ima šokinėti pro langą. Apačioje keliauja gatve plevėsuodamos puslapiais. Nuo spintelės ima leistis lėkštės. Jos išsirikiuoja prie lango ir viena po kitos iššoka. Iš paskos nuseka puodeliai. Ir jie iššoka. Nė vienas jų nesudūžta. Stalo įrankiai pašoka ir patraukia pirmyn. Pro langą iššoka kėdės. Iš spintų išskrenda drabužiai. Batai – pirmiausia didžiausi, o paskui mažėjančia tvarka iki mažučių vaikiškų batukų – patys išeina iš namų. Kilimai susivynioja ir išeina. Namas ištuština pats save.

Palais de luxe „Alambra“, mano pradžios vieta, kurios garbei buvau pavadinta.

Pro gamyklos vartus darbininkai eina namo. Tai ilgos ilgos dienos pabaiga.

Pabaiga

pasaulio galas. Nors jis tik 1 km pločio, atrodytų, visai mažas, nors artinasi 20 km per sekundę greičiu, atrodytų, gana lėtai, vis tiek tai – galas, absoliutus galas. Sakykime, jis trenkia kur nors Amerikoje, ir kitur gyvenantiems žmonėms tai nerūpi, nes jų nėra nei Amerikoje, nei kur nors netoliese. Sakykime, jis trenkia Amerikoje ir tada iš didžiulės skylės, atsiradusios Amerikoje, į dangų pakyla liepsnojančios žemės plutos atplaišos ir ima kristi žemyn jau kitose vietose, Anglijoje. Liepsnotų visa Anglija, ne tik Londonas, ne tik Islingtonas. Liepsnotų Norfolkas. Liepsnotų Stratfordas. Ričmondas ir Kju, toji vietovė prie Bedfordo, į kurią jiems kartais tenka važiuoti, nes ten gyvena Maiklo tėvai, irgi liepsnotų, liepsnotų ir Hebdenas, ir visos kitos vietovės, kuriose Astrida nėra buvusi. Astridai iki asteroido trūksta trijų raidžių. Asterida – asteroidas. Asteroidų ruožas – tarp Jupiterio ir Marso. Asteroidas – krūva kosminių uolienų, dėl sunkio jėgos susivirinusių į vieną milžinišką uolieną; jo plotis gali būti kilometras ir daugiau. Asteroidas – „žvaigždė ant steroidų“. Būtent tai ir nutiko dinozaurams. Tikriausiai tik vieno vienintelio kokių 10 km pločio asteroido pakako, kad jie taptų tuo, kuo tapo, – dinozaurais. Bet gerokai vėliau nei tąkart, tik prieš devyniasdešimt penkerius metus, jeigu kam norėtųsi tikslumo, o tai visai neseniai, turint galvoje visą pasaulio istoriją ir laiką matuojant procentais, Sibire nukrito labai

mažas, vos pastebimas asteroidas, ir tik stebuklu galima pavadinti faktą, jog buvo užmušti tik šeši žmonės, nors asteroido sprogimo galia prilygo 1 000 WMD. Žmonės turėjo beprotiškai džiaugtis, kad jis nukrito būtent Sibire.

Jai nebaisu įsivaizduoti pabaigą. Ore nardys liepsnojantys burundukai ir šeškai, tamsoje švytintys kaip burundukų dydžio gyvi angliukai, visur bus pilna šeškų pavidalo padegamųjų bombų ir degančių San Francisko tilto atplaišų, arba kino studijų gabalų, pilies, Disneilendo linksmųjų kalnelių ir *Empire State* pastato skeveldrų, kurios švies kaip daugybė didžiulių žarijų, spragsinčių į orą per tūkstančius mylių, o paskui mylių mylias besileidžiančių, įgaunančių pagreitį ir kertančių į Big Beno laikrodžio ciferblatą, Vaterlo tiltą, šalia pasvirusį apžvalgos ratą, o visi žmonės, uždaryti krentančiose kapsulėse, tarsi didelėse sniego gniūžtėse, taip pat bus nusviesti žemyn, liepsnos visi pastatai, liepsnos *Tate Modern* meno galerija, liepsnos menas, restoranas ir parduotuvė.

Astrida nusižiovauja.

Ji nubudo gana anksti.

Jau rytas, bet lauke dar tamsu. Ji žvelgia pro langą į dangų virš namų. Jis – gatvės žibintų šviesos spalvos, o kiek aukščiau – tamsus. Dar neįjungtas šildymas. Šalta. Ji vilki vieną iš trijų naujų raudonų pižamos švarkelių. Ji apsivilkusi dvi naujas raudonas palaidines ir naują raudoną megztuką – viską užsivilkusi vieną ant kito, visus šiuos drabužius – ant pižamos švarkelio, o megztuką susisagsčiusi.

Neturėtų būti viskas raudona, sako mama. Negali viskas būti vienos spalvos.

Skirtingi raudonos atspalviai, atsako Astrida.

Vis dėlto nesu visai įsitikinusi, kad raudona tau tinka, sako mama.

Astrida prunkšteli ir ištiesia raudoną megztinį. Mama atsidūsta ir nusineša jį prie kasos.

O štai Maiklas nieko nė nepastebi, jam nerūpi, kokią spalvą Astrida išsirenka; jis atsakingas už tai, kad už visas prekes būtų sumokėta, kol grįš mama, o tada beveik visa jos spinta bus raudona.

Ji apsivyniojo pėdas pižamos klešnių galais; gerai, kad kelnės jai kiek didokos. Ji dar paaugs.

Daugelis žmonių jau atsikėlę, užsižiebę šviesas, nors vis dar labai anksti ir tamsu; žmonės ruošiasi į darbus ar šiaip kur. Naujas skaitmeninis radijas-žadintuvas rodo 6 val. 35 min.; jis siunčia signalus į Grinvičą ir jam perduodamas tikslus laikas. Jos kambarys kvepia nauja lova ir visokiais kitokiais naujais daiktais. Iš pradžių naujumo kvapas malonus, o paskui ima truputį erzinti. Viskas turi kvapą. Dabar praktiškai viskas nauja, beveik viskas, kas yra aplinkui, beveik viskas visame name.

Buvo keista pamatyti grindlentes. Keista pamatyti sienas. Vis dar keista apie tai galvoti. Grįžti namo ir įžengti vidun pro lauko duris, kai aplink viskas plika, buvo tas pats, kaip pirmą kartą išgirsti save kvėpuojant. Tarsi kas nors tavo viduje būtų visu garsu atsukęs kvėpavimo garso reguliatorių.

Astridai iš tiesų netrūksta senų daiktų, gal tik kai kurių. Labiausiai jai patiko, kai namas buvo visiškai tuščias, kai jie grįžo po trijų viešbutyje praleistų naktų ir miegojo ant grindų pasiskolintuose miegmaišiuose, kol atkeliavo lovos. Keista, kad galiausiai mama pravirko neberadusi būtent rutulinių durų rankenų, o ne kokio stambesnio daikto – kompiuterio ar pirmųjų knygų egzempliorių, ar rankraščių. Dabar mamos jau nėra tris savaites ir tris dienas. Jos grįžimo data nenumatyta. Tai lyg ir kelionė aplink pasaulį. Tikriausiai ji labai svarbi ir būtina. Astridos manymu, taip elgtis didžiai neatsakinga.

Jie grįžo po atostogų namo ir pateko į tuščius namus; mama stovėjo ir spoksojo, beje, kaip ir jie visi, iš pradžių koridoriuje, o paskui vaikščiodama per visus kambarius. Iš pradžių ir mama, ir Maiklas juokėsi, stoviniuodami arba prasilenkdami, išpūtę akis, tarsi negalėtų tuo patikėti, tarsi tai būtų koks nors milžiniškas praktinis pokštas. Tada mama pamėgino atidaryti duris, kad nusileistų laiptais į apačią ir pasižiūrėtų, kas dedasi tenai, bet durų atidaryti negalėjo, nes nebebuvo rankenos.

Tada ji pravirko.

Tai buvo meno kūriniai, liaudies meistrų dirbiniai, kartojo ji. Ji nuolat šitai kartojo, lyg nesveika. Durų rankenos buvo kūriniai ir dirbiniai.

Būtent durų rankenos buvo jos galas. Tikriausiai pabaiga kiekvienam vis kitokia. Dabar Astrida mano, jog tai ganėtinai bjauri pabaiga, tos durų rankenos. Dabar jau galas, vėliau kartojo ir kartojo mama. Visiškai galas.

Lovos, kėdės, bufetai, sieninių spintelių durelės, drabužių spintos, visi daiktai iš bufetų, sekcijų ir drabužių spintų. Net *Busted* grupės nuotraukos iš žurnalų ir t. t., kabojusios Astridos kambaryje ant sienų. Net lenta, prie kurios jos buvo prisegtos. Stalčių turinys – tokie daiktai kaip žirklės, elastiniai tvarsčiai ir t. t., virvagaliai, buvę stalčiuose. Nieko nebuvo likę. Nė pamestos sagos. Tarsi visos grindys būtų kuo švariausiai nušluotos. Nė vienos pamestos sąvaržėlės, likusios medinių grindų plyšyje. Vienintelis daiktas, kurio vagys nepaėmė, – atsakiklis. Jis pypsėjo valgomajame ant grindų prie sienos ir mirksėjo raudona lempute. Jie išgirdo jį vos pravėrę lauko duris, paprastai jį visada išgirsti, visada išgirsti grįžęs namo, atidaręs lauko duris, tik šį kartą jis pypsėjo beveik antgamtiškai garsiai. Jis pypsėjo daug garsiau, nes visa kita buvo dingę. Bet telefoną jie pasiėmė, todėl policijai Maiklas paskambino iš mobilaus. Visas namas, pasakė Maiklas. Tikrąja žodžio prasme išplėštas. Paskui jis paskambino į viešbutį. Jo balsas keistai skambėjo, nes jie išnešė kilimus, net ir tuos, kurie buvo patiesti ant laiptų, todėl garsas visame name skambėjo visai kitaip. Tiesiog bet kam bet ką garsiai pasakius nuskambėdavo keistai.

Taigi pirmiausia jie parvyko iš Norfolko ir pastatė automobilį. Tada mama atidarė duris. Vos tik jie įėjo vidun, Astrida atkreipė dėmesį į pypsėjimą. Paskui ji atkreipė dėmesį į tai, jog kažkas kitaip. Paskui ji pastebėjo, jog toji vieta, kurioje paprastai stovėjo drabužių kabykla, atrodė keistai. Ji taip atrodė todėl, kad kabyklos nebuvo. Tada ji pamatė, jog nėra dar kažko, o paskui prisiminė, ko – knygų lentynos, nes ji prisiminė koridoriuje buvusios knygų lentynos siluetą. Ir tada ji pamatė, jog tam tikros vietos ant sienų atrodo keistai, nes tose vietose seniau kabojo paveikslai. Keista,

svarsto Astrida, jog jai prireikė minutėlės, kad ji viską prisimintų, o kartais išties atrodė sunku įsivaizduoti, kas buvo toje tuščioje vietoje, likusioje po to, kai iš jos kažkas buvo paimta.

Tada jie nuėjo į svetainę, į poilsio kambarį, į žaidimų kambarį, į virtuvę ir įsižiūrėjo į visus tuos daiktus, kurie iš čia buvo dingę.

Ir taip toliau.

Taigi jiems liko tiktai tie daiktai, žinoma, neskaičiuojant atsakiklio, kuriuos ji, Magnusas, mama ir Maiklas turėjo parsigabenę keturių varomųjų ratų transporto priemone, tie, kuriuos jie buvo pasiėmę atostogoms Norfolke. Vagys išsinešė kriauklėse buvusius čiaupus. Jie nusuko radiatorių reguliatorių rankenėles, ir šitai, kaip vėliau paaiškėjo, sukėlė šiokių tokių keblumų, nes dabar jau beveik lapkritis ir vis dar nesusitarta pakeisti reguliatorių rankenėles, ir kartais būna išties šalta, o kartais per šilta, nes radiatoriai visą laiką veikia visu pajėgumu, ir nė vieno namuose esančio radiatoriaus šildymo laipsnio negalima pakeisti nepasitelkus replių.

Vis dėlto buvo ir teigiamų dalykų, nes dabar Astrida galėjo nebesijaudinti dėl mobilaus telefono; ji pasakė, jog telefonas buvo paliktas spintelėje prie lovos, todėl, savaime suprantama, jį paėmė kartu su viskuo.

Mama apėjo visus kaimynus, bet niekas nematė ir negirdėjo nieko neįprasta. Prieš dvi savaites Mursai matė atvažiuojančią ir vėl nuvažiuojančią didelę krovininę mašiną. Mes nieko nepamanėme, pasakė jie mamai ir Maiklui. Pamanėme, jog išsikraustote. Patys laukėme atvykstančių nekilnojamojo turto agentų, nes norėtume įvertinti savo namą.

Paimti jos tėvo laiškai ir nuotrauka. Viskas buvo kelionmaišyje po lova, kartu su po lova pakištais batais, plastikiniais maišeliais ir plakatais; tie daiktai taip pat paimti.

Astrida žvelgia į kelią. Tada pasižiūri į tolį. Keliu eina keletas žmonių, jie lipa į automobilius ir t. t., bet ji nė vieno nepažįsta. Na, negalėtum sakyti, kad ji tikisi pamatyti kokį pažįstamą. Bet akys pačios ieško. Jos žiūri į nepažįstamus žmones, kad išsiaiškintų, ar jie nėra pažįstami.

Nuo medžio nukrenta gatvės žibinto apšviestas lapas. Ji mato, kaip jis pasiekia žemę. Ji vėl pažvelgia į dangaus juostą virš namų. Yra daugiau nei 1 000 000 asteroidų; čia kalbama tik apie tuos, kurie mokslininkams ir astronomams tikrai žinomi. Kuo puikiausiai jų galėtų būti daug daugiau. *Id est.*

Dabar ji jau tikrai liovėsi taip dažnai garsiai kartojusi tokius žodelius kaip „tai yra". Ganėtinai keista, kai vis kartoji. Po trijų mėnesių jai sueis trylika. Po trijų mėnesių ji būtų surūšiavusi dviejose žaislų spintelėse esančius savo senus žaislus – lėles, lėlių namelį ir t. t. ir viską atidavusi mažesniesiems – powellsų ir packenhamų vaikams ir vaikams iš kitokių šeimų nei Astridos, tiems, kurie guli ligoninėse, šitaip su savais žaislais buvo liepta pasielgti Magnusui, bet jos žaislai jau buvo surūšiuoti ir išnešti. Vis dėlto jai rūpi, kur, pavyzdžiui, dabar yra triušis Haris ir aksomu trauktų ponių kolekcija, visi meškinai ir t. t., naujesni, senesni, labiau ar mažiau aptriušę.

Danguje, pasakė Magnusas, kai ji garsiai išreiškė savo mintis.

Klausyk, tarstelėjo Astrida Magnusui prieš porą savaičių, kai jie buvo sode, nes namuose darbavosi daugybė kilimus klojančių žmonių, klojusių naujais kilimais laiptus ir kambarius, kurie ir seniau buvo iškloti kilimais. Svarsčiau, kodėl man norėjosi padaryti tą dalyką.

Kokį dalyką? – paklausė Magnusas.

Magnusas dabar ilgai sėdėdavo namuose nieko neveikdamas. Jis dar du mėnesius turės laukti atsakymo, ar yra priimtas. Jiems grįžus namo ši žinia buvo tarp atsakiklyje paliktų žinučių. Jis ir Maiklas visą dieną prasėdėjo skirtinguose kambariuose. Astrida mąsto, jog jeigu jai kas nors būtų atidėta arba ji prarastų darbą, arba dar kaip nors, ji bent jau eitų į biblioteką arba į knygyną, arba į baseiną, o ne gaištų dienas sėdėdama ir nieko neveikdama; šitai jai atrodo ganėtinai bjauru.

Sakykime, pamatau gyvūną, jis atrodo nebegyvas, pasakė Astrida. Kodėl man norėtųsi bakstelėti jį pagaliu?

Kad pažiūrėtum, ar jis gyvas, atsakė Magnusas.

Bet kodėl, kalbėjo Astrida, man norėtųsi padaryti ką nors, kas

iš tikrųjų būtų žiauru, jeigu tasai gyvūnas nebūtų nugaišęs, jeigu jis tebebūtų gyvas, o tik atrodytų nugaišęs?

Kad pažiūrėtum, ar jis gyvas, pakartojo Magnusas.

Astrida išsikrovė atostogų krepšius ir rado dvi juosteles.

Ji įlipo į autobusą ir nuvažiavo į Diksono parduotuvę, kurioje jos modelio kamerą buvo galima prijungti prie ekrano. Monitorius jau buvo įjungtas. Ji kilstelėjo dangtelį, įkišo pirmą juostą, ir pasirodė, kad šioje juostoje nufilmuotas ant kelio gulintis negyvas padaras; ji stovėjo parduotuvėje ir žiūrėjo į anąkart nufilmuotą negyvą padarą. Jis gulėjo negyvas. Astrida pagarsino. Girdėjosi kaimo garsai – zvimbimas, oras ir paukščiai. Tada ji pamatė ranką, tikriausiai savo pačios, atkeliančią durų velkę. Tada moters, tame name dirbusios valytoja, viršugalvį, paskui išgirdo dulkių siurblio triukšmą, pačios Astridos balsą, kažko klausiantį valytojos, ir šios atsakymą. Paskui lipama laiptais – gana prastai nufilmuota, negali žiūrėti tokių kadrų nevimdamas, – tada lopinėlis grindų, o paskui – akinanti šviesa, atsispindinti kameros akyje. Šitai nepaprastai pykdė, nes Astrida vylėsi pamatyti nors kelis tą dieną nufilmuotus Amber kadrus; tada buvo pirmosios jos viešnagės dienos.

Jai neleidžiama kalbėti apie Amber. Jai neleidžiama, negalima apie Amber net užsiminti.

Dabar viskas baigta, pasakė mama. Tas metas pasibaigė. Ir tegu sau, Astrida. Aš tave įspėju. Pakaks.

Po tokių žodžių Astrida imdavo deklamuoti, kai tik jų automobilis sustodavo prie šviesoforu reguliuojamos sankryžos Norfolke ar pakeliui namo: raudona, gintarinė, žalia, arba: žalia, gintarinė, raudona (žinoma, priklausomai nuo to, kokia tvarka šviesos užsižiebdavo). Kai mama išsiaiškino, kodėl Astrida taip daro, tiesiog įsiuto; pasipylė riksmai ir visokiausi reikalavimai. Taigi Astrida griebėsi priedangų. Ji pradėjo sakyti: aaa mm beet ar aš turiu grįžti iki dešimtos? Ir panašiai. Mamos akivaizdoje ji klausinėjo Magnuso apie ambroziją. Automobilyje garsiai kalbėjo apie per atodrėkį ant upės atkrančių užbėgusį pernakt įšalusį ampalą, apie ambrijantį kaimyną ambrą. Mamos akivaizdoje ji aiškinosi su moterimi,

stovinčia prie prekystalio „Hylso“ parduotuvėje, kuo skiriasi trijų amb* ir trylikos amb lemputės. Kaip aiškino moteris – skiriasi skleidžiamos šviesos stiprumu.

Astrida, tarstelėjo jos mama.

Ką? – paklausė Astrida.

Netampyk likimo už ūsų, pasakė mama.

Tu bjauri, labai tyliai ištarė Astrida. Kai pro jas pravažiavo raudona mašina, mintyse žodį „gintaras“ ji pakeitė žodžiu „raudonas“. Garsiai tarė: koks gražus raudonas automobilis. Pamačiusi dar vieną, pasakė: man patinka raudona šio automobilio spalva.

Dabar jos drabužiai raudoni, jos lovos užtiesalas raudonas, raudonas dantų šepetukas naujame dėklelyje, jos kilimas raudonų atspalvių. Ir t. t.

Astraudė Smart.

Taigi mama žinojo, jog kažkas nutiko, tik nesuprato, kas.

Bet dabar mama išvykusi. Astrida liovėsi visur kaišiojusi raides „amb“, kalbėjusi apie „amberus“ ar apie raudonį, ar panašiai. Nėra jokios prasmės žaisti raudonį su Maiklu. Astrida ketina kaip nors užsiminti apie Amber Magnusui, bet kai porą kartų buvo beprasižiojanti, dėl kažkokių priežasčių nutarė nieko nesakyti. Ji vis dar nežino kodėl. Kažkaip niekinga, o gal keista, tarsi pagaliu baksnotum negyvą padarą. Taigi ji ketina kaip nors apie tai užsiminti Maiklui ir pasižiūrėti, kas atsitiks, kai ji taip padarys.

Ji išėmė juostelę ir įkišo kitą; jeigu jai pasiseks, čia bus nufilmuotos aušros, čia bus pradžių juostelė. Ji spustelėjo „Atsukti“, o paskui „Leisti“.

Visai jai už nugaros stovėjo parduotuvės konsultantas ir baksnojo jai.

Ei, tu, pasakė jis. Skaityti nemoki?

Ant monitoriaus, prie kurio galima prijungti kamerą, buvo priklijuotas užrašas: „Pirkėjai primygtinai prašomi neliesti įtaisų. Jeigu jums reikia pagalbos, prašytume kreiptis į aptarnaujantį personalą arba konsultantus.“

* Turėtų būti *amp* – „amperas“. (*Vert. past.*).

Astrida spustelėjo „Stabdyti".

Pateikite tris įtikinamas priežastis, kodėl turėčiau elgtis taip, kaip parašyta, pasakė Astrida.

Todėl, kad taip parašyta, atsakė vaikinas.

Menka priežastis, pasakė Astrida.

Todėl, kad aš taip sakau, pasakė vaikinas. Ir dar todėl, kad tai ne tavo kamera. Ji parduodama. Jeigu nusipirksi, galėsi su ja daryti ką tinkama.

Neturėtumėte būti toks diktatoriškas, pasakė Astrida.

Aa? – nesuprato vaikinas.

Pirma: jūsų pateiktos priežastys tikrai labai nevykusios, kalbėjo Astrida. Antra: šitas modelis skirtas demonstruoti, tiesa? Tai reiškia, jog tai viena iš kamerų, kurias bendrovė gamintoja jau nurašė. Todėl galėtumėte būti malonesnis kalbėdamas su manimi ir leisti man pasižiūrėti atsineštą filmą. Juk aš išmanau, ką darau. Juk neketinu kaip nors pakenkti. Ir trečia: jeigu jūs dar kartą bakstelėsite man į nugarą, aš pranešiu apie tai parduotuvių tinklo vadybininkui ir pasakysiu, kad jūs terorizavote trylikametę klientę smogdamas jai į nugarą, o tai iš tiesų vadinama fiziniu smurtu, nors aš nieko niekam nenorėčiau pranešinėti, nes tai niekinga.

Ką padarysi? – paklausė konsultantas. Jis atrodė labai nustebęs. Paskui jis nusijuokė.

Tu labai smarki trylikametė, pasakė. Jeigu tau trylika, esi per jauna, kad išprašyčiau tave lauk.

Lyg aš eičiau, net jeigu ir išprašytumėte, atsakė Astrida apžiūrinėdama kamerą.

Jis visai nieko. Jis leido jai peržiūrėti parduotuvėje esančia kamera ir antrą juostelę, daugiau nebetrukdė. Tačiau juostelėje nieko nebuvo, tik visa eilė mirgančių kadrų, kuriuose tamsus dangus tampa šviesesnis. Sulig kiekvienu perėjimu į kitą dieną ant ekrano nusileisdavo tamsa. Paskui išblykšdavo iki baltumo, nors Astrida prisimena ir skaisčiai žydrų dienų.

Tarp aušrų Amber nebuvo nufilmuota. Ten nieko nebuvo. Tarsi Amber būtų pati save ištrynusi arba jos nė nebūtų buvę ir Astrida ją tik išsigalvojo.

Astrida pasitikrino dar du kartus. Tada išsiėmė juostelę ir užšovė kameros šoną, o paskui pasuko išėjimo link.

Taip greitai baigei? – paklausė vaikinas.

Jis buvo daug vyresnis už Astridą, maždaug Magnuso amžiaus.

Palikai filmus, pasakė jis. Ar tau jų nereikia?

Su jais viskas baigta, atsakė ji.

Kieno jie? – paklausė jis. Pati filmavai?

Ne, atsakė ji.

Jeigu man paliktum savo mobiliojo telefono numerį, pasakė vaikinas, už dyką duočiau tris juosteles. Nagi.

Man nereikia juostelių, atsakė ji.

Juostelių reikia visiems, atsakė jis.

Aš jau nebeturiu kameros, pasakė ji.

Tai gal norėtum ko nors kita? – paklausė jis. Gal baterijų? Gal ausinių ausinukui? Gal grotuvui. Ką turi? Ausinuką ar grotuvą?

Ne, ačiū, atsakė Astrida.

Na, tada tiesiog duok man savo telefono numerį, pasakė vaikinas. Nagi. Aš tau neskambinsiu, kol tau nesueis penkiolika. Pažadu. Po dvejų metų, rugsėjo mėnesį, tavo mobilusis suskambės ir kažkas pasakys: sveika, ar čia toji mergaitė labai mėlynomis akimis? Ar tu mane prisimeni? Gal norėtum šįvakar su manimi nueiti pasižiūrėti kokio nors filmo?

Negaliu jums duoti savo numerio, atsakė ji.

Kodėl ne? – jai pavymui pro atdaras duris šūktelėjo vaikinas. Kuo aš blogas?

Neturiu mobilaus, šūktelėjo jam Astrida.

Vaikinas šaukė per gatvėje einančių žmonių galvas.

Ei, šaukė jis. Mobiliuoju telefonu galėčiau tau pasiūlyti visokiausių gerų dalykų.

Taigi tą akimirką, kai Astrida prisiminė, jog turėtų būti nusivylusi, kad tose juostelėse nieko nerado, kai kiek toliau ji sustojo prie parduotuvės vitrinos norėdama pasižiūrėti į savo atspindį ir pasitikrinti, ar jos akys tikrai tokios jau mėlynos, tas jos nusivylimas nebuvo toks didelis, koks galėtų būti buvęs, jeigu parduotuvėje nebūtų viso to nutikę.

Kad ir kaip būtų, ji sugeba prisiminti daugybę dalykų jų nė nefilmavusi. Aną dieną, t. y. tarsi iš niekur, ji staiga prisiminė, kaip kartu su Amber ėjo pro kažkokią fermą ir priešpriešiais išbėgo didžiulis šuo, ir ėmė ant jų loti, tarsi ketintų pulti; jis tikrai labai urzgė, o Amber irgi ant jo suriko, žengė žingsnį ir ėmė ant jo rėkti, ir jis atsitraukė, jis tikrai liovėsi lojęs, tarsi būtų nustebintas; jis pasitraukė nuo ant kelio stovinčios Amber.

Astrida nė nenutuokė, jog šitai tebėra jos galvoje.

Sunku prisiminti, kaip iš tikrųjų Amber atrodė. Labai pikta, kad valytojos kadrų yra, o Amber nėra.

Ji prisimena, kad sykį Amber iškrėtė kažką labai linksma, kažką, dėl ko Astrida juokėsi ir juokėsi, voliodamasi ant žemės, bet dabar ji to pokšto gerai neprisimena. Ji prisimena patį juoko pojūtį. Ji kuo puikiausiai prisiminė, kaip jautėsi stovėdama, pavyzdžiui, priešais vietines „aukštesniąsias jėgas" versdama „jas" pasijusti blogai, nes kažkas „jas" pastebėjo ir seka; būtent tai ir prisimena, o ne jų veidus ar drabužius, ne tai, kur „jos" stovėjo ar kiek jų ten buvo. Niekas niekada jos nepaprašys patvirtinti, kurie kaimiečiai ten buvo; kažkas kitas už tai atsakingas, kažkas kitas turėtų tai padaryti. Ji atsakinga už kitką. Ji tiesiog ten buvo ir matė.

Pavyzdžiui, Astrida negali patikėti, kad jos mama štai taip ėmė ir iškeliavo aplink pasaulį ir t. t. Tai buvo kažkas visiškai atvirkščia jos buvimui čia. Nestandartinis auklėjimas. Šitai turės pasekmių. Tai nestandartinė atsakomybė. Kai žmonių tėvai išsiskiria, o seneliai arba numiršta, arba suserga Alzheimerio liga ir atsikrausto gyventi į žmonių tėvų šeimas ir tampa tikru košmaru – nebepažįsta artimųjų veidų, nebegali patys normaliai valgyti ir t. t., – paprastai žmonėms mokykloje atsiranda valgymo sutrikimų arba jie ima badytis, bet Astrida šito niekada nedarytų, nes tai taip neoriginalu; Astrida pažįsta tris mergaites, kurios, beveik galima neabejoti, badosi, ir tik viena iš jų išskirtinai protinga, dar gali būti kokios dvi ar trys, kurios irgi badosi, bet visa tai mėgina išlaikyti paslaptyje; dar yra trys mergaitės, besiskundžiančios valgymo sutrikimais, ir visi tai žino. Taigi visi šiame name ir šioje šeimoje turėtų jaustis labai laimingi, kad Astrida nėra toks žmogus, kuris panorėtų griebtis tokių dalykų.

Zelda Houv yra viena tų mergaičių, besiskundžiančių valgymo sutrikimu.

Keista, kaip greitai užmiršti net ir tai, ką tariesi žinąs, net ir tai, ką tikrai norėtum atsiminti. Keista, kaip veikia atmintis ir kaip ji neveikia. Veidas gali tapti tiesiog dėme. Bet kartais, kaip ir tuo atveju, kai ji prisiminė, kas nutiko šuniui, tokie dalykai kaip veidai ar prisiminimai patys lenda į galvą, ir matai viską taip aiškiai, kaip negalėtum pamatyti, jeigu būtum stengęsis. Beprotybė. Astrida iš tikrųjų negali prisiminti, kaip ji atrodė. Ji peržiūrėjo atostogų nuotraukas, bet prieš išvažiuodama mama tikriausiai visas patikrino, ar kurioje jų nėra Amber. Vieną nuotrauką Astrida buvo įsikišusi į pižamos kišenę, tą, kurioje yra ji pati, Magnusas, mama ir Maiklas, stovintys prie nestandartinio namo durų, nes Amber fotografavo.

Įdomu tai, kas sakoma apie nuotraukas; sakoma, kad nuotrauka „nutraukiama". Įdomu, kad įmanoma pasakyti, jog Amber nuotrauką „nutraukė", bet Astrida vis tiek ją dar turi. Štai čia, kišenėje.

Astrida gali pamatyti Amber fotografuojančią, jeigu tik apie tai pagalvos. Ji stovėjo ant tako akmenų truputį prasižergusi, pridėjusi prie akies fotoaparatą; ir paklausė: pasiruošę? Jie visi stovėjo pasiruošę.

Tiesą sakant, šioje nuotraukoje Astrida atrodo visai neblogai, ir tai retas atvejis, nes ji nėra labai fotogeniška ir dažniausiai nekenčia savo pačios nuotraukų. Šioje nuotraukoje jos akys labai mėlynos, tikra tiesa. Jos tarsi saulės apšviestas mėlynas blyksnis, krintantis ant veido.

Ji išsitraukia nuotrauką iš kišenės ir prisilenkia norėdama geriau ją apžiūrėti gatvės žibintų šviesoje. Specialiai stengiasi nežiūrėti į nuotraukoje esančią mamą, tik į Maiklą, Magnusą bei į save, taip pat jai matyti namo durys ir gabaliukas tako. Tai akimirka to, ką iš tikrųjų pro mažytę fotoaparato akelę pamatė Amber. Keista štai taip apie tai galvoti – jie visi įamžinti čia, stovintys prie namo, tarsi stovės šitaip amžinai, bet iš tikrųjų visa tai buvo tik sekundės dalelė Amber sąmonėje. Keista ir nuostabu, kad nuotrauka lieka visam laikui, bet iš tiesų tarsi tik įrodo, jog niekas netrunka ilgiau nei dalį sekundės.

Tą akimirką nuotraukoje jie visiems laikams liko žiūrėti į Amber, o Amber – į juos.

Kai Astrida apie visa tai galvoja štai taip, tarsi į viską žiūrėtų ne savomis akimis, tada visai nieko žiūrėti ir į mamą.

Nuotraukoje mama atrodo gražiai. Šypsosi. Tai išties laimingo žmogaus šypsena.

Ši šypsena vis labiau ir labiau pykdo Astridą. Ji vėl įsikiša nuotrauką į kišenę. Neleidžia sau pajusti norą verkti. Tai visai nesunku.

Kai mama sugrįš, Astrida ketina nuvažiuoti į tą Diksono parduotuvę ir pažiūrėti, ar tas vaikinas ten tebedirba, ar jis ją prisimena, kaip kad žadėjo. Ji pasakys, jog atėjo apžiūrėti mobiliųjų telefonų. Jeigu jis ir vėl pakvies ją kur nors nueiti, ji pasakys „taip" ir kur nors su juo nueis. Šitai tikrai įsiutintų mamą, kuri visada buvo kažkaip keistai įsitikinusi, kad užaugusi Astrida niekada neturėtų ištekėti už parduotuvės konsultanto. Būtent tai Amber pasakė Astridai į ausį vieną naktį, tamsoje, lovoje, vasarnamio Norfolke kambaryje.

Jis nepatiko jai, nes, kai jiedu susipažino, jis dirbo parduotuvėje, pasakė Amber.

Eik jau, pasakė Astrida.

Tiesą sakant, jau, atsakė Amber.

Ji stipriai peštelėjo Astridai už plaukų.

Skauda, pasakė Astrida.

Nusipelnei dar skaudžiau, atsakė Amber. Tu esi tokia pati bjauri, kaip ir jie. O kas tau patiktų? Žinau. Jis atsisakė daug žadančio neurochirurgo ir jau gerai žinomo gydytojo karjeros; buvo jau išgarsėjęs, nors dar toks jaunas. Ne, žinau. Jis buvo kompiuterių genijus ir keliavo iš bendrovės į bendrovę uždirbdamas krūvas pinigų ir nepaprastai prisidėdamas prie žmonių bendravimo elektroniniu būdu. Pavyzdžiui, iš pradžių jis susikrovė turtus išradęs elektroninio pašto šiukšles. O paskui jis susikrovė turtus išradęs, kaip blokuoti elektronines šiukšles, kad jos nepatektų į kitų žmonių elektroninio pašto dėžutes. Bet veikiai jam nusibodo tokia beprasmybė ir jis susirado darbą parduotuvėje.

Kokioje parduotuvėje? – paklausė Astrida.

Ekologiškų prekių, skirtų išrankiems pirkėjams, vertinantiems natūralius produktus, – parduotuvėje kažkur šiaurėje, vietovėje, pavadintoje Hebdenas, pasakė Amber.

Astrida linktelėjo.

Jam patinka šiaurė, pasakė Amber. Todėl tavo ir Magnuso vardai šiaurietiški.

Astrida susidrovėjusi truktelėjo pečiais; jai buvo šilta po Amber ranka.

Iš tikrųjų tai ne, pasakė Amber. Iš tikrųjų jis gimė talentingas. Turėjo didelį talentą viską valyti. Jau nuo pat vaikystės buvo išskirtinai talentingas – sugebėdavo padaryti taip, kad viskas švytėtų. Jis jausdavosi puikiai darydamas daiktus švarius. Ūgtelėjęs susirado valytojo darbą: tiesą sakant, tik to ir norėjo. Dabar keliaudamas iš vietos į vietą, jis valo visos Anglijos žmonių namus. Jis beveik nieko neuždirba. Vos suduria galą su galu. Bet taip gražiai viską nuvalo, jog dėl to gyvenimas tampa geresnis. Daiktai ir gyvenimas ima blizgėti.

(Astrida Berenski.)

Netikėkite nė žodeliu, išlėkusiu iš tos moters lūpų, iškart paskui name pasakė mama, o paskui vėl pakartojo jau automobilyje, paskui lyg atsitiktinai tarstelėjo tuščiame name ir tada, kai namas buvo vėl pripildytas naujų daiktų.

Jūsų mama teisi, pasakė Maiklas. Deja, manau, jog tai – teisybė. Ji buvo šarlatanė, fokusininkė ir melagė. Ji – lyg koks šundaktaris, sergantiems žmonėms pardavinėjantis neveiksmingus vaistus. Taip, ji – šarlatanė.

Magnusas linktelėjo, jis atrodė nusiminęs.

Tik Astrida matė raudonai. Mintyse ji matė Amber raitą ant žirgo, su policininko kepuraite ir ryškiai raudonu švarku, kokius dėvi raitoji policija. Patruliuojanti Amber linktelėjo Astridai, ir žirgas praklapsėjo pro šalį.

Gerai, kad matyti raudonį taip pat reiškia ir būti įtūžusiam. Įsivaizduok, kaip būtų, jeigu viską matytum raudonai, tarsi peršviestą infraraudonaisiais spinduliais. Rugsėjo mėnesį Astrida grįžo į mokyklą, ir kai patį pirmą kartą, vidury anglų literatūros pamokos,

Lorna Rouz išdrįso ją pavadinti keistuole, Astrida, užuot nekreipusi dėmesio arba labai susijaudinusi, pakilo iš vietos, o senoji ponia Himel pakėlė akis nuo poezijos tomelio – jie skaitė eilėraštį apie paskutinį Anglijoje likusį triušį, apie tai, kaip visi žmonės išsiruošė į ypatingą žygį to triušio pasižiūrėti, – taigi ponia Himel pakėlė akis ir paklausė: Astrida, ką darai, sėskis, o Astrida vis tiek ėjo, praėjo suolų eiles ir atėjo prie Lornos; ji atsistojo prie jos suolo vis į ją tebežiūrėdama, o Lorna juokėsi apsimesdama išsigandusi, lyg negalėtų patikėti savo akimis, o Astrida sustojo prie jos suolo ir tyliai, kad girdėtų tiktai Lorna, pasakė: aš tave stebiu. Ponia Himel tarė: Astrida, tuojau pat sėskis, o Astrida – aš tik turiu Lornai kai ką pasakyti, kai ką, ką jai reikia žinoti, o ponia Himel – pasakysi, ką turi Lornai pasakyti, kai bus tinkamas laikas, negaišink nei manęs, nei visos klasės, jeigu neketini visai klasei atskleisti savo reikalų ir mums viską viską papasakoti. Astrida atsakė: neturiu nieko prieš, galiu papasakoti ir visiems, ponia, nebent Lorna nori visa tai laikyti tik tarp mūsų, o ponia Himel tarė: na, Lorna? Kas vyksta? O Lorna atsakė: tai privatu, ponia, o ponia Himel tarė: na, gerai, Astrida, sėskis, tebus tai paskutinis kartas. Astrida dar kartą pažvelgė Lornai į akis. Tada grįžo į savo vietą ir atsisėdo, ir jie visi toliau skaitė eilėraštį, ir nuo to laiko Lorna Rouz, Zelda ir Rebeka nieko jai nebedaro, tiesą sakant, jos tiesiog stulbinamai iš paskutiniųjų stengiasi būti jai draugiškos, o Zelda vis skambina jai į namus ir pasakoja, kad pas juos apsigyveno jos senelis, kaip jiems sunku, kad dabar jis čia gyvena, kaip jai darosi tiesiog antgamtiškai bloga matant, kaip jis valgo, kaip labai ji dėl to jaučiasi kalta.

Iš tikrųjų, prisimenant šį rytą mokykloje, Astridos galvoje viskas atgyja lyg keistas filmas, kupinas keistų spalvų, – viskas labai ryšku ir iškraipyta, tarsi tos spalvos būtų suderintos siekiant maksimalaus intensyvumo.

Kitas stebinantis dalykas – jai jau nebereikia tėvo laiškų. Iš tikrųjų jie nieko neįrodė. Visai nesvarbu, kad jų nebėra. Tiesą sakant, jai palengvėjo, kad nebereikia nuolatos apie juos galvoti ar svarstyti, kokia tai buvo istorija. Jos tėvas gali būti bet kas ir bet kur, kaip sakė Amber.

Bijok ar įsivaizduok.

Keista mąstyti apie Amber, tarsi ji būtų praeityje.

Bet taip yra.

Bet juk ne Amber baigėsi, svarsto Astrida žvelgdama į Maiklo, uždėjusio ranką Magnusui ant peties, nuotrauką; jie abu juokiasi, o mama šypsosi apsikabinusi Astridą, o Astrida apsikabinusi mamą.

Viskas baigta. Tie laikai jau praėjo. Aš tave įspėju.

(Amber automobilis ant tako. Amber užveda variklį. Jos mama užtveria namo duris. Per akmenis važiuojančio automobilio garsas, į akmenis gurgždantys automobilio ratai, paskui į kelią įvažiavusio automobilio garsas, tolstančio automobilio garsas. Jos mama traukiasi nuo durų ir grįžta į vidų. Tuščia vieta prie namo, ant tako, kur prieš akimirką stovėjo Amber automobilis.)

Naujas skaitmeninis radijas-žadintuvas rodo 7 val. 31 min.; milisekundės tikslumu.

Aušta raudona aušra. Vakare raudonas dangus – piemeniui smagus. Raudonas dangus ryte – piemeniui bėda. Raudonas dangus vakare reiškia, kad kita diena bus saulėta. Raudonas dangus ryte reiškia, jog bus vėjuota; tai senasis folkloras, žmonės šitaip mėgindavę nuspėti, kas jų laukia. Bet Astridą stebina kitas dalykas: tradiciškai piemenys – tai žmonės, kurie ganydavo avis; vasarą jie gulėdavo po medžiais grodami pano fleitomis, o aplink juos rupšnodavo žolę avys, o piemenys rinkdavosi, kurią iš visos bandos reikės skersti, o mokykloje jie gieda „Viešpats, mano ganytojas“, o skaitiniuose parašyta, kaip Dievas saugo mažus vaikus ir avinėlius, bet tik kai kuriuos avinėlius, tik tuos, kurie Jį tiki, bet žmonės vis tiek visąlaik valgo avieną, o avinėliams tereikia kelių mėnesių, kad užaugtų ir taptų avimis, ir būtų paskersti.

Pyptelėk aviai. Maiklas ir mama geri, sėdėdami priekinėse keturiais ratais varomo automobilio sėdynėse žaidžia žaidimus.

Aplink jų vasarnamį laukuose buvo daugybė avių. Tikriausiai tai naujos avys, nupirktos ir iš kažkur atgabentos po tų snukio ir nagų ligų.

Kai Astrida galvoja apie kaimą, į galvą šauna keisčiausios smulkmenos, pavyzdžiui, žibinto stulpas šalia lauko, pastatytas ant kelio, vedančio iš namo į kaimą, aukšta žolė, apžėlusi stulpą. Ir kodėl atminčiai reikėtų prisiminti štai tokį pamatytą stulpą?

Astrida nežino.

Kaip oficialiai teigiama laikraščiuose, neabejotinas faktas, kad pasaulis iš tikrųjų darosi tamsesnis, kad daugelyje vietovių dabar yra 10 procentų tamsiau nei buvo, tarkime, prieš trisdešimt metų, o kai kuriose vietovėse net 30 procentų tamsiau. Tikriausiai šitai susiję su tarša. Niekas nežino. Tarsi trauktųsi aušra, tarsi aušros suktųsi atgal, kaip jos nufilmuotoje pradžių juostelėje, bet tasai sukimasis labai labai lėtas, ir vaizdas, atsukamas atgal, vis tamsėja; tamsa mažyčiais žingsneliais kas dieną artėja prie dienos, bet taip lėtai, kad niekas to nepastebi.

Tarsi teatre leistųsi uždanga.

Tik tiek, kad tai – ne pabaiga. Kaip kas nors išvis gali baigtis? Tai tik pradžia. Tai visa ko pradžia, amžiaus pradžia, ir tai neabejotinai Astridos amžius, dvidešimt pirmasis amžius, štai ir ji pati, štai ji ateina, įskrieja į jį, jausdama atsakomybę įveikti visas bjaurastis ir beprotybes, Asterida Smart, Sumanusis Asteroidas, skriejantis žemės link, vis arčiau ir arčiau, tuoj tuoj susidursiantis su ja, ir, kad ir kuriame pasaulio krašte jos mama būtų, ji galės nubusti ir pažvelgusi pro viešbučio langą, kaip kad dabar žiūri Astrida, pamatyti kažką, lyg antgamtišką lietų, besileidžiantį iš dangaus. Mama pažvelgs pro langą ir galbūt išvys akimirką, prieš jam išmušant didžiulę 10 km pločio skylę tiesiai jai priešais nosį ir nutraukiant visas durų rankenas, išpučiant iš jos kambario visus baldus, daiktus ir t. t., visus kambarius ir netoliese stovinčius namus; jis galėtų nukristi bet kur, o to kryčio padariniai būtų juntami visur, ne tik Amerikoje ir Anglijoje, ir tą akimirką mama pagalvotų, jog tai, ką ji daro, yra kvaila, jog ji turėjo pasisaugoti, jog turėjo būti kur nors kitur, o ne ten.

Kritimo garsai, lyg kas nors kam nors kirstų, lyg tai būtų žemiečiai, lyg kažkokie ateiviai iš kitos planetos leistųsi ant žemės ir kviestų žmones, kurie truputėlį susižeidė.

Priimk mane, lekiančioji.

Dangus raudonas, artėja audra, ir visi mieliausi pasaulio burundukai tampa potencialiomis padegamosiomis bombomis. Bet kol kas Big Benas dar stovi, stovi bokštas, galintis pasakyti, kuri valanda, stovi ir Parlamento rūmai, *Tate Modern* galerija, apžvalgos ratas, o upe teka tas pats pilkšvas vanduo, virš kurio aušta raudona aušra; raudonas visas Londono miestas, raudonis smelkiasi pro Astridos kambario langą ir

galutinis rezultatas = Magnusas gavo kvietimą grįžti į mokyklą, 5-tą dieną, kai prasidės naujas trimestras. Tai pranešantis laiškas atėjo vakar. Visa tai, kas nutiko, jie pavadino „klausimu". Nei viename laiške nėra minimas jos vardas ir smulkiau neaiškinama, koks yra tas „klausimas". Vienas atėjusių laiškų buvo adresuotas Evai ir Maiklui, o kitas – pačiam Magnusui. Laiške, kurį atplėšė Maiklas, buvo rašoma beveik tas pats, kas ir Magnuso laiške. Prašytume šiuo klausimu jūsų pagarbos ir konfidencialumo. Maloniai informuojame. Šis klausimas oficialiai išspręstas.

Galutinis rezultatas = jie su tuo susitvarkė.

Galutinis rezultatas = iš tiesų niekas nieko nenori žinoti.

Šiandieną trečiadienis. Tai paskutinė metų diena. Jau pradėjo temti, nors dar tik pietų metas. Magnusas bastėsi akinamai apšviestame parduotuvių rajone. Dabar jis salėje, užgeso šviesos, baigėsi reklamos, rodo filmą. Ekrane aktorius, besidedantis esąs ministras pirmininkas, kuris dedasi mylįs aktorę, besidedančią padėjėja. Filmas tuojau turėjo prasidėti, todėl jis ir nusipirko bilietą. Tai filmas apie Kalėdas. Čia daug švytinčių žmonių, gražių namų, tarsi stebėtum ilgą namų statybų kreditavimo bendrovės reklamą, arba kokią nors kitokią reklamą, Magnusas negalėtų tiksliai pasakyti, kokią. Žiūrėti šį filmą – tai tarsi būti alkanam ir neturėti ką valgyti, išskyrus maistą, parduodamą kino teatruose.

Šiame kino teatre oras dvelkia kino teatro maistu – dešrainiais ir kukurūzų spragėsiais. Aišku, kad dvelkia. Kiekvienas, turintis nors truputį smegenų, pasakys, kad toks oras leidžiamas tyčia, kad nusipirktum iš kioskelio tokio maisto. Ir šitai suveikia. Dauguma aplink Magnusą sėdinčių žmonių dedasi maistą į burnas nenuleisdami nuo ekrano akių.

Eskalatoriai už durų važinės kaip važinėję. Magnusas jau buvo tai pastebėjęs, kita vertus, negalėjo to nepastebėti. Jis liovėsi stebėti žemyn eskalatoriumi besileidžiančius žmones, stebėti, kaip kiekvienas laiptelis tvarkingai dingsta po šachtos dangčiu, tarsi nuslinkdamas į niekur, kaip žmonės nužengia nuo paskutinio laiptelio ir nužingsniuoja į savo ateitį; kitam laipteliui nutinka tas pat, ir dar kitam, ir dar. Vieno laiptelio priekyje buvo matyti kažkoks daikčiukas – gal prilipęs lipdukas, gal metale įstrigęs popierėlis. Todėl šis laiptelis buvo labiau pastebimas nei kiti nepažymėti laipteliai. Jis stebėjo, kaip šis laiptelis keletą kartų nusileido ir vėl išniro, o paskui dingo. Jis atsistojo ant aukštyn keliančio eskalatoriaus ir stebėjo, kaip prieš jį esantys laipteliai dingsta plyšyje mechanizmo priekyje, kaip tą patį daro ir jo laiptelis. Jis taip įtemptai šitai stebėjo, jog eskalatorius užmetė jį ant priešais stovėjusių žmonių, jis prarado pusiausvyrą, todėl ant jo užgriuvo ir iš paskos važiavę žmonės.

Atsiprašau, pasakė Magnusas.

Jam buvo nesmagu. Jam tikrai buvo nesmagu.

Jis laukė žemyn besileidžiančio eskalatoriaus viršuje, kol pamatė vėl pasirodantį laiptelį su lipduku. Tai buvo vandens butelio etiketė, suplėšyta ilgos kelionės bėgtakiu metu, sutrinta žmonių kojų. Vis dėlto jam reikėjo palaukti, kol etiketė apsuks dar vieną ratą, nes iš pradžių ant jos buvo užlipęs kažkoks senukas. Kai etiketė vėl pasirodė, jis atsistojo ant jos ir nusileido į apačią. Jis vėl užsikėlė aukštyn keliančiu eskalatoriumi, kad pakartotų tą patį. Tačiau žemyn leidžiančio eskalatoriaus viršuje jis ėmė mąstyti, jog tai, ką jis daro, mažumėlę kvaila, todėl, kai atsisuko ir pamatė, jog yra tame pačiame aukšte kaip ir kino salė ir tuojau turi prasidėti filmas, nusipirko bilietą.

Galbūt filmas išties geras, bet, kadangi jis – „Lobotominis eskalatoriaus berniukas“, jis negali pasakyti, ar filmas geras, ar blogas.

Galutinis rezultatas = jam turėtų palengvėti. Maiklas sumojavo judviejų su Eva laišku Magnusui panosėj. Viskas gerai, pasakė. Viskas baigta. Paprasta kaip ABC. Paskambinsiu tavo mamai ir pasakysiu, jog viskas baigėsi laimingai.

Eskalatoriai juda ir toliau, nenukrypdami nuo nustatytos krypties, mechaniškai susilankstydami ir išsitiesdami, veždami žmones aukštyn arba žemyn, kol baigiasi diena, ir viskas aplinkui uždaroma nakčiai, ir iki kito ryto atjungiama elektra, o rytą elektra vėl bus įjungta, ir viskas vėl prasidės iš naujo. Kai viskas aplinkui bus uždaryta, kino salė bus tamsi ir tuščia, sėdynės visose eilėse bus tuščios, o pačioje salėje bus tamsu kaip urve, tamsu kaip mėnulyje rastame akmenyje, tamsu kaip smegenyse žmogaus galvoje.

Dabar jau gali pradėti viską pamiršti, pasakė Maiklas, laikydamas laišką. Gali pradėti.

Paprasta kaip ABC, 123. Jis gali pradėti pamiršti; dabar, kai seni metai baigiasi, o nauji prasideda, nes viskas liks praėjusiuose, o naujaisiais nutiks naujų dalykų. Jis gali viską pamiršti, tarsi viskas tebūtų helio pripildytas balionas, o jis būtų laikęs jį už virvutės kaip užsispyręs vaikas, o dabar jis gali atgniaužti delną ir balionėlis pakils į viršų, į pačias padanges, o Magnusas galės žiūrėti, kaip toldamas balionėlis darosi vis mažesnis ir mažesnis, kaip kyla vis aukštyn ir aukštyn, kol jo beveik visai nebesimato. Jis gali tai pamiršti. Paprastas atimties veiksmas. Jis minus tai. Jo atmintis gali būti ištrinta panaudojus specialų lazerinį rašiklį-žibintuvėlį, kaip *Vyruose juodais drabužiais*. Magnusui patinka *Vyrai juodais drabužiais*. Paprastai jam patinka visokie kino filmai, visokie žanrai. Na, bent jau patikdavo seniau, kai jis dar nežinojo, kas esąs, kai nežinojo, kas jam patinka. Per diskusijas mokykloje jis ginčijosi, kas yra menas, aiškino, jog kinas – visai neteisingai suprantama meno forma, o *Pilietis Keinas* tikriausiai geriausias kada nors susuktas filmas, nes jis genialiai nufilmuotas įvairiais atžvilgiais (nors asmeniškai jam šis filmas nebuvo pats mėgstamiausias; labiausiai jam patiko režisieriaus redakcijos *Bėgantis ašmenimis*). Filmas, kurį

jis žiūri dabar, kažkuo primena britų filmus. Kitas aktorius ekrane ką tik apsimetė įsimylėjęs aktorę, kuri dedasi esanti portugalė jo valytoja; jis matė, kaip ji nusimeta drabužius ir neria į ežerą, o paskui pamatė ją visą susitaršiusią, šlapiais plaukais, daug gražesnę nei tada, kai pamatė ją pirmą kartą. Magnusas žiūri į ekrano kraštus, kur filmo šviesa susikerta su ekrano juodžiu. Jis svarsto, kodėl tasai daiktas, ant kurio rodomi filmai, vadinamas ekranu. Kieno priekyje jis yra?

Už šio ekrano tikriausiai plika plytų siena.

Jis svarsto apie tai, kaip žmogaus akis sugeria išorinį pasaulį, o paskui vėl jį „išspinduliuoja"; apversti vaizdai tarsi filmas patenka į tinklainės ekraną giliai akyje, o paskui smegenys akimirksniu viską apverčia taip, kaip reikia.

Už kelių vietų nuo jo sėdi dvi merginos; jos atrodo susidomėjusios, joms filmas visai patinka. Tai mergaitiškas filmas, todėl Magnusas neturėtų daug ko iš jo tikėtis ar viltis, kad filmas jį sudomins. Tai tokio žanro filmas, kurio pasižiūrėti turėtum atsivesti merginą.

Jis įsivaizduoja šalia sėdinčią ir žiūrinčią filmą Astridą. Astrida ne tik pamanytų, jog tai šūdas, bet ir garsiai apie tai pareikštų. Ji šūktelėtų nuobodžiaujančio žmogaus balsu, o aplinkui sėdintys žmonės atsigręžtų ir lieptų jai nutilti. Ji dar nėra tiek suaugusi, kad sugebėtų apsimesti, jog toks filmas jai patinka. Jis šypsosi tamsoje. Visai prieš Kalėdas ji padegė prie pašiūrės sukrautą lapų krūvą, ir užsiliepsnojo visa pašiūrė. Tada tai jau Maiklas sureagavo; jis beveik bėgte pasileido per sodą pasičiupęs gesintuvą. Paskui jis kartu su jais stovėjo sode juokdamasis iš pajuodusios pašiūrės. Maiklas visai nieko. Paskui jie visi valandėlei susėdo virtuvėje aplink stalą ir gėrė kavą, nors pirma jie niekada šitaip nedarydavo, bent jau nebuvo susėdę prie būtent šio stalo. Šio stalo forma skiriasi nuo senojo stalo; šis apvalus, o ne kampuotas. Tą vakarą visi aiškiai pajuto skirtumą, nes stalas apvalus. Magnusas svarsto, ar Evai patiks naujasis stalas, kai ši grįš namo. Astrida vis dar atsisako kalbėtis su Eva, kai ši paskambina. Astrida netgi atsisakė kalbėtis su Eva, kai ši paskambino per Kalėdas. Tačiau Magnusas užėjęs į virtuvę jau

ne kartą užtiko Astridą besklaidančią atvirukus (dabar jau buvo susikaupusi gana nemenka krūvelė).

Maniau, kad tu iš principo jų neskaitai, pasakė antrą kartą ją užtikęs Magnusas.

Aš jų ir neskaitau, atsakė Astrida. Kad atidaryčiau šaldytuvą ir išsiimčiau pieno, turėjau juos nuimti nuo šaldytuvo, taip jie atsidūrė mano rankose, o aš kažkaip į juos žvilgtelėjau, štai ir viskas. Tai ne tas pat, kaip juos skaityti.

Galutinis rezultatas – laiškai buvo gauti vakar rytą. Vakar po pietų Astrida žiūrėjo televizijos laidą „Širšės žudikės iš pragaro". Magnusas prisėdo šalia jos ant sofos, ir ji papasakojo jam, kaip širšės žudikės, kurios dešimt kartų ilgesnės už bites ir gyvena Pietų Amerikoje, išsiunčia savuosius žvalgus išsiaiškinti, kur yra aviliai, o paskui žvalgai joms atneša informaciją. Širšės būriu puola avilį, iššudo bites ir suėda medų. Bet kai kurios protingos bitės išsiaiškino, jog širšės žūva esant tam tikrai temperatūrai – 116 laipsnių. Tačiau bitės irgi žūva esant tam tikrai temperatūrai – 118 laipsnių. Taigi jau kitą kartą bitės sulaikė širšių žvalgą: joms kažkaip šovė į galvą jį apsupti; jos visos ėmė vibruoti, tarsi pavirtusios į vieną milžinišką bitę, kol pasiekė – tik pagalvok – lygiai 117 laipsnių. Suknistai nuostabu, pasakė Astrida.

Astrida, gal pavadintum mane nuosmauka? – paklausė Magnusas.

Ką? – paklausė Astrida.

Gal galėtum mane pavadinti nuosmauka? – pakartojo Magnusas.

Tu nuosmauka, pasakė Astrida.

Gal dar keletą kartų mane taip pavadintum? – paklausė Magnusas.

Tu nuosmauka, tu nuosmauka, tu nuosmauka, pasakė Astrida neatplėšdama akių nuo televizoriaus.

Ar galima apskaičiuoti liūdesį? Skaičiuojant galima gauti teisingą atsakymą nebūtinai žinant kodėl. Ar galima apskaičiuoti, kodėl ir kaip gauni klaidingą atsakymą? Laiškai gauti. Tai – galutinis rezultatas. Kažkas čia negerai.

Puiku, mielasis, pasakė paskambinusi Eva, jos balsas tai pasigirsdavo, tai nutildavo, trūkinėjo. Tai (kažkokios) naujienos. Nuostabios naujienos. Ačiū Dievui. Mes (tyla) tikėjimo tavimi. (tyla) mokyklą tikrai prasminga. Dabar tu gali viską (kažkaip) ir gyventi toliau. Gyventi tikrą gyvenimą. Išlaikysi (kažkokius) egzaminus. Šie (tyla) ateinantys metai (tyla) atsilieps (kažkaip) likusiam gyvenimui.

Gal galėtum dar kaip nors bjauriau mane pavadinti? – paklausė Astridos Magnusas, jiems žiūrint, kaip bitės gabena širšių žvalgo lavoną.

Ne, atsakė Astrida. Nuosmauka – prasčiausias man žinomas žodis.

(Astridai nieko nereikia sakyti apie mokyklą ir t. t. Niekam nereikia sakyti. Pagal neišmetimo sutartį Magnusas turėjo pasižadėti viešai apie šį atvejį nekalbėti, neminėti jokių vardų; jis buvo įspėtas apie tai nekalbėti ir privačiai. Šiuo klausimu tikimės jūsų pagarbos ir konfidencialumo.)

Tu esi širšė žudikė iš pragaro, pasakė Astrida.

Tai gerai, atsakė Magnusas pats sau linktelėdamas, nes šitai teikė palengvėjimo vilčių. Šitai teikė vilčių, kad padaręs blogą dalyką jis būtų mirtinai sukaitintas, nekaltoms bitėms pasitelkus kuo tiksliausius apskaičiavimus.

Tu esi šikšna žudikas iš pragaro, pasakė Astrida.

Magnusas garsiai nusijuokia, sėdėdamas kino salėje. Netoli jo sėdinčios dvi merginos atsigręžia ir žiūri į jį tamsoje, nes dabar netinkamas metas juoktis, ekrane nieko juokinga nerodo, kino salėje daugiau niekas nesijuokia. Ministru pirmininku besidedantis aktorius dedasi sakąs kalbą apie tai, kaip jis nepritaria Amerikos politikai. Jis tai daro todėl, kad prieš akimirką šiame filme sučiupo aktorių, besidedantį Amerikos prezidentu, bučiuojantį aktorei, besidedančiai padėjėja, ausį.

Magnusas žiūri, kaip ekrane žmonės šmaikštauja apie aktorės, vaidinančios padėjėją, storumą, nors pačiam Magnusui neatrodo, kad ji labai jau stambi, na, tikrai nelabai, bent jau nelabai pastebimai.

Pascalis pats su savimi susilažino, jog tikriausiai Dievas yra, vadinasi, yra ir dangus, ir pragaras. Jis mąstė: jeigu lažinsis iš savo gyvenimo, jeigu visą gyvenimą nugyvens taip, lyg visa tai būtų, pelnys dangų. Bet jeigu jis numirs, ir pasirodys, kad viso to nėra, tada nė nebus svarbu, kad nieko nėra. Pasak Pascalio, nėra jokios prasmės kirsti iš likimo dėl nieko, o ne dėl ko nors. Tokios lažybos vėjo neštos.

Galiu lažintis, jog yra kai kas, susiję su manimi, ko neatspėtum per milijoną metų, pasakė Magnusas Astridai.

Tu manai, kad esi gėjus, pasakė Astrida.

Ne, tikrai ne, atsakė jis. Kai kas, ką sužinojusi, galiu lažintis, nebenorėtum su manimi kalbėtis ar vadinti mane broliu. Būtinai imtum manęs neapkęsti.

Jis pasakė tai taip, tarsi juokautų, tarsi viskas tebūtų vien pokštas.

Tu manai, kad aš homoseksuali, pasakė Astrida.

Laida apie bites pasibaigė.

Kad ir kaip ten būtų, aš tavęs nekenčiu, pasakė Astrida. Niekas, ką galėtum man pasakyti, nepriverstų nekęsti tavęs labiau nei nekenčiu dabar.

Ji meiliai jam nusišypsojo. Ir jis jai nusišypsojo. Jis vos neverkė. Dabar, visai besibaigiant 2003-iesiems, prasidėjo laida apie 2003-iaisiais nutikusius įvykius. Priešais didžiulę ūžiančią minią stovėjo kumščius iškėlusi Anglijos regbio komanda. Vėliau dulkėmis nuklotuose išsprogdintų rūmų griuvėsiuose, ant karališkai atrodančių kėdžių, sėdėjo JAV kariai. Tada buvo rodomi iš oro filmuoti kadrai – policijos užkarda netoli nedidelio žalio miškelio. Buvo vasara. Ekrane stambiu, grūdėtu šriftu pasirodė žodis „suaistrintas".

Tai kaip nors susiję su tuo, kad tave išmetė iš mokyklos, ir tais reikalais, kurie baigėsi? – paklausė Astrida.

Baigta. Paprasta kaip ABC.

a) Magnusas, nuspaudęs atsakiklio mygtuką, sėdi ant grindų pačiame jau kitaip tuščio valgomojo viduryje ir laukia kaip ištikimas šuo, šuo, įveikęs ilgą kelią namo po neįtikėtinų kelionių.

Trys žinutės. Viena Maiklui (iš universiteto, apie merginą, grasinančią teismo procesu). Viena Evai (iš jos leidėjų, dėl šeimų). Dar

kita ilgai aidėjo Magnusui tuščiame kambaryje. Miltonas reikalauja, kad Eva ir Maiklas kuo skubiau ateitų į mokyklą.

Magnusas, besiblaškantis ir besivartantis lovoje.

Tikriausiai tą dieną jį pastebėjo išeinantį iš kompiuterių klasės, prie mokyklos kabelinės televizijos. Jį galėjo susekti pagal ką nors, kas liko kietajame diske. Apatinio aukšto koridorių valę valytojai galėjo jį atpažinti ir pasakyti, jog tą vakarą jis buvo mokykloje jau gerokai po pamokų.

Po Miltono kabineto langais – žaidimų aikštelė, vasarą visai ištuštėjusi. Maiklas atrodo priplaukęs – būtent tą savaitę jis ir išgirdo dėl savo darbo, o Eva aiškiai sunerimusi dėl to, jog Miltonas, tarsi niekaip neįstengtų susivaldyti, nesiliauja dirsčiojęs į mėlynę, likusią nuo Amber antausio, suduoto, kai Eva paliepė jai nešdintis; Amber atsivedėjo iškėlusi kumštį beveik iki smakro ir vožė Evai į akį. Miltonas sako Evai ir Maiklui: mokyklos tyrimas, neseniai įvykusi tragiška savižudybė, vietinė spauda, jų sūnus Magnusas, įsipainiojęs, būtina pašalinti, kol bus atliekami išsamesni tyrimai.

Eva ir Maiklas sutrikę linkčioja. Eva apsikabinusi Magnusą. Miltonas jiems pasakoja. Džeikas Strotersas sėdi ant šaligatvio prie jos namų ir verkia. Jos mama atidaro duris, įsileidžia jį, o paskui skambina Miltonui.

(Vadinasi, tai visai ne uždara grandinė, ne kietasis diskas ir ne valytojai. Tai padarė Džeikas Strotersas. Tai – meilė.)

Miltonas rodo pabrėžtinį palengvėjimą. Ši byla sulaukė sąlygiškai menko žiniasklaidos susidomėjimo. (Antonis neminimas. Antonis išsisuko visiškai sausas.) Miltonas tikisi, kad šeima bet kuriuo atveju nekels bylos. Byla – bet kuriuo atveju byla, byla bet kuriuo atveju.

Sužiurę į Magnusą visi staiga nutyla.

Bet tai – tiesa, sako Magnusas.

Aš tai padariau.

b) Magnusas pakeliui į namus, galinėje automobilio sėdynėje, apglėbęs save rankomis, jo viduje – vien kaulai, o tų kaulų viduje – niekas, tik įgaubtumas; vaikas, padarytas iš nieko. Priekyje Eva ir Maiklas; labai dažnai linkčioja. Žodžiai viešumas, vengimas,

būtinybė. Jiems visiems išlipus iš automobilio Eva ir Maiklas jį apkabina. 6 val. vakaro Magnusas lovoje, miega. Didžiulė ranka nukelia jam nuo nugaros akmens luitą. Pagaliau iš oro nusileidžia didžiulė ranka, čiumpa jį iš minios, kiek pakilnoja, pavarto ant delno ir dabar jau bet kurią minutę gali jį pakelti prie milžiniškos akies danguje, atidžiai į jį pažvelgsiančios.

c) Lapkričio pabaigoje Magnusas eina į posėdį, nagrinėjamas jo klausimas. Sekretorė jį pasodina Miltono kabinete, Miltonas išrėžia jam kalbą. Kaip Miltonas nustebo tarp kitų vardų pamatęs Magnuso vardą. Kaip Miltonas tiesiog negalėjo patikėti. Kokia „sąlygiška" šiuo atveju „tiesa". Kaip Miltonas supranta, jog Magnusas tikrai to nenorėjo. Kaip labai mokykla stengėsi, kad Magnusas būtų reabilituotas. Kaip svarbu labai stropiai dirbti šiais labai svarbiais egzaminų metais. Apie blogą įtaką ir kaip jos išvengti. Apie bendravimą su Džeiku Strotersu, bausmę pašalinant. Magnuso laimei, policija nepanoro veltis, teisindamasi neabejotina savižudybe. Magnuso laimei, mergaitės šeima labai išmintingai elgiasi neketindama toliau tęsti bylos. Magnusui privalu užimti tinkamą, deramą poziciją ir visada vengti drumsti vandenį, kad: 1. baisi netektis, kurią jų mokykla patyrė dėl šio nelaimingo atsitikimo, galėtų natūraliai išblėsti ir 2. netektį patyrusi šeima galėtų ir toliau gyventi kasdienį gyvenimą ir nepatirtų dar daugiau sielvarto klausydamasi trikdančių spekuliacijų ir kęsdama kitų kišimąsi. Ar Magnusas suprato? Tai vienintelis klausimas, pateiktas Magnusui per apklausą.

Magnusas supranta, linkčioja ir su viskuo sutinka. 1. 2.

(a + b)

+ c

= galutinis rezultatas

= klausimas oficialiai išspręstas.

Paprasta, ABC. Matematika. Tai, kas paprasta, surasti tame, kas sudėtinga, baigtinumą begalybėje.

Taip, pasakė Magnusas, tai susiję su tuo, kad mane išmetė, ir su visu tuo baigtu reikalu.

Ir kas? – paklausė Astrida. Kas atsitiko?

Ekrane Bobas Hope'as pasakojo anekdotą kažkokiam Antrojo pasaulinio karo daliniui. Tai buvo rodoma per televiziją, nes Bobas Hope'as jau numirė. Jis numirė 2003-iaisiais.

Nesvarbu, purtydamas galvą pasakė Magnusas.

Astrida pavartė akis.

Tarsi labai jau norėčiau viską sužinoti, pasakė ji.

Antrojo pasaulinio karo daliniai sugriaudėjo juoku.

Tiesą sakant, yra kai kas blogiau už nuosmauką, pasakė Astrida.

Kas? – paklausė Magnusas.

Tu, atsakė Astrida.

Ačiū, pasakė Magnusas.

Nėra už ką, pasakė Astrida junginėdama kanalus. 2003-ieji dingo spustelėjus mygtuką. Dėl to jis pasijuto minimaliai geriau. Patogiau įsitaisęs sudribo sofoje.

Dabar, sėdėdamas kine, Magnusas įsivaizduoja Džeiką ant šaligatvio; jam už nugaros atsidaro durys, išeina geraširdė dama ir pakelia jį nuo žemės. Tikriausiai ji nusivedė jį į svetainę, pasodino ant sofos, išvirė jam puodelį kakavos ar arbatos, ar šiaip ko nors karšta, kas ramintų, atnešė ir įdavė jam į rankas, o jis taip verkė, kad jo ašaros lašėjo tiesiai į gėrimą, tada ji paėmė iš jo puodelį, pastatė ant stalo, suėmė jam rankas ir pasakė, na, na, liaukis, dabar jau nieko nebepadarysi, viskas gerai, viskas baigėsi. Ir tada ji atsistojo, nuėjo ir paskambino Miltonui, ir pasakė: pone Miltonai, čia yra vienas tų berniukų, kuris.

O gal ji visai nebuvo gera. Gal ji elgėsi kaip pamišusi, gal užgauliojo jį, pyko ant jo, gal jos veidas tebebuvo išpurtęs nuo ašarų ir nemigos; gal ji čiupo Džeiką už rankų, įsitempė vidun, bloškė ant svetainės grindų ir rėkė ant jo, plūdo jį, metė į jį rankoje laikytą puodelį, o paskui svaidė į jį viską, kas pakliuvo po ranka – lėkštes, vazą, stalą, viską; galiausiai jie abudu pavargo nuo riksmo, nuo sielvarto, nuo to, kad viskas aplinkui išdaužyta, ir tiesiog sėdėjo netekę jėgų, įbedę akis į niekur, kol galiausiai ji atsistojo, nuėjo ir paskambino ponui Miltonui. Ir pasakė – ką? Sveiki, pone Miltonai, čia ponia ******, ********* ****** mama – mama tos mergaitės,

kurios vardo minėti negalima, kuri mirė, prisimenate, taip pat čia yra ir vienas iš berniukų, kuris.

Vonioje ją rado mama ar brolis. Magnusas žino, kaip atrodo jaunesnysis jos brolis. Jis mokosi jo mokykloje. Visi jo mokykloje žino, kaip jis atrodo, ir dabar jis žinos, kas yra Magnusas; visi žino, kurie berniukai buvo pašalinti iš mokyklos.

Jie prasilenks mokyklos koridoriuose.

Tas triukšmas, kurį Magnusas girdi braunantis pro filmo muziką ir aktorių balsus, negali būti keliamas eskalatorių. Tai neįmanoma. Jis niekaip negalėtų girdėti jų sėdėdamas nuo garso izoliuotoje kino salėje su specialia garso įranga. Tikriausiai jis girdi projektoriaus keliamą triukšmą. Filmas beveik baigiasi, nes artėja atomazga. Visi skirtingų šios istorijos epizodų aktoriai susitinka mokykliniame kalėdiniame spektaklyje arba oro uoste, nusišypso, pamojuoja vienas kitam, tarsi visi gyventų tame pačiame pasaulyje, tarsi jau seniai būtų vieni kitus pažinoję. Aktorė, besidedanti portugale valytoja, atsakė „taip" jai pasipiršusiam aktoriui, geriausiai žinomam iš Janeės Austen ekranizacijos. Visi juokėsi iš storulės aktorės, kuri dėjosi esanti storoji portugalės valytojos sesuo. Filmas turėtų būti lyg ir apie meilę. Bet, kaip Magnusui atrodo, iš tikrųjų tai – tik įspėjimas nebūti per storai, jei esi mergina, nes tada visi manys, kad tu – pajuokos objektas, ir niekas nenorės tavęs vesti.

Viena iš netoli sėdinčių merginų verkia. Jis svarsto, ar ji verkia, nes ją labai sujaudino filmas, ar todėl, kad mano, jog yra per stora. Mergina verkia ir verkia. Ji tikrai visai nestora. Jos draugė ją apsikabina. Magnusas susivokia besiviliantis, kad ir Astrida turi štai tokią draugę, kuri ją apkabintų, jeigu vieną dieną ji sėdėtų verkdama kine. Bet vos pagalvoja apie kine verkiančią Astridą, ypač žiūrinčią tokį filmą, Astrida jo vaizduotėje jam ir filmui parodo iškeltą didįjį pirštą.

Bet kas, jeigu Astrida ateitų į štai tokį filmą viena ir žiūrėdama jį susileistų kaip toji netoli sėdinti mergina? Kas, jeigu Astrida realiame gyvenime visai nepanaši į jo galvoje esančią Astridą? Ji galėtų būti kitokia. Būdamos viena su kita, mergaitės elgiasi visai kitaip, kaip kad būdami vienas su kitu kitaip elgiasi ir berniukai.

Po minutėlės Magnusas turės išeiti iš kino. Praslinko beveik visas filmo kūrėjų sąrašas. Jis turės iš čia išeiti, tarsi ši vieta būtų saugi ola su ant sienų šokinėjančiais šešėliais, kurioje lengva apsimesti, kad nieko daugiau ir nėra – tik šešėliai. Už sienos ratus suka eskalatoriai, juda nustatytomis kryptimis. Guli daiktai, kuriuos, kaip tikimasi, reikia nuolatos pirkti. Metų pabaiga. Žmonės žiūri į žmones ir nežiūri į žmones. Ką jis darys naują trimestrą, naujaisiais metais, koridoriuje sutikęs jaunesnįjį jos broliuką? Ar jis dėsis jo nematąs? Ar jis žvelgs tiesiai pro jį? Ar jaunesnysis broliukas dėsis nematąs Magnuso? Negana to. Ar jis pažvelgs tiesiai į jį?

Oloje sėdėjo grandinėmis surakintas būrelis žmonių; jie tematė, tegalėjo matyti, apskritai pasaulyje tebuvo matę tik šešėlius, krintančius ant sienų nuo jų kūrenamo laužo. Jie visą laiką stebėjo tuos šešėlius. Jie ištisas dienas leido juos stebėdami. Jie tikėjo, jog toks ir yra gyvenimas. Bet kartą vienam iš jų teko išlįsti iš olos į tikrąjį pasaulį. Kai jis grįžo atgal į olą ir papasakojo likusiems apie saulės šviesą, jie juo nepatikėjo. Jie manė, kad jis išprotėjo. Magnusas neprisimena šios istorijos pabaigos. Ar žmogus, pamatęs išorinį pasaulį, išprotėjo? Ar jis išėjo iš olos, vienintelės jam pažįstamos vietos, ir nukeliavo kur nors kitur, buvo atskirtas nuo senų savo draugų ir atribotas nuo vienintelio jam pažįstamo gyvenimo oloje? Ar prie grindų prirakinti olos gyventojai jį nužudė, nes juos trikdė nuolat kartojami jo žodžiai?

Verkianti mergaitė ir jos draugė laukia, kol galės pro jį praeiti. Jis atsistoja jas praleisti, paskui nuseka joms pavymui iš salės ir žengia į gretimų parduotuvių tviskesį. Jis jaučiasi lyg globėjas. Eina paskui merginas, saugodamas jas joms pačioms to nežinant; eina iš paskos iki pat eskalatoriaus, nusileidžia žemyn, susikaupęs žvelgia į verkiančiosios nugarą; dabar ji sustojo ir dairosi aplinkui paraudusiomis akimis. Jos draugė kalba. Ji linkčioja ir atsakinėja. Jos abi nusijuokia. Taip jau geriau. Beje, jis nusileido eskalatoriumi į apačią nė nepagalvojęs apie eskalatorių.

Jis dar kiek paeina paskui jas.

Jis stabteli prie greitai užsidarysiančių „Aksesuarų" durų ir laukia jų. Kai susikibusios už parankių jos vėl išeina, jis palaukia,

kol jos nueis tolėliau, o paskui patraukia iš paskos keliaudamas pro užsidarančias parduotuves. Jos išeina iš prekybos miestelio, kartu su minia pereina gatvę ir dingsta tarp žmonių, pasukusių už kampo į metro; Magnusas, likęs vienas, stovi žiemos gatvėje, kurios pastatai, regis, kyla iš žemės lyg dvimačiai, kaip filmuose naudojamos gatvės ir namų dekoracijos. Stiprėlesnis vėjas galėtų jas nupūsti.

Ji turėjo brolį, kaip kad Astrida turi Magnusą.

Ji rodė broliui didįjį pirštą, plūdo jį ir elgėsi su juo kaip su šūdu, susirangiusi ant sofos žiūrėjo televizorių, ir jis darė tą patį – visai taip pat, kaip jiedu su Astrida.

Ji uždarė vonios kambario duris. Tikriausiai atsistojo ant vonios krašto. Jai visko buvo iki kaklo. Ji atsistojo ant vonios krašto, pažvelgė žemyn ir, užuot ką nors tenai pamačiusi, nepamatė nieko.

Galutinis rezultatas.

=.

Lygybės ženklą išrado Leibnizas, – Magnusas prisimena savo žodžius, ištartus vieną popietę Amber; tą popietę buvo neįtikėtinai karšta: net sena akmeninė bažnyčia buvo įšilusi.

Tikrai? – paklausė Amber. Ar tu tuo tikras?

Savo ranką, savo labai švelnią ranką buvo uždėjusi jam ant iš šortų ištraukto koto; ji nieko nedarė, tik laikė. Jo ranka, taip pat švelni, buvo pusiau įkišta jai į tarpkojį, į tą pačią vietą, jos šortuose. Jie šitaip sėdėjo tik pasimylėję, prieš pat mylėdamiesi.

Ką turi galvoje klausdama, ar esu tikras? – paklausė Magnusas.

Na, iš kur žinai, atsakė Amber.

Tiesiog žinau, pasakė Magnusas. Tiesiog iš kažkur žinau.

Jam dar nebuvo visai sustandėję. Tarp mylėjimųsi ji dažnai būdavo erzinanti, kad jį „užvestų". Ilgainiui jis tapo apdairus ir jau kitais kartais bažnyčioje nesileisdavo į tokio pobūdžio pokalbius. Bet tąkart jį „užvesti" nebuvo sunku.

Bet iš kur žinai, kad tai – tiesa? – paklausė Amber.

Na, tarstelėjo Magnusas. Jeigu apie tai skaičiau knygoje, mat dabar tiksliai neprisimenu nei kada, nei kaip šį faktą sužinojau, bet,

jeigu apie tai skaičiau knygoje, na, vadinasi, apie tai buvo parašyta knygoje, todėl tikriausiai tai – tiesa.

Kodėl vien tai, kad kas nors parašyta knygoje, paverčia tą dalyką tiesa? – paklausė Amber.

Todėl, kad jeigu šitai buvo parašyta knygoje, tikriausiai buvo parašyta vadovėlyje, pasakė Magnusas, o vadovėlius paprastai rašo žmonės, kurie gana ilgai vieną ar kitą dalyką studijuoja ir galiausiai išmano jį pakankamai gerai, o paskui jie gali to paties mokyti kitus žmones, išmanančius apie tai mažiau. Ir dar. Knygas redaguoja redaktoriai, kurie, prieš leisdami knygas, tuos faktus patikrina. Ir net jeigu apie tai sužinojau ne iš vadovėlio, o iš mokytojo, galioja visi mano pirma pasakyti dalykai.

Vadinasi, atsakė Amber, mokytojus redaguoja redaktoriai, kurie, prieš mokytojams mokant, patikrina visus faktus?

Magnusas sugriežė dantimis.

Juk žinai, ką noriu pasakyti, pratarė jis. Liaukis. Prašyčiau pertraukos.

Aš tik noriu pasakyti: o kas, jeigu tai ne Leibnizas? – tarė Amber. Aš tik noriu pasakyti: o kas, jeigu tai buvo kas nors kitas?

Tai buvo Leibnizas, pasakė Magnusas.

Bet kas, jeigu tai – ne Leibnizas? – paklausė Amber.

Bet tai Leibnizas, pakartojo Magnusas.

Dabar jam jau sustandėjo.

O kas, jeigu tu klysti? – paklausė Amber braukdama ranka nuo penio galiuko iki sėklidžių, o paskui nuo sėklidžių vėl iki penio galiuko.

Aš, uh, aš tiesiog, uh, ne, pasakė Magnusas.

Ką? – paklausė Amber.

Klystu šiuo atveju, pasakė Magnusas.

Aha, tarstelėjo Amber.

Ji krustelėjo, todėl jo ranka iš jos išsprūdo. Ji nusipurtė šortus ir išlipo iš jų palikusi juos ant senų medinių grindų.

Tikrai? – tarstelėjo ji lipdama ant jo.

100 procentų, pratarė Magnusas apimtas akimirkos saldumo. 100 procentų tikras vasaros karščiu, dabar neįsivaizduojamu, nes

dabar žiema, 100 procentų tikras begaline dulkinimosi saldybe, tame name pasibaigusiu laiku, ta bažnyčia, pačia Amber. Nesu įsimylėjusi, pasakė jam Amber. Taigi nepamiršk to. Tiesiog tavo amžiaus vyrai natūraliai labai tinka mano amžiaus moterims, nes aš tuoj pasieksiu savo paties žydėjimo metų pirminį skaičių, o tu jau esi pasiekęs.

Ar ji tikrai pasakė „pirminį skaičių", lyg šitai būtų įprastas Amber pokštas, ar ji pasakė tik „žydėjimo metus", o vėliau jis pridūrė „pirminį skaičių"? Vieną iš daugelio mokyklos nelankymo dienų savo namuose melancholiškai naršydamas po vieną iš naujųjų kompiuterių ir adresu *Ask.com* klausinėdamas Dživso*, kas tik šaudavo į galvą, sakykim, kas nužudė Kennedy'į, kur yra Osama Bin Ladenas, kaip mirė Platonas, ar Shakespeare'as tikrai egzistavo, kas buvo Zenonas Elėjietis, kada Leibnizas išrado lygybės ženklą, Magnusas sužinojo, jog galiausiai jį išrado ne Leibnizas, bet tikriausiai velsietis, vardu Robertas Recorde'as, ir tai nutiko 1550-aisiais. Vienintelis faktas apie Robertą Recorde'ą tame tinklalapyje, – jis mirė skolininkų kalėjime.

Paskui Magnusas atspausdino: kur dingo Amber? kur išėjo Amber? ir spustelėjo paieškos mygtuką.

„Nuke Cops™" – *Amber* grupė tapo *Nuke CLear*. Prisijunkite. *Amber* grupė tapo *Nuke CLear*... msnx rašo „Mūsų tinklalapis buvo gerokai pertvarkytas nuo tų laikų, kai dar vadinomės „McCop". Buvęs *Amber*
POETVILIS. Amber Lyn Faust autorinės teisės; 2003-iųjų rugsėjo mėn. 23 d.
Visi išėjo, nieko nebėra, ir neturi, žmogau, kur atsiremti. Likau viena, ir man sunku, ir nežinau, kaip man toliau gyventi.
Fentonas: kolekcinė lempa „Vėjo nublokšti": stiklas,
Ši miela, gintarinę šviesą skleidžianti lempa „Vėjo nublokšti" yra 22-1/2 aukščio; pagaminta 1971-aisiais. Galima įjungti vien tik apskritą stiklo gaubtą arba prie pagrindo...

* *Ask.com* – paieškos sistema, neformaliai vadinama „Klausk Dživso". Dživsas – „džentelmeno džentelmenas", arba kamerdineris, P. G. Wodehouse'o kūrinių personažas. (*Red. past.*)

„Viktorijos gintariniai šviestuvai“
Bijono antikvariatas „Ekspresija“. Siūlome pirkti rafinuotą „Vėjo nublokšti“ stiliaus, gintarinę šviesą skleidžiantį šviestuvą su inkrustuotais brangakmeniais ir pakeičiamu...
Amber mus paliko – teilsisi ji šunų rojuje.
Amber... Mano šuns vardas buvo Amber; tai buvo ruda čiau-čiau veislės kalytė. Ji pastipo nuo pilvo vėžio būdama aštuonerių.
Selafildo apsaugos darbuotojai išėjo į darbą paskelbus vidutinio lygio geltonąjį...
Selafildo apsaugos darbuotojai išėjo į darbą ėmęsi atsargumo priemonių vykdydami vyriausybės nurodymą visada būti budriems ir ypatingai saugotis...
Amarijo naujienos iš viso pasaulio: Verslas: Amber banga: kai visi parengti tinklalapiai... Sekmadienis, liepos 15-oji, 2003... 5:34. CT. Amber banga: kur išėjo visi kaubojai? Kay Ledbetter... Amber apžvalga ir eiga
Kai jūsų įrenginyje ims žybsėti ženkliuko kontūrai, spustelėkite jį, kad patvirtintumėte, jog AMBER mechanizmas paleistas.

Klausk Dživso. Linkėjimai: prašytume užpildyti paieškos langelį.

Magnusas parašė ******** *****.

Jūsų įrašas ******** ***** neatitinka jokios tinkle esančios informacijos. Prašome pamėginti dar kartą.

Magnusas parašė K******* M****. Jis suskaičiavo žvaigždutes, kad įsitikintų, jog surinko teisingą jų skaičių. Tada jis spustelėjo paieškos mygtuką. Dživsas jam surado gitaros akordų žinyną su džazinių akordų sąrašu, nuorodą į meno muziejų Los Andžele ir nuorodą į komiškų šriftų galeriją.

Paskui Magnusas pirmą kartą po visko prisijungė prie trijų nemokamų nuotraukų galerijų. Spragtelėjęs pirmąją jis aiškiai girdėjo savo besidaužančią širdį. Puslapis atsivertė.

Viskas gerai. Tai tik pornotinklalapis. Labai banalus. Nesvarbu.

Lezi džakuzyje laižo užpakalį. Petra rodo savo gražiąją putytę. Aukščiosio rūšies atviro porno tinklapis. Močiutė Horni nori orgazmo. Raudonplaukė įžūli paauglė su neįtikėtinais papais ir ati-

tinkama poza. Kalė čiulpia. Tyni su jos apželtute ištvirkauja kieme. Auksinė mergaitė maudosi šlapime. Viksen demonstruoja savąjį rožinį meilės kanalą. Išsiskutusi raudonplaukė Rouzė. Didžiapapė kalė maivosi priešais fotoaparatą. Ant pupytės liežuvio liko bybio nutrintų dėmių. Dulkinama lotynų amerikietė mažais papais.

Aukščiosio rūšies. Netikėtina.

Jis ištrynė „Istorijos" įrašus ir išjungė kompiuterį. Nepasakytum, kad šitai labai jau blogai, kad žiūrėdamas į tuos kūnus jis turėtų jaustis esąs blogas žmogus. Tai tik kūnai. Viskas tikrai ne taip, kaip psichologiniame detektyve, kur visi kūnai staiga įgauna jos veidą ar kaip nors panašiai. Jie visi turėjo savo veidus. Nė vienas iš jų neturėjo jos veido. Jis galvojo apie jos veidą, o paskui jam buvo gėda, bet labiausiai jam buvo gėda dėl kalbos prastumo, visiškai kvaila kalba.

Paskutinę tamsią metų dieną, atsirėmęs į supervaistinės sieną, Magnusas mąsto apie Zenono Elėjiečio soros kruopos paradoksą. Jeigu nukritusi viena soros kruopa nesukelia jokio garso, ar aiškiai girdimas garsas, kurį sukelia tūkstantis vienu metu nukritusių sorų kruopų, reiškia, jog tūkstantis niekų jau kažką sudaro? Mergaitės pornopuslapiuose nukreipia į tūkstančių tūkstančius ir dar ištisus tūkstančius jungčių, kurios sujungia su tūkstančiais kitų jungčių. Norint pažvelgti nors į jų dalelę, prireiktų labai įtemptai žiūrėti. Tinklalapių mergaitės rodo savo galą pasaulio galui. Shakespeare'as.

Ar Shakespeare'as tikrai egzistavo?

Kas iš tikrųjų yra meilė?

Kur išėjo Amber?

Pasak Evos, Amber išėjo – ir galas nesąmonėms, sėkmingai atsikratėme. Pasak Maiklo, Amber pasirodė esanti prastesnė, nei jie įsivaizdavo. Ji juos išdavė (Eva). Ji pūtė jiems miglą į akis (Maiklas). Ji parodė savo tikrąjį veidą (Eva). Ji labai klastingai iš jų tik ėmė ir ėmė (Maiklas). Magnusas mąsto apie Amber vis imančią ir imančią iš jo palėpėje, sode, bažnyčioje. Šventasis Magnusas. Jis galvoja apie ją, tą pirmą vakarą velkančią nuo jo drabužius po to, kai kaip reikiant jį išmaudė. Jis galvoja apie save, Amber išėjus visai pakrikusį, klaidžiojantį po kaimą, ir apie iš restorano išėjusį vyrą,

pasiūliusį jam užvalgyti ir papasakojusį pastato istoriją. Jis galvoja apie save, bloguojantį prie to paties restorano, dar prieš Amber, ir apie tada ant jo pykstantį išėjusį vyrą. Restoranas, prieš jam tampant restoranu, iš pradžių buvo senas kino teatras, paskui, kai vaikščioti į kiną pasidarė nebemadinga, tapo biliardo sale, paskui buvo visų apleistas namas, o dabar – indų restoranas; jeigu viskas klostysis taip ir toliau, kalbėjo žmogus, čia greitai bus kas nors kita, nors jis dar nežino kas. Amber neabejotinai susidraugavo su tuo žmogumi, kaip ir su dauguma kaimiečių.

Pasėdėk čia, pasakė žmogus, plekšnodamas per tuščio restorano lauko sieną. Gal alkanas? Ne? A? Gaila. Čia yra daug maisto. Daug gero maisto. Niekas nevalgo. Žinai, ką kažkas užrašė ant vyrų tualeto sienos? Musulmonų žydų galvijas. Nesu musulmonas. Nesu žydas. Nesu galvijas. Na, toks gyvenimas. Taip jau būna. Tavo bičiulė. Toji dama. Kur ji dingo? E? Nežinai? E? Nežinai? Gaila. Gaila.

Vyriškis papurtė galvą.

Ji šauni, toji, pasakė jis. Tikra dama. Tai jau tikrai.

2003-iųjų gruodžio 31 d., gana vėlyva popietė. Jis turėtų eiti namo. Jis pažvelgia į laikrodį. Jo laikrodis sustojęs. Rodyklės rodo dešimt minučių iki vidurnakčio, arba iki vidurdienio. Tiek nėra. Iš tikrųjų dabar kokios keturios. Visos parduotuvės užsidarinėja. Visos šalies visų prekybos miestelių visi eskalatoriai neabejotinai stoja. Eskalatoriams atostogų metas. Visi jį supantys žmonės jau girti arba greitai bus girti; jie visi pakeliui į Londono centrą, tarsi būtų traukiami magneto. Jis turėtų eiti namo.

Tai reikštų – eiti prieš minią.

Praėjusios vasaros šviesoje vyriškis bakstelėjo Magnusui tuščio restorano kieme.

Ar tu tikrai nealkanas?

Magnusas papurtė galvą. Žmogus jam nusišypsojo.

Tai jau tikrai. E?

Magnusas lipa laiptais, ant kiekvieno laiptelio atsistodamas abiem kojomis; viena koja, paskui kita, paskui vėl pirma. Jis stovi

laiptų aikštelėje prie Astridos miegamojo durų. Jis giliai įkvepia. Pabeldžia.

Eik šalin, iš kambario rikteli Astrida.

Čia aš, sako Magnusas.

O kas gi dar? – sako Astrida.

Ji praveria duris tiek, kad galėtų dirstelėti. Magnusas mato tik vieną jos akį.

Ir? – tarsteli ji.

Jis atsisėda prie durų, ant kilimėlio. Kilimas vis dar toks naujas, jog kampuose matyti likusių jo dulkelių.

Šiandieną mačiau tikrai šlamštišką filmą, sako jis.

Na? – tarsteli Astrida.

Ji ir vėl ketina uždaryti duris.

Nedaryk, sako Magnusas.

Ji nedaro. Stovi įtariai į jį žiūrėdama pro per kelis pirštus praviras duris. Po akimirkos, bet kurią akimirką, ji užtrenks duris.

Buvo geras, tiesa? – sako jis.

Tu ką tik sakei, kad šlamštas, sako ji.

Ne, norėjau pasakyti, kad buvo geras metas – šių metų atostogos, sako jis.

Astrida spokso į jį. Ji atidaro iki galo duris.

Ir dar buvo labai gera tada, sako jis, kai grįžome čia, ir beveik nieko nebuvo likę.

Astrida atsisėda tarp durų. Ir ji ima knibinėti naująjį kilimą.

Buvo nuostabu, sako ji. Buvo taip gera.

Manyčiau, man labiausiai patiko, kai čia visiškai nieko nebuvo, sako Magnusas. Kai galėjai tiesiog pereiti per kambarį, kuriame visiškai nieko nėra.

Ir mes visi vienas kitą visai kitaip girdėjome, kai vaikščiodavome ar kalbėdavomės; net ir kvėpavimas girdėjosi kitaip, sako Astrida.

Taip, sako Magnusas.

Ir mums kalbant balsai skambėjo lyg aidas, aidas visur aplinkui, tarsi gyventume valstybės saugomame istoriniame name, sako Astrida, arba tarsi būtume scenoje, ar dar kur nors; tai vis todėl,

kad nebebuvo kilimų, jokių kilimų niekur, kur tikėtumeisi juos pamatyti. Todėl kiekvieną kartą eidami per kambarį galėjome jaustis taip, tarsi eitume medine scena.

Aha, sako Magnusas.

Tik kad mes nėjome, sako ji, mes buvome namuose, savo pačių name.

Magnusas linkteli.

Katerina Mason, sako jis.

Ką? – klausia Astrida.

Toks buvo jos vardas, sako Magnusas.

Kieno vardas? – klausia Astrida.

Magnusas pakartoja.

Katerina Mason.

Tada pro praviras duris jis viską pasakoja Astridai, ar bent jau tiek, kiek žino pats, tiek, kiek gali, pradėdamas nuo pradžių

„ano galo“ juokeliai apie jį; jeigu jau jis pats negali liautis kūręs kalambūrų, vadinasi, tikėtina, jog ir visi kiti nesiliaus, vietoj „moralinis“ sakydami „oralinis“, vietoj „seminaras“ – „sperminalas“, vietoj „rūpintis“ – „rūrintis“; jis bus pagrindinis studentų repertuaras; ir ne tik studentų, bet ir dėstytojų kambaryje besirenkančių kolegų piktdžiugų mergišių; Maiklas tuo neabejoja, jeigu nėra per daug egoistiška įsivaizduoti štai tokius kalambūrus, kalambūrus apie jį kaip pašnabždomis reiškiamą katedros nepasitenkinimą, tvyrantį ore prie užrakintų jo kabineto durų (jeigu apskritai šis kabinetas vis dar jo, o ne kieno nors kito, jeigu visi jo dokumentai ir knygos neišneštos į pastato rūsį, jam nieko nepasakius), kaip šiek tiek senienomis atsiduodantį, įstaigoms būdingą kvapą, persunkusį koridorių, kvapą, kurį ilgainiui nustoji justi, bet kuris niekada niekur neišnyksta, todėl pasąmonė kuo tiksliausiai pakužda, kurioje katedroje esi. Ši istorija pasklido visai neseniai, o kažkoks dykūnas šalia jo seminaro lankytojų sąrašo ir Blake'o eilėraščio fotokopijos jau prikabino raštelį, parašytą ant firminio katedros blanko, – dėl Dievo meilės, patenkinto troškimo skiriamieji bruožai. Jis grįžo į savo kabinetą, kad pasiimtų paltą – tai buvo spalio mėnesį, paskutinį kartą jam lankantis fakultete, – ir lapelis jau kabojo šalia Blake'o, šalia oficialaus fakulteto rašto, kuriame buvo liepiama susitikti su profesore Dint, naująja kuratore, kol kitas jų kuratorius

laikinai nedirba. *Katedra įspėja sveikatos klausimu. Merginoms: jaučiatės truputėlį nuskriaustos ir nepakankamai įvertintos? Jums reikia gero balo? Užsirašykite injekcijoms pas dr. Meilų (Vaikinams: derėsimės).*

Departavimas. Mintinis. Departamentinis.* Gerai nors tiek, jog kažkas mano, kad jis labai modernus: dėl vaikinų derėsimės. Tikėtina, jog Dint jau bus nukabinusi raštelį (kaip kad prieš daugelį metų pašalino savo humoro jausmą). O gal raštelis vis dar ant durų; Maiklas nežino, nes ten dar nebuvo. Keista, kiek daug prisiminimų atgaivino buvimas knygyne – fakultetas, kvapai ir visa kita. Galbūt dr. Meilus – vienintelis dalykas, likęs ant durų šalia jo lentelės su pavarde, jeigu toji lentelė tebekaba. Dr. Maiklas Smartas Šaunusis; oficiali universiteto klišė.

Neįtikėtina, kad aname gyvenime, prieš ištisą gyvenimą, vos prieš pusmetį, jis ketino parengti naują paskaitų ciklą šia tema; jis įsivaizdavo skaitysiąs tas paskaitas šį semestrą, būtent dabar besitęsiantį semestrą, kai ištisą dieną tai į konsultacijas, tai į seminarus pirmyn atgal laksto studentai, tarsi jiems daugiau niekas pasaulyje nerūpėtų. Klišė, kaip ir „suklišėjusi" banalios frazės prasmė ar stereotipinis atsakymas, reiškia ir tam tikrą bet kuriame minkštame metale preso paliekamą įspaudą. Maiklas Smartas, štampuotas. Perkąstas klišės dantų. Minkštas metalas. Paženklintasis.

Ne, viskas gerai. Ne, tikrai. Jis pajuto laisvę. Pavyzdžiui, tai reiškė, jog jis gali slankioti po štai tokį knygyną ankstyvą vakarą ir daryti tai, ką jis ką tik padarė, – praeiti pro grožinės literatūros literatūros kritikos kritikos teorijos lentynas nė nekryptelėjęs galvos ir eiti tiesiai prie itin gero dviskiemenio skyrelio „Sportas". Maiklas Smartas – pagaliau tikras žmogus. Jis niekada gyvenime – senajame, netikrame gyvenime – nepraeidavo nesustojęs pro grožinės ir mokslinės literatūros skyrius, visada norėdavo pasižiūrėti, kas parduodama, ko turima, kokios naujienos, kas ant prekystalių, kokių tomelių iš jo paties kanoninės literatūros kolekcijos galima rasti lentynose, – pagal tai įmanoma nustatyti, ar knygynas išties padorus.

* Žodžių žaismas, aliuzija į žodį „departamentinis" – „katedros, katedrinis". (*Vert. past.*)

Bet jau daugelį mėnesių jis negalėjo prieiti prie knygyno durų nejausdamas šleikštulio. Jis net negalėjo paimti į rankas knygos nejausdamas šleikštulio. Taigi šitai yra gerai. Štai jis. Jis sugrįžo. Knygyne yra daugiau nei vienos rūšies knygų.

Kiek anksčiau tą dieną Maiklas nutarė imtis kopimo į uolas ir alpinizmo. Jis taip nutarė tą rytą, kai važiavo mašinų pilnu M25 keliu, žvelgdamas į priekyje kybantį niūrų, bet neabejotinai pavasarišką dangų, klausydamasis Radijo 4, per kurį vyriškis, kurio vardo jis neišgirdo, kalbėjo apie tikrą stebuklą atsidūrus erdvėje be žmonių, virš viso pasaulio, užkopus į neįveikiamą viršūnę, pakilus virš visų ir visokių šiukšlių. Kalnų, į kuriuos jis kopė, šlaituose vyriškis matė žuvusiųjų kūnų. Tai nepalaidoti žmonių, kopusių ir nukritusių, sublogavusių, kai atsidūrė per aukštai, praradusių sąmonę, ar neišgyvenusių dėl kokių nors kitokių priežasčių, kūnai; tikruose kalnuose, galinčiuose būti tikru iššūkiu, mirusiųjų kūnų ganėtinai daug. Per radiją kalbėjęs žmogus kopimo virš pakeliui rasto lavono aktą apibūdino kaip atgimimą.

Buvo vasaris. Vasaris būna daug žadantis, kitoks nė negali būti. Vasaris – tai pavasaris! O pavasarį gali nutikti įvairiausių dalykų. Kavos kvapas knygyne buvo malonus. Jis susiras tinkamą knygą, nueis kavos ir paskaitinės, kad įsitikintų, ar verta ją pirkti. Senas įprotis jam pakuždėjo, jog taip vėlai gerti kavos nederėtų. Įprotis gali atsiknisti ir nugaišti. Įprotis buvo senas, nusidėvėjęs, priklausė ankstesniam laikui. Maiklui patiko nemiegoti iki vėlumos. Ar jis turi eiti miegoti nustatytu laiku? Ne. Jis – laisva dvasia. „Sportas“. „Futbolas“, „Ledo ritulys“, „Žirgų lenktynės“, „Motokrosas“, „Alpinizmas“. Iš švytinčių knygų lentynos jis paėmė vieną knygą. Ant viršelio buvo kompasas. Jis atidarė kompasą. *Navigacija – šaunu! Tai įgūdis, kurio nepaisydamas rizikuoji.* Turinyje surašyti skyrių pavadinimai skambėjo patraukliai. Kalnų oras. Meistriškumas ant sniego ir ledo. Saugos priemonės ant stataus šlaito. Kaip susidoroti su aukščiu. Nepaliekant nieko, išskyrus pėdsakus. Tavo kuprinės turinys.

Taip. Nuo šiol Maiklui Smartui tik tai ir terūpės; nieko daugiau, tik tai, kas apibrėžta, konkretu, akmenų nuogriuvos ir čia

aprašyti riedulių laukai, įvairiausios uolos, nuolaidžios uolos ir šlapios uolos.

Nuolaidžios.

Šlapios.

Kodėl visi žodžiai tarsi su potekstėmis? Kodėl jie iškart save apnuodija, pavirsta žodžiais, kuriuos galima panaudoti prieš jį, net jis pats gali tai padaryti? Ar viskas – tik pokštas? Prieš jį? Geras balas. Visai neblogai. Visai neblogai sudėliota. Na, štai. Štai ir turi. Jo problema – atvirumas, dosnumas, noras pasveikinti kiekvieną paskutinio kurso šūdą, sugalvojusį apie jį anekdotą. Miręs snieguoto, sunkiai įveikiamo kelio pakelėje; išdykusių paskutinio kurso studenčių ir patenkintų nedėkingų mergaičių nuošliauža; ir Mardžori, ir Tomas, ir toji raganiško veido sudžiūvėlė lesbietė iš personalo skyriaus, kurios vardo jis neprisimena, kuri panaši į žmogystą iš moterų kalėjimo, ne, blogiau, į aktorę iš televizijos serialo apie moterų kalėjimą; ji sėdi už ilgo stalo fakulteto raštinėje atsukusi jam ištįsusį veidą. Pisulteto raštinė. Matai? Jis gali pokštauti šaipydamasis iš savo paties galo, iš savo paties veiklos, susijusios su sritimi žemiau juostos. Vargu ar šitai pavadintum pasaulio pabaiga. Be to, pakilęs virš visko, išvystum kvapą gniaužiantį aukštybių gamtos grožį. Žuvusi netoli kalnų takelio Ema Luiza Sekvil, na, ne kaip asmuo, bet tik bylos pavidalu. Laiško ar elektroninės žinutės pavidalu. Kad ir kaip būtų, ji buvo tikrai niekam tikusi, gulėjo sau, tarsi jau tada buvo žuvusi netoli kalnų takelio.

Tris knygas Maiklas, užlipęs laiptais, nusinešė į kavinę. *Kopimo į uolas būdai, Alpinizmo menas ir vadovavimas, Kalnų vadovas.* Jis paprašė merginos dvigubo ekspreso. Jis į ją nė nepažvelgė. Ar ji graži? Nepasirodė jam patraukli. Ironiška. Jis jau ištisus mėnesius nebuvo sutikęs patrauklios merginos. Nešėsi knygas, pasispaudęs po pažastimi, viršeliu į viršų, kad kiekvienas, sumanęs į jį dirstelėti, ant vieno priekinio viršelio pamatytų pusę uolos įveikusio, gerokai virš medžių viršūnių pakilusio vyriškio nuotrauką. Ir jis štai tokio tipo vyrukas. Greitai ir jis bus toks. Jis pasiėmė kavą ir atsisėdo į vieną iš fotelių. Bet vos prisėdęs pasijuto apgautas. Pavyzdžiui, Amerikoje, na, jo viešnagių Amerikoje metu, milžiniškame kny-

gyne atsisėdęs į fotelį jis pasijusdavo išties maloniai, tiesą sakant, triumfuodavo, nes atsisėsti pavykdavo tik sugebėjus užgrobti kurio nors vieno iš fotelių teritoriją, kol jos neužgrobė koks nors labiau vietinis pilietis. Bet čia, dabar, kituose trijuose foteliuose sėdintys žmonės atrodė vieniši, neturintys darbo, vartojantys narkotikus, o fotelis, kuriame sėdėjo Maiklas, bjauriai smirdėjo išpiltu pienu.

Jis atvertė pirmą knygą. Joje buvo pilna nuostabių naujų žodžių. Pavyzdžiui, transpesylas. Tai žodis, kuris ir reiškia tai, kas juo pasakoma. Ir dar daugiau; jis rado žodžių ir įvairių kitokių pavadinimų sniegui ir snaigėms pavadinti: plokštelės ir žvaigždutės, stulpeliai ir spygliukai, erdviniai dendritai, karūnuotosios kolonėlės ir gniutulėliai. Gniutulėliai! Nuostabu. Maiklas to ir ieškojo – visai naujos kalbos. Palapinių kalba – skliautinė palapinė, žiedinė palapinė, briaunota palapinė. Jums reikės striukės su gobtuvu, rašoma knygoje. Šiltos vilnonės kepurės arba slidininko kepuraitės. Trečdalį šilumos kūnas praranda per galvą. Stulbinamas faktas! Maiklas tai žinojo, bet niekada nebuvo rimtai apie tai pagalvojęs; galva atiduoda energiją, tarsi būtų buvusi uždegta karšta elektros lemputė. Reikia nusipirkti kelnes su užtrauktukais, kad norėdamas jas apsimauti neturėtum nusiauti batų. Kuo paprasčiau, tuo genialiau, tikrai. Pūslės – rimtas dalykas. Virvė gali būti gyva ar negyva. Štai kur gyva kalba, alsuojanti tikra nauda; maža to – gyva tikra, protinga viltimi. *Britų salose yra labai mažai kalnų, į kuriuos negalėtum įkopti.* Šitai teikia vilčių. Šitai praktiška. Šitai paaiškina, kaip išvengti nematomų uolų. Maiklas gurkštelėjo kavos. Kava buvo bjauri. Ant per žemo stalelio dedamas puodelis sutarškėjo lėkštelėje. Pirmiausia jis nukeliaus į Viršukalnių rajoną arba į Snoudoniją, o gal prie Brekono plūdurų, arba į Jorkšyro slėnius. Jis važiuos automobiliu. Automobilį paliks automobilių stovėjimo aikštelėje kalno papėdėje arba prie puikių svečių namų su sočiais pusryčiais. Jis toliau vartė knygą. Pasirodo, jog žaibai kiekvienais metais pasiglemžia keletą kopėjų į uolas. Pasak knygos, patys kopėjai į šitai žvelgia kaip į Dievo pirštą, todėl skaitytojams patariama nepalikti ledo kirtiklio net ir tada, kai jis šnypščia ir kibirkščiuoja, nes vėliau jo tikriausiai prireiks. Maiklas svarstė, ar Dievo pirštas minimas iš eilinio žmogaus pozicijų, ar

turint galvoje draudimo dalykus. Jis atvertė kitą puslapį. Jame buvo mazgų pavadinimų sąrašas. Alpinistų virvė, peteliškės mazgas, dvigubas žvejo. Jis ėmė galvoti apie Filipą Not*. Jis svarstė, kas dabar Filipai Not dėsto apie Rothą. Kas ją „žvejoja". *Alpinistų virvė.*

Jis užvertė knygą.

Vienas Dievas težino.

Tokio amžiaus Maiklas Smartas nieku gyvu neįstengs pakilti kalno šlaitu.

Tampei ligimą už ūsų, Maikai, neformaliai tarstelėjo jam Mardžori Dint (Maikas – tai neformalu). Prisilaižei medučio, o dabar nenori mokėti už tai. (Klišė!) Jeigu būtų tik viena mergina, būtume ją „nurašę". Jeigu būtų tik viena, būtume ką nors sugalvoję. Nemanyk, kad mes nebandėme. Ir nesakyk, kad nebuvai įspėtas; aš tau sakiau jau prieš penkerius metus, prieš ketverius metus, prieš trejus metus, prieš dvejus metus ir praėjusiais metais. Sekvil yra tik sniego gniūžtė, o už jos – visa lavina. (Baisu, Mardžore.) Ji daugiau nei trokšta, kad yla išlįstų iš maišo. (Siaubinga.) Tačiau dabar turime ištirti septynis skundus; tavo labui turėčiau pasakyti, kad nė vienas jų nėra taip gerai pagrįstas kaip Sekvil, bet, Maiklai (taigi, Mardžori, dabar jau nebekvepia neformalumu), įsidėmėk mano žodžius, šitai per vieną naktį neišsispręs.

Mardžori Dint pabėrė šias eilutes, tarsi būtų išmokusi jas iš banalaus BBC detektyvinio serialo scenarijaus.

Taigi Maiklui patiko miegoti su merginomis. Ar tai nusikaltimas? Ir joms jis patiko. Ar tai nusikaltimas? Jos visos – pilnametystės sulaukusios merginos, suaugę žmonės. Jis – neprastos išvaizdos. Dauguma jų – taip pat neprastos išvaizdos. Ar tai nusikaltimas? Formaliai, Tomo ir lesbietės iš personalo skyriaus akivaizdoje, Mardžori Dint jį įspėjo. Formaliai – nutraukta kadencija mokant pusę atlyginimo; patikėk-reikėjo-įveikti-daug-kliūčių-ir-pasistengti-kad-tau-apskritai-būtų-kiek-nors-mokama, *oficialiai atleistas.*

Korpuso šerdis. Korpuso karkasas. Knyga nukritusi atsivertė tame puslapyje, kuriame išdėstyti hipotermijos simptomai. Jam buvo sunku patikėti, kiek daug tų simptomų būdingi jam. Tikrai

* *Knot* [not] angl. – „mazgas". (*Vert. past.*)

jautėsi sušalęs ir pavargęs, visą laiką taip jautėsi. Žiemą ir kitu metu jautė nutirpusias rankas ir pėdas. Taip, tikrai buvo atvejų, kai drebėdavo. Taip, jam išties būdingas fizinis ir protinis mieguistumas, jis negalėjo atsakyti į klausimus ir vykdyti nurodymų. Tai tiesa. Visą laiką viduje jautėsi būtent taip. Taip, kartais jis smarkiai pratrūkdavo, jį užplūsdavo netikėtai susikaupusi energija. Taip, jis labai virpėdavo, net ir dabar virpa. Pažvelkite į puodelį, pažvelkite, kaip prieš akimirką tą puodelį padėjo; namuose jis visada išverčia kavos puodelius ir t. t., virtuvėje dažnai išmeta ką nors iš rankų, ir panašiai. Jam labai labai nesiseka. Ar tai simptomas? Taip. Taip, jam sunku susikaupti. Jam atrodė itin sunku žiūrėti televizorių nedegant šviesos, nors Astrida visada reikalauja, kad taip ir būtų. Taip, jam svaigsta galva, ir gana dažnai. Taip, jį traukia mėšlungis. Jis neabejotinai išblyškęs. Jis net negali patikėti, koks būna išblyškęs atsikėlęs rytais. Jo blyškumas pelenų spalvos. Ir ne tik jo; jam atrodė, kad visame pasaulyje viskas aplink jį yra neabejotinos blyškios pelenų spalvos. Ar visas jo pasaulis kenčia nuo hipotermijos? Priežastys: *išsekimas, vėjas ir šaltis, dehidracija, prasta nuotaika, bloga nuojauta, baimė, beviltiškumas, dažnai tai paskutinis epizodas nesėkmių virtinėje, negalėjimas pakęsti, bjaurus oras ilgos, sunkios, grumtynių kupinos dienos pabaigoje, mėginant pasiekti tikslą, dėl kurio vis dėlto nesi visiškai tikras.* Jis dar kartą perskaito visas priežastis vieną po kitos. Jam tinka beveik visos.

Maiklas atsistojo. Jis drebėjo. Jis demaskuotas. Padėjo knygas. Perėjo per knygyną, toldamas nuo kitų nelaimėlių. Atsistojo už vienos iš Naujųjų amžių lentynų ir išsitraukė mobilųjį telefoną. Susirado Evos numerį ir spustelėjo mygtuką „Skambinti".

Tikriausiai ji neatsilieps.

Įsijungė autoatsakiklis.

Jis atšaukė kvietimą ir surinko Čarisės Braunli numerį. Įsijungė jos kabinete esantis autoatsakiklis, pasigirdo jos balsas, Velso akcentas. Maiklas atšaukė kvietimą ir surinko jos namų numerį. Pasigirdo autoatsakiklyje įrašytas jos Velso akcentas.

Čia Maiklas, pasakė Maiklas. Maiklas Smartas. Seniai nesimatėme. Tikiuosi, gyveni gerai. Esu knygyne ir pamaniau, jog norėčiau,

na, paklausti tavo patarimo. Skambinu mobiliuoju. Jeigu šią žinutę išklausysi maždaug per valandą, gal galėtum man atskambinti?

Tikriausiai ji kur nors išvykusi. Jos niekada nebūna mieste: ji arba Romoje, arba Niujorke. Jos vyras irgi psichoterapeutas. Jie – tikra komanda. Dirbdami kartu jie praturtėjo, o tai reiškia, kad dažnai jų nebūna mieste, todėl galiausiai jie tapo išskirtinai brangūs. Maiklas liovėsi pas ją vaikščiojęs jau praėjusį pavasarį, beveik lygiai prieš metus, nes ištisą ypač brangią valandą jie praleido klausydamiesi geriausių popdainų dešimtuko. Jis liovėsi buvęs jos klientu po to, kai apie tai papasakojo Evai, ir ši vos nemirė iš juoko.

Knygyne tebedrebantis Maiklas nesumojo, kam dar galėtų paskambinti.

Paskambino namo. Atsiliepė Astrida.

Čia aš, pasakė Maiklas.

Taip, atsakė Astrida.

Maždaug po valandos grįšiu namo, pasakė jis. Dar turiu nunešti keliems, ee, studentams keletą dalykų.

Taip, atsakė Astrida.

Ar tu pavalgei, klausinėjo Maiklas, ar man ko nors parnešti?

O *tu* ar pavalgei? – paklausė Astrida. Tai tu dabar labai sulysęs.

Ar Magnusas namie? – paklausė Maiklas.

Taip, atsakė Astrida.

Gerai, pasakė Maiklas. Greitai grįšiu. Ar mama skambino?

Ne, atsakė Astrida.

Ji padėjo ragelį jam nebaigus pokalbio.

Jis jautėsi apgailėtinai.

Jis nulipo laiptais norėdamas susirasti Evos knygas. Istorijos skyriuje jų nebuvo. Jų nebuvo ir biografijų skyriuje. Jos buvo grožinės literatūros lentynose, koks absurdas, ir jie turėjo tik pačią naujausią jos knygą, maždaug dešimt jos egzempliorių. Tikra istorija. Ilzė Silber. Jis paėmė nuo lentynos vieną knygą ir apvertė ją norėdamas pasižiūrėti į galinį viršelį su Evos nuotrauka. Jam šypsojosi kiek jaunesnė Eva. Jis giliai atsikvėpė. Įkvėpė pro burną ir iškvėpė pro nosį.

Tai koks gi buvo tas tavasis dainų sąrašas, ir koks buvo jos, ir kodėl būtent tai vadinama terapija? – klausinėjo Eva, kai pagaliau liovėsi juoktis. Ji sėdėjo ant lovos. Maiklas jautėsi esąs kvailys, bet jam tai visai patiko. Ir jis atsisėdo ant lovos krašto truputį susigėdęs ir pats kikendamas. Ray Stevensas, „Ūkanotas". *Four Seasons*, „1963-iųjų gruodis" („O, kokia naktis!"). Chrisas Montezas, „Kuo dažniau tave matau". Elvis Costello, „Oliverio armija". *Dire Straits*, „Romeo ir Džuljeta". Čarisės Braunli pirmoji vieta atiteko Starlando vokaliniam ansambliui, kūriniui „Pavakario žavesys". Tai išgirdusi Eva ėmė juoktis dar labiau.

Galvojant apie tave man kyla noras, dainavo Eva. Trinant pagalius ir akmenukus, kibirkštys suliepsnoja. Raketos suplasnoja.

Maiklas susidrovėjęs juokėsi.

Ar kartais jos dešimtuke nebuvo „Bohemiškosios rapsodijos"? – paklausė Eva.

Maiklas vyptelėjęs linktelėjo.

Eva vėl prapliupo juoktis.

O „Įsivaizduok"? – paklausė ji.

Jis kilstelėjo antakį gūžtelėjęs pečiais. Eva taip juokėsi, jog vos neverkė. Jis niekada nebuvo matęs jos taip besijuokiančios, dar niekas jai neatrodė taip juokinga. Jis sėdėjo šalia jos ant lovos šypsodamasis. Besijuokianti ji buvo tokia graži ir šiek tiek nepakenčiama.

(Tavo pasirinktos dainos patvirtina tai, ką pavadinčiau beveik psichoziniu poreikiu neigti savo kaltę, jeigu kalbėtume apie pasitikėjimą savimi, maždaug taip pasakė Čarisė Braunli. Juk žinai, ką apie tai sakė Oscaras Wilde'as, atsakė Maiklas. Mes visi nekalti, kol mūsų neišaiškina.)

Po atostogų grįžę Maiklas ir Eva stovi išplėštame name, nežiūrėdami vienas į kitą. Tarp jų ant grindų padėtas autoatsakiklis, vienintelis daiktas visiškai tuščiame name. Girdėjosi balsai. Autoatsakiklis automatiškai junginėjosi. Buvo atėjusi žinutė Magnusui, žinutė Evai ir galiausiai žinutė Maiklui.

Mardžori Dint. *Žaidimas baigtas, Maiklai. Čia Mardžori. Paskambink man. Būk atsargus su kuo nors kalbėdamasis. Tai susiję su visa katedra.*

Kad ir kas tai būtų, galiu prisiekti, jog nieko apie tai nežinau, pasakė Maiklas.

Gerai, pasakė Eva. Žinau.

Ji linktelėjo. Ji paėmė jam už rankos.

Žiūrėdamas į Evos nuotrauką knygos viršelyje Maiklas dar kartą tai suprato, kaip kad pasijusdavo suprantąs kas dieną nuo tos akimirkos; kas dieną šis supratimas nušvisdavo iš naujo, tarsi jis būtų sirgęs kokia smegenų liga, dėl kurios nieko negalėtų atminti ilgiau nei dvidešimt keturias valandas.

Stulbinamas dalykas.

Jis suprato, jog Eva žino. Jis suprato, jog ji visada žinojo, viską žinojo, ir jai tai visai nerūpėjo. Jis suvokė ir tai, jog jie abu laukė būtent tokios žinutės.

Jis atsisėdo ant grindų kampe tarp lentynų, kuriose buvo sudėtos knygos nuo raidės S iki T; virš jo tarsi plačiausias dangus atsivėrė Evos gerumas.

Dangus susiaurėjo, nubalo. Pavirto nubalintomis knygyno lubomis. Jis sėdėjo ant knygyno grindų. Ganėtinai trikdantis dalykas. Tarsi norėdamas paskaitinėti, oficialiai atleistas dr. Maiklas Smartas paėmė nuo artimiausios lentynos knygą, lyg būtent jos ir būtų ieškojęs. *Kelionė mėnesiena.* Antalis Szerbas. Niekada nebuvo tokio girdėjęs. Išversta iš vengrų kalbos. 1930-ieji. Maiklui patiko vertimai. Ši knyga buvo panaši į tokią, kokią jis galėtų skaityti. Atsivertė ją. *Daugiau niekada nepatyriau tokio džiaugsmo, persmelkusio tarsi skausmas, tokio didingo pažeminimo, suvokiau, jog žūvu iš meilės jai, nors jai visai nerūpiu.*

Jis užvertė knygą ir padėjo atgal į lentyną. Jam visur skaudėjo. Jis serga ir miršta. Jis turėtų eiti namo.

Mąstyk šitaip. Prie durų ateina graži jauna moteris. Ji apdriskusi, alkana ir sutrikusi. Ji beldžia į visų namų duris ieškodama dosnių žmonių: tai – išbandymas. Viena nekalta šeima iš geros širdies ją įsileidžia, pamaitina ir lepina svetingumu. Kitą rytą šeima atsibunda gulėdama ant grindų, nes ji viską iš jų pavogė. Lovas, dubenėlius, pusryčius. Viską.

Tėvas atsistoja. Pažvelgia į veidrodį. Atrodo, kaip visada. Bet jam skauda krūtinę. Jam skauda nugarą. Jis prideda ranką prie tos

vietos, kur turėtų būti stuburo vidurys, ir tenai randa skylę, skylę nugaroje. Skylė nedidelio kumščio dydžio. Savaime suprantama, krūtinėje jis jaučia keistą tuštumą. Tada viską suvokia. Jam miegant graži jauna moteris pralaužė jį ir įkišusi ranką pavogė jo širdį.

Jis žiūri į savo žmoną. Ji atrodo kaip visada. Jis pažvelgia į mergaitę, į berniuką. Jie atrodo kaip visada. Jis nenumano, ar jų širdys, kaip ir jo, pavogtos, jis nė nenutuokia, kaip visa tai išsiaiškinti. Ką nors ištaręs, jis galėtų išsklaidyti burtus, ir tada jie visi susmuktų prie jo kojų išskobti kaip kiaukutai; tiek ir teliktų iš šeimos. Tada susmuktų ir jis – tuščias vyro kiaukutas.

Jis žino, jog jam reikės susigrąžinti širdį, kad ir kas ją dabar turi, nes kitaip jis mirs. Jis galvoja apie gražią jauną moterį, kaip ji burkavo, kaip flirtavo, kaip sunku jam buvo ją atstumti, kai ji prispaudė jį prie namo sienos viliodama ją pabučiuoti, kaip jis didžiavosi, pasakęs „ne", nereikia, negaliu, nedrįstu. Klišė. Ar „burkavo" tikras žodis? Jis panašus į žodį iš pasakos, bet gali būti, kad Maiklas pagal skambesį jį sumaišė su „flirtavo".

Jis atsistojo, pasitaisė kojas apkritusias kelnes. Jis nueis į knygyno priekį ir pasižiūrės, kuriame aukšte žodynų skyrius. Jis susiras tą žodį. Tada nueis prie kasos ir nusipirks Evos knygą. Ji pigesnė už knygas apie alpinizmą, be to, jam buvo malonu galvoti, kad tai bus pirmoji jos knyga, atkeliavusi į jų namus po to, kai toji moteris, vardu Amber, juos „sausai" apvogė.

Bet šiame knygyne nebuvo žodynų skyriaus.

Nėra žodynų skyriaus? – paklausė Maiklas.

Mes neturime žodynų, pasakė prie kasos stovintis vaikinas. Gaudavome, bet dabar nebegauname. Vietoj žodynų skyriaus dabar yra užsienio kalbų frazių knygų skyrelis. Užsienio kalbų žodynėliai antrame aukšte, prie kelionių vadovų.

Gerai, pasakė Maiklas. Dėkoju.

Kokie knygynai galėtų negauti žodynų? Senasis Maiklas būtų iškėlęs nedidelę scenelę, bent jau būtų pažėręs keletą pastabų. Naujasis Maiklas išsitraukė piniginę ir garsiai išreiškė nerimą dėl to, kad viršuje, kavinėje, ant vieno iš stalelių paliko keletą knygų apie alpinizmą.

Nesirūpinkite, atsakė vaikinas. Kas nors jas suras ir grąžins į lentyną. Mums moka už tai, kad susitvarkytume. Aštuoni devyniasdešimt devyni.

Koks knygynas galėtų neturėti žodynų? Neįmanoma tuo patikėti. Klišė. Sumokėjęs už Evos knygą eidamas lauko durų link jis svarstė, kaip įmanomybė siejasi su tikėjimu. Ech. Matai? Žmogų iš žodžių ištraukti gali, bet žodžių iš žmogaus neištrauksi. Jis stabtelėjo ir sukosėjo drėgnoje gatvėje. Dabar vasaris. Klastingas mėnuo. Jis vėl sukosėjo. Jis kosėjo taip, kaip kosti senis. Jam šitai buvo nauja – šis gilus kosulys, kosulys, slepiantis drėgną, seną kanalą tiesiai į plaučius, apie kurį jis nieko nežinojo. Jis jautėsi taip, lyg sirgtų tuberkulioze. Gal tai ir yra tuberkuliozė. Visuose laikraščiuose rašoma, kad grįžo tuberkuliozė: ji taip mutavo, jog jos nebegali įveikti antibiotikai. Tik pagalvokite apie Keatsą, mirusį dvidešimt šešerių; dvidešimt šešerių kosėjo kaip senis. Ir Keatsas mylėjo Fanny. Oi. Žemiau juostos; šį kartą tikrai suskaudo, lyg kas būtų smogęs kumščiu. Jam tikrai reikia apsilankyti pas gydytoją. Jam reikia nueiti pas chirurgą, kad jį kaip reikiant apžiūrėtų. Jis galėtų nueiti į fakultetą ir susitarti su daktaru Meilumi. *Kokie negalavimai kamuoja?* Na, daktare, praėjusią savaitę nubudau visas juodai mėlynas, visos rankos, kojos ir krūtinė buvo nusėtos mėlynėmis, nors nebūta visiškai jokių priežasčių toms mėlynėms atsirasti, juk nebėgau lenktynėse per visą šalį, manęs niekas nesumušė. Be to, aš nuolatos ką nors suprantu. *Vis ką nors suprantate?* Taip, tarsi suprasčiau pirmą kartą. Be to, aš niekaip negaliu liautis kūręs kvailus kalambūrus, ir šitai mane ima veikti fiziškai. *Suskilusi begalybė. Sesute, pažymėkite tai.* Aš taip pat neturiu motyvacijos. Beveik visą laiką prastai jaučiuosi. *Prastai?* Taip, prastai. *Hmm. O kaip jūsų partnerė, su kuria miegate?* Aš negaliu miegoti. Aš tenoriu važinėtis automobiliu dieną naktį, ištisas valandas dieną naktį, važinėtis niekur nesustodamas, nors, aišku, mėginu išvengti C zonos, nes dar nesu visiškai praradęs sveiko proto. Be to, šįvakar buvau knygyne ir pastebėjau, jog man pasireiškia klasikiniai išorinio poveikio simptomai. O dabar negaliu liautis kosėjęs. *Koks jūsų apetitas?* Na, aš dabar nebejaučiu alkio. Nė nenutuokiu kodėl. *Tada gerai. Dabar jus paklausysiu.*

Bet kas bus tada, kai daktaras pridės jam prie krūtinės stetoskopą ir sutrikęs pakels akis neišgirdęs jokio širdies plakimo?

Jam po kojomis matėsi į šaligatvį įtaisytas stiklinis dangtis, pro kurį buvo matyti susiviję augalai – piktžolės ar šiaip kas; jie visi spaudėsi prie stiklo. Jį pykdė tai, kad jie tiesiog auga, veši. Dabar jis išties pasijuto esąs labai nelaimingas dėl tų piktžolių, vešinčių už šešių colių* storio stiklinių plytelių. Dėl visokių tokių panašių dalykų dabar jautėsi įžeistas ir bejėgis. Moters veidas afišoje dešimties pėdų** aukštyje buvo truputį panašus į ją. Mergina iš „Imodium" televizijos reklamos, kartu su tėvu besijuokianti todėl, kad jiems pavyko išspręsti viduriavimo problemą, buvo juokingai panaši į ją, bet vis dėlto ne ji; iškart po šios reklamos parodytoje reklamoje besišypsanti moteris, gulinti baltutėlėje ligoninės lovoje ir žiūrinti televizorių, taip pat akimirką atrodė visai kaip ji, o paskui jau visai nebebuvo į ją panaši. Požemine perėja ėjusio ilgaplaukio berniuko pakaušis vieną vakarą privertė Maiklą sustoti ir pamėginti atgauti kvapą. Kita kelio puse į Šunų salą automobiliu pro jį praskubėjusi moteris taip pat buvo panaši į ją, o paskui dingo. Bet automobilis buvo ne jos. Negalėjo būti jos. Tie augalai apačioje, po stiklu, buvo panašūs į ją. Na, ne visai. Bet kažkaip jie *buvo* ji šiame laikinumu alsuojančiame mieste, visiems laikams užterštame prieš šešis mėnesius pasaulio pakrašty praleistų atostogų. Pavyzdžiui, dabar Maiklas vaikštinėjo; jis ėjo pro šalia Totenhemo kelio esančias parduotuves, bet Totenhemo kelias yra ne kas kita, kaip miražas, o nuo jo besidriekiančios gatvės – vienišos ir užkrėstos vaizduotės padarinys. Gudžo gatvė tėra iliuzija. Metro planas – susisiekimo ir krypčių iliuzija. M25 – žiaurus žiedinis pokštas. Tikrasis pasaulis, kaip ir ji, yra kažkur kitur.

Tik įsivaizduokite ją, sistemingai tuštinančią kambarį po kambario, nakties gūdumoje nešančią daiktus pro lauko duris, šaligatviu, į furgoną. Ji darbavosi su kuo nors kitu, aišku, su kokiu nors vyru. Kitaip nebūtų išsivertusi. Reikėjo, kad jai kas nors padėtų pakelti sunkesnius daiktus; reikėjo, kad paskui kas nors padėtų viską nu-

* 15 cm (*Red. past.*)
** ~ 3 m (*Red. past.*)

valyti. Gal ten buvo ne vyras. Gal ten buvo paniurusi valytoja iš vasarnamio Norfolke; gal jos darbavosi kartu kaip komanda; viena žvalgydavosi po vasarnamius, o kita įsigaudavo į šeimas. Gal jos ne tik kartu dirbdavo, bet darė ir kai ką daugiau. Kartą eidamas į stotelę jis matė, kaip jos kalbasi ant kelio į kaimą.

Įmanoma? Įmanoma. Ne, neįmanoma, ji buvo vienišė, ji darbavosi viena; ji važinėjo po šalį tuo senu baltu automobiliu kaip pokario metais valstybės apmokamų rajoninių sesučių perversinė priešingybė, tarsi Pilypas iš kanapių belsdamasi į visai nepažįstamų žmonių duris, kad patikrintų jų sveikatą – jų kūnų šerdis, jų kūnų kiautus. *Kosulys ir čiaudulys platina ligas. Visada turėkite nosinaitę.*

Gal kurią nors jaunąją damą reikėtų pavežėti? – šūktelėjo jis pro langą. Važiuoju iki stoties. Galėčiau pametėti iki kaimo.

Valytoja atidarė galines dureles ir numetė ant sėdynės dulkių siurblį. Tokia jo laimė. Amber atsisveikindama pamojavo ir apsigręžusi grįžo į namą. Galinio vaizdo veidrodėlyje, jai pasukant į takelį, vedantį prie namo, jis stebėjo gražius jos pečius; ji dingo. Nuėjo. Valytoja sėdėjo galinėje sėdynėje, tarsi jo automobilis būtų taksi. Šalia buvo padėtas dulkių siurblys, o plastikinis jo vamzdis buvo permestas jai per kaklą. Ant siurblio buvo nupieštas veidelis – akys ir besišypsanti burna.

Juokingas tas senasis pasaulis, kuriame gyvename, tiesa, kai antropomorfizuojami net ir tie daiktai, kuriais valome namus, a? – pasakė jis.

Čia Henris, pasakė moteris. Aukščiausios klasės namų šeimininkių pagalbininkas.

Norėjau pasakyti, jog jie gamina siurblius, panašius į žmones, norėdami, kad susiruošę pirkti siurblį rinktumėmės būtent jų, o ne kitų firmų gaminį – pasakė jis.

Žinau, ką reiškia „antropomorfizuoti".

Aš, ee, nenorėjau pasakyti, jog nežinote, atsakė jis, bet dabar moteris žiūrėjo pro šoninį langą nekreipdama į jį dėmesio.

Ji buvo gana bjaurios išvaizdos, įraudusi. Dauguma kaimo moterų taip atrodė, tarsi visą gyvenimą būtų valgiusios vien laukuose prikastų žalių burokų.

Jis giliai atsiduso.

Tai kur man jus išleisti, Katrina? – paklausė jis. Ir kur šiandieną jūsų automobilis?

Bus gerai prie sankryžos. Neturiu automobilio, atsakė moteris.

Maniau, kad turite *Cortiną*, kiek per vėlai pasakė Maiklas, dar nespėjęs prisiminti, jog *Cortina* – tai kvailas jo ir Evos pramanytas juokelis. Bet moteris neatkreipė į tai dėmesio. Galbūt ji kiek atsilikusi. (Bet ji žinojo žodį „antropomorfizuoti".)

Ar jums čia ne per sunku be automobilio? – paklausė jis.

Kur čia? – paklausė ji.

Na, čia, na, juk suprantate, ką turiu galvoje, norėjau pasakyti, tąsytis su šiuo valymo įrenginiu, su viskuo, ką naudojate valydama, keliaudama iš vietos į vietą, iš namų į namus, pasakė jis. Sunkus gyvenimas.

Visa tai nesunku, atsakė ji. Be to, yra nedideli ratukai.

Aš, ee, tarstelėjo jis. Ee.

Štai čia bus gerai, dėkoju, pone Smartai, pasakė ji. Labai ačiū.

Ji išlipo iš automobilio, ištraukė paskui save dulkių siurblį ir švelniai uždarė dureles.

Štai, tarstelėjo Maiklas.

Iš vidinės švarko kišenės jis išsitraukė piniginę, atsegė ją ir išėmė tris dvidešimtines. Jis ištiesė jai pinigus pro atdarą automobilio langą.

Nežinau, ar žmona jums sumokėjo už šią savaitę, pasakė jis.

Jūs man nemokėkite. Ateisiu į namus, atsakė valytoja.

Pinigai kišenės neplėšo, tarė jis.

Valytoja nenusišypsojo. Ji paėmė pinigus.

Gudžo gatvės metro. Maiklas ištiesė į priekį ranką. Ji drebėjo, bet nežymiai. Prieš praeidamas užtvarą ir triukšmingai nusileisdamas į požemį jis vėl išsitraukė mobilųjį telefoną. Surinko Evos numerį.

Autoatsakiklis.

Sveika, pasakė jis. Čia aš. Kaip laikaisi? Tikiuosi, gerai. Tik porą dalykėlių. Na, trys. Pirma, man nelabai gerai. Esu visiškai tikras, jog mane įveikė išorinis poveikis. Suprantu, kad juokinga. Bet aš nejuokauju. Antra – nesiliauja skambinę žmonės iš „Jupiterio".

Skambina dėl šeimų. Gal galėtum pati jiems paskambinti? Trečia – pagrindinėje banko sąskaitoje likę tik 2 000 svarų, o Astrida nori grynųjų kelionei su klase, ir Magnusas – keliauti į Lurdą. Cha cha. Suprantu. Bet aš nejuokauju. Beje, skambinau į draudimo bendrovę dėl namo. Sąmatą parengs per tris mėnesius. Tą patį jie sakė ir prieš tris mėnesius. Ką turėčiau dar dėl to padaryti? Paskambink man. Iki greito.

Tada jis užvožė mobilaus telefono dangtelį, nusipirko bilietą, užlipo ant eskalatoriaus ir nusileido į tamsą kaip žmogus, gerai žinantis savo kelionės tikslą.

Magnusas ir Astrida poilsio kambaryje žiūrėjo televizorių. Šviesa buvo išjungta. Maiklas užžiebė didįjį šviestuvą.

Sveiki visi, tarė Maiklas.

Vėl buvo atėjęs nekalbusis Magnuso draugas Džeikas.

Sveikas, Džeikai, pasakė Maiklas. Kaip šįvakar gyveni?

Džeikas sumurmėjo kažką, kas galėjo reikšti „ačiū, gerai". Maiklas vėl išjungė didįjį šviestuvą.

Ačiū, padėkojo Astrida.

Jis šlumštelėjo į vienintelį likusį laisvą fotelį.

Pastarosiomis dienomis Džeikas dažnai čia būvodavo, ilgai pasilikdavo. Maiklas net susirūpino, ar Magnusas nebendrauja su Džeiku kiek daugiau, nei normaliai įprasta, ar jam nereikėtų apie tai pranešti Evai, o gal jie eksperimentuoja su narkotikais, bet vieną vakarą pusvalandį pasiklausęs prie Magnuso miegamojo durų ir išgirdęs juos vienas kitam postringaujančius apie Pascalį ir Teilhardą de Chardiną, apie tai, ką daryti, kai neišvengiamai gresia tėvų skyrybos, jis liovėsi vidurnakčiais kartojęs Džeikui: „Ar tavo mama nepradės nerimauti nesulaukusi tavęs tokiu vėlyvu metu, Džeikai."

Laida, kurią jie visi žiūrėjo tamsoje, buvo apie Goebbelsą.

Ką mes žiūrime, Astrida? – paklausė jis.

Jungtinės Karalystės istoriją, atsakė Astrida.

Programa buvo apversta pagalvėlėmis ir numesta ant to paties fotelio, kuriame jis sėdėjo. Maiklas vertė puslapį po puslapio, kol

rado reikiamą dieną ir reikiamą kanalą. Jis atlenkė puslapį taip, kad galėtų skaityti iš televizoriaus sklindančioje šviesoje.

JUNGTINĖS KARALYSTĖS ISTORIJA

7.00 Naciai: istorija
įspėja 8.00 Naciai: istorija
įspėja 9.00 Naciai: istorija
įspėja 10.00 Naciai: istorija
įspėja 11.00 Naciai:
istorija įspėja. 12.00
Naciai: istorija įspėja 13.00
Amžiaus karas 14.00 Amžiaus
karas 15.00 Amžiaus karas 16.00
Amžiaus karas 17.00 Košmaras
Rytuose 18.00 Košmaras Rytuose 19.00
Naciai: istorija įspėja 20.00
Naciai: istorija įspėja 21.00
Naciai: istorija įspėja 22.00
Naciai: istorija įspėja
23.00 Naciai: istorija
įspėja 24.00 Naciai:
istorija įspėja 0.00 Programos
pabaiga

Kiek suprantu, mes žiūrime „Naciai: istorija įspėja“, pasakė Maiklas.

Gali nežiūrėti, jeigu nenori. Šiame name yra daugybė kitų kambarių, atsakė Astrida.

Žinai, kiekvieną dieną tu daraisi vis panašesnė į motiną, pasakė Maiklas.

Negali būti, atsakė Astrida.

Ji iškart perjungė kanalą.

Gerąja prasme, norėjau pasakyti, tarstelėjo Maiklas. Man patiko tavo mama.

Televizoriaus ekrane žmonės gražino tuščią namą. Ekrane pasirodė skaičiai, skelbiantys, kiek padidės namo vertė, kai bus baigti darbai.

Maiklas sudejavo.

Čia tik kol prasidės filmas, bliamba, pasakė Astrida.

Ne, man nesvarbu, koks kanalas, atsakė Maiklas. Aš tik prastokai jaučiuosi. Beje, Astrida, prašau nesikeikti.

Kaip prastokai? – paklausė Magnusas.

Hipotermija, atsakė Maiklas. Klasikinis atvejis.

Jus reikėtų nugabenti į priedangą, pasakė Džeikas.

Tikrai? – tarstelėjo Maiklas. Puiku. Malonu girdėti. Priedanga. Gražus žodis.

Jums reikia būti šiltai ir, jeigu įmanoma, negulėti ant žemės, kalbėjo Džeikas. Reikėtų duoti jums išgerti karšto gėrimo ir ko nors užvalgyti, o šalia jūsų esantys žmonės turėtų jums teikti moralinę paramą.

Tai buvo ilgiausia kalba, kokią tik Džeikas kada nors buvo sakęs viešai. Maiklas norėjo, kad Eva būtų čia, kad jau vėliau, vėlai vakare, jis galėtų jai visa tai papasakoti lovoje.

Kas nors turėtų įlįsti kartu su jumis į miegmaišį, kad jums būtų nuolat šilta, tęsė Džeikas.

Gal iškart ten nelįskime, Džeikai, atsakė Maiklas.

Ir mes turėtume stebėti jūsų širdies veiklą, pasakė Džeikas.

Tu nė neįsivaizduoji, kiek tavo žodžiuose tiesos, atsakė Maiklas.

Galėtų padėti ir embriono poza, bet galva turėtų būti atlošta į grindis, kalbėjo Džeikas.

Magnusas buvo nuėjęs užkaisti arbatinio. Jis grįžo nešinas arbata Maiklui. Maiklas buvo sujaudintas.

Ar norėtum ko nors užvalgyti? – paklausė Magnusas.

Ne, ačiū, atsakė Maiklas. Vis tiek labai ačiū, Magnusai.

Suvalgyk kiaušinį, pratarė Astrida. Šaldytuve yra kiaušinių, kuriuos reikėtų suvalgyti.

Ačiū, ne, atsakė Maiklas.

Reikėtų, tarstelėjo Astrida.

Tikrai? – paklausė Maiklas.

Kiaušiniai gražūs, pasakė Astrida. Kai valgai kiaušinį, valgai patį gražumą.

Tikrai? – tarstelėjo Maiklas. Kokia miela mintis.

Virtą ar plaktą? – paklausė Magnusas.

Ar žalią? – įsiterpė Astrida.

Keptą, atsakė Maiklas.

Toks jums prasčiausiai tiktų, tarstelėjo Džeikas.

Ačiū, Džeikai, pasakė Maiklas.

Magnusas vėl išėjo. Maiklas susirangė embriono poza. Jis atlošė galvą į fotelio atlošą. Jis žiūrėjo atvirkščias reklamas. Taip žiūrėti reklamas buvo visai nieko. Dabar jos atgavo siurrealistiškumą. Magnusas atnešė Maiklui sumuštinį su keptu kiaušiniu. Prasidėjo filmas. Nespalvotas, senas, ketvirtojo dešimtmečio pradžios. Margaret Lockwood. *Ledi dingsta.*

Hitchcockas, pratarė Maiklas.

O tu *man* liepei nesikeikti, tarstelėjo Astrida.

Cha cha, atsiliepė Maiklas.

Filmas tikrai buvo labai suktas. Pusė turinio atrodė kvailokai ir painiai, tarsi būtų rodoma paprasčiausia beprasmė komedija, bet paskui visos užuominos kuo puikiausiai „sukrito“ į savo vietas. Daugelis anglų dėl blogo oro įstrigo Rytų Europos kalnuose esančiame viešbutyje, paskui tuo pačiu traukiniu jie visi keliavo namo. Tačiau traukinyje dingo miela sena ledi, o kartu su ja keliavusi jauna gražuolė primygtinai visiems aiškino, jog yra tikra, kad ledi tikrai egzistuoja, nors traukiniu keliavę vokiečiai, įskaitant ir chirurgą suskystėjusiomis smegenimis, susimokė elgtis taip, tarsi mergina atrodytų kaip lunatikė. Ja tikėjo tik sportiškos išvaizdos jaunas storžievis anglas, nors ir jis nesijautė visiškai įtikintas. Filme buvo daug juokelių apie seksualinį susilaikymą ir Freudą, o galiausiai viskas pakrypo nacionalinio saugumo klausimų linkme.

Pabaiga.

Maiklas rąžydamasis iškėlė rankas virš galvos ir garsiai nusižiovavo.

Fantastiška, pasakė Magnusas.

Labai geras, pasakė Maiklas.

Džeikas kažką sumurmėjo, kas turėjo reikšti teigiamą įvertinimą.

Maiklas vėl pasirąžė. Tiesą sakant, jis visai gerai jautėsi. Gal jam padėjo sumuštinis su kiaušiniu. O gal pirma parodytas įgimtas berniuko gerumas. Gal faktas, kad filmas išties buvo labai geras, toks, kad, jei kas nors būtų paklausęs, jis būtų prisiekęs, jog jį jau matė, jog negalėjo jo nematyti, bet iš tikrųjų jis niekada nebuvo jo matęs ir nė nebūtų pagalvojęs, kad įmanoma taip įmantriai susukti turinį, nors tai ir labai sena klasika, tikriausiai nuolatos rodoma per televiziją jau daugelį metų, tik kokiais nors kitais kanalais.

O gal jam padėjo gero dalyko žiūrėjimas tamsiame kambaryje kartu su kitais žmonėmis, žiūrinčiais taip pat, kaip ir jis. Kad ir kas būtų, jis jautėsi toks didelis, maloniai atviras, didesnis už save patį. Visą tą laiką jis nė kartelio nepagalvojo, kad blogai jaučiasi.

Parašyta, kad filmuota Islingtone, pasakė Astrida. Matėte? Matėte? Pabaigoje, kai buvo užrašyta „Pabaiga", buvo nurodyta, jog filmuota čia.

Netoli kanalo, atsakė Maiklas. Ten buvo kino studija.

Negali būti, pasakė Astrida.

Taip, buvo, atsakė Maiklas. Tikrai. Jie kūrė kostiumines dramas ir panašius dalykus. Tą filmą jie tikrai ten ir sukūrė.

Negali būti, pakartojo Astrida.

Ji įžiebė didįjį šviestuvą. Maiklas sumirksėjo per šviesiame kambaryje. Berniukai atrodė išblyškę, nerangūs, jauni; baldai, ant kurių jie sėdėjo, – tarsi iš gabalų. Jie atrodė per jauni, kad turėtų būti tokie geri. Astrida straksėjo aplinkui. Vien tik ilgos kojos ir rankos. Ji vilkėjo marškinėlius, ant kurių buvo užrašyta *„Aš – toji mergina, dėl kurios tėvai įspėjo"*.

Astrida, paklausė Maiklas, ar tau nešalta vien su marškinėliais?

Kino studija, sukūrusi tą filmą, kalbėjo ji. Nuostabu. Čia, tiesiog čia, kur ir gyvename, Islingtone!

Ji suposi ant Maiklo fotelio ranktūrio kaip vaikas, nors tokia jau nebebuvo. Žodžiai ant jos marškinėlių atsidūrė vos per kelis pirštus nuo Maiklo akių ir burnos. *Aš mergina įspėta.* Ir praverta

Astridos burna, liežuvis, smulkūs dantukai buvo už kelių pirštų nuo jo veido, ir ji lingavo pirmyn atgal.

Maiklas užsimerkė. Klišė.

Tikra tikra tikra tikra tiesa tiesa tiesa? – paklausė ji.

Maiklas dėjosi trinąs akis. Jis atsilošė fotelyje ir tebebuvo kietai užsimerkęs. Jis ryžtingai papurtė galvą.

Nejau tau meluočiau? – tarstelėjo jis,

kelio galas prie kryžkelės, kur įkastos į žemę stovėjo pašto dėžutės; dabar tokių pašto dėžučių ji jau buvo prisižiūrėjusi iki soties, ir jos jai nebeatrodė labai išvaizdžios; tenai driekėsi kitas, mažesnis kelelis, o už kelių mylių – menkai pastebimas mažas keliukas, kurio ji buvo nepamačiusi pirmus porą kartų. Keliukas ją vedė dar viena kelio kilpa, sukusia palei lapuotus miškus ir atveriančia lauką po lauko neįtikėtinai gražių žirgų. Žirgai buvo blizgantys, tobuli. Už tvoros su elektros įtampa, nukabinėtos įspėjančiais ženklais dėl nelegalaus veržimosi į teritoriją, bangavo derlingi, žali laukai. Tačiau ten, kur baigėsi miškai, tarp žirgynų, matėsi namai. Namai buvo be tvorų. Kai kurie jų buvo nauji, dailūs, prašmatniai suprojektuoti; tai turtingų žirgynų savininkų namai. Kiti buvo mediniai, nušiurinti lietaus ir saulės, kai kurie apsilupusiais, byrančiais lentų dažais, prakiurusiais stogais, išklaipytais žiemų ar vėjo, dabar jau nepatikimais. Daugelis jų tikriausiai buvo vasarnamiai ar namai, kuriuose gyvenama savaitgaliais. Nuo miesto iki jų – vos dvi valandos. Visi šie namai, net ir labiausiai suklypę, buvo panašūs į namus iš vaiko svajonės. Jie visi buvo dideli. Visi turėjo verandas ir suveriamąsias duris. Prie visų namų, net ir prie tų, kuriuose, atrodė, jau ilgokai niekas negyvena, buvo matyti ramiai plevenančios žvaigždėtos ir dryžuotos vėliavos, užnertos ant nedidelių prie durų įtaisytų kotų.

Eva pastatė automobilį žole apaugusioje aikštelėje už kelio, tiesiai priešais namą. Kaip ir visi kiti namai, šis stūksojo savoje atviroje, žole apžėlusioje teritorijoje. Žolė aplink šį namą buvo nenupjauta. Maždaug už trijų šimtų jardų*, už medžių, stovėjo kitas namas, o už šio – dar kitas, netgi didesnis, o už jų visų, tolumoje, tebematoma mėnesienos nušviestame nakties danguje juodavo kalnų virtinė, kurios pavadinimą ji žinojo iš mokyklinio atlaso. Ketskilas. Ketus skilęs. Šiuos žodžius vidury geografijos pamokos apie uolienų sluoksnius ir jų pamatus Eva (15) užsirašė ant vidinio sąsiuvinio viršelio. Taigi Eva (43) keliauja teisingu keliu. Šio kelio adresą ji žinojo mintinai daugiau nei trisdešimt metų.

Bet nė vienas iš šių namų nebuvo pažymėtas aiškiai matomais numeriais. Du namai atrodė tušti. Tasai, esantis tiesiai priešais ją, atrodė taip, tarsi jau ilgokai stovėtų tuščias. Kalbant apie kitus du, artimesnis buvo tamsus, bet prie tolimesniojo matėsi kieme sustatyti automobiliai. Seniau languose buvo matyti šviesos. Eva girdėjo vieni kitiems šūkčiojančius žmones ir lojantį šunį, ar šunis.

Jos apskaičiavimu, prieš mirtį šį namą turėjo jos tėvas; tai namas, kuriame gyveno kita jos šeima. Tačiau jis atrodė apleistas. Gal čia ir ne jo namas. Tiesą sakant, galbūt jai reikia kurio nors iš tų namų. Kaip jai atrodė, tie žmonės su automobiliais, šviesomis ir šunimis, galėtų būti šeima, nors ir mažai tikėtina. Jų namas buvo prie kito kelio. Bet, jeigu jai būtų užtekę nuovokos pasibelsti į duris ir pasiklausti, kol tokiu metu dar buvo nemiegančių, tikriausiai kas nors būtų žinojęs, kuris iš šių namų priklausė jam.

Tai – šalis, kurioje mėnesiena tokia ryški, jog jos šviesoje gali skaityti laikraštį, jeigu apskritai panorėtum skaityti laikraštį. Po minutėlės Eva ketino pasiimti laikraštį, nueiti ir atsisėsti šito tuščio namo verandoje.

Ji išlipo iš automobilio. Ji atsisėdo ant variklio dangčio.

Aplink ją – Niujorko valstija. Štai Ketskilo kalnai. Gegužės mėnuo. Ji turi laikraštį, kurį kiek anksčiau buvo nusipirkusi Niujorke. Pirmame laikraščio puslapyje – į maišą įdėto kūno nuotrauka. Žmogus neabejotinai buvo miręs. Jo tuščias, apsiblausęs žvilgsnis

* ~ 270 m (*Red. past.*)

bylojo apie neseniai užgesusią gyvybę. Maišas buvo užsegtas beveik iki galo, bet matėsi mėlynės ir sumušimai, nosis, išmušti dantys, išversta negyva akis. Prie maišo stovėjo mergina kariškais drabužiais. Ji buvo graži, šypsojosi, virš mirusio žmogaus veido fotografui laikė iškėlusi nykščius. Čia buvo rašoma apie aštuntos dešimties sulaukusią moterį. Vieną dieną jie išvedė ją iš kameros. Grasindami urzgiančiu šunimi jie liepė jai vaikščioti keturiomis kaip šuniui. Vienas kareivis atsisėdo jai ant nugaros ir jojo ant jos aplink kalėjimo kiemą kaip ant arklio. Čia buvo daug karo belaisvių nuotraukų; belaisviai, gąsdinami šunimis ir šautuvų vamzdžiais, buvo verčiami nusirenginėti. Tada kareiviai užmesdavo jiems ant galvų maišus. Paskui nuogi belaisviai buvo kraunami vienas ant kito, kol pasidarydavo tikras gyvų kūnų spiečius, o kareiviai, atsistoję virš žmonių krūvos, fotografuodavosi šypsodamiesi, tarsi dalyvautų šeimos šventėje.

Eva žinojo, kad jai vis ilgiau žiūrint į šias nuotraukas dedasi kažkokie gana paslaptingi dalykai. Ji numanė, jog taip ir turėtų atsitikti; nors šios nuotraukos buvo tarsi signalas akims, kuriuo buvo mėginama pasakyti, kad kažkas iš tikrųjų vyksta, kuo ilgiau ji į jas žiūrėjo, tuo mažiau juto ar mąstė. Kuo daugiau nuotraukų ji matė, tuo mažiau jos jai reiškė, tuo mažiau jos reiškė tai, kas nutiko tikriems žmonėms, tuo labiau darėsi įmanoma bet kur štai taip sukrauti tikrus žmones ir atsistojus už jų besišypsant nusifotografuoti.

Ji ir dabar kuo aiškiausiai matė maiše gulintį mirusio žmogaus kūną ir išsišiepusią kareivę, nors buvo beveik vidurnaktis. Ji nežinojo, ką jai su tuo žiūrėjimu daryti – žiūrėti toliau ar liautis žiūrėjus. Į tai nebuvo jokio atsakymo. Štai ir buvo atsakymas. Ji gyvena tokiu metu, kai istoriškai leidžiama štai taip šypsotis virš veido kažkokio žmogaus, mirusio smurtine mirtimi.

Savojoje istorijoje Eva pasiėmė vienerius laisvus metus. Eidama Londono gatve, studentiškų kelionių agentūros lange ji pamatė plakato dydžio reklamą. *Klausimas: ar yra gyvenimas po mirties?* Ji buvo pakeliui į spaudos konferenciją, kurioje turėjo susitikti su grupe, pasivadinusia „Šeimos prieš giminaičių autentiškų gyveni-

mų vagystes". ŠGAGV yra gerai. Bent jau ŠGAGV taip teigia. Šios šeimos susirinko tam, kad pamėgintų išmelžti pinigų iš „Jupiterio" leidyklos ir iš Evos. Evos galvoje knibždėte knibždėjo sakinių, kuriuos ji repetavo per visą naktį. *Kas gali pasakyti, kas yra autentiškumas? Kas, turintis vaizduotę, galėtų atsakyti? Kas galėtų pasakyti, kad mano versijos, mano istorijos, papasakotos apie tų žmonių gyvenimus po mirties, yra mažiau teisingos nei kieno nors kito?* Kiekvieną klausimą ji ketino atremti klausimu. Tada jos atsakymai atrodys atviri, ji pati pasirodys linkusi gilintis į įvairius diskursus, o retorikos prasme bus sumaniai glausta. Ji praėjo pro kelionių agentūrą, paskui sustojo ir grįžusi prie lango dar kartą perskaitė ant plakato užrašytus žodžius: *A: kam laukti, kad išsiaiškintumėte? Pasiimkite metus atostogų. Gyvenkite dabar.* Šitai privertė ją įeiti į vidų ir spustelėti aparato, dalijančio numeriukus savo eilės laukiantiems žmonėms, mygtuką. Jos numerėlis 6. Buvo popietė. Dabar keliauja tiek mažai žmonių – tai vis dėl tokio pasaulio, – kad jie jau mąsto, ar nevertėtų atsisakyti numeriukų aparato, kalbėjo agentūroje dirbanti moteris. Ar svarbu, kad nesu studentė? – paklausė Eva. Jums brangiau kainuos, atsakė moteris, bet ne, turint galvoje tai, kas jūs esate, aišku, kad brangiau nebus. Kiekvienas gali pasiimti metus atostogų. Kurią pasaulio šalį norėtumėte aplankyti?

Užuot nuėjusi į spaudos konferenciją, Eva nukeliavo pas gydytoją ir užsiregistravo skiepams. Dabar Eva buvo išsigryninusi pinigų daugelyje didžiųjų pasaulio miestų. Seksas jai buvo pasiūlytas beveik tiek pat kartų ir ji galėjo juo mėgautis beveik visuose tuose pačiuose miestuose, kuriuose turėjo grynųjų pinigų; dažniausiai paslaugas siūlydavo vyrai, bet nebūtinai. Ji gėrė koką viešbučio kambaryje Romoje. Ji gėrė koką bare, grožėdamasi Grenada. Ji gėrė koką trobelės bare Šveicarijos kalnuose. Ji gėrė koką keliuose lėktuvuose. Ji gėrė koką viešbučio bare Nicoje, *Promenade des Anglais*, o kitoje kelio pusėje, akmenuotame paplūdimyje, matėsi būrelis narkomanų. Ji gėrė koką turtingo Kolombo rajono restorane su oro kondicionieriumi, o pro langus matė apleistame bokšte, apkarstytame skudurais, besiplaikstančiais iš skylių, turėjusių būti langais, gyvenančius vaikus. Ji gėrė koką nepadoriai brangiame Keiptauno

bare. Ji keliavo purvinu keliu po Etiopiją pačiame pasaulio pakrašty, kur nebuvo nieko, išskyrus svilinantį karštį, nieko, išskyrus muses, kur nebuvo ką valgyti, nebuvo dirbamos žemės, kur nebuvo nieko, tik sunkvežimis be padangų ir kelios suklypusios trobelės, į kurias ją kvietė liesi ir visada besišypsantys tenykščiai gyventojai; jie davė jai visko, ko turėjo patys, tai yra beveik nieko, tada jie nugabeno ją į nuskurusį barą, tarsi ji būtų didžiulė pramoga, ir parodė jai kokos automatą, prie kurio keli iš jų ginčijosi, linkčiojo, „metėsi" pinigėlius, o paskui šūktelėjo ir kitiems žmonėms, kol galiausiai buvo surinkta pakankama suma, ir moneta po monetos buvo sumestos į automato plyšį; į dulkėtą griovelį dunkstelėjo skardinėlė. *Rašau jums iš oro uosto,* parašė ji namo siunčiamame atviruke. *Noriu, kad žinotumėte, jog ką tik išgėriau paskutinę savo gyvenime kokos porciją.*

Prieš dvi savaites ji pati sumetė į plyšį monetas Las Vegase. Prieš dvi savaites tai, ką laimėjusi, ji švystelėjo į Didįjį Kanjoną – bevertė smulkiųjų sauja nugarmėjo į didžiausią pasaulyje plyšį. Kokia bus išmoka? Kas jai šlumštelės iš masyviausio pasaulyje automato? Kad gerai sektųsi, paskui monetas ji švystelėjo ir mobilųjį telefoną. Jis šio to vertas. Jis – tarptautinio lygio. Ištisas dienas telefono ekranėlyje jai žybsėjo piktas raudonas telefono ragelio ženklelis. Gauta nauja žinutė. Prieš išmesdama telefoną Eva nusiuntė žinutę į autoatsakiklį namuose.

Sveika, Astrida, sveikas, Magnusai, sveikas, Maiklai, čia aš. Tik žinokite, jog esu Didžiajame Kanjone. Mėginu sugalvoti, kaip visa tai apibūdinti. Tiesą sakant, esu priversta manyti, kad kiekvienas grindinys ar kelias, ant kurio man yra tekę stovėti, buvo lyg kokia nesąmonė. Man atrodo, kad visą likusį gyvenimą man svaigs galva. Sėdžiu ant paties krašto. Esu pietinėje dalyje. Atrodo, kad šiaurinė dalis vis dar uždaryta. Atrodo, kad toji dalis yra už dešimties mylių*. Stebėjimo aikštelėje buvęs žmogus man pasakė, kad iš vienos tokios stebėjimo vietos galima pamatyti žemės išlinkį, na, žinote, žiūrint pro specialius teleskopus, bet dabar šito jau nebesimato. Čia, kur esu aš, yra neaukšta tvorelė, bet per ją galima perlipti ir pasižiūrėti

* ~ 16 km (*Red. past.*)

žemyn; aš ką tik pasižiūrėjau, ir iš čia pačiame dugne matosi siaurutė žalumos juostelė. Tikriausiai tai Kolorado upė. Dabar prieš mane stovi japonas. Jis fotografuoja. Jis stovi ant uolos. Atrodo kiek pavojingai. Jis stovi ant paties krašto, todėl man labai norisi pribėgti ir jį nustumti. Daug paukščių... Daug, manyčiau, varnų. Astrida, apačioje, tarp uolų, matau ir ožių. Tarsi žiūrėčiau į kokią nors kitą planetą, jeigu ne turistai. Žinoma, ir aš esu turistė. Atvirai kalbant, šitai mane truputėlį trikdo. Truputį glumina didybė. Čia labai gražu. Keičiantis šviesai, keičiasi ir spalvos. Jis toks didžiulis. Na, kad ir kaip ten būtų, ketinu išmesti mobilųjį telefoną. Turiu į kanjoną ką nors įmesti, na, jeigu ne save ir ne tą nuostabiai šaunų turistą japoną... Prieš įmesdama norėjau jums palikti žinutę. Labai myliu.

Namų atsakiklis įrašė ne viską; pypsėjimas nutraukė pasakymui skirtą laiką maždaug tada, kai Eva pasakė *ir iš čia pačiame dugne matosi.*

Kitoje kanjono pusėje, ant uolos atbrailos, buvo plika akimi neįžiūrima mirusi jos motina, ligoninės lovoje apsvaigusi nuo morfijaus, vienu metu dainuojanti dainas ir giedanti himnus. *Dainuoja mano siela Dievui, Išganytojui, dainuoja tau. Atėjo sesutė ir uždarė duris. Ilgiuosi salelės vaikystės pasaulio tačiau.* Jos mamai buvo keturiasdešimt ketveri, štai ir viskas. Ji nebegalėjo nulaikyti galvos; jos galva buvo nusvirusi ant krūtinės, tarsi jai būtų lūžęs kaklas. Kaklas jos nebeklausė. Ji paėmė Evą už rankos ir laikė taip stipriai suspaudusi, jog Evai ėmė skaudėti, o kai paleido, ant Evos delno buvo likusios motinos žiedų žymės. Ji kalbėjo Evai, pasakė kažką, kas nuskambėjo kaip žodžiai, nors nebuvo žodžiai. Eva nė nenumanė, ką jai norėjo pasakyti motina paskutinį kartą.

Manyčiau, kad tu buvai pakankamai didelė, kad jaustumeisi ne taip blogai, pasakė jai Maiklas, kai jie ką tik susipažino. Tu jau nebebuvai vaikas. Buvai jau nugyvenusi tą tarpsnį, kai, anot psichologų, netektį išgyvenantys vaikai mano, jog sielvartaus amžinai.

Tai, ką ji man pasakė prieš galą, neturėjo prasmės, tarė jam Eva.

Žodžiai nebuvo beprasmiai, atsakė jis. Jie turėjo prasmę, nes ji juos ištarė. Net jei tu ir nežinai, ką ji pasakė, jie turėjo prasmę, nes nuskambėjo tarp jūsų – iš jos tau.

Taip, tarstelėjo Eva.

Tik kad tiesioginė žodžių reikšmė iškart nebuvo suvokta, kalbėjo Maiklas. Bet tai nereiškia, kad žodžiai neturėjo prasmės.

Šis pokalbis buvo viena iš priežasčių, dėl kurių Eva ištekėjo už Maiklo. Jis atrodė esąs žmogus, su kuriuo įmanomas toks teisingas pokalbis.

Vargšas Maiklas. Mergina vardu Ema Sekvil galiausiai prikirpo jam uodegą. Tiesa jų laukė atsakiklyje vos jiems grįžus iš Norfolko namo. Bet vieną paskutiniųjų kartų, kai ji kalbėjosi su Maiklu, jai buvo pasirodę, kad reikalai taisosi. Nedidelė leidyklėlė priėmė jo eilėraščių rinkinį. TLS, ar dar kažkas, norėjo išspausdinti du eilėraščius. Iš balso galėjai numanyti, kad dėl to jis tiesiog absurdiškai patenkintas. Bet Astrida vis dar nenorėjo eiti prie telefono, o Magnusas su draugu buvo bibliotekoje, kartojo medžiagą ruošdamasis egzaminams.

Eva: Kunigystė? Kokia kunigystė?

Maiklas: Suprantu. Aš jam sakiau, jog pirmiausia turės persikrikštyti, jog negali štai taip imti ir tapti kunigu, o jis pažvelgė į mane taip, lyg būčiau koks puskvaišis. Bet, kita vertus, jis visada žiūri į mane taip, lyg būčiau puskvaišis. Ne, bet jam viskas gerai, jis gailėsis, kad praleido tavo skambutį, mes tikrai gerai gyvename.

Eva: O kaip Astrida?

Maiklas: Gerai. Mes visi gerai laikomės.

Eva: Ar ji ir dabar vis dar vilki raudonais drabužiais?

Maiklas: Oi, juk žinai. Ji gerai laikosi. Nesijaudink. Ji visiškai saugi. Ji darbuojasi leisdama alternatyvų mokyklos laikraštį ar dar kažką. Savo kambaryje rašo kažkokį manifestą. Kokia mama – tokia dukra.

Eva: Manifestą? Ji visai ne kaip aš, niekada nesu rašiusi manifesto. Kokį manifestą?

Maiklas: Iš kur galiu žinoti? Juk ji man nerodo. Vis dėlto ji man leido išsirinkti emblemą. Ji sukūrė emblemas sau ir savo draugams. Vieną jų ji labai kilniai pasiūlė man.

Eva: Tikrai? Dieve, tau išties pasisekė. Tu kažkaip teisingai su ja elgiesi.

Maiklas: Galėjau rinktis. Emblemą su užrašytu žodžiu „Įsivaizduoju“ ir emblemą su žodžiu „Bijau“ .

Eva: Įsivaizduoju arba bijau?

Maiklas: Įsivaizduoju arba bijau.

Eva: Kurią pasirinkai?

Maiklas: Ai. Nenoriu išduoti.

Eva: Visai be reikalo.

Maiklas: Cha cha.

Eva: Astridai, jiems abiem, perduok daug šilčiausių linkėjimų. Pasakyk jiems, kad galvoju apie juos kiekvieną rytą, kai tik nubundu, kiekvieną vakarą, prieš eidama miegoti. Įsivaizduoju juos stovinčius priešais mane, tarsi jie tikrai būtų čia, su manimi.

Maiklas: Na, bet jų ten nėra. Jie tikrai yra čia, su manimi.

Eva: Žinau.

Maiklas: Manau, kad dėl prekybos centruose apmokamų sąskaitų. O apie mane? Ar ir apie mane galvoji?

Eva: Oi, manyčiau. Manyčiau, jog kartkartėmis apie tave pagalvoju. Koks bus pavadinimas?

Maiklas: Kieno pavadinimas?

Eva: Eilėraščių rinkinio. Koks pavadinimas?

Maiklas: Aa. Cha cha. Minutėlę buvau apie tai pamiršęs. Turėčiau dažniau su tavimi kalbėtis. Jis vadinsis „Ledi dingsta“.

Eva: Ledi dingsta. Gerai.

Maiklas: Gerai, ar ne?

Eva: Ar jie tau daug moka?

Maiklas: Cha cha. Anekdotas.

Eva: Ne, rimtai, o kaip dėl pinigų?

Maiklas: Na, mes vis dar laikomės, bet mus neabejotinai puola, ir aš nežinau, ar sonetų ciklas mums ilgai padės atsilaikyti.

Eva: Na, ir...?

Maiklas: Na, ne, nežinau, ką darysime. Stengiuosi apie tai negalvoti.

Eva: Nes aš ir pati beveik visai „išsileidusi“.

Maikas: Aa. Ar tai reiškia, kad greitai grįši namo?

Didžiojo Kanjono tolumoje – Evos motina. Ji visai negulėjo ligoninės lovoje. Ji buvo jauna, nerūpestinga, lyg atsirėmusi į staktą virtuvėje, kad ramiai pamąstytų. Ji pamojavo Evai ir Eva pamatė, kad jos mama remiasi į plastiku dengtą medieną, besilaikančią tik ant oro, o po jos kojomis, kadaruojančiomis ore, ratus suka kranksintys varnai. Didžiojo Kanjono tolumoje buvo matyti žmogus – jos tėvas. Tarsi operoje, jis stovėjo ore virš 250 mylių ilgio, dešimties mylių pločio ir mylios* gylio kapo. Jis buvo vyresnis, didesnis, plikesnis; vilkėjo puikiu kostiumu. Jis buvo išskėtęs rankas, tarsi kviestų ją į glėbį. Jis irgi jai pamojavo. Jis pamojavo motinai. Ir ji jam pamojavo. Tada abudu Evos tėvai, pagaliau vėl kartu, nusišypsojo ir pamojavo atsisveikindami, tarsi susiruošę gražių atostogų, tarsi mėgautųsi gražiausiu gyvenime metu, tarsi baigtų specialiai jai transliuotą televizijos programą.

Ne. Didžiojo Kanjono tolumoje buvo šiaurinė dalis. Dėl oro sąlygų ji buvo uždaryta. Ne tas metas, nors jau gegužės pradžia. Bet, jeigu nori, gali ją apžiūrėti iš malūnsparnio. Dėl Dievo, tereikėjo nusipirkti bilietą.

Tada ji pamanė: reikėtų nuvažiuoti į šiaurę ir bent jau pasižiūrėti, kur jis gyveno. Bent jau reikėtų pasižiūrėti, kur galėjau augti.

Už grynuosius nusipirko kelių žemėlapį. Las Vegase, pasinaudojusi kreditine kortele, nusipirko automobilį. Nežinau, ar kortelę priims, pasakė ji nenaujų automobilių pardavimo aikštelėje dirbusiam žmogui. Vienmarškiniui vyriškiui ji patiko. Jis mirktelėjo jai ir išsitraukė kredito kortelių nuskaitymo aparatėlį. Aš jumis nepasitikiu, ponia, pasakė jis. Bet man nesvarbu. Aš apsidraudęs.

Dabar Eva sėdėjo tamsaus namo verandoje su laikraščiu po pažastimi. Verandos grindys traškėjo. Gal jos supuvusios. Ar čia jo namas? Ji nė nenutuokė. O ar tai svarbu? Ji pakėlė akis į kalnus. Tamsoje mėnulio nušviestuose viršukalnių siluetuose slypėjo visi *aš*, kokiais tik ji galėjo būti. Jis susikabino rankomis su kitais ir šoko smagų škotišką šokį. Viena iš tų kitų buvo amerikietė Eva.

* ~ 402 km ilgio, ~16 km pločio ir 1,6 km gylio. (*Red. past.*)

Jos oda buvo labai graži, ji buvo sėkmingai nutekėjusi. Ji gyveno šiame name su veranda, kurioje Eva dabar ir sėdi, turėjo kelis vaikus, visus berniukus, ir vyrą, veisiantį žirgus. Jie buvo šių gražių žirgų ir tų puikių laukų savininkai. Šalia jos esanti Eva buvo jau nelaimingesnė amerikietė, užaugusi ir už nieko neištekėjusi, visada save sauganti; ji buvo įdegusi, sveika, aukso spalvos, dirbo savo pačios ūkyje, augino savo grynakraujus gražuolius. Jos rankos buvo išmargintos raukšlelių, stiprios. Ji išmanė, kaip juos veisti, kaip prajodinėti. Greta jos buvo dabartinė Eva, bet tokia Eva, kokia būtų buvusi, jeigu nebūtų mirusi jos mama. Ji buvo laiminga. Ji spinduliavo šviesą. Greta jos stovėjo Eva, kuri buvo likusi gyventi su Adamu Berenskiu. Jos veidas buvo tuščias. Šalia jos stovėjo Eva, niekada nesusipažinusi su Adamu Berenskiu. Ji buvo neįsivaizduojama. Eva nė nenutuokė, kokia ji. Stovinčioji šalia buvo suprantamesnė, tai – stiuardesė, kuria užaugusi norėjo tapti Eva būdama aštuonerių. Ji buvo žavinga ir griežtoka. Jos septintojo dešimtmečio paltukas buvo užsagstytas iki viršaus. Šalia jos stovėjo Eva tokia, kokia ir buvo dabar, kokia Eva yra iš tikrųjų, tik toji Eva segė viršutinę dukrelės Astridos paltuko sagutę, prieš jai išeinant į šaltį ir lietų, ir tai darydama ji jautė tikrą, gerą meilę, o ne meilę, verčiančią pulti į paniką; ji jautė meilę, kuri paverčia žmogų laimingą.

Evos buvo išsirikiavusios per visas juodas viršukalnes. Jos mojavo tikrajai Evai kaip mirę jos tėvai, pokšėjo užkulniais ir šoko, tarsi bet kurią gyvenimo akimirką galėtum paprasčiausiai persigalvoti ir pasirinkti kitą *aš*.

Eva papurtė galvą. Ji galvojo apie žmogų maiše, kurio miręs veidas mažutyčiais atspaustais taškeliais buvo reprodukuotas milijonus kartų ir išsiuntinėtas po pasaulį, o dabar, sulankstytas ir pakištas jai po pažastimi, buvo jau senstelėjęs. Ji pagalvojo apie besišypsančią kareivę. Ji galvojo apie merginos akis, iškeltą šlykštų nykštį. Visa tai buvo reprodukuota tuo pačiu rašalu, tokiais pačiais mažutyčiais taškeliais, kaip ir mirusi to žmogaus akis. Mirusieji nėra problema. Mirusieji gali patys savimi pasirūpinti. Eva buvo bepradedanti krimstis dėl gyvųjų.

Ar yra prasmė sėdėti lauke, tamsaus, tuščio namo verandoje su kybančiu vėliavos skuduru prie lauko durų? Ar čia bent jau jo namas? Sakykime, jo: ar yra kas nors, ko ji tikrai čia norėtų, ko bet kam tikrai labai reikėtų, jeigu ji nutartų įsilaužti? Ko nors daugiau nei, sakykime, tinkamai neišplauto seno, apipelijusio kavinuko ar kriauklėje palikto seno puodelio su nuosėdų lankeliu, iš kurio galbūt ką nors gėrė kažkas, ko jau nebėra?

Kas, jos manymu, turėtų nutikti? Nejau ji manė, kad viskas bus taip, kaip tose istorijose, sumanytose tam, kad žmonės pasijustų geriau, kad ji prieis prie savo tėvo namo ir namas akimirksniu užsižiebs lyg milžiniška stalinė lempa, staiga nuplieks tamsą ir apšvies visą apylinkę, o durys stebuklingai atsidarys, ir visi rožių krūmai palinks į ją, siūlydami savo žiedus, kai ji žengs sodo takeliu? Ką reiškia laiminga? Ką reiškia pabaiga? Ji metų metus atsisakydavo tikros laimės, vengdavo tikrų pabaigų, iki pat tos akimirkos, kai atidarė ištuštintų savo namų duris, atveriančias sienas be paveikslų, tuščius kambarius, be spintelių likusias tuštumas; nelikę jokio jos pėdsako, nieko, kas įrodytų, jog čia apskritai kada nors būtų gyvenusi Eva Smart, kad ir kas ji būtų.

Ji aiškiai matė savo vaikus, tarsi būtų virš jų pakilusi, tarsi pati būtų vienas iš tų juodų Didžiojo Kanjono varnų, sukančių virš jų ratus. Iš čia ji matė, kad jie abu eina skirtingais keliais, žvelgdami į skirtingus žemėlapius, o žemėlapiai – paprasčiausi brėžiniai, panašūs į Kelių kodekso diagraminius planus, aiškinančius, kaip elgtis kelių mazguose. Priešais juodu, tarsi švytintys neuronų tinklai, į priekį driekėsi šimtai tokių sankryžų ir mazgų, ir visos įmanomos sankirtos su kitomis kryžkelėmis. Bet kiekvienam iš jų priėjus prie naujos sankryžos ir apsisprendus, kuriuo keliu pasukti, visi milžiniški žemėlapiai, plytėję po jų kojomis, nugrimzdavo į tamsą. Maža to – jie buvo padaryti iš paprasčiausio popieriaus. Jie buvo ploni kaip laikraštis, tarsi primityvūs spąstai žvėrims, užkloti ant mylios* gylio duobės. Bet kurią akimirką, jos vaikams žengus per sunkų žingsnį ar netaip pastačius pėdą, žemėlapiai gali plyšti ar išlinkti, arba tiesiog būti nupūsti.

* ~ 1,6 km. (*Red. past.*)

Bet kaip tik tada, tiesiai priešais Evos akis, mėnulio apšviestu keliu nuliuoksėjo didžiulė katė, kažkokia laukinė katė, ir smuko į žolę, augusią prie tuščio namo. Dantyse ji nešėsi įsikandusi triušį ar kažkokį kitą smulkų gyvūną, kyburiuojantį negyvą. Katė pamatė verandoje sėdinčią Evą. Ji sustojo už kelių pėdų nuo jos, stovėjo ir žiūrėjo.

Paskui katė nusuko galvą ir tuo pačiu abejingu žingsniu žole patraukė toliau, šalutinio kelio link, ir dingo už medžių.

Atsiknisk, tyliai tarstelėjo Eva.

Ji atsistojo verandoje ir apsižvalgė norėdama pamatyti, kur katė nuėjo. Katės nebuvo nė ženklo. Taip pat neliko nieko, kas galėtų byloti, jog viskas nutiko iš tikrųjų, bet ji žinojo, kad nutiko, nes krūtinėje smarkiai trankėsi širdis. Ji niekada nebuvo mačiusi tikros katės, didesnės už paprastą naminę katę, na, nebent zoologijos sode, nuotraukose ar per televizorių. Tai buvo lūšis ar puma, o gal dar koks gyvūnas, kurio pavadinimo ji nežinojo, didelio šuns dydžio, su aiškiai matomais kailiuko kuokštais ant ausų galiukų. Jos žvilgsnis buvo ramus ir susikaupęs. Ji žiūrėjo ištisas penkias sekundes.

Žole Eva grįžo prie automobilio. Įlipo vidun. Laikraštį numetė ant keleivio sėdynės ir ištiesė ranką, kad užvestų variklį važiuoti atgal į Niujorką greitkeliu, atsiduodančiu šeškais ir sudegusiomis padangomis.

Tačiau užuot taip ir padariusi, ji nuleido ant vairo galvą. Ji mąstė apie Astridą, savo mergaitę, ir apie Magnusą, savo berniuką. Ji įsivaizdavo juos sėdinčius šiame automobilyje – galinėje sėdynėje paniurusi ir erzinanti Astrida, o Magnusas – priekyje, sukioja radiją arba pro priekinį stiklą žvelgia į naktinį dangų. Save ji įsivaizdavo lėtai važiuojančią vienu iš šalutinių kelių, o priešais juos didelėmis letenomis skersai kelio turėjo sliūkinti toji laukinė katė.

Astridai patiktų.

Magnusas tiksliai pasakytų, kokia tai katė.

Sėdėdama vairuotojo sėdynėje ji užmigo, o jai nubudus jau buvo šviesu.

Sveiki, pasakė Eva.

Moteris buvo šalta, bet sunerimusi. Už pasaitėlio laikė seną šunį. Ji buvo šviesiaplaukė, liekna, labai gerai apsirengusi ir tokia neįtikėtinai priešiška, jog Eva pasijuto žengianti nuo pravirų durų atatupsta.

Vėluojate, pasakė moteris.

Tikrai? – tarstelėjo Eva.

Jūsų laukiau lygiai aštuntą, pasakė moteris. Kitą kartą eikite pro galines. Čia paradinės durys. Rebeka, klyktelėjo ji. Nusileisk žemyn ir paimk šitą šunį.

Moteriai už nugaros laiptais nusileido nedidelė šviesiaplaukė mergaitė, dėvinti džinsus ir marškinėlius; neprisilietusi prie moters pro ją prasmuko.

Sveika, pasisveikino su mergaite Eva.

Mergaitė nusitempė pro Evą senąjį šunį ir pasuko už didžiulio namo. Moteris apsigręžė ir kiek paėjusi koridoriumi sustojo. Susierzinusi ji šnarpštelėjo. Eva žengė vidun ir nusekė paskui ją.

Oficialiai norėčiau pareikšti, jog vėluoti visą valandą tikrai netoleruotina, vis dar atsukusi Evai nugarą pratarė moteris koridoriumi praeidama laiptus, kylančius viršun kaip kokiame filme. Nemanyčiau, kad nesu atlaidi, kalbėjo ji, bet turiu savų reikalavimų, kurių prašyčiau laikytis ir jus.

Evos mintyse suskambo kelių sakinių pradžios. *Kas jūs tariatės esanti* ir *aš nesu* jai pasirodė svarbiausios iš visų. Tačiau vietoj šių žodžių, tarsi niekur nieko ji pasakė:

O kas, jei pasakyčiau, jog sugedo mano automobilis?

Man tiesiog visai nerūpi, kas nutiko jūsų automobiliui, atsakė moteris.

Virtuvė, kurioje jos dabar stovėjo, buvo didžiulė. Visą sieną užėmė viryklių komplektas. Ant viryklių matėsi pusryčių indai, kriauklėje jų buvo dar daugiau. Moteris kalbėjo nežiūrėdama Evai į akis. Ji kalbėjo žvelgdama į vieną tašką, esantį maždaug šešis colius* į dešinę virš Evos galvos.

Indų plovikliai. Štai, kalbėjo moteris. Dezinfekuojamosios priemonės. Čia. Reikalingi rakandai. Grindų ir kietų paviršių dez-

* 15 cm. (*Red. past.*)

infekuojamosios priemonės. Štai. Agentūros prašyti reikmenys skalbykloje, rūsyje, o visa kita, ko jums prireiks, turėsite atsinešti pati. Agentūroje su Bobu jau aptarėte grafiką. Jeigu ir man norėtumėte parodyti grafiko kopiją, galėtume viską aptarti.

Deja, manyčiau, kad apie tokį grafiką nieko nežinau, pasakė Eva.

Nieko apie jį nežinote?

Moteris atrodė nustebusi, paskui įpykusi, o paskui tokia nusivylusi, jog Evai jos išties pagailo.

Na, gerai, atsiduso ji. Manyčiau, man reikės pasikalbėti su Bobu iš agentūros. Jūsų vardas? – paklausė ji.

Eva, atsakė Eva.

Namų tvarkytoja jau čia, iš kažkurio namo kampo atsklido vaikiškas balsas.

Matau savomis akimis, labai tau ačiū, Rebeka, šūktelėjo moteris. Kokią kavą geriate, Stiva? – paklausė ji.

Oi, tarstelėjo Eva. Kaip malonu. Kaip miela. Juodą, ačiū, be cukraus. Dėkoju.

Paėmusi kavinuką moteris įpylė jai į švarų puodelį kavos. Iš šio puodelio ji perpylė kavą į kitą. Tebegaruojantį tuščią pirmąjį puodelį ji pastatė tiesiai priešais Evą ir mostelėjo rodydama į indaplovę.

Atsakymas į šį klausimą toks: jūs visai negeriate kavos. Tik jau ne mano laiko sąskaita, pasakė moteris.

Tada ji išėjo iš virtuvės išsinešdama antrąjį puodelį kavos, ištiesusi jį priešais save kaip ceremonijai būtiną trofėjų.

Eva ėmė juoktis. Ji dėliojo lėkštes iš kriauklės į pirmąją atidarytą indaplovę, kol virtuvėje vėl pasirodė toji moteris. Jos kaklas po nugrimuotu veidu atrodė labai raudonas. Su savimi ji atsivedė jauną lotynų amerikietę, jai iš abiejų pusių stovėjo du šviesiaplaukiai vaikai – toji pati mergaitė, išvedusi šunį, ir keleriais metais jaunesnis berniukas, panašus į protiškai atsilikusį nykštuką iš Disney'aus *Snieguolės*.

Moteris žengė į priekį ir suėmė Evai už abiejų rankų.

Stiva, pasakė moteris. Aš labai labai atsiprašau, baisiai atsiprašau. Tikrai turėtumėte man atleisti. Jaučiuosi taip baisiai sutrikusi. Negaliu tuo patikėti.

Ši indaplovė jau pilna, pasakė Eva lotynų amerikietei. Manyčiau, viską padariau teisingai, bet juk jos beveik vienodos visame pasaulyje, na, turiu galvoje indaploves, tiesa?

Lotynų amerikietė nieko neatsakė. Norėdama išsisukti ji nudelbė akis į grindis. Ji ir taip jautėsi pakliuvusi į didelę bėdą.

Nuvesk, prašau, mūsų viešnią į didįjį kambarį, Rebeka, pasakė moteris.

Kodėl jos vardas Stiva? – paklausė berniukas. Kodėl jos vardas berniukiškas?

Natanai, mieliausias mano branguti, pasakė moteris. Eik į svetainę žiūrėti televizoriaus.

Eva nusekė paskui mergaitę į koridorių.

Čia fojė, pasakė mergaitė. Čia laiptinė. Čia – didysis kambarys. Apatiniame aukšte yra dar trys kambariai. Jeigu norėtumėte juos apžiūrėti, tikrai galėtumėte.

Pakaks ir didžiojo kambario, dėkoju, atsakė Eva.

Galite prisėsti čia, pasakė mergaitė mostelėjusi į sofą, ant kurios galėjo sutilpti penki ar šeši žmonės.

Ačiū, tarstelėjo Eva. Ji nusispyrė batus. Papasakok man ką nors, Rebeka, paprašė ji.

Mergaitė žiūrėjo į Evą atsisėdusi ant kitame kambario gale pastatytos tokios pačios sofos, ant kokios sėdėjo ir Eva. Ji pažvelgė į Evos batus. Ji pažvelgė į Evos pėdas. Ji žiūrėjo į Evą taip, tarsi ši būtų kokia nors keistuolė iš cirko.

Aš keliavau, pratarė Eva. Daug sukoriau. Padėk man atsakyti į klausimą. Kas gyvena tame mažesniame name – tame, kuris atrodo kiek apleistas, stovi tolėliau, prie kelio?

Mergaitė dėjosi neišgirdusi. Ji atsivertė knygą ir apsimetė skaitanti.

Jaunoji panele, pasakė Eva, tai kas gi tu esi? Padauža, nutrūktgalvė, gal ištekėjusi, o gal jau mirusi?

Mergaitė pliūptelėjo juoku, o paskui – vėl tyla.

Ar nutuoki, kas gyveno tame name? – paklausė Eva. Arba kas ten gyvena dabar?

Mergaitė šaltai į ją pažvelgė. Ji gūžtelėjo pečiais.

Ačiū, pasakė Eva. Daug padėjai.

Sofa, ant kurios ji sėdėjo, buvo pastatyta priešais stiklinę sieną, atveriančią aikštelę, kurioje matėsi žolėje išmėtyti skoningi mediniai suoleliai, visai kaip nedideliame Londono parke, o už pievos buvo matyti vienas iš laukų, kuriame ganėsi puikieji žirgai.

Ar šiuos žirgus prižiūri tavo mama? – paklausė Eva.

Turime žmonių, kurie tuos žirgus prižiūri, nepakeldama nuo knygos akių pasakė mergaitė. Mano mama architektė. Ji ir suprojektavo šitą namą.

Tavo motina – tikra košmariška kalė iš pragaro, pasakė Eva.

Knyga nukrito mergaitei nuo veido. Mergaitė spoksojo į Evą net prasižiojusi.

Cha cha, tarstelėjo Eva. Pričiupau. Bet tai – tiesa. Pati žinai, kad tiesa.

Kas tiesa ir kas tai žino? – paklausė moteris.

Ji įėjo į kambarį su nedideliu padėklu, nukrautu puodeliais, traškios duonos, sausainių, sūrių, plonų mėsos griežinėlių lėkštelėmis. Kitoje rankoje ji laikė tą patį kavinuką iš virtuvės.

Niekas, atsakė mergaitė. Niekas.

Ji atrodė išsigandusi.

Kavos? – paklausė moteris.

Nežinau, ar man leidžiama gerti kavą ir trukdyti jūsų laiką, atsakė Eva.

Moteris nusišypsojo Evai šilta, konfidencialia šypsena.

Mama, ar galiu išsivesti Sonį į mišką? – paklausė mergaitė.

Laikyk jį atokiau nuo Danlopų žąsų, Rebeka. O grįžusi turėsi daug gražiau apsirengti, pasakė moteris.

Mergaitė išėjo iš kambario.

Jūs – kaip aš, kalbėjo moteris. Geriate juodą ir be cukraus.

Nepamiršote, pasakė Eva.

Manau, kad Džeris negrįš iki vėlyvo vakaro, pasakė moteris. Jis turi paimti iš kolegijos vyresnėlį. Tiesą sakant, praėjusį rudenį mes čia šventėme aštuonioliktą Ričardo gimtadienį, nors aš neprisimenu, kad tada būtumėte pas mus atvažiavusi.

Ne, atsakė Eva. Tikriausiai tuo metu buvau Europoje.

Akies kampučiu ji matė, kaip pro langą žvilgčioja mergaitė, kyščiojanti galvą iš už kampo. Kai mergaitė suprato, jog gali būti pastebėta, dingo joms iš akių.

Tiesą sakant, jūs tikrai atvykote labai labai anksti, kalbėjo moteris. Atvirai kalbant, mes nesitikėjome, kad kas nors atvažiuos bent iki šio vakaro, o dauguma žmonių atvyksta rytoj, vėlai.

Trumpai tariant, tokia jau esu. Iš pradžių per vėlai, paskui – per anksti, pasakė Eva.

Ir štai paaiškina mano *faux pas*', pasakė moteris. Tikiuosi, jūs man atleisite.

Ne, atsakė Eva. Toks jūsų elgesys nedovanotinas. Ir ne tik elgesys su manimi.

Moteris laukė, kol Eva ims juoktis. Kai Eva nenusijuokė, vis dėlto nusijuokė ji pati.

Na, Stiva, puiku, kad atvažiavote. Deja, mano dienotvarkė siaubingai įtempta, bet mielai prašom pailsėti savo kambaryje arba šiaip darykite ką tinkama, apsižiūrėkite... Oi! Ar aš tikrai girdėjau jus sakančią, kad kilo sunkumų dėl automobilio?

Jis kiek tolėliau. Palikau jį šalikelėje prie pirmojo namo, kuris stovi prie pelkės, pasakė Eva.

Jūsų toks puikus akcentas, pasakė moteris.

Dėkoju, tarstelėjo Eva.

Toks klasikinis, kalbėjo moteris. Skamba kaip... skamba kaip... negalėčiau tiksliai pasakyti kaip kas...

Ar kaip BBC? – paklausė Eva.

Taip. Kaip BBC, atsakė moteris.

Moteriai išėjus iš kambario Eva prisikimšo džinsų ir švarkelio kišenes maisto iš lėkščių, kiek tik įstengė sutalpinti, o paskui atėjo jau kita, kiek vyresnė lotynų amerikietė, nešina didele kupeta kažko, kas buvo panašu į naujus baltus rankšluosčius; ji nusivedė Evą centriniais laiptais aukštyn, moderniu stikliniu koridoriumi, paskui jau tradiciškesniu holu. Ji palydėjo Evą pro duris. Rankšluosčius paliko ant kėdės, tviskančiame kambaryje.

' Klaidingas žingsnis (pranc.). (*Red. past.*)

Ačiū, padėkojo Eva.

Tikrai nėra už ką, ponia, atsakė lotynų amerikietė.

Ji uždarė paskui save duris. Uždaromų durų garsas buvo orus.

Stovėdama vidury kambario iš kišenėse suslėptų maisto gabalėlių Eva pasigamino sumuštinį. Suvalgė jį. Pasigamino dar vieną. Suvalgė jį. Likusį maistą išdėliojo ant stalelio prie lovos.

Kambarys buvo madingai neperkrautas. Lubose buvo įtaisytas didelis ventiliatorius. Sienos iškaltos medžiu; visas namas kvepėjo ta pačia salstelėjusia mediena. Vienoje sienoje buvo du langai, žvelgiantys į baseiną, į arklidžių kompleksą ir į lauką, tokį žalią, jog net trikdė. Kitos sienos buvo nukabinėtos žmonių su žirgais arba žmonių ant žirgų nuotraukomis. Trijose nuotraukose Eva atpažino šviesiaplaukę moterį. Ji buvo su gana gražiu nesišypsančiu vyru.

Džeris.

Mergaitė buvo tik vienoje nuotraukoje. Ten ji buvo daug jaunesnė ir beveik neatpažįstamai linksma.

Visos kitos nuotraukos – kvailoko mažo berniuko, apsivilkusio kaubojiškais rūbais – su šautuvais, liemene, plačiakrašte skrybėle, – sėdinčio ant jam per didelio baltakarčio ponio.

Čia nebuvo jokios nuotraukos, kurioje būtų kas nors, panašus į Ričardą (18), kurį šįvakar turėjo parvežti iš kolegijos. Sūnus iš ankstesnės santuokos, pamanė Eva.

Iš maisto likučių ir duonos ji pasidarė dar vieną sumuštinį ir suvalgė jį. Atsisėdo ant tobulai paklotos lovos krašto.

Nutarė miegoti automobilyje.

Aš gimiau. Ir visa kita. Mano mama ir tėvas. Ir taip toliau.

Nekreipkite dėmesio. Įsivaizduokite gražiausius rūmus. Tai patys gražiausi rūmai pasaulyje. Dabar įsivaizduokite juos padaugintus. Tai rūmai, padaryti iš rūmų. Tai rūmai iš viena ant kitos sulipdytų akmens ir šviesos korių. Čia yra uždari kiemai, arkos, galerijos, žvaigždynų kambariai, nes dar prieš šimtus metų meistrai puošė akmenines sienas žvaigždėmis, o saulė vis tebepila žvaigždutes ant rūmų grindų ir sienų. Čia yra gražus fontanas. Ant savo nugarų jį laiko akmeniniai liūtai. Čia yra lubos, panašios į dangų iš lūžtančių šviesos pluoštų. Tolumoje sienos atrodo taip, tarsi būtų padarytos iš įmantriausių nėrinių. Iš arti pamatai, kad įmantrūs nėriniai iš akmens. Vartų arkose iškalta ranka ir raktas. Rūmų sienose iškalti žodžiai: yra tik vienas nugalėtojas – Dievas.

Viskas tikra! Viskas Ispanijoje. Bilietus pirkitės anksčiau, nes ribojamas laikas. Kas valandą visa tai gali pamatyti trys šimtai penkiasdešimt žmonių. Kai kurioms rūmų dalims daugiau nei tūkstantis metų. Filmų režisierius Ray'us Harryhausenas čia nufilmavo daug *Septintosios Sinbado kelionės* scenų, nes rūmai panašūs į senąjį Bagdadą. Jie buvo mauriški. Jie buvo arabiški. Jie buvo berberiški. Jie buvo musulmoniški. Jie buvo sugriauti. Juos atstatė. Labai trumpai buvo žydiški. Labai trumpai buvo čigoniški. Krikščionys išmetė musulmonus. Katalikai rūmus išlaikė, bet ant

mečetės pastatė bažnyčią. Rūmai patiko poetams. Jie patiko rašytojams. Jie patiko dailininkams. Patiko devynioliktojo amžiaus turistams. Šie atsilupdavo sienų atplaišėlių ir parsigabendavo jų namo. Rašytojas Johnas Ruskinas sakė, jog visa tai per daug nekrikščioniška, kad būtų menas. Dizaineris ir architektas Owenas Jonesas juos ištyrinėjo, o paskui pastatė Krištolo rūmus. Cirko steigėjas P. T. Barnumas pagal juos pasistatė didžiulį namą. Namas stovėjo neilgai. Galiausiai jis sudegė. Kino teatrus statantys žmonės kai kuriuos jų pavadino rūmų garbei. Kaip ir tą, kuriame buvau pradėta. Dabar mes vėl grįžtame į pradžią.

Dangus žemėje. Alambra.

Tai aukščiausios klasės, bet vis dėlto įperkamas penkių durų septynvietis žmonių vežiklis, turintis 2,8 litro variklį, per 9,9 sekundės galintį išvystyti greitį nuo 0 iki 62 km per valandą.

Rūmai saulėje.

Apleistas senas kino teatras, prikimštas labai degių kino juostų. Turite ugnies? Matote? Atsargiai. Esu viskas, apie ką beesate svajoję.

UAB „Baltų lankų“ leidyba
Aušros Vartų g. 29/1, LT-01129 Vilnius
http://www.baltoslankos.lt
leidykla@baltoslankos.lt
Spausdino Standartų spaustuvė
S. Dariaus ir Girėno g. 39, LT-02189 Vilnius
http://www.standart.lt

Photo credit: Sarah Wood

Didžiosios Britanijos rašytojos Ali Smith (g. 1962) autentišką stilių kritika vienbalsiai vadina tikrai originaliu, išradingu, įvairiapusiu ir unikaliu. Tai aukščiausios prabos šiuolaikinė proza, nepaprastai išmintinga ir kartu lengvai bei įdomiai skaitoma. Ne veltui jau du Ali Smith romanai buvo atsidūrę trumpuosiuose *Booker* ir *Orange* premijų kandidatų sąrašuose – *Viešbučio pasaulis* (*Hotel World*, 2001) ir *Atsitiktinė* (*The Accidental*, 2005). Pastarasis 2005 m. pelnė *Whitbread* metų romano premiją.

Romane pasakojama apie britų šeimą, atostogaujančią Norfolko miestelyje. Rašytojos ir literatūros dėstytojo šeimoje auga du vaikai: septyniolikmetis Magnusas ir dvylikametė Astrida. Visi keturi šeimos nariai gyvena užsisklendę savo pasauliuose ir savitai mato vykstančius įvykius. Šeima atostogauja nuobodžiaudama miestelyje, kuriame negali nieko nutikti. Tačiau vieną dieną vis tik kai kas nutinka: į šeimos namus ateina nepažįstamoji, keista ir paslaptinga mergina Amber, ir nė vienas net negali numanyti, kaip ji pakeis jų gyvenimus.

Romano istorija – moderniai perkurta režisieriaus P. P. Pasolini filmo *Teorema* (1968) siužeto versija. Kritikos vertinimu, tai neeilinis romanas apie šeimos gyvenimą, kuriame esama humoro, liūdesio ir paslaptingumo, o jo kalba pasižymi nuostabiu žaismingumu ir erotiškumu.

ISBN 978-9955-23-062-5

9 789955 230625

www.baltoslankos.lt

baltos lankos

savaitgalio knyga